

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 joulukuuta 2001,

EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä

Asia COMP/E-1/36.212 — Itsejäljentävä paperi

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 4573)

(Ainoastaan englannin-, ranskan-, saksan- ja espanjankieliset tekstit ovat todistusvoimaiset)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2004/337/EY)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
1. OSA I — TOSISEIKAT	3
1.1 Yhteenveto rikkomisesta	3
1.2 Itsejäljentävää paperia valmistava teollisuus	4
1.2.1 Tuote	4
1.2.2 Itsejäljentävän paperin markkinat	6
1.2.2.1 Tarjonta	6
1.2.2.2 Kysyntä	7
1.2.2.3 Tarjonnan ja kysynnän kehitys Länsi-Euroopassa vuosina 1990—1996	8
1.2.2.4 Valtioiden välinen kauppa	9
1.2.3 Tuottajat	9
1.2.3.1 Arjo Wiggins Appleton	9
1.2.3.2 Binda	9
1.2.3.3 Carrs	10
1.2.3.4 Copigraph	10
1.2.3.5 Divipa	10
1.2.3.6 Koehler	10
1.2.3.7 Mougeot	10
1.2.3.8 Sappi	10
1.2.3.9 Stora	11
1.2.3.10 Torraspapel	11

	Sivu
1.2.3.11 Zanders	11
1.2.3.12 Zicuñaga	12
1.2.4 The Association of European Manufacturers of Carbonless Paper — (AEMCP)	12
1.3 Menettely	12
1.3.1 Asian tausta	12
1.3.2 Tutkimukset	12
1.3.3 Tietopyynnöt	12
1.3.4 Tuottajien yleiset lausunnot ennen väitetiedoksiannon vastaanottoa	13
1.3.5 Hallinnollinen menettely	13
1.4 Rikkomisen yksityiskohdat	14
1.4.1 Johdanto	14
1.4.2 Kartellin peruseriaatteet	15
1.4.2.1 Tavoitteet	15
1.4.2.2 Organisaatio	16
1.4.2.3 Seurantajärjestelmä ja pakotteet	18
1.4.3 Kartellikokoukset ja muu salainen yhteydenpito	19
1.4.3.1 Yleiset kartellikokoukset	19
1.4.3.2 Kansalliset ja alueelliset kartellikokoukset ja salainen yhteydenpito	23
1.4.4. Hinnankorotus-, myyntikiintiö- ja markkinaosuussopimukset	33
1.4.4.1 Hinnankorotussopimukset	33
1.4.4.2 Myyntikiintiöiden ja markkinoiden jakaminen	44
1.4.5. Tosiasioihin perustuvan näytön arviointi	45
1.4.5.1 Koko kartelliin liittyvä näyttö	45
1.4.5.2 Yksittäisten yritysten osallistumista koskeva näyttö	46
1.4.5.3 Arviointi osapuolten esittämistä väitteistä	50
2. OSA II — OIKEUDELLINEN ARVIOINTI	53
2.1 Oikeuskäytäntö	53
2.2 EY:N perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-Sopimuksen 53 artiklan soveltaminen	53
2.2.1 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohta ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohta	53
2.2.2 Sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat	53
2.2.3 Yksi jatkuva rikkominen	55
2.2.4 Kilpailun rajoittaminen	56
2.2.5 Kartellin vaikutus yhteisön jäsenvaltioiden ja ETA-sopimuksen osapuolten väliseen kauppaan	56
2.2.6 Itävaltaan, Suomeen, Islantiin, Liechtensteiniin, Norjaan ja Ruotsiin sovellettavat kilpailusäännöt	57
2.2.7 Rikkomisen kesto	57

	Sivu
2.3 Vastuu rikkomisesta	58
2.3.1 Arjo Wiggins Appleton	58
2.3.2 Copigraph ja Bolloré	58
2.3.3 Sappi	58
2.3.4 Stora	59
2.3.5 Torraspapel	59
2.3.6 Zanders	59
2.3.7 Zicuñaga	59
2.4 Korjaustoimenpiteet	60
2.4.1 Asetuksen N:o 17 3 artikla	60
2.4.2 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta	60
2.4.2.1 Yleiset näkökohdat	60
2.4.2.2 Sakkojen määrä	60

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon kuulemismenettelyistä vastaavan neuvonantajan loppukertomuksen ⁽⁴⁾,

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta,

1. OSA I — TOSISEIKAT

ottaa huomioon 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ⁽¹⁾ eli perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1216/1999 ⁽²⁾, ja erityisesti sen 3 ja 15 artiklan,

1.1 YHTEENVETO RIKKOMISESTA

ottaa huomioon 26 päivänä heinäkuuta 2000 menettelyn aloittamisesta tässä asiassa tehdyn komission päätöksen,

- (1) Tämä päätös on osoitettu seuraaville EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa rikkoneille yrityksille:

on neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdan ja kuulemisesta tietyissä EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan mukaisissa menettelyissä 22 päivänä joulukuuta 1998 annetun asetuksen (EY) N:o 2842/98 ⁽³⁾ nojalla antanut asianomaisille yrityksille tilaisuuden esittää huomautuksensa komission niitä vastaan esittämistä väitteistä,

— Arjo Wiggins Appleton Limited (AWA)

— Bolloré SA (Bolloré)

— Carrs Paper Ltd (Carrs)

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

— Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L. (Divipa)

— Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH (MHTP)

⁽¹⁾ EYVL 13, 21.2.1962, s. 204/62.

⁽²⁾ EYVL L 148, 15.6.1999, s. 5.

⁽³⁾ EYVL L 354, 30.12.1998, s. 18.

⁽⁴⁾ EYVL L 96, 21.4.2004.

— Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA (Zicuñaga)	Sappi Limited	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
— Papeteries Mougeot SA (Mougeot)	Torraspapel SA	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
— Papierfabrik August Koehler AG (Koehler)	Zanders Feinpapiere AG	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995.

— Sappi Limited (Sappi)

1.2 ITSEJÄLJENTÄVÄÄ PAPERIA VALMISTAVA TEOLLISUUS

— Torraspapel SA (Torraspapel)

— Zanders Feinpapiere AG (Zanders).

1.2.1 TUOTE

- (2) Rikkomisessa on kyse itsejäljentävän paperin eurooppalaisten tuottajien yhdistyksen AEMCP:n (Association of European Manufacturers of Carbonless Paper) jäsenten ja kolmen muun eurooppalaisen itsejäljentävän paperin tuottajan ja/tai jakelijan osallistumisesta EY:n perustamis-sopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan vastaiseen vastaiseen jatkuvaan sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan (tammikuusta 1994), joka kattoi koko yhteisön ja ETA:n ja jolla ne sopivat hinnankorotuksista, jakoivat myyntikiintiöt ja vahvistivat markkinaosuuksia sekä loivat järjestelmän, jolla kilpailua rajoittavien sopimusten täytäntöönpanoa valvottiin.
- (3) Kunkin yrityksen rikkomisen kesto oli seuraava:
Arjo Wiggins Appleton Limited	tammikuusta 1992
syyskuuhun 1995
Bolloré SA	tammikuusta 1992
syyskuuhun 1995
Carrs Paper Ltd	tammikuusta 1993
syyskuuhun 1995
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	maaliskuusta 1992
tammikuuhun 1995
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	tammikuusta 1992
syyskuuhun 1995
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	lokakuusta 1993
tammikuuhun 1995
Papeteries Mougeot SA	toukokuusta 1992
syyskuuhun 1995
Papierfabrik August Koehler AG	tammikuusta 1992
syyskuuhun 1995
- (4) Käsiteltävä tuote on itsejäljentävä paperi (tunnetaan myös nimellä itsejäljentävä kopiopaperi). Itsejäljentävä paperi on tarkoitettu asiakirjojen moninkertaiseen jäljentämiseen. Se valmistetaan pohjapaperista, johon lisätään kerroksittain kemiallisia aineita ⁽⁵⁾.
- (5) Itsejäljentävä paperi perustuu siihen, että kaksi toisiaan täydentävää kerrosta reagoivat keskenään ja tuottavat kopion, kun niitä painetaan kirjoitettaessa käsin taikka kun niihin kohdistuu tulostimen tai kirjoituskoneen lyönti. Ensimmäinen kerros eli läpäisevä päällilehti (CB eli coated back) muodostuu mikrokapseleista, jotka sisältävät värinmuodostajia. Paine tai lyönti rikkoo mikrokapselit ja vapauttaa värinmuodostajat, jotka imeytyvät vastaanottavaan kerrokseen eli alilehteen (CF eli coated front). Alilehti muodostuu reaktiivisesta aineesta (aktiivisavesta), joka reagoi värinmuodostajien kanssa ja muodostaa terävän kopiojaljen.
- (6) Itsejäljentävää paperia valmistetaan seuraavia tyyppejä ⁽⁶⁾:
- CB (coated back) on itsejäljentävä paperi, joka on päällystetty mikrokapseleita sisältävällä läpäisevällä
- ⁽⁵⁾ Sappin mukaan pohjapaperi valmistetaan erikoissellusta, jonka toimittajien määrä on rajallinen. (Asiakirja-aineisto, s. 219.)
- ⁽⁶⁾ Itsejäljentävää paperia on olemassa myös erikoislaatuja, joista käytetään nimitystä "yksittäiskäyttöiset" paperit. Näitä ovat seuraavat:
- Itsejäljentävä paperi, jonka päällipuoli sisältää mikrokapselikerroksen ja aktiivisavikerroksen. Sitä voidaan käyttää vastaanottavana lehtenä (CF) ilman päällilehden alapuolen päällystämistä mikrokapseleilla (tavalliselta offsetpaperilta jäljentämistä varten).
- Yksittäiskäyttöinen itsejäljentävä paperi, jonka päällipuolella on sekä mikrokapseli- että aktiivisavikerros ja alapuolella mikrokapselikerros. Sitä voidaan käyttää välilehtenä ilman päällilehden päällystämistä mikrokapseleilla.

kerroksella. Tällaista itsejäljentävää paperia käytetään lomakesarjan päällilehtenä. Sitä on olemassa eri laatuja (standardilaatu, optiseen lukuun soveltuva laatu sekä alapuolelta kevyesti päällystetty laatu, joka parantaa kopiojälkeä).

— CFB (coated front and back) on itsejäljentävä paperi, joka on päällystetty yläpuolelta reaktiivisella aineella, joka toimii kemiallisena kehitteenä, ja alapuolelta mikrokapseleilla. Tällaista jäljentävää paperia käytetään lomakesarjan välilehtenä tai yhtenä välilehdistä. Se on sarjan keskellä oleva lehti, joka ottaa kopion vastaan ja siirtää sen. CFB on lehdistä herkin ja sitä valmistetaan standardilaatua; myös erikoissovelluksia varten valmistetaan joitain laatuja.

— CF (coated front) on itsejäljentävä paperi, jota käytetään alilehtenä. Se on päällystetty yläpuolelta vastaanottavana kerroksena toimivalla reaktiivisella aineella, mutta alapuolella ei ole mikrokapseleita, jotka voisivat puhjeta paineen alla. CF ei poikkea tavanomaisesta paperista käsittelynsä suhteen eikä ole yhtä herkkää kuin sarjan muut lehdet. CF:ää valmistetaan standardilaatua, optiseen lukuun soveltuvaa laatua sekä joitakin erikoissovelluksiin soveltuvia laatuja.

(7) Kaikkia mainittuja itsejäljentäviä papereita on saatavilla valkoisena ja värillisenä, erityisesti sinisenä, vaaleanpunaisena, keltaisena ja vihreänä. Itsejäljentävien papereiden eri tyypeistä voidaan koota sarjoja yhdistämällä niitä eri tavalla vaatimusten mukaan.

(8) Itsejäljentävän paperin koostumuksen vuoksi sitä on käsiteltävä varoen ja se on suojattava paineelta. Tämän vuoksi itsejäljentävän paperin kuljetus, varastointi ja painaminen edellyttävät varotoimia. Nykytekniikka mahdollistaa kuitenkin itsejäljentävän paperin liimaamisen, taittamisen ja yhdistämisen muihin pohjapapereihin (kartonki, paperi, hiilipaperi tai muovi). Itsejäljentävän paperin herkkyyttä voidaan tarvittaessa vähentää, siihen voidaan tehdä merkintöjä lyijykynällä, kuulakärkikynällä, kirjoituskoneella, tulostimella, teleksillä tai painokoneella, siitä voidaan tehdä tavallisia tai itsestään erottuvia lomakesarjoja, sitä voidaan käyttää optista lukua edellyttäviin sovelluksiin jne.

(9) Yritysten lomakkeet⁽⁷⁾ ovat aina olleet itsejäljentävän paperin suurin yksittäinen sovellus, jonka osuus koko kulutuksesta on yli 90 prosenttia⁽⁸⁾. Muihin sovelluksiin kuuluvat muun muassa ketjulomakkeet⁽⁹⁾.

(10) Itsejäljentävä paperi myydään rullina (80 prosenttia) ja arkkeina (20 prosenttia)⁽¹⁰⁾. Useimmat itsejäljentävän paperin tuottajat vastaavat arkkien kysyntään leikkaamalla rullat arkeiksi, mutta eräät pienet erikoistuneet tuottajat leikkaavat tuotteensa suoraan arkeiksi⁽¹¹⁾.

(11) Carrs antaakin ymmärtää, että itsejäljentävä paperi kuuluu rullina ja arkkeina erillisille merkityksellisille tuotemarkkinoille. Carrs väittää, että ”arkkien markkinat ovat kaupalliselta kannalta täysin erillään rullien markkinoista — sekä tuotantokustannusten, hinnoittelun että jakelukanavien osalta”. Carrs toteaa myös, että rullien ja arkkien välillä on huomattavia eroja, joista Carrsin tapauksessa ovat osoituksena erot sen arkkeina toimittaman tuotteen, Signal Plusin, teknisissä eritelmissä. Carrsin mukaan rullat ja arkit voidaan erottaa toisistaan niiden loppukäytön ja loppukäyttäjien tarpeiden perusteella. Tämä tarkoittaa viime kädessä painotalojen vaatimusten ja niiden käyttämien painolaitteistojen ymmärtämistä⁽¹²⁾.

(12) Painotalot käyttävät kahdentyyppisiä painokoneita: rulla- ja arkkipainokoneita. Rullapainokoneet vetävät paperin koneen läpi jatkorullalta. Arkkipainokoneet työntävät arkit painokoneen läpi. Carrsin mukaan arkkipainokoneissa käytettävien paperiarkkien on oltava jäykempiä ja kestävämpiä kuin rullapainokoneissa käytettävän paperin hävikin pienentämiseksi ja painamisen nopeuttamiseksi. Carrs huomauttaa, että useimmat painotalot käyttävät yleensä joko rulla- tai arkkipainokoneita mutta eivät molempia. Carrsin mukaan painotalot eivät voi reagoida

(7) Tilisiirtolomakkeet (10 %), tietokonelomakkeet (”computer bespoke”) (37 %) ja settilomakkeet (42 %). Euroforms, tammikuu 1991. Asiakirja-aineisto, s. 3188—3189.

(8) ”European and worldwide markets for carbonless paper to 2000 and beyond. Phase I”. Mikulski Hall Associatesin (MHA) AEMCP:lle laatima raportti, joulukuu 1996, s. 35 (asiakirja-aineisto, s. 1115).

(9) Niiden osuus kulutuksesta on 4 prosenttia; niitä käytetään teleksissä, tulostimissa, kassakoneissa ja pankkiautomaateissa.

(10) MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 20 (asiakirja-aineisto, s. 1100).

(11) Carrsin vastaus väitetiedoksiantoon, s. 20341—20342.

(12) Englanninkielinen alkuteksti: ”the market for sheets is entirely separate in commercial terms from reels — both as regards production costs, pricing and distribution channels”. Carrsin vastaus väitetiedoksiantoon, s. 20341 ja 20351.

arkkien ja rullien hintasuhteiden muutoksiin vaihtamalla tuotteesta toiseen. Arkkipainokoneita käyttävät painotilat eivät voi myöskään leikata rullia arkeiksi ⁽¹³⁾.

- (13) Komissio päättää, että koska kartelli kattaa sekä rullina että arkkeina toimitettavan itsejäljentävän paperin, tuotemarkkinoita ei tässä tapauksessa ole tarpeen määritellä tarkemmin.

1.2.2 ITSEJÄLJENTÄVÄN PAPERIN MARKKINAT

1.2.2.1 Tarjonta

- (14) Itsejäljentävän paperin tuotanto Euroopassa on yhä selvemmin suhteellisen harvojen suurten tuottajien hallinnassa pienempien toimittajien poistuttua markkinoilta ⁽¹⁴⁾. Kaikki ETA:n tärkeimmät tuottajat kuuluvat itsejäljentävän paperin eurooppalaisten tuottajien yhdistykseen (Association of European Manufacturers of Carbonless Paper, jäljempänä 'AEMCP'). Käsiteltävänä olevan rikkomisen aikaan seuraavat yritykset olivat AEMCP:n jäseniä: Arjo Wiggins Appleton (AWA), Cartiere Sottrici Binda, Copigraph ⁽¹⁵⁾, Papierfabrik August Koehler, Papeteries Mougeot, Stora Feldmühle (myöhemmin Stora Carbonless Paper ja nykyään Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld) ⁽¹⁶⁾, Zanders Feinpapiere, Sappi ⁽¹⁷⁾ ja Torraspapel. Nämä valmistajat ovat integroineet suurelta osin pohjapaperin ja kemikaalien tuotannon.
- (15) MHA:n AEMCP:lle vuonna 1996 laatiman raportin mukaan itsejäljentävän paperin markkinat EU:ssa olivat vuonna 1995 arvoltaan noin 850 miljoonaa euroa. Kyseisessä raportissa arvioidaan, että Länsi-Euroopassa (ETA ja Sveitsi) itsejäljentävän paperin tuotantokapasiteetti kyseisenä vuonna oli 1 010 000 tonnia, josta AEMCP:n jäsenten osuus oli 890 000 tonnia (eli 88 %)

⁽¹³⁾ Carrsin vastaus väitetiedoksiintoon, s. 20341—20342.

⁽¹⁴⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 42 (asiakirja-aineisto, s. 1122).

⁽¹⁵⁾ Bolloré, Copigraphin emoyhtiö, osallistui tytäryhtiönsä kanssa suoraan kartellin toimintaan (ks. 353—356 kohta); asian kuvaamisen ja tarkastelun helpottamiseksi nimellä "Copigraph" viitataan jäljempänä niihin molempiin.

⁽¹⁶⁾ Jäljempänä 'Stora'.

⁽¹⁷⁾ Monet Sappi Limitedin tytäryhtiöt ovat osallistuneet kartelliin (ks. 357—359 kohta); asian kuvaamisen ja tarkastelun helpottamiseksi nimellä "Sappi" viitataan jäljempänä kaikkiin tytäryhtiöihin.

Kun lukuun lisätään Itä-Euroopan tuotantokapasiteetti, koko Euroopan kapasiteetti nousee 1 035 000 tonniin ⁽¹⁸⁾.

- (16) AEMCP:n jäsenten osuus itsejäljentävän paperin myynnistä alueella, josta tuli vuonna 1994 ETA, oli rikkomisen aikaan yhteensä 85—90 prosenttia. Jäsenten arvioitujen markkinaosuudet (lukuun ottamatta Binda, joka ei ole enää vuoden 1993 jälkeen toiminut markkinoilla) esitetään taulukossa 1(a).

TAULUKKO 1 a)

Sappin ja AWA:n esittämiin arvioihin perustuvat AEMCP:n jäsenten markkinaosuudet vuonna 1995 ⁽¹⁹⁾

(%)

AWA	30—35
Stora	15—18
Koehler	12—15
Zanders	10—12
Torraspapel	Noin 8
Copigraph	Noin 5
Sappi	Noin 4
Mougeot	Noin 3

- (17) AEMCP:n jäsenten lisäksi on olemassa pieniä integroitumattomia tuottajia, kuten lomakepainajia, jotka tuottavat omaan käyttöönsä tai toimittavat pääasiassa paikallisille markkinoille ja ostavat pohjapaperin (raakapaperi) ja kemikaalit muilta valmistajilta ⁽²⁰⁾. Tärkeimmät AEMCP:hen kuulumattomat tuottajat ovat Carrs (Yhdistynyt kuningaskunta), Fabriano (Italia), Hauffe (Saksa), Bartsch (Saksa), Zicuñaga (Espanja) ja Divipa (Espanja). Tämä päätös on osoitettu myös kolmelle näistä pienistä tuottajista eli Carrsille, Divipalle ja Zicuñagalle. Lisäksi seuraavien kahden itäeurooppalaisen yrityksen tiedetään valmistavan itsejäljentävää paperia: Aero (Slovenia) ja Krkonoské (Tšekin tasavalta) ⁽²¹⁾.
- (18) Taulukossa 1(b) esitetään kunkin tämän päätöksen kohteena olevan yrityksen koko vuonna 2000 ja niiden suhteellinen merkitys itsejäljentävän paperin markkinoilla

⁽¹⁸⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 44 (asiakirja-aineisto, s. 1124). Komission tuottajilta keräämien tietojen perusteella voidaan olettaa, että markkinoiden kokoa koskeva luku voi olla hieman suurempi, ks. taulukko 1.b).

⁽¹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 217 (Sappin asiakirja) ja 3262—3265 (AWA:n asiakirja).

⁽²⁰⁾ Euroforms, tammikuu 1991 (asiakirja-aineisto, s. 3188).

⁽²¹⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 42—43 (asiakirja-aineisto, s. 1122—1123).

ETA:ssa vuosina 1994 ja 1995. Luvut perustuvat vastauksiin, jotka yritykset antoivat tietopyyntöihin, ja komission arvioihin ⁽²²⁾.

TAULUKKO 1 b)

Päätöksen kohteina olevien yritysten koko ja suhteellinen merkitys ETA:n itsejäljentävän paperin markkinoilla ⁽²³⁾

Yritys	Kyseisten yritysten tai yritysryhmittymien kokonaisliikevaihto (euroina) vuonna 2000	Itsejäljentävästä paperista saatu liikevaihto (milj. euroina) ja arvioidut markkinaosuudet ETA:ssa vuonna 1994	Itsejäljentävästä paperista saatu liikevaihto (milj. euroina) ja arvioidut markkinaosuudet ETA:ssa vuonna 1995
AWA	5 524 138 000	369,9 (32,8 %)	380,4 (31,7 %)
MHTP (STORA)	236 220 000	161,7 (14,3 %)	161,9 (13,5 %)
ZANDERS	579 787 000	135,3 (12,0 %)	147,3 (12,3 %)
KOEHLER	487 775 000	111,4 (9,9 %)	119,6 (10,0 %)
TORRASPAPPEL	814 876 000	61,4 (5,4 %)	82,8 (6,9 %)
BOLLORE	4 240 000 000	56,4 (5,0 %) (Copigraph)	60,0 (5,0 %) (Copigraph)
SAPPI	5 106 061 000	39,2 (3,5 %)	39,5 (3,3 %)
MOUGEOT	139 589 000	30,2 (2,7 %)	30,9 (2,6 %)
DIVIPA	24 641 000	20,5 (1,8 %)	23,1 (1,9 %)
ZICUNAGA	110 932 000	16,8 (1,5 %)	19,9 (1,7 %)
CARRS	33 128 000	11,6 (1,0 %)	13,8 (1,2 %)

1.2.2.2 Kysyntä

- (19) Itsejäljentävän kopio-paperin tuottajien tärkeimpiä asiakkaita ovat painotalot, jotka muuntavat itsejäljentävän

⁽²²⁾ Vuosien 1994 ja 1995 myyntiä koskevat luvut annetaan esimerkkinä. Kunkin yrityksen vuotuisten itsejäljentävän paperin myyntimäärien suhteellinen merkitys on voinut vaihdella vuosittain rikkomisjakson aikana. Markkinaosuuksia koskevat arviot perustuvat suoraan yritysten toimittamiin tietoihin (lukuun ottamatta Copigraphia, jonka markkinaosuusarvio perustuu tietoon, jonka mukaan sen markkinaosuus vuonna 1995 oli 5 %) ja ne esitetään vain viitteellisinä. Markkinaosuuksia koskevat arviot perustuvat olettamukseen, jonka mukaan taulukkoon 1(b) sisältyvien yritysten yhteinen osuus ETA:n markkinoista oli 90 prosenttia.

⁽²³⁾ Kaikki tässä päätöksessä esitetyt liikevaihtoluvut ilmoitetaan tarpeen mukaan ecuna tai euroina. Laskennassa euron osalta käytetyt valuuttakurssit ovat Euroopan komission liikevaihtojen laskentaa varten julkaisemat vuotuiset (tai joissakin tapauksissa kuukausittaiset) valuuttakurssit.

paperin yritysten käyttämiksi lomakkeiksi ja rulliksi. Osa painotaloista käyttää rullia ja osa arkkeja. Vuonna 1995 arviolta noin 2 000 painotaloa Euroopassa käytti rullia ja noin 47 000 arkkeja ⁽²⁴⁾.

- (20) Rullat myydään painotaloille joko suoraan tai tukkumyyjien kautta, kun taas arkki-jakelu tapahtuu pääasiassa tukkumyyjien kautta.

- (21) Sappin mukaan tukkumyyjillä on huomattavaa markkinavoimaa, joka johtuu pääasiassa tuotannon ylikapasiteetista ⁽²⁵⁾. Tukkumyyjät vaativat yhtenäisiä ja säännöllisiä toimituksia. Ne vaativat myös lyhyitä toimitusaikoja sekä toimitusten mukauttamista tarvitsemiensa lomakkeiden ja kokojen mukaisesti pitääkseen omat varastonsa pieninä ⁽²⁶⁾. Carrs on todennut, että sen kokemuksen mukaan tukkumyyjät pyrkivät yleensä korottamaan arkki-hintaa aina kun se on mahdollista ja kannustavat tuottajia korottamaan hintojaan ⁽²⁷⁾.

- (22) Koska itsejäljentävä paperi on merkkituote, toimittajien ja tukkumyyjien välillä on tiivis suhde. Toimittajilla on yleensä pitkäaikainen suhde tukkumyyjiinsä. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että tukkumyyjän vaihtaminen on kallista. Tämä taas johtuu myyjien pitämistä varastoista ja tuotemerkin markkinointiin tehdyistä investoinneista ⁽²⁸⁾.

- (23) Sappin mukaan erityisesti AWA, Stora ja Torraspapel huolehtivat jakelustaan kokonaan tai osittain itse tai omien tukkumyyntiyritystensä kautta. Myös eräät pienet tuottajat, jotka yleensä toimittavat paikallisille markkinoille, myyvät usein suoraan asiakkaille. Muut itsejäljentävän paperin tuottajat myyvät pääasiassa riippumattomille tukkumyyjille ⁽²⁹⁾.

⁽²⁴⁾ Vuonna 1993 arviolta 1 260 painotaloa käytti rullia ja 44 200 arkkeja (asiakirja-aineisto, s. 3134—3135). Ks. myös asiakirja-aineisto s. 340.

⁽²⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 220.

⁽²⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 339.

⁽²⁷⁾ Carrsin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20352).

⁽²⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4628.

⁽²⁹⁾ Sappin 22.12.1996 toimittama aineisto (asiakirja-aineisto, s. 220). MHTP huomauttaa vastauksessaan väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20404), että se (tai aiemmin Stora Carbonless Paper) myy itsejäljentävää paperia pääasiassa paperin tukkumyyjille (kaikki arkit ja yli 95 prosenttia rullista) eikä hoida osaa jakelustaan tai kaikkea jakeluaan itse. MHTP ei kuitenkaan ilmoita, omistaako se joitakin tukkuyrityksiä, kuten Sappi väittää.

1.2.2.3 *Tarjonnan ja kysynnän kehitys Länsi-Euroopassa vuosina 1990—1996*

- (24) Länsi-Euroopan itsejäljentävän paperin markkinoille on tunnusomaista rakenteellinen ylikapasiteetti. Kapasiteetin käyttöaste vuonna 1995 oli 65 prosenttia ⁽³⁰⁾. Kapasiteetti ei kasvanut viime vuosikymmenellä. Kysyntä sen sijaan laski 1990-luvun puolivälissä, ja laskun odotettiin jatkuvan ⁽³¹⁾.
- (25) Itsejäljentävän kopiopaperin kysyntä kasvoi nopeasti 1980-luvulla, kun itsejäljentävä paperi korvasi kertakäyttöhiilipaperin. Euroopan markkinoiden kypsymisen myötä yhä suurempi osa liiketoimista tapahtuu sähköisesti, ja tämä on laskenut kysyntää. Vuonna 1990 itsejäljentävän paperin kulutus Länsi-Euroopassa (alueella, josta tuli vuonna 1994 ETA, ja Sveitsissä) oli hiukan yli 700 000 tonnia. Sen jälkeen kysynnän kasvu hiipui, kunnes vuosina 1995 ja 1996 kysyntä alkoi laskea ⁽³²⁾.
- (26) Kulutus oli 1990-luvun puolivälissä suurinta Saksassa, jonka jälkeen jaetulla toisella sijalla olivat Ranska ja Yhdistynyt kuningaskunta. Italia oli Euroopan neljänneksi suurin kuluttaja, ja Benelux-maat olivat viidennellä sijalla ⁽³³⁾.
- (27) Länsi-Euroopan kulutuksessa tapahtui 1990-luvulla suuria lyhytaikaisia vaihteluita. Suurin näistä tapahtui vuosina 1994—1995 ja syksyllä 1996. Mikulski Hall Associatesin AEMCP:lle vuonna 1996 laatiman tutkimuksen mukaan ”vaihteluiden katsottiin yleensä johtuvan varastojen muutoksista, jotka aiheutuivat hintatason vaihteluista”. Tutkimuksessa ei kuitenkaan mainita kysyntä- tai tarjontaolosuhteissa tapahtuneita erityisiä muutoksia, jotka selittäisivät kyseiset vaihtelut. Ainoa tutkimuksesta selvästi havaittava kehityssuuntaus on, että itsejäljentävän paperin kysyntä Länsi-Euroopassa on ollut vähäistä jo vuosia. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota pääasiassa siihen, että monikerrosloimakkeissa tarvittavien lehtien määrä on vähentynyt. Itsejäljentävän paperin kysyntää rajoittavista tekijöistä merkittävin on kuitenkin se, että monikerrosloimakkeiden tarve on vähentynyt organisaatioiden välisen tiedonsiirron (EDI), sähköisten viestimien ja viivakoodien sekä kontaktittoman painomenetelmän (laser- ja mustesuihkutulostimet) myötä ⁽³⁴⁾.
- (28) Länsi-Euroopassa AEMCP:hen kuuluvien tuottajien toimitukset pysyivät vuodesta 1990 vuoteen 1996 suhteellisen tasaisesti 600 000 tonnissa, mutta AEMCP:hen kuulumattomien tuottajien toimittamat määrät sen sijaan putosivat 112 000 tonnista vuonna 1990 vain hiukan yli 70 000 tonniin vuonna 1996. Tuonti Länsi-Euroopan ulkopuolelta puolittui samana aikana ⁽³⁵⁾. Vuonna 1990 tuonnin osuus oli 1,4 prosenttia, mutta vuonna 1996 sen osuus oli laskenut noin 0,7 prosenttiin. Taulukossa 2 esitetään toimituksissa ja kulutuksessa Euroopan markkinoilla tapahtuneet muutokset ⁽³⁶⁾.

⁽³⁰⁾ MHA:n raporttiin sisältyvien tietojen perusteella lasketut luvut, joulukuu 1996, s. 40 (asiakirja-aineisto, s. 1120).

⁽³¹⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 4 (asiakirja-aineisto, s. 1084).

⁽³²⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 3 ja 18—20 (asiakirja-aineisto, s. 1083 ja 1098—1100).

⁽³³⁾ PPI, helmikuu 1997, asiakirja-aineisto, s. 2787.

⁽³⁴⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”these fluctuations were generally accepted to be due largely to changes in stocks, resulting mainly from changes in price levels”. MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 3, 9 ja 20—21 (asiakirja-aineisto, s. 1083, 1089 ja 1100—1101) ja MHA:n raportti, toukokuu 1997, s. 60 (asiakirja-aineisto, s. 11670).

⁽³⁵⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 3 (asiakirja-aineisto, s. 1083).

⁽³⁶⁾ MHA:n raportti, joulukuu 1996, s. 19 (asiakirja-aineisto, s. 1099).

TAULUKKO 2

Itsejäljentävän paperin toimitukset ja kulutus: Länsi-Eurooppa, 1990—1996.

	Toimitukset Länsi-Eurooppaan (tuhansina tonneina)			Kulutus (tuhansina tonneina)	
	AEMCP	Muut kuin AEMCP	Tuonti	Kokonaiskulutus	%-muutos ed. vuoteen verrattuna
1990	590	112	10	712	+ 5,3
1991	628	97	10	735	+ 3,2
1992	632	85	8	725	- 1,4
1993	618	76	7	701	- 3,3
1994	645	89	6	740	+ 5,5
1995	570	82	5	657	- 11,2
1996	610	74	5	689	+ 4,9

Lähde: MHA:n raportti, joulukuu 1996.

1.2.2.4 Valtioiden välinen kauppa

- (29) ETA:ssa itsejäljentävän paperin tuotanto on keskittynyttä ja tehtaat sijaitsevat viidessä yhteisön jäsenvaltiossa: Belgiassa, Ranskassa, Saksassa, Espanjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tuottajat myyvät yleensä kuitenkin koko ETA:ssa eivätkä kuljetuskustannukset näytä häiritsevän kauppaa alueella ⁽³⁷⁾.
- (30) Komissiolla on tarkat tiedot maakohtaisesta myynnistä alueella, josta tuli vuonna 1994 ETA, suurimmalta osalta kartellijaksosta seuraavien yritysten osalta: AWA, Divipa, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel, Zanders ja Zicuñaga ⁽³⁸⁾. Tiedot osoittavat, että rikkomisen aikaan kyseisten yritysten yhteenlaskettu myynti ETA:ssa muualla kuin niiden kotimarkkinoilla (eli maissa, joissa niiden tuotantolaitokset sijaitsivat) oli yli 56 prosenttia.
- (31) Kartellijaksolle oli tyypillistä myös merkittävä kauppavaihto EU:n ja EFTA-maiden välillä. Vuonna 1994 itsejäljentävää paperia myytiin runsaasti Itävaltaan, Suomeen ja Ruotsiin. Vuodesta 1994 kauppaa käytiin myös Islan-

nin ja Norjan kanssa. Rajatylittävä kauppa on siten vilkasta koko ETA:ssa.

1.2.3 TUOTTAJAT**1.2.3.1 Arjo Wiggins Appleton**

- (32) Arjo Wiggins Appleton p.l.c. muutettiin 29 päivänä marraskuuta 2001 Arjo Wiggins Appleton Limitediksi. Se on yli 150 tytäryhtiötä ympäri maailmaa omistavan Arjo Wigginskonsernin emoyhtiö (AWA) ja toimii muun muassa itsejäljentävän paperin, lämpöpaperin, hienopaperin, päällystetyn paperin ja erikoispaperien valmistuksen ja jakelun alalla. AWA:lla on huomattavaa toimintaa kaikkialla Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa sekä osakkuuksia muualla maailmassa. Konserni on maailman suurin itsejäljentävän paperin valmistaja, ja sen markkinaosuus Euroopassa on yli 30 prosenttia ja Pohjois-Amerikassa 50 prosenttia. Itsejäljentävät paperilaadut oli järjestetty Arjo Wiggins Carbonless Paper Operation -toimialaksi (CPO) vuoteen 1998, jolloin perustettiin Carbonless & Thermal -toimiala. AWA:lla on itsejäljentävää paperia valmistavia tehtaita Belgiassa, Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

1.2.3.2 Binda

- ⁽³⁷⁾ Sappin mukaan Euroopan alueella toimitusten keskimääräiset kuljetuskustannukset ovat alle 10 prosenttia toimituskustannuksista (asiakirja-aineisto, s. 215).
- ⁽³⁸⁾ Vuodelta 1992 komissiolla on tarkat luvut kuudesta yrityksestä, vuosilta 1993 ja 1994 kahdeksasta yrityksestä ja vuosilta 1995—1997 yhdeksästä yrityksestä.

- (33) Cartiere Sottrici S.p.A, jonka nimi muutettiin toukuussa 1996 muotoon Binda S.p.A, valmisti itsejäljentävää paperia lokakuuhun 1993. Tuolloin Binda lopetti

tuotannon ja teki AWA:n kanssa useita optiosopimuksia Biplura-tavaramerkkinsä ja monien itsejäljentävän paperin tuotannossa käytettyjen koneiden myynnistä. Kyseisiä optioita ei ole käytetty täysimääräisesti, ja AWA osti vuonna 1995 Bindalta Biplura-tavaramerkin ja yhden koneen. Binda jatkoi irrokepäälystetyn ja valupäälystetyn paperin tuotantoa elokuuhun 1998, jolloin se asetettiin selvitystilaan ⁽³⁹⁾.

- (34) Binda mainitaan tässä päätöksessä kuvattaessa markkina-tilannetta tosiseikkojen perusteella. Koska yritystä ei kuitenkaan ole enää olemassa eikä sillä ole yhtiöoikeudellista eikä liiketoiminnallista seuraajaa, komissio ei voi osoittaa tätä päätöstä Bindan käsittelyn osalta millekkään oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle lokakuuhun 1993 ulottuvan jakson osalta.

1.2.3.3 Carrs

- (35) Carrs Paper Limitedin (Carrs) kotipaikka on West Midlandsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Yrityksen suora emoyhtiö on Carrs (Birmingham) Limited, joka on merkitty Englannin ja Walesin kaupparekisteriin. Carrs valmistaa ja myy itsejäljentävää paperia (lähes koko tuotanto arkkeja) Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja vie sitä pääasiassa Irlantiin ja Tanskaan.
- (36) Carrs on ollut edelläkävijä itsejäljentävän paperin markkinoilla ja siirtyi ensimmäisenä sinisestä mustaan itsejäljentävään paperiin vuonna 1983. Se otti ensimmäisenä käyttöön lasertulostimiin ja kopiointiin soveltuvat laadut vuonna 1991. Vuonna 1992 Carrs toi markkinoille Signal Plus -merkin, jonka se mainosti olevan ensimmäinen itsejäljentävä paperi, joka soveltuu hyvin käytettäväksi tulostimissa.

1.2.3.4 Copigraph

- (37) Copigraph SA oli ranskalaisen Bolloré SA:n (aiemmin Bolloré Technologies SA) kokonaan omistama tytäryhtiö marraskuuhun 1998, jolloin AWA osti sen. Copigraph SA kuului Bollorén erikoispapereiden toimialaan. Bolloré valmisti Thononin tehtaallaan pohjapaperia, joka päälystettiin Copigraphin Malesherbesin laitoksella Ranskassa ja Eupaco grafische Papiere GmbH & Co KG:n Wülfrathin laitoksella Saksassa (Bolloré osti Eupacon vuonna 1992 ja sulki sen päälystyslaitoksen vuonna 1995) ⁽⁴⁰⁾. Kun Copigraph myi valmista itsejäljentävää paperia, sen päämarkkinat ETA:ssa olivat Ranska ja Saksa.

1.2.3.5 Divipa

- (38) Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L. (Divipa) on espanjalainen yritys, joka ostaa itsejäljentävää paperia suurina rullina ja muuttaa ne arkeiksi ja pienemmiksi rulliksi myytäväksi Espanjan markkinoille.

1.2.3.6 Koehler

- (39) Papierfabrik August Koehler AG, jonka kotipaikka on Oberkirch, Saksa, on yksityisessä omistuksessa olevan Koehler-konsernin emoyhtiö ja omistaa Reacto Papier GmbH:n (Hannover) ja Koehler Kehl GmbH:n (Kehl) koko osakepääoman. Koehler valmistaa itsejäljentävää paperia, hienopaperia ja lämpöpaperia.

1.2.3.7 Mougeot

- (40) Papeteries Mougeot SA (Mougeot) on ranskalainen yritys, jonka kotipaikka on Laval-sur-Vologne, Ranska (Vosges) ja jossa määräysvaltaa käyttää [...] (*) perhe. Mougeot tuottaa itsejäljentävää paperia Ranskassa, ja sen pääasialliset vientimarkkinat ovat Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa ja Itävalta. Itsejäljentävän paperin lisäksi Mougeot tuottaa WC- ja talouspaperia ja vaippoja, joita myydään jakelijoiden tuotemerkeillä.

1.2.3.8 Sappi

- (41) Sappi Limited (Sappi) on kansanvälinen yritys, jonka kotipaikka on Etelä-Afrikka. Se on Sappi-konsernin emoyhtiö.
- (42) Sappi tuli Euroopan itsejäljentävän paperin markkinoille vuonna 1990 ostamalla DRG:n Transcript-tehtaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tultuaan markkinoille Sappi toimi Euroopassa tytäryhtiönsä Sappi UK Limitedin kautta. Tämä perusti vuonna 1993 Sappi Limitedin toisen tytäryhtiön (Hannoversche Papierfabriken Alfeld-Gronau AG:n) kanssa Euroopan myyntiorganisaation yhteisyrityksenä, jonka nimeksi tuli Sappi Europe SA. Sappi Europe SA on ollut toukokuusta 1995 eurooppalainen holding-yhtiö, jolle Sappi UK Limited ja Hannoversche Papierfabriken Alfeld-Gronau AG raporttoivat ⁽⁴¹⁾. KNP Leykamin (päälystetyn hiokkeettoman paperin suurin valmistaja Euroopassa) oston jälkeen huhtikuussa 1998 Sappi-konsernissa toteutettiin raken-

⁽³⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7793 ja 19752—19755.

⁽⁴⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 414—415 ja 13352.

(*) Hakasulkuihin ja tähdellä merkityt kohdat korvaavat tekstistä poistetut luottamukselliset tiedot.

⁽⁴¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 19—20 ja 26—28.

neudistus, ja nyt se muodostuu kahdesta liiketoimialasta: Sappi Fine Paper plc:stä ja Sappi Forest Productsista. Sappi Fine Paperin ydinliiketoiminta muodostuu päällystetystä ja päällystämättömästä hiokkeettomasta paperista, mekaanista massaa sisältävästä paperista, päällystetystä ja päällystämättömästä erikoispaperista ja tarrapaperin taustapaperista. Sappi Fine Paperin toimintaa hallinnoidaan kolmen alueellisen tytäryhtiön, Sappi Fine Paperin Euroopan, Pohjois-Amerikan ja Etelä-Afrikan yksiköiden kautta. Sappin itsejäljentävää paperia valmistava tehdas, Transcript, on Sappi Fine Paper plc:n tytäryhtiön, Sappi UK Limitedin omistuksessa.

1.2.3.9 *Stora*

- (43) Vuonna 1990 Stora Kopparbergs Bergslags AB osti saksalaisen paperinvalmistajan Feldmühle Aktiengesellschaftin. Stora Kopparbergs Bergslags AB on kansainvälinen teollisuuskonserni, jonka kotipaikka on Ruotsi ja joka valmistaa ja myy metsäteollisuuden tuotteita, erityisesti paperia, kartonkia, sellua ja sahatavaraa. Stora Feldmühle oli Stora Kopparbergs Bergslags AB:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Vuoden 1992 loppuun itsejäljentävään paperiin liittyvää liiketoimintaa konsernissa harjoitti suoraan Stora Feldmühle AG, joka oli AEMCP:n jäsen. Vuoden 1993 alussa tämä liiketoiminta siirtyi Stora Feldmühlen kokonaan omistaman uuden tytäryhtiön, Stora Carbonless Paper GmbH:n (SCP) vastuulle. Stora Carbonless Paper GmbH valmistaa itsejäljentävää paperia Saksassa ja myy sitä ympäri Eurooppaa.
- (44) Marraskuussa 1998 komissio hyväksyi Stora Kopparbergs Bergslags AB:n ja suomalaisen metsäteollisuuskonsernin Enso Oyj:n välisen keskittymän. Keskittymän tuloksena Enso Oyj osti Stora Kopparbergs Bergslags AB:n koko osakepääoman. Syntynyt uusi yritys, Stora Enso Oyj (Stora Enso), aloitti toimintansa vuoden 1998 lopussa ⁽⁴²⁾.
- (45) Välittömästi keskittymän toteuduttua Stora Enso myi enemmistöosakkuuden itsejäljentävää paperia valmistavasta tytäryhtiöstään Stora Carbonless Paperista Mitsubishi Paper Mills Ltd:lle ja vähemmistöosakkuuden Mitsubishi Corporationille. Kauppa tuli voimaan 31 päivänä joulukuuta 1998. Stora Ensolla on edelleen vähemmistöosakkuus Stora Carbonless Paper GmbH:ssä, jonka nimi muutettiin kaupan jälkeen Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH:ksi.

1.2.3.10 *Torraspapel*

- (46) Torraspapel-konserni (Torraspapel) toimii pääasiassa painatukseen, kirjoittamiseen ja muihin sovelluksiin käytettävien korkealuokkaisten paperituotteiden valmistuksen

ja myynnin alalla. Konsernin emoyhtiö on Torraspapel SA. Itsejäljentävään paperiin liittyvää liiketoimintaa konsernissa harjoittavat emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö Sarriopapel y Celulosa SA (Sarrió), jolla on tuotantolaitos Leitzassa, Espanjassa. Konserni ei valmistanut itsejäljentävää paperia ennen vuotta 1991, jolloin Grupo Torras SA (Torraspapel-konsernin silloinen emoyhtiö) osti Sarriopapel y Celulosa -tytäryhtiönsä kautta Sarrió SA:n koko liiketoiminnan kartongin valmistusta lukuun ottamatta ⁽⁴³⁾.

- (47) CVC-konserni, joka on rahastonhoitopalveluita ja sijoitusneuvontaa tarjoava yksityinen pääomasijoittaja, hankki yksinomaisen määräysvallan Torraspapelissa (asia N:o COMP M.1728). CVC ei tätä ennen toiminut itsejäljentävän paperin markkinoilla.
- (48) Konserni on Espanjan paperimarkkinoiden johtaja, ja sen asema on vahva myös Portugalissa, Ranskassa, Saksassa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

1.2.3.11 *Zanders*

- (49) Zanders Feinpapiere AG (Zanders) on saksalainen yritys, jonka kotipaikka on Bergisch Gladbach ja jolla on tuotantolaitoksia Bergisch Gladbachissa ja Dürenissä (molemmat sijaitsevat Saksassa). Zanders valmistaa pääasiassa päällystettyä paperia ja taivekartonkia sekä itsejäljentävää paperia ja erikoispapereita.
- (50) Zanders kuului tammikuuhun 2001 yhdysvaltalaiseen metsä- ja paperiteollisuusyhtiöön International Paperiin ollen osa sen kansainvälistä toimialaa. International Paperin saksalainen tytäryhtiö International Paper Deutschland Inc. & Co. Holdings KG omisti noin 72 prosenttia Zandersin osakkeista. International Paper kuuluu maailman suurimpiin korkealaatuisten paino- ja kirjoituspaperien valmistajiin.
- (51) Komissio sai 14 päivänä marraskuuta 2000 ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla suomalainen metsäteollisuuskonserni Metsä-Serla aikoi hankkia yksinomaisen määräysvallan Zanders Feinpapiere AG:ssä (asia N:o COMP/M.2245 — Metsä-Serla/Zanders). Komissio hyväksyi keskittymän joulukuussa 2000. Metsä-Serla ja International Paper saattoivat 3 päivänä tammikuuta 2001 päätökseen Zandersin siirtämisen Metsä-Serlan määräysvaltaan. Metsä-Serla muutti 6 päivänä huhtikuuta 2001 nimensä muotoon "M-real".

⁽⁴²⁾ Ks. komission päätös N:o 1999/641/EY, tehty 25 päivänä marraskuuta 1998, asiasta IV/M.1225 (EYVL L 254, 29.9.1999, s. 9).

⁽⁴³⁾ Ks. komissio päätös, tehty 24 päivänä helmikuuta 1992, asiasta N:o IV/M.166 — Torras/Sarrió.

1.2.3.12 *Zicuñaga*

- (52) Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA (Zicuñaga) kuuluu Madridissa sijaitsevaan Iberpapel-konserniin. Vuonna 1997 perustettu Iberpapel Gestión SA on paperiteollisuuden eri aloilla toimintaansa harjoittavan konsernin holding- ja emoyhtiö. Zicuñaga omistaa 100 prosenttia Hendayessa (Ranskassa) sijaitsevasta Papeteries de l'Atlantique SA:sta, joka on tuottanut itsejäljentävää paperia vuodesta 1992.

1.2.4 THE ASSOCIATION OF EUROPEAN MANUFACTURERS OF CARBONLESS PAPER — (AEMCP)

- (53) AEMCP:n perusti vuonna 1981 yhdeksän yritystä⁽⁴⁴⁾. Yhdistys toimi European Paper Instituteen (EPI) kuuluvana tuoteryhmänä 1990-luvun alkupuolelle, jolloin EPI sulautui toiseen paperiteollisuuden järjestöön, CEPACiin, ja ne muodostivat Euroopan paperiteollisuuden liiton (Confederation of the European Paper Industries, CEPI). Yhdistymisen jälkeen AEMCP:n silloinen puheenjohtaja, AWA:aa edustanut [AWA:n työntekijä]* aloitti järjestön ”uudistamisen” tavoitteenaan sen virallinen ja oikeudellinen sijoittautuminen Belgiaan. Tästä seurasi, että 13 päivänä syyskuuta 1993 seuraavat yritykset allekirjoittivat uuden peruskirjan: Arjo Wiggins Appleton plc, Copigraph SA, Koehler AG, Papeteries Mougeot SA, Alfred Rose, Sappi Europe Ltd, Stora Feldmühle AG, Torraspapel SA ja Zanders Feinpapiere AG. Yhdistys hyväksyttiin Belgian lain mukaiseksi kansainväliseksi järjestöksi vuonna 1994.

1.3 MENETTELY

1.3.1 ASIAN TAUSTA

- (54) Syksyllä 1996 paperiteollisuuskonserni Sappi toimitti komissiolle tietoja ja asiakirjoja, joiden perusteella komissiolle oli aihetta epäillä, että itsejäljentävän paperin alalla oli toiminut salainen hintakartelli, johon Sappi osallistui tuottajana. Sappi vetosi sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartellitapauksissa annetun komission tiedonannon⁽⁴⁵⁾ määräyksiin.

⁽⁴⁴⁾ Wiggins Teape, Feldmühle, Koehler, Zanders, Ahlström (lopetti tuotannon vuonna 1991), Binda (lopetti tuotannon vuonna 1993), DRG, Sarrió ja Reed (lopetti tuotannon vuonna 1986) (asiakirja-aineisto, s. 165).

⁽⁴⁵⁾ EYVL C 207, 18.7.1996, s. 4.

1.3.2 TUTKIMUKSET

- (55) Saatuaan Sappin toimittaman aineiston komissio määräsi 23 päivänä tammikuuta 1997 päivätyllä päätöksellä asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdan mukaiset tarkastukset toteutettaviksi joidenkin itsejäljentävän paperin tuottajien toimitiloissa. Tarkastukset tehtiin 18 ja 19 päivänä helmikuuta 1997 seuraavien yritysten tiloissa: Arjo Wiggins Belgium SA, Papeteries Mougeot SA, Torraspapel SA, Sarriopapel y Celulosa SA ja Grupo Torras SA.
- (56) Heinäkuun ja joulukuun 1997 välisenä aikana tehtiin asetuksen N:o 17 14 artiklan 2 kohdan mukaiset tarkastukset seuraavien tuottajien tiloissa:
- 2, 3 ja 4 päivänä heinäkuuta 1997: Sappi Limited, Sappi Europe Limited ja Sappi (UK) Limited
 - 21 ja 22 päivänä lokakuuta 1997: Arjo Wiggins Appleton P.L.C., Arjo Wiggins Europe Holdings Ltd., Arjo Wiggins SA ja sen tytäryhtiö Guerimand SA
 - 23 ja 24 päivänä lokakuuta 1997: Papeteries Mougeot SA
 - 6 ja 7 päivänä marraskuuta 1997: Torraspapel SA ja Sarriopapel y Celulosa SA
 - 20 ja 21 päivänä marraskuuta 1997: Unipapel, Sociedade Comercial de Celulose e Papel Lda
 - 4 ja 5 päivänä joulukuuta 1997: Stora Carbonless Paper GmbH
 - 9 ja 10 päivänä joulukuuta 1997: Papierfabrik August Koehler AG.

- (57) Sappin kanssa tehdyn keskinäisen sopimuksen mukaisesti Sappin tytäryhtiön, Brysselissä sijaitsevan Sappi Europe SA:n tiloissa tehtiin tarkastus 25 päivänä heinäkuuta 1997.

1.3.3 TIETOPYNNÖT

- (58) Maaliskuun 8. päivänä 1999 komissio toimitti asetuksen N:o 17 11 artiklan mukaiset tietopyynnöt Arjo Wiggins Appleton plc:lle, Papeteries Mougeot S.A:lle, Torraspapel S.A:lle, Cartiere Sottrici Binda S.p.A:lle, Carrs Paper Ltd:lle, Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L:lle, Ekman Iberica S.A:lle ja Papelera Guipúzcoana de Zicuñaga S.A:lle. Maaliskuun 15. päivänä 1999 asetuksen N:o 17 11 artiklan mukaiset tietopyynnöt toimitettiin myös Papierfabrik August Koehler AG:lle, Stora Carbonless Paper GmbH:lle ja Zanders Feinpapiere AG:lle ja 20 päivänä joulukuuta 1999 Copigraph S.A:lle.

- (59) Asetuksen N:o 17/11 artiklan mukaisia tietopyyntöjä lähetettiin lopuksi myös Carrs Paper Ltd:lle, Stora Carbonless Paper GmbH:lle ja Torraspapel S.A.:lle.
- (60) Tietopyynnöissä yrityksiä vaadittiin toimittamaan tietoja ilmoittamistaan hinnankorotuksista, myyntimääristä, asiakkaista, liikevaihdosta ja kokouksista kilpailijoiden kanssa. Samat kysymykset esitettiin Sappille.
- (61) AWA, Stora ja Copigraph myönsivät tietopyyntöön antamissaan vastauksissa osallistuneensa itsejäljentävän paperin tuottajien monenvälisiin kartellikokouksiin. AWA toimitti luettelon vuosina 1992–1998 kilpailijoiden välillä pidetyistä ”sääntöjenvastaisista” kokouksista tai kokous-sarjoista, joissa ”joissa keskusteltiin myös itsejäljentävän paperin hinnoista, aiempi hintakehitys mukaan luettuna, ja vaihdettiin tietoja hinnankorotusaikeista”⁽⁴⁶⁾. Suurin osa (ja osa, josta on toimitettu eniten todistusaineistoa) näistä kokouksista pidettiin vuosina 1992–1995. Stora myönsi osallistuneensa kilpailijoiden välisiin kokouksiin, joissa ”keskusteltiin paitsi alan yleisestä taloudellisesta tilanteesta, myös hinnoista”, mutta huomautti, että ”kilpailijat eivät pääseet sopimukseen hinnankorotuksista”⁽⁴⁷⁾. Kokoukset pidettiin vuoden 1992 lopun ja vuoden 1995 puolivälin välisenä aikana. Copigraph myönsi osallistuneensa kilpailijoiden välisiin kokouksiin, joissa ”nostettiin itsejäljentävän paperin rullahintoja”⁽⁴⁸⁾, ja varsinkin eräs Copigraphin johtajista muistaa osallistuneensa kahteen tai kolmeen tällaiseen kokoukseen vuosina 1993 ja 1994.

1.3.4 TUOTTAJIEN YLEISET LAUSUNNOT ENNEN VÄITETIEDOKSIANNON VASTAANOTTOA

- (62) Mougeot ja Sappi ovat myöntäneet osallistuneensa itsejäljentävän paperin tuottajien järjestämiin monenvälisiin kartellikokouksiin. Kuten edellä jo todettiin, Sappi on toimittanut komissiolle näyttöä kartellin olemassaolosta. Saatuaan asetuksen N:o 17/11 artiklan mukaisen tietopyynnön Mougeot otti yhteyttä komissioon ja ilmoitti

⁽⁴⁶⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”carbonless paper prices were also discussed, including discussion of historical trends, but also extending to an exchange of intentions regarding announcements of price increases” (asiakirja-aineisto, s. 7828–7829).

⁽⁴⁷⁾ Saksankielinen alkuteksti: ”nicht nur die allgemeine wirtschaftliche Situation der Branche erörtert, sondern auch über Preise gesprochen wurde” ... ”[Z]wischen den Wettbewerbern [wurde] kein Einvernehmen über Preiserhöhungen erzielt” (asiakirja-aineisto, s. 9044).

⁽⁴⁸⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”carbonless paper reels prices were raised” (asiakirja-aineisto, s. 13353).

olevansa halukas yhteistyöhön sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartellitapauksissa annetun komission tiedonannon mukaisesti. Mougeot myönsi, että on olemassa itsejäljentävän paperin hinnoista sopiva kartelli, johon se oli osallistunut lokakuun 1993 ja heinäkuun 1995 välisenä aikana. Mougeot toimitti komissiolle myös tietoja kartellin rakenteesta ja erityisesti yksittäisistä kokouksista, joissa oli sovittu hinnoista ja joihin oli osallistunut sen edustajia⁽⁴⁹⁾.

1.3.5 HALLINNOLLINEN MENETTELY

- (63) Komissio aloitti 26 päivänä heinäkuuta 2000 menettelyn tässä asiassa ja antoi väitetiedoksiannon seuraaville yrityksille: Arjo Wiggins Appleton p.l.c, Binda S.p.A, Bollore SA, Carrs Paper Ltd, Copigraph SA, Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L., Iberpapel Gestión S.A., International Paper, Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH (MHTP (Stora)), Mitsubishi Paper Mills Ltd, Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA, Papeteries Mougeot SA, Papierfabrik August Koehler AG, Sappi Limited, Stora Enso Oyj, Torraspapel SA ja Zanders Feinpapiere AG.
- (64) Kaikki väitetiedoksiannon saaneet yritykset Binda S.p.A:ta, International Paperia ja Mitsubishi Paper Mills Ltd:tä lukuun ottamatta toimittivat kirjallisia huomautuksia vastauksena komission niitä vastaan esittämiin väitteisiin.
- (65) Kaikki yritykset saivat käyttöönsä komission tutkimusasiakirjat CD-ROM-kopiona, joka lähetettiin niille 1 päivänä elokuuta 2000.

- (66) Vastauksessaan väitetiedoksiantoon Koehler väitti, että asiakirjojen asettaminen käyttöön CD-ROM-kopiona ei noudata asiakirjoihin tutustumista koskevassa komission tiedonannossa⁽⁵⁰⁾ esitettyjä periaatteita, jotka perustuvat tapausoikeuteen. Koehler väitti, etteivät yritykset kykene tarkistamaan, sisältääkö CD-ROM todellakin kaikki komission hallussa olevat asiakirjat, jotka on toimitettava niille, tai ovatko asiakirjat CD-ROMilla kokonaisuudessaan vai onko asiakirjat kopioitu skannauksen yhteydessä vain osittain. Koehler pyysikin saada tutustua asia-

⁽⁴⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7647–7658.

⁽⁵⁰⁾ Komission tiedonanto sisäisistä menettelysäännöistä käsiteltäessä pyyntöjä saada tutustua asiakirjoihin EY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan (nyk. 81 ja 82 artikla), EHTY:n perustamissopimuksen 65 ja 66 artiklan ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 soveltamistapauksissa, (EYVL C 23, 23.1.1997, s. 3).

kirjoihin komission tiloissa CD-ROM-levyllä toimitetun aineiston lisäksi ⁽⁵¹⁾.

- (67) CD-ROMin ohessa yritykset saivat luettelon kaikista tutkimusaineistoon sisältyvistä asiakirjoista (juoksevilla numeroinnilla). Luetteloon on merkitty kunkin asiakirjan saatavuus. Koehlerille on lisäksi ilmoitettu, että osapuolet saavat CD-ROM-levyllä käyttöönsä kaikki komission tutkimuksissaan hankkimat asiakirjat lukuun ottamatta liikesalaisuuksia tai muita luottamuksellisia tietoja. Koehlerille tarjottiin mahdollisuus saada kuulemismenettelyistä vastaavalta neuvonantajalta vahvistus edellä mainittuihin tietoihin, mutta Koehler ei ole käyttänyt tätä mahdollisuutta hyväkseen ⁽⁵²⁾.
- (68) Asiaa koskeva suullinen kuulemistilaisuus pidettiin 8 ja 9 päivänä maaliskuuta 2001. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat seuraavat yritykset: Arjo Wiggins Appleton p.l.c, Carrs Paper Ltd, Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L., Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH, Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA, Papeteries Mougeot SA, Papierfabrik August Koehler AG, Sappi Limited, Torraspapel SA ja Zanders Feinpapier AG.
- (69) Kirjallisissa vastauksissaan väitetiedoksiintoon Torraspapel ⁽⁵³⁾, Divipa ⁽⁵⁴⁾ ja Zicuñaga ⁽⁵⁵⁾ ovat kiistäneet osallistuneensa salaiseen sopimukseen. Useimmat väitetiedoksiannon saajista ovat kuitenkin myöntäneet kartellin olemassaolon ja osallistumisensa siihen.
- (70) Yritykset, jotka olivat myöntäneet jo aiemmin osallistuneensa kartelliin, eivät ole kiistäneet suurta osaa komission väitetiedoksiannossa kuvatuista havainnoista lukuun ottamatta kesän 1995 jälkeistä jaksoa. Sappi on ilmoittanut, että sen osallistuminen ”päättyi ennen kuin se otti yhteyttä komissioon 19 päivänä syyskuuta 1996” ⁽⁵⁶⁾. Mougeot on vahvistanut osallistuneensa kartelliin syyskuusta 1993 kesään 1995 ⁽⁵⁷⁾, kuten Copigraph ⁽⁵⁸⁾. AWA ei ole kiistänyt väitetiedoksiannossa esitettyjä seikkoja, mutta on ilmoittanut kesän 1995 jälkeisen jakson osalta, että ”myyntijohtajat kokoontuivat satunnaisesti kokouksiin kansallisella tasolla. [...] Jotkut

yksittäiset kansalliset myyntijohtajat eivät katkaisseet kaikkia yhteyksiä muiden tuottajien palveluksessa oleviin kollegoihinsa. [...] Jos kokouksia pidettiin, ne perustuvat kuitenkin kansallisten johtajien paikallisiin aloitteisiin eikä niitä pitäisi katsoa kesään 1995 jatkuneen kartellin jatkeeksi” ⁽⁵⁹⁾. Mitsubishi HiTech / Stora ei ole kiistänyt rikkomista vuodesta 1992 kesään/syyskuun 1995 ulottuvalla jaksolla ⁽⁶⁰⁾.

- (71) Eräät yritykset, jotka olivat kiistäneet vastauksissaan komission tietopyyntöihin kaiken salaisen yhteistyön, ovat myöntäneet vastauksissaan väitetiedoksiintoon osallistuneensa kartelliin. Carrs on myöntänyt osallistuneensa Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskeneisiin kokouksiin tammikuun 1993 ja maaliskuun 1997 välisenä aikana, mutta on ilmoittanut osallistumisensa aktiivisuuden vaihdelleen eri aikoina ⁽⁶¹⁾. Koehler ei ole kiistänyt joitakin seikkoja, jotka koskevat syksystä 1993 toukokuun 1995 loppuun ulottuvaa jaksoa ⁽⁶²⁾. Zanders ei ole kiistänyt komission kartellista esittämää kuvausta vuodesta 1992 syyskuun 1995 ulottuvalla jaksolla ⁽⁶³⁾.

1.4 RIKKOMISEN YKSITYSKOHDAT

1.4.1 JOHDANTO

- (72) Useimmat yrityksistä, jolle tämä päätös on osoitettu, ovat myöntäneet osallistuneensa kartelliin. Yritysten kuvakset kartellista ovat kuitenkin joissakin tapauksissa poikenneet komission kuvauksista, ja ne ovat olleet eri mieltä kartellin alkamis- ja päättymisajankohdista. Tosi-seikkojen paikkansapitävyyden myöntävät yritykset eivät kuitenkaan ole kertaakaan kiistäneet kartellin olemassaoloa syyskuusta 1993 kevääseen tai kesään 1995 ulottuvan jakson osalta.
- (73) Copigraph, Koehler ja Mougeot kiistävät osallistuneensa kartelliin ennen syyskuuta 1993 ja Stora (MHTP) ennen

⁽⁵¹⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiintoon, asiakirja-aineisto, s. 20733—20735.

⁽⁵²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20739—20740.

⁽⁵³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20439.

⁽⁵⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 19592.

⁽⁵⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 18468.

⁽⁵⁶⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”ended prior to its approach of the Commission on 19 September 1996” (asiakirja-aineisto, s. 20603).

⁽⁵⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 19717.

⁽⁵⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 19563.

⁽⁵⁹⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”there were occasional meetings between sales managers at national level. [...] [S]ome of its individual sales managers had not entirely broken contacts with their counterparts in other producers. [...] However, where it occurred it resulted from local initiatives by national managers and should not be viewed as a continuation of the cartel that existed until summer 1995.” (Asiakirja-aineisto, s. 19733.)

⁽⁶⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20403.

⁽⁶¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20358: Carrs ilmoittaa osallistuneensa vuosina 1993—1994 aktiivisesti Yhdistynyttä kuningaskuntaa käsitelleisiin kokouksiin. Vuoden 1994 lopulta lähtien se ei yleensä enää osallistunut kokouksiin, mutta sai kuitenkin puhelimitse tietoja kyseisten kokouksien päätelmistä, yleensä AWA:lta.

⁽⁶²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20703 ja 20721.

⁽⁶³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20506.

vuoden 1992 loppua. Sappin lausuntojen perusteella voidaan kuitenkin olettaa, että eurooppalaisten itsejärjentyvän paperin valmistajien välillä oli salaisia yhteyksiä jo alan järjestön, AEMCP:n perustamisen aikaan vuonna 1981 ja erityisesti 1980-luvun puolivälistä lähtien⁽⁶⁴⁾. Sappin toimittamat todisteet osoittavat, että kartellikokoukset alkoivat vuonna 1989 ja jatkuivat Frankfurtissa 2 päivänä helmikuuta 1995 järjestettyyn kokoukseen asti.

- (74) Komissio rajaa tarkasteltavaa olevan kartellin arvioinnin tammikuussa 1992 alkaneeseen jaksoon, jolta komissiolla on yhteneviä lausuntoja kartellin osanottajilta ja vahvistavaa näyttöä itsejärjentyvän paperin valmistajien välisestä säännöllisestä salaisesta yhteydenpidosta.

- (75) Kartellin päättymisen osalta on myös epäilyksiä siitä, kuten väitetiedoksiannossa ilmoitetaan, että osa viimeistään tammikuussa 1992 käyttöön otetuista salaisista järjestelyistä jatkui vielä syyskuun 1995 jälkeen. AWA:a, Carrsia ja Sappia lukuun ottamatta kaikki osapuolet kiistävät kuitenkin jatkaneensa salaista sopimusta syyskuun 1995 jälkeen. Myös osapuolet, jotka ovat myöntäneet osallistuneensa salaiseen sopimukseen ennen syyskuuta 1995 (Copigraph, Mougeot, Stora ja Zanders) kiistävät osallistuneensa siihen syyskuun 1995 jälkeen. AWA:n, Carrsin ja Sappin lausunnoissa esitetyt kuvaukset väitetyn salaisen yhteydenpidon luonteesta ja päivämääristä poikkeavat lisäksi huomattavasti toisistaan. Lausuntojen tukena ei ole myöskään riittävästi asiakirjanäyttöä eikä

⁽⁶⁴⁾ Sappi on toimittanut komissiolle lausunnon, jonka on antanut eräs sen itsejärjentyvän paperin myynnin alalla 1970-luvulta toiminut työntekijä ja jossa todetaan seuraavaa: "Hän oli epäillyt ensimmäistä kertaa, että itsejärjentyvän paperin alalla toimi kartelli, noin 1980-luvun puolivälissä ylemmän johdon esittämien huomautusten takia. Hän uskoi, että salaisessa sopimuksessa olivat mukana muun muassa Arjo Wiggins, Köhler ja Stora Feldmühle. Kahdenvälisestä tietojenvaihdosta hän oli ollut tietoinen 1980-luvun puolivälistä/loppusta lähtien." (Englanninkielinen alkuteksti: "He had first suspected that there was collusion in carbonless paper in about the mid 1980[s] because of comments made by senior management He would have believed that the collusion involved Arjo Wiggins, Köhler and Stora Feldmühle, among others. He had been aware of bilateral exchanges of information from about the mid/late 1980s".) (Asiakirja-aineisto, s. 4656.) Erään toisen Sappin työntekijän lausunnossa todetaan, että kilpailijoiden välillä oli EY:n tasoisia salaisia yhteydenottoja ja sopimuksia vuosina 1991—1993. Kyseinen Sappin työntekijä "uskoi, että kyseisissä yhteydenotoissa oli kyse salaisista sopimuksista ja toimittajien välisistä hintaneuvotteluista EY:n tasolla". (Englanninkielinen alkuteksti: "believed that there was collusion through these contacts and that there were discussions between suppliers about prices at an EC-wide level".) (Asiakirja-aineisto, s. 4652—4653.) Kyseinen työntekijä aloitti työt DRG:ssä vuonna 1988 ja toimi toukokuun 1991 ja maaliskuun 1993 välisenä aikana [Sappin työntekijän]* alaisuudessa Transcrip-tin tehtaalla.

vahvistavaa näyttöä, jotta voitaisiin päätellä, että tämän menettelyn kohteena oleva toiminta jatkui vielä syyskuun 1995 jälkeen.

- (76) Komissio rajaakin tässä tapauksessa arviointinsa syyskuuhun 1995 ulottuvaan jaksoon, johon saakka sillä on vahvistavaa näyttöä kartellin olemassaolosta.

1.4.2 KARTELLIN PERUSPERIAATTEET

1.4.2.1 *Tavoitteet*

- (77) Komission tutkimuksissa havaittiin, että kartellin osapuolet sopivat yleisestä kilpailunvastaisesta suunnitelmasta, jonka päätarkoituksena oli parantaa osapuolten liiketoiminnan kannattavuutta korottamalla hintoja yhdessä. Tämän kokonaissuunnitelman puitteissa kartellin päätavoitteena oli sopia hinnankorotuksista ja myös korotusten aikataulusta (korotusten voimaantulopäivistä). Tämä toteutettiin pitämällä eritasoisia kartellikokouksia (yleisiä, kansallisia tai alueellisia).

- (78) Asiakirjoihin perustuvat todisteet yleisistä kartellikokouksista osoittavat, että suunnitelma pantiin täytäntöön pitämällä kokouksia, joissa osanottajat sopivat useista peräkkäisistä prosentuaalisista hinnankorotuksista kunakin ETA-maan osalta. Kansallisissa ja alueellisissa kartellikokouksissa kartellin jäsenet sopivat prosentuaalisista hinnankorotuksista ja useimmissa tapauksissa myös valvoivat aiemmin sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpanoa. Espanjan ja Portugalin markkinoiden osalta osapuolet sopivat usein prosentuaalisten korotusten sijaan jokaiselle tuotteelle tavoitehinnan (CB, CFB ja CF). Kyseinen tavoitehintana oli samalla vähimmäishinta.

- (79) Sappilta löydettyssä asiakirjassa selitetään sovitut hinnankorotukset ainakin Espanjan markkinoiden osalta seuraavasti: "Tehdyissä sopimuksissa rullista käytetään ostohintaa, mutta arkeista myyntihintaa ja jokainen toimittaja saa päättää tukkumyyjiensä marginaalista"⁽⁶⁵⁾. Käsitteet "ostohinnat" ja "myyntihinnat" esiintyvät myös toisessa

⁽⁶⁵⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "On the agreement taken, reels are discussed in terms of buying price, but sheets are discussed as selling price and is left to each supplier the margin he wants their merchants to obtain" (asiakirja-aineisto, s. 2011).

Sappilta löytyneessä asiakirjassa, jossa esitetään yhteenvedo Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla 7 päivän helmikuuta 1994 ja marraskuun 1995 välisenä aikana toteutettavista hinnankorotuksista⁽⁶⁶⁾. Koska arkkien jakelu tapahtui yleensä tukkumyyjien kautta, tämä merkitsi, että arkkihinnat sovittiin tukkumyyjiltä perittävänä hintoina Rullat sen sijaan myydään joko suoraan loppukäyttäjille tai tukkumyyjien kautta, joten näyttää siltä, että rullahinnoista sovittiin loppukäyttäjiltä perittävänä hintoina. Koska kauppavirtojen kulku on sama kaikissa ETA-maissa, on todennäköistä, että hinnankorotuksista sovittiin samalla tavalla koko alueen osalta.

- (80) Rullahintojen osalta tuottajat sopivat myös ainakin Espanjan ja Portugalin markkinoilla hintojen erilaistamisesta asiakkaan neuvotteluvoiman mukaan. Kolme asiakirjaa, joissa käsitellään Espanjan markkinoita koskevia kokouksia, ja yksi asiakirja, jossa käsitellään Portugalin markkinoita koskevaa kokousta, osoittavat, että rullia ostavat asiakkaat oli jaettu kolmeen ryhmään — A, B ja C — ja jokaiselle ryhmälle oli sovittu erilaiset tavoitehinnat⁽⁶⁷⁾. Asiakirjassa 9 päivänä helmikuuta 1994 pidetyistä Portugalin markkinoita koskevasta kokouksesta käsitellään lisäksi ”vähimmäishinnan määrittämistä ostovoiman mukaan” ja ”asiakkaiden luokittelua ostovoiman mukaan”⁽⁶⁸⁾. Unipapelissa (Sappin agentti Portugalin markkinoilla) tehdyn tarkastuksen yhteydessä [Unipapelin työntekijä]* vahvisti, että asiakkaat jaettiin A-, B- ja C-ryhmään neuvotteluvoimansa perusteella⁽⁶⁹⁾.
- (81) Sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpanon varmistamiseksi joissain kansallisissa kartellikokouksissa jaettiin myyntikiintiöt ja vahvistettiin markkinaosuudet jokaiselle osallistujalle⁽⁷⁰⁾. Määriä ja markkinaosuuksia koskevat sopimukset osoittavat, että sopimuspuolet pyrkivät estämään yhteisestä järjestelmästä poikkeamisen sekä pidättäytymään kilpailusta muilla kaupallisilla tekijöillä. Seuraava Mougeot'n lausunto kuvaa tilannetta: "[AWA:n työntekijä]* lisäsi, että kyse oli ennemminkin hintoihin kuin määriin liittyvästä ongelmasta, mutta hän huolehtisi siitä, että nämä ongelmat ratkaistaan heti kun me osallistumme kannattavuuden palauttamiseen”⁽⁷¹⁾.

⁽⁶⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2245.

⁽⁶⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8, 4476, 1839 ja 47—51.

⁽⁶⁸⁾ Alkuteksti: "a definition of a minimum price according to potential of purchases" ja "customer classification according to potential of purchases" (asiakirja-aineisto, s. 50).

⁽⁶⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4520.

⁽⁷⁰⁾ Ks. luku 1.4.4.2 "Myyntikiintiöiden ja markkinoiden jakaminen".

⁽⁷¹⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "[AWA:n työntekijä]* a précisé qu'il ne s'agissait que d'un problème de prix et non de volume mais que sur ce point il se chargerait de régler ces problèmes dès l'instant où l'on participerait à la restauration de la rentabilité" (asiakirja-aineisto, s. 7648).

1.4.2.2 **Organisaatio**

- (82) Kartellikokouksia oli selvästi kahdentasoisia — yleisiä kartellikokouksia, joihin osallistuivat itsejäljentävän paperin alalla toimivien yritysten toimitusjohtajat, kaupalliset johtajat tai vastaavat ja kansallisia tai alueellisia kartellikokouksia, joihin osallistuivat kansalliset tai alueelliset myyntijohtajat usein ylimmän johdon kanssa. Mougeot'n ja Sappin lausunnot tukevat komission päätelmiä kartellin rakenteesta⁽⁷²⁾.

a) **Yleiset kartellikokoukset**

- (83) Koko ETA:n kattava kartellin suunnittelu ja koordinointi tapahtui alan järjestön, AEMCP:n virallisten kokousten varjolla koolle kutsutuissa yleisissä kartellikokouksissa.
- (84) Yleisissä kartellikokouksissa osapuolet sopivat pääasiassa hinnankorotusten ajoituksesta ja määrästä (prosentteina) jokaisen ETA-maan osalta. Osapuolet sopivat useista peräkkäisistä hinnankorotuksista myös tuleville kuukausille.
- (85) AEMCP:n kokoukset toimivat kartellikokouksina vähintään tammikuusta 1992 syyskuuhun 1993. Kyseisestä ajankohdasta lähtien AEMCP:n virallisten kokousten yhteydessä järjestettiin erillisiä yleisiä kartellikokouksia (joko ennen virallista kokousta tai sen jälkeen) (ks. 107—109 kohta).
- (86) Komissio on saanut jäljennökset AEMCP:n virallisten kokousten pöytäkirjoista 23 päivänä tammikuuta 1992 pidetystä kokouksesta alkaen⁽⁷³⁾. AEMCP:n virallisia kokouksia pidettiin vuosina 1992—1995 viisi kertaa vuodessa. Liitteen I taulukossa A luetellaan sekä AEMCP:n viralliset kokoukset vuodesta 1992 alkaen että sellaiset yleiset kartellikokoukset, joista on asiakirjainäyttöä, syyskuun 1993 kokouksesta alkaen, jolloin alan järjestön toiminta ja kartellitoiminta päätettiin erottaa toisistaan.

⁽⁷²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9936 ja 11596—11598.

⁽⁷³⁾ Ks. esimerkiksi asiakirja-aineisto, s. 72 ja 3973—3976. (Kokousten pöytäkirjat ovat saatavilla asiakirja-aineistossa, s. 73—197, 3978—4173 ja 4732—4750.) Kokouksia kutsuttiin aluksi EPI AEMCP Product Group -kokouksiksi ja vuoden 1993 lopulta lähtien AEMCP:n yleiskokouksiksi (Assembly). Joulukuun 1. päivänä 1995 pidetyn AEMCP:n kokouksen pöytäkirjan liitteenä on luettelo järjestön puheenjohtajista ja sihteereistä huhtikuusta 1981 lähtien (asiakirja-aineisto, s. 186). Luettelosta ilmenee, että järjestön puheenjohtaja ja sihteeri nimitettiin vuosittain jäsenyrityksistä ja molemmat valittiin kulloinkin samasta yrityksestä.

(87) AEMCP:n kokouksiin osallistuttiin yleensä säännöllisesti, ja rikkomisen aikaan AEMCP:n kaikki silloiset jäsenet osallistuivat kokouksiin: AWA, Binda, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel/Sarrió⁽⁷⁴⁾ ja Zanders. Osallistumisesta pidettiin kirjaa, ja jäseniltä vaadittiin selitys kokouksesta poisjääntiin. Esimerkiksi 29 päivänä helmikuuta 1996 pidetyn AEMCP:n kokouksen pöytäkirjassa on merkintä, jonka mukaan Sarrió oli poissa kokouksesta toisen kerran peräkkäin ja puheenjohtaja ottaisi yhteyttä siihen tiedustellakseen syytä poisjäänteihin⁽⁷⁵⁾.

(88) Liitteen I taulukossa B esitetään jokaisen tuottajan osallistuminen AEMCP:n virallisiin kokouksiin tammikuusta 1992 aina kesään 1995.

b) Kansalliset ja alueelliset kartellikokoukset

(89) Yleisten kartellikokousten jälkeen pidettiin kansallisia tai alueellisia kartellikokouksia. Kyseisten kokousten tarkoituksena oli varmistaa, että yleisissä kartellikokouksissa sovitut hinnankorotukset pantiin täytäntöön kaikilla markkinoilla. Vaikuttaa siltä, että ylimmän johdon yleisissä kartellikokouksissa päättämät hinnankorotukset eivät olisi toteutuneet, elleivät myös alueelliset tai kansalliset johtajat olisi osallistuneet niihin.

(90) Markkinakohtaisten (eli erillisten kansallisten/alueellisten) kartellikokousten syistä Mougeot on todennut seuraavaa: "AWA katsoi, että jos paikallismarkkinoista vastaavat johtajat eivät olisi mukana, mahdollisuudet päästä toivottuihin tuloksiin olisivat heikot, mikä oli syytä markkinakohtaisen kokouksen pitoon". Mougeot totesi lisäksi, että "esimiehet kertoivat paikallisjohtajille hinnankorotuspyrkimyksistä, ja johtajien oli määriteltävä keskenään korotusten käytännön toteutus"⁽⁷⁶⁾.

(91) Kansallisissa ja alueellisissa kartellikokouksissa vahvistettiin Euroopan tasolla sovitut hinnankorotukset tai muutettiin niitä tarvittaessa ja tarkistettiin aiempien hinnan-

korotusten noudattaminen. Mougeot'n lausunto vahvistaa myös sen, että kokouksissa sovittiin hinnankorotusten käytännön toteutuksesta.

(92) Kansalliset ja alueelliset kartellikokoukset järjestettiin yleensä 1—3 kuukautta ennen yleisissä kartellikokouksissa sovitun hinnankorotuksen toteuttamista. Joskus myös kansallisissa kartellikokouksissa sovittiin kuitenkin useista peräkkäisistä hinnankorotuksista.

(93) Komissiolla on todisteita seuraavia markkinoita koskevien kansallisten tai alueellisten kartellikokousten pidosta: Ranska, Portugali ja Espanja, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti⁽⁷⁷⁾, Itävalta, Saksa, Italia, Beneluxmaat ja Pohjoismaat (129—188 kohta).

(94) Kaikki AEMCP:n senhetkiset jäsenet osallistuivat joihinkin tai kaikkiin kansallisiin tai alueellisiin kartellikokouksiin. Lisäksi useisiin kansallisiin kartellikokouksiin osallistui myös AEMCP:hen kuulumattomia yrityksiä. Näistä jäsenistön ulkopuolisista yrityksistä Divipa ja Zicuñaga osallistuivat Espanjan markkinoita koskeneisiin kokouksiin ja Carrs osallistui Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskeneisiin kokouksiin.

c) Muut tuottajien väliset yhteydet

(95) Muut kartellin jäsenet tiedottivat yleensä puhelimitse kartellikokouksesta pois jääneille kartellin jäsenille päätetyistä asioista. Mougeot on selittänyt, kuinka se sai tiedon yhdenmukaistetuista korotuksista, vaikka se ei osallistunutkaan kaikkiin kokouksiin: "Papeteries Mougeot sai muilta yrityksiltä, yleensä AWA:lta, puheluja, joissa ilmoitettiin markkinakohtaisten hinnankorotusten yksityiskohdista. Tämä jatkui vuoden 1995 puoliväliin."⁽⁷⁸⁾

(96) Toisinaan korotusten sovittua toteutusaikataulua oli tarkistettava, mutta uuden kokouksen järjestämiseen ei ollut aikaa eikä tarvetta. Tällaisissa tapauksissa kilpailijat

⁽⁷⁴⁾ Sekä Torraspapel SA:n että Sarriopapel y Celulosa SA:n edustajat osallistuivat AEMCP:n kokouksiin.

⁽⁷⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 187—190.

⁽⁷⁶⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "il était considéré par AWA que sans implication des responsables locaux des marchés, il y avait peu de chances d'atteindre les résultats escomptés, expliquant par-là même la tenue des réunions marché par marché" ... "les responsables locaux informés par leurs dirigeants d'une volonté de hausse de prix étaient chargés de définir entre eux les modalités pratiques pour obtenir cette hausse". (Asiakirja-aineisto, s. 11597.)

⁽⁷⁷⁾ Asiakirjoihin perustuva todisteet ja erityisesti hinnankorotuksia koskevat tiedot osoittavat, että Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinat luokiteltiin yhdeksi alueeksi.

⁽⁷⁸⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "Les Papeteries Mougeot recevait des uns ou des autres, le plus souvent d'AWA, des coups de téléphone annonçant les modalités de hausses de prix par marché. Ceci a été essentiellement pratiqué jusqu'à mi 1995." (Asiakirja-aineisto, s. 11598.)

ilmoittivat toisilleen suoraan, kuinka ne aikoivat toimia. Tämä tapahtui ilmeisesti yleensä puhelimitse, jolloin yhteydenotosta ei jäänyt mitään jälkiä. On kuitenkin kaksi asiakirjaa, jotka osoittavat, kuinka AWA ilmoitti Sappille päätöksestään tarkistaa joidenkin korotusten päivämääriä. Ensimmäinen asiakirja on faksi, jossa AWA ilmoittaa Sappille, että kesäkuun 1993 hinnankorotus on peruttava, koska kilpailijat eivät olleet nostaneet hintojaan⁽⁷⁹⁾. Toinenkin asiakirja on peräisin Sappilta ja siinä todetaan seuraavaa: "Puhelumme jälkeen ARJ/W [Arjo Wiggins] ilmoitti minulle [Sappin työntekijä]*, että he olivat päättäneet toimia Skandinaviassa kuukautta myöhemmin. Esim. 1.5.1994."⁽⁸⁰⁾.

1.4.2.3 *Seurantajärjestelmä ja pakotteet*

(97) Itsejäljentävän paperin valmistajat vaihtoivat yrityskohtaisia, luottamuksellisia tietoja helpottaakseen hinnankorotuksista ja myyntikiintiöistä sopimista ja valvoakseen sopimusten noudattamista. Kansallisissa tai alueellisissa kartellikokouksissa osanottajat vaihtoivat yksityiskohtaisia ja yrityskohtaisia tietoja hinnoistaan ja myyntimääristään⁽⁸¹⁾. Mougeot on vahvistanut sekä hinta- että määrätietojen vaihtamisen ja korostanut AWA:n asemaa tässä menettelyssä⁽⁸²⁾.

(98) AEMCP:n jäsenten kyseisessä järjestössä harjoittamaan viralliseen yhteistyöhön sisältyy itsejäljentävän paperin toimituksia koskevien tilastotietojen kerääminen ja jakeilu. Vuoden 1994 lopusta tilastopalvelua on hoitanut Deloitte & Touche, ja sitä ennen siitä huolehti COPACEL. AEMCP:n jäsenet toimittavat yrityskohtaiset tiedot kuukausittain Deloitte & Touchelle, joka yhdistää tiedot ja laatii niistä Länsi-Eurooppaa koskevat tilastot sekä muita Euroopan maita ja Euroopan ulkopuolisten maiden markkinoita koskevat yhdistetyt tilastot. Näissä AEMCP:n jäsenille tarjotuissa tilastoyhteenvedoissa ei eritellä yksittäisten tuottajien myyntimääriä.

(99) Komissio löysi kuitenkin AWA:lta taulukkoja, joissa oli yksityiskohtaisia tietoja yksittäisten itsejäljentävän paperin tuottajien myynnistä. Ensimmäinen taulukkotyyppi sisältää eri tuottajien vuotuisen myynnin vuosina 1992,

1993 ja 1994 sekä "ennustetun" myynnin vuonna 1995 ja "budjetoidun" myynnin vuonna 1996 Benelux-maissa⁽⁸³⁾. AWA:n tiloista löydettiin myös taulukkoja, joissa on tietoja yksittäisten tuottajien myynnistä Yhdistyneen kuningaskunnan, Espanjan ja Portugalin markkinoilla vuonna 1995 (ja jopa vuonna 1996 ja ennusteet vuodeksi 1997)⁽⁸⁴⁾. Toisessa taulukkotyyppissä luetellaan yksittäisten tuottajien osuudet Alankomaiden, Belgian/Luxemburgin ja koko Benelux-alueen markkinoista vuosina 1993 ja 1994 ja arvioiduista markkinaosuuksista vuonna 1995 (ja ennustetuista osuuksista vuonna 1996)⁽⁸⁵⁾. Kolmannessa taulukkotyyppissä esitetään jokaisen tuottajan myynnin prosentuaalinen nousu tai lasku Benelux-maissa vuosina 1993/94, 1994/95, 1995/96 ja 1992/1995⁽⁸⁶⁾. Markkinaosuudet ja kasvu esitetään yhden desimaalin tarkkuudella. Kaikki taulukot on päivätty joulukuussa 1995⁽⁸⁷⁾.

(100) Yhtä yksityiskohtaisia (esitetty yhden desimaalin tarkkuudella) tietoja markkinaosuuksista esitetään käsikirjoiteissa muistiinpanoissa, jotka Mougeot'n edustajat tekivät 6 päivänä joulukuuta 1994 Genevessä järjestetyssä kokouksessa⁽⁸⁸⁾. Muistiossa luetellaan AWA:n, Copigraphin, Zandersin, Sarrión (Torraspapelin), Koehlerin, Feldmühlen (Storan) ja Mougeot'n markkinaosuudet Ranskan markkinoilla vuosina 1994 ja 1995 (vuoden 1995 osuudet sovittiin kokouksessa). Kokouspöytäkirjat ja yritysten lausunnot osoittavat, että kartellin jäsenet vaihtoivat tietoja myös yrityskohtaisista myyntimääristä⁽⁸⁹⁾.

(101) AWA:lta löydetty taulukot, kartellikokousten pöytäkirjat ja muistiinpanot vahvistavat, että valvoakseen hinnoista sopimista ja kiintiöjärjestelmän toimintaa ainakin

⁽⁸³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 940, 942—943, 945, 948, 3378—3380. Vuoden 1992 osalta vain Belgiaa ja Luxemburgia koskevat tiedot.

⁽⁸⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 3414, 3641 ja 3643. Portugalin osalta vain vuodelta 1996.

⁽⁸⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 3381—3383 ja 946. Vastaavat taulukot löydettiin myös Yhdistyneen kuningaskunnan ja Espanjan markkinoista ("ennuste") vuosilta 1995—1997 sekä Portugalin markkinoista vuonna 1996 (asiakirja-aineisto, s. 3415, 3642 ja 3644); ks. myös asiakirja-aineisto, s. 3265, jossa esitetään yhtä yksityiskohtaisia markkinaosuustietoja tärkeimmistä kilpailijoista Euroopan markkinoilla).

⁽⁸⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 3384—3386 ja 947.

⁽⁸⁷⁾ Yritykset esitetään taulukoissa kahdessa ryhmässä: AEMCP:n jäsenet (AWA, Feldmühle (Stora), Koehler, Zanders, Sappi, Sarrió (Torraspapeli), Copigraph ja Mougeot) ja ulkopuoliset (Molineux, Hauffe, Carrs, Jujo, Nashua jne.). AEMCP:n jäsenten osalta taulukoissa on täydelliset tiedot kultakin vuodelta, kun taas ulkopuolisista annetaan vain joitakin tietoja.

⁽⁸⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7657—7658.

⁽⁸⁹⁾ Tietoja myyntimääristä vaihdettiin ainakin seuraavissa kokouksissa: 30.9.1993 Barcelona, 1.10.1993 Pariisi, 9.2.1994 Lissabon, kevät 1994 Nogentel ja 6.12.1994 Geneve. Tarkempia tietoja jäljempänä 1.4.4.2 luvussa.

⁽⁷⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 10005—10006.

⁽⁸⁰⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "After our call I [Sappin työntekijä]* was advised by ARJ/W [Arjo Wiggins] that they have decided to go one month later in Scandinavia. E.g. 1/5/9." (Asiakirja-aineisto, s. 2482.)

⁽⁸¹⁾ Ks. luku 1.4.4.2 "Myyntikiintiöiden ja markkinoiden jakaminen".

⁽⁸²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11493 ja 11598.

AEMCP:n jäsenet vaihtoivat tietoja myyntiluvuistaan ja markkinaosuuksistaan AEMCP:n sisällä tehdyn virallisen tilastotietojen keruun ja jakelun lisäksi.

(102) Hintoja koskevien sopimusten täytäntöönpanon valvomiseksi hinnankorotuksista ilmoitettiin asiakkaille vakio- muotoisin kirjein. Mougeot'n mukaan [AWA:n työntekijä]* vaati, että hinnankorotuksista oli ilmoitettava asiakkaille vakio- muotoisella kirjeellä⁽⁹⁰⁾. Mougeot on vahvistanut, että AWA ja "osa tärkeimmistä toimijoista näillä markkinoilla" käyttivät tällaisia kirjeitä⁽⁹¹⁾. Komissio on löytänyt ja saanut useita vakio- muotoisia kirjeitä monilta tuottajilta.

(103) Mougeot väittää, että se sai tiloistaan löytyneet kilpailijoiden hinnankorotuksia koskevat kirjeet asiakkailta. Vaikka asiakkaat joskus välittivätkin tietoja, on selvää, että ainakin AWA piti kilpailijansa suoraan ajan tasalla hinnankorotusilmoituksistaan. Tämän vahvistaa sarja AWA:n asiakkailleen osoittamia hinnankorotuskirjeitä, jotka löytyivät Sappin Lontoon toimistosta ja joissa oli mukana allekirjoitettu AWA-käyntikortti, jossa luki "terveisin" Arjo Wiggins Belgium s.a.⁽⁹²⁾.

(104) Mougeot'n antama kuvaus tapahtumista 1 päivänä loka- kuuta 1993 pidetyssä kokouksessa osoittaa, että sopimusten noudattamatta jättämisestä määrättiin seuraamuksia: [AWA:n työntekijä]* ilmaisi erittäin selvästi, ettei hän suvaitse hinnankorotuksen laiminlyömistä ja että hän "hoitaisi henkilökohtaisesti" kaikki, jotka "jättäytyvät leikin ulkopuolelle"⁽⁹³⁾. Pyyntöön kuvailla valvontamekanismia ja [kyseisen AWA:n työntekijän]* ja AWA:n auktoriteettia Mougeot vastasi seuraavasti: "Meidän tietojemme mukaan ei ollut olemassa sopimuksia, papereita eikä oikeudellisia tekijöitä, joiden perusteella AWA olisi voinut vaatia valtuuksia. AWA oli kuitenkin markkinajohtaja moraalisisista ja taloudellisista syistä. Perinteisille tuottajille [hän]* oli mies, joka oli tuonut AWA:n itsejäljentävän paperin menestyksekkäästi Euroopan markkinoille ja sittemmin saavuttanut rohkaisevia tuloksia Yhdysvalloissa. AWA:n taloudellinen ja alakohtainen painoarvo antoivat hänelle mahdollisuuden ilmoittaa, että jos korotuksia ei noudatettaisi, AWA ottaisi asiakseen musertaa markkinat soveltamalla hintapolitiikkaa, johon

⁽⁹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7649.

⁽⁹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7655. Ranskankielinen alkuteksti: "certains des principaux intervenants sur ce marché".

⁽⁹²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2485—2491. Englanninkielinen alkuteksti: "with compliments".

⁽⁹³⁾ Lihavointi lisätty. Ranskankielinen alkuteksti: "[un employé d'AWA]* a très explicitement indiqué qu'il ne tolérerait pas que cette hausse de prix ne soit pas suivie et qu'il 's'occuperait personnellement' de tous ceux qui ne 'joueraient pas le jeu'". (Asiakirja-aineisto, s. 7648.)

useimmat eivät pystyisi vastaamaan. Hän toi valtansa selvästi esiin murskaamalla Bindan Italiassa."⁽⁹⁴⁾.

(105) AWA oli (ja on edelleen) Euroopan selvästi suurin itsejäljentävän paperin tuottaja, ja sen markkinaosuus ETA:ssa on noin 30—35 prosenttia. Sillä oli myös selvästi suurin tuotantokapasiteetti, kaksi kertaa suurempi kuin toiseksi tai kolmanneksi suurimmalla kilpailijalla ETA:ssa. On kuitenkin selvää, että AWA ei olisi pystynyt "murskaamaan" suurimpia kilpailijoitaan — Stora ja Zandersia.

(106) Vaikuttaa siltä, että AWA:n uhkailut tehosivat paremmin pienempiin kilpailijoihin. Mougeot väittää, että sen tuotannon pienimuotoisuuden vuoksi siihen kohdistuvat pakotteet ja uhkailut rajoittuivat nuhteisiin ("reproches"), joihin se vastasi lupaamalla toteuttaa tulevat hinnankorotukset. On kuitenkin viitteitä siitä, että valvoakseen sopimuksissa pitäytymistä AWA kohdisti tiukempia toimenpiteitä Torraspapeliiin (toinen pieni tuottaja). Ranskan markkinoita koskeneessa kokouksessa 6 päivänä joulukuuta 1994 kartellin jäsenet olivat eri mieltä kokouksessa vaihdettujen, hinnankorotuksia ja määriä koskevien tietojen tarkkuudesta⁽⁹⁵⁾. [AWA:n työntekijä]* oli epäillyt Sarrión (Torraspapelien) esittämiä lukuja ja tarkistaakseen ne oli pyytänyt ja saanut luvan tarkistaa Sarrión myyntimääriä koskevat luvut yrityksen tiloissa⁽⁹⁶⁾.

1.4.3 KARTELLIKOKOUKSET JA MUU SALAINEN YHTEYDENPITO

1.4.3.1 Yleiset kartellikokoukset

a) Yleiset kartellikokoukset vuonna 1993 toteutettuun AEMCP:n organisaatiouudistukseen asti

(107) Sappi on myöntänyt, että kilpailijat tekivät salaisia sopimuksia säännöllisissä kokouksissa, joita pidettiin ainakin

⁽⁹⁴⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "Il n'y avait pas à notre connaissance de contrats, documents ou situations juridiques permettant à AWA de revendiquer une quelconque autorité. En revanche, ces derniers avaient une position de leader moral et économique sur le marché. [Un employé d'AWA]* était pour les anciens fabricants celui qui avait lancé avec succès l'autocopiant en Europe pour AWA, puis obtenu des résultats flatteurs aux Etats-Unis. La présence financière et industrielle de AWA lui permettait de déclarer que pour le cas où ces hausses ne seraient pas répercutées, AWA faisait son affaire de complètement écraser le marché en appliquant une politique de prix qui laisserait le plus grand nombre 'sur le carreau'. Il fit d'ailleurs une parfaite démonstration de sa capacité en écrasant BINDA en Italie." (Asiakirja-aineisto, s. 11494.)

⁽⁹⁵⁾ Mougeot'n 14.4.1999 antama lausunto (asiakirja-aineisto, s. 7653).

⁽⁹⁶⁾ Mougeot'n 29.6.1999 antama lausunto (asiakirja-aineisto, s. 11493—11494).

vuoden 1992 alusta. Eräs Sappin työntekijä on todennut, että tällaisia kokouksia pidettiin yhteisön tasolla vuodesta 1991. Myös AWA on myöntänyt, että tällaisia kokouksia pidettiin vuoden 1992 alusta. Lisäksi jakso, jolta komissiolla on laajoja todisteita säännöllisistä kokouksista ja yhteyksistä kansallisella ja alueellisella tasolla, alkaa tammikuussa 1992. Kyseiset todisteet koskevat erityisesti Espanjan ja Portugalin markkinoita käsitteittä kokouksia. Muut samaan aikaan pidetyt kokoukset ja muu yhteydenpito koskevat Ranskan, Italian, Pohjoismaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita.

- (108) Mougeot, joka liittyi AEMCP:hen vuoden 1992 lopussa⁽⁹⁷⁾, on antanut vuonna 1993 pidetyn AEMCP:n virallisen kokouksen sisällöstä lausunnon, josta komissio päättelee, että järjestön "uudistaminen" ("reconstitution") merkitsi myös kartellin uudelleenjärjestelyä. Mougeot toteaa seuraavaa: Todennäköisesti Frankfurtissa 14. syyskuuta 1993 pidetyssä AEMCP:n virallisessa kokouksessa tai sitä edellisessä kokouksessa — mutta viimeistään silloin, kun [AWA:n työntekijästä]* tuli AWA:n itsejäljentävän paperin tuotantoyksikön päällikkö — [hän]* päätti kutsua kaikkien markkinoiden suurimmat itsejäljentävän paperin tuottajat näihin "epävirallisiin" kokouksiin ja muuttaa AEMCP:n virallisten kokousten organisaatiota. [Hän]* päätti, että AEMCP:n kaikissa kokouksissa olisi vastedes läsnä lakimies kokousten virallistamiseksi ja menettelyihin kohdistuvan kritiikin ehkäisemiseksi. Hintoihin liittyviä seikkoja ei enää käsiteltäisi kyseisissä kokouksissa vaan pelkästään "epävirallisissa" kokouksissa⁽⁹⁸⁾.
- (109) Edellä lainattu lausunto osoittaa, että [AWA:n työntekijän]* valinta AEMCP:n puheenjohtajaksi 9 päivänä helmikuuta 1993⁽⁹⁹⁾ käynnisti kartellin myöhemmän

⁽⁹⁷⁾ Mougeot'n lausunnon mukaan se otettiin AEMCP:n jäsenehdokkaaksi 25.11.1992 ja ensimmäinen kokous, johon se osallistui jäsenenä, pidettiin 9.2.1993. [Mougeot'n työntekijä]* osallistui kuitenkin AEMCP:n kokouksiin jo 26.5. ja 10.9.1992. Asiakirja-aineisto, s. 3996 ja 4001.

⁽⁹⁸⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "Sans doute à l'occasion de la réunion officielle de l'AEMCP du 14 septembre 1993 à Francfort ou à celle d'avant, en tout cas lors de l'entrée en fonction de [un employé d'AWA]* à la tête de la Direction Générale de la branche autocopiant d'AWA. [Il]* a clairement décidé de convoquer à des réunions 'non-officielles' les principaux producteurs de l'autocopiant marché par marché, et de modifier l'organisation des réunions officielles de l'AEMCP. Désormais, [il]* a décidé qu'un avocat assisterait à chaque réunion de l'AEMCP pour donner à celles-ci un caractère officiel et insusceptible de critique. En revanche il décida que tout ce qui concernerait les prix n'y serait plus abordé mais uniquement traité lors de réunions 'non-officielles'." (Asiakirja-aineisto, s. 7647.)

⁽⁹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 74—82. [AWA:n työntekijä]* oli ilmeisesti nimitetty AWA:n itsejäljentävän paperin tuotantosektorin johtoon juuri ennen kyseisen kokouksen järjestämistä. Kokouspöytäkirjassa on nimenomaan maininta hänen paluustaan Eurooppaan ja toteamus "[AWA:n työntekijä]* ... korvaa puheenjohtajana [...]*, joka on jättänyt Arjo Wigginsin" ("[an AWA employee]* ... takes the Chair in place of [...]*, who has left ARJO WIGGINS").

uudelleenjärjestelyyn. Edellä 108 kohdassa olevan lausunnon mukaan AEMCP:n kokouksessa 14 päivänä syyskuuta 1993 (tai sitä edeltävässä kokouksessa)⁽¹⁰⁰⁾ [AWA:n työntekijä]* ilmoitti muille AEMCP:n jäsenille päätöksestään järjestää itsejäljentävän paperin tuottajien kartellikokoukset järjestön kokousten ulkopuolella. Näyttää siltä, että AEMCP:n jäsenet pääsivät AWA:n ehdotuksen pohjalta yksimielisyyteen siitä, että puhtaasti alan tuottajajärjestöön liittyvä toiminta erotetaan kartellin toiminnasta.

- (110) Ensimmäinen AEMCP:n virallinen kokous, jossa oli mukana lakimies, pidettiin 18 päivänä marraskuuta 1993⁽¹⁰¹⁾. Vaikuttaa siltä, että viimeistään tämän kokouksen jälkeen kartellin toiminta oli käytännössä siirretty AEMCP:n virallisista kokouksista "epävirallisiin" kokouksiin eli yleisiin kartellikokouksiin ja kansallisiin/alueellisiin kartellikokouksiin.
- (111) Mougeot'n lausunto vahvistaa näin ollen, että ennen AEMCP:n "uudistamista" sopimukset itsejäljentävän paperin hintojen vahvistamisesta tehtiin AEMCP:n virallisten kokousten yhteydessä ja uudistamisen jälkeen kyseisten kokousten ulkopuolella.
- (112) Seuraava lausunto, jonka eräs Sappi Europe SA:ssa helmikuusta 1993 työskennellyt Sappin työntekijä on antanut esimiestensä ja työtovereidensa osallistumisesta kartellikokouksiin, vahvistaa, että hinnoista sovittiin AEMCP:n virallisissa kokouksissa tai niiden yhteydessä pidetyissä kokouksissa: "Hän kuitenkin myöntää epäilleensä vahvasti, lähes tienneensä, että [kahdella Sappin työntekijällä]* oli tapaamisia kilpailijoiden kanssa. Hän muistaa, että jompikumpi saattoi tulla takaisin jostain kokouksesta, myös AEMCP:n kokouksista, esittäen hyvin selvän näkemyksen toteutettavista hinnankorotuksista, eivätkä kilpailijoiden reaktiot näyttäneet juurikaan huolettavan heitä. Hän tiesi, että he tapasivat toisinaan kilpailijoita, mutta ei tiennyt tapaamisten yksityiskohtia tai rakennetta. Hän oletti, että salainen yhteistyö koski hintoja ja oli EY:n laajuista."⁽¹⁰²⁾

⁽¹⁰⁰⁾ Tätä 14.9.1993 pidettyä kokousta edeltänyt AEMCP:n kokous pidettiin Zürichissä 7.7.1993.

⁽¹⁰¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 106—111.

⁽¹⁰²⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "However, he admits that he had very strong suspicions, close to a degree of knowledge, that [two Sappi employees]* had been to meetings with competitors. He recalls that one or other of them would come back from meetings, including AEMCP meetings, with a very definite view on the price increases that were to be implemented and that they were relatively unconcerned by competitor reactions. He knew that they did meet competitors from time to time but was not aware of the details or structure. He assumed that the collusion related to prices and was EC-wide." (Asiakirja-aineisto, s. 5407.)

- (113) Komissio päättelikin, että yleisiä kartellikokouksia järjestettiin jo ennen AEMCP:n ja kartellin syyskuussa 1993 toteutettua uudelleenjärjestelyä. Komissio päättelikin 108 kohdassa olevasta Mougeot'n lausunnosta, että nämä kokoukset pidettiin AEMCP:n säännöllisten kokousten puitteissa. Komissiolla on AEMCP:n virallisten kokousten ajankohtia koskevia tietoja ja myös kokouspöytäkirjoja 23 päivänä tammikuuta 1992 pidetystä kokouksesta lähtien. Näiden kokousten pöytäkirjoista, jotka ovat komission hallussa, ilmenee, että tammikuun 1992 ja syyskuussa 1993 toteutetun organisaatiouudistuksen välillä pidettiin kahdeksan AEMCP:n kokousta, jotka kaikki pidettiin Zürichissä (ks. liite I, taulukko A).
- (114) AEMCP:n kokous 14 päivänä syyskuuta 1993 pidettiin Frankfurtissa. Kokoukseen ja myös kartellin uudelleenjärjestelyyn osallistui seuraavien yritysten (AEMCP:n kaikki silloiset jäsenet) edustajia: AWA, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders⁽¹⁰³⁾.

b) Uudelleenjärjestelyn jälkeen pidetyt yleiset kartellikokoukset

- (115) Komissiolla on todisteita ja lausuntoja, joiden perusteella se voi eritellä seuraavien neljän yleisen kartellikokouksen menettelyt, tulokset ja osallistujat:
- Pariisissa 19 päivänä tammikuuta 1994 pidetty kokous
 - Frankfurtissa 21 päivänä kesäkuuta 1994 pidetty kokous
 - Frankfurtissa 22 päivänä syyskuuta 1994 pidetty kokous
 - Frankfurtissa 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetty kokous.
- (116) Kaikki yleiset kartellikokoukset pidettiin AEMCP:n virallisen kokouksen yhteydessä.
- (117) Vuoden 1994 ensimmäinen yleinen kartellikokous, jossa oli tarkoitus sopia ETA:ssa vuoden ensimmäisellä puolis-

kolla toteutettavista hinnankorotuksista ja valvoa niitä, pidettiin 19 päivänä tammikuuta Pariisissa⁽¹⁰⁴⁾. Tammikuun 19. päivänä 1994 pidetyn AEMCP:n virallisen kokouksen pöytäkirjan mukaan kokous alkoi klo 13.55 ja päättyi klo 15.30⁽¹⁰⁵⁾. AWA on vahvistanut, että kartellikokous pidettiin ennen AEMCP:n virallista kokousta ja AWA:n edustajina kokouksessa olivat [...] (AWA Printing and Writingin silloinen pääjohtaja)⁽¹⁰⁶⁾ ja [...] (AWA Carbonless Paperin silloinen myyntijohtaja). AWA toteaa muista osallistujista seuraavaa: "Kokoukseen uskotaan osallistuneen Koehlerin, Stora-Feldmühlen ja Zandersin johtoa tai osan niistä johtoa"⁽¹⁰⁷⁾. Komissiolla on hallussaan myös matkalaskulomake, josta ilmenee, että Koehlerin edustaja AEMCP:n virallisessa kokouksessa on voinut osallistua yleiseen kartellikokoukseen ennen virallista kokousta⁽¹⁰⁸⁾. Kopio [Mougeot'n työntekijän]* päiväkirjasta osoittaa, että myös hän oli Pariisissa 19 päivänä tammikuuta 1994⁽¹⁰⁹⁾.

- (118) Komissio on löytänyt Sappilta 21 päivänä tammikuuta 1994 (kaksi päivää kokouksen jälkeen) päivätyn taulukon, jossa luetellaan useimpien ETA-maiden hinnankorotukset tammikuusta 1994 toukokuuhun 1995⁽¹¹⁰⁾. Osa korotuksista vastaa 19 päivänä tammikuuta pidettyä yleistä kartellikokousta edeltäneiden kansallisten kartellikokousten pöytäkirjoissa esitettyjä korotuksia. Komissiolla on todisteita myös siitä, että kyseiset yritykset ja eräät muut itsejäljentävän paperin tuottajat panivat toteuttivat taulukoissa luetellut hinnankorotukset. Tämä kaikki tarjoaa lisänäyttöä yleisistä kartellikokouksista ja niissä tehdyistä sopimuksista (ks. 189—206 kohta).
- (119) Frankfurtissa pidettiin 21 päivänä kesäkuuta 1994 AEMCP:n virallinen kokous. Pöytäkirjan mukaan kokous

⁽¹⁰⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 121. Seuraavat yritykset olivat edustettuina virallisessa kokouksessa: AWA, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders.

⁽¹⁰⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 121—127.

⁽¹⁰⁶⁾ Komission hallussa on myös kopio [AWA:n työntekijän]* vuoden 1994 päiväkirjasta kyseisestä sivusta. Kyseisestä asiakirjasta ilmenee, että 19.1. työntekijä suunnitteli saapuvansa Pariisissa sijaitsevaan hotelli Sofiteliin klo 8.00, lounastavansa klo 12 ja osallistuvansa kokoukseen (AEMCP:n viralliseen kokoukseen) klo 13.00. Hän oli myös ympyröinyt päiväkirjastaan tunnit 11 ja 16. (Asiakirja-aineisto, s. 927.)

⁽¹⁰⁷⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "This meeting is believed to have been attended by executives from some or all of Koehler, Stora-Feldmühle, and Zanders." AWA:n vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7828) ja väitetiedoksiantoon, s. 19749.

⁽¹⁰⁸⁾ [Koehlerin työntekijän]* matkalaskulomake (asiakirja-aineisto, s. 5044), joka osoittaa hänen lähteneen Pariisiin 18.1. klo 16.00 ja palanneen Saksaan 19.1. klo 21.00.

⁽¹⁰⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1147.

⁽¹¹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2484 ja 10035—10036.

⁽¹⁰³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 91 ja 97. Kyseisten yritysten edustajat osallistuivat myös AEMCP:n edelliseen kokoukseen, joka pidettiin 7.7.1993 Zürichissä.

avattiin klo 11.00 ja päätettiin klo 13.00 ⁽¹¹¹⁾. AEMCP:n virallisiin kokouksiin osallistuttiin yleensä säännöllisesti, ja 21 päivänä kesäkuuta 1994 pidettyyn kokoukseen osallistui AEMCP:n kaikkien jäsenyritysten (AWA, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders) edustajia. Näyttää siltä, että vakiintuneen käytännön mukaisesti kyseinen yleinen kartellikokous pidettiin hiukan ennen AEMCP:n virallista kokousta 21 päivänä kesäkuuta tai hieman sen jälkeen. Tämän vahvistaa 23 päivänä kesäkuuta 1994 (kahden päivän kuluttua AEMCP:N kokouksesta) päivätty taulukko, jossa luetaan ETA-maissa 1 päivän kesäkuuta 1994 ja 1 päivän lokakuuta 1994 välisenä aikana toteutettavia hinnankorotuksia ⁽¹¹²⁾, ja todisteet, jotka osoittavat edellä mainittujen yritysten panneen korotukset täytäntöön (ks. 207—216 kohta).

- (120) AEMCP:n virallisen kokouksen yhteydessä Frankfurtissa pidettiin 22 päivänä syyskuuta 1994 toinen yleinen kartellikokous, jonka tarkoituksena oli sopia hinnankorotuksista ETA:ssa. AEMCP:n virallinen kokous avattiin klo 11.00 ja päätettiin klo 13.30 ⁽¹¹³⁾. Yleinen kartellikokous pidettiin juuri ennen virallista kokousta hotelli Steinbergerin (Frankfurt) Jagdzimmer-huoneessa alkaen klo 8.30. Kokouksen kutsui koolle [AWA:n työntekijä]*. AWA ja Mougeot ja Mougeot'n edustajan päiväryssä olevat muistiinpanot vahvistavat kokouksen pitämisen ⁽¹¹⁴⁾. Mougeot'n mukaan [AWA:n työntekijä]* ilmoitti kokouksessa osanottajille prosentuaalisista hinnankorotuksista ja maa-kohtaisesti päätetyistä täytäntöönpanopäivistä ja vaati heitä toteuttamaan yhtä suuret korotukset samanaikaisesti ⁽¹¹⁵⁾.

- (121) Komissio katsoo AWA:n ja Mougeot'n lausuntojen ja Koehlerin ja Storan edustajien matkalaskulomakkeiden ⁽¹¹⁶⁾ perusteella, että ainakin AWA:n, Koehlerin, Mougeot'n, Storan ja Zandersin edustajat osallistuivat

⁽¹¹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 144—149.

⁽¹¹²⁾ Sappin ja sen portugalilaisen edustajan, Unipapelin, tiloista löydetty asiakirjat. Asiakirja-aineisto, s. 2358 ja 4539—4540 ja 10053—10054.

⁽¹¹³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 150—155. Seuraavat yritykset olivat edustettuina virallisessa kokouksessa: AWA, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders.

⁽¹¹⁴⁾ AWA:n vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7828) ja väitetiedoksianto, s. 19742. Asiakirja-aineisto, s. 1748 ja 11597.

⁽¹¹⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11597 ja 11599.

⁽¹¹⁶⁾ [Koehlerin työntekijän]* matkalaskulomake osoittaa hänen lähteneen Frankfurtiin 21.9. klo 14.00 ja palanneen 22.9. klo 17.00. [Storan työntekijän]* matkalaskulomake osoittaa, että hän lähti 22.9.1994 Frankfurtiin klo 7.30 ja palasi klo 18.15. Sivun [AWA:n työntekijän]* päiväryssä osoittaa hänen varanneen 22.9. koko päivän "AEMCP/Frankfurt" -kokoukselle ja suunnitelleen lähtevänsä Frankfurtista Pariisiin lennolla LH4306 klo 17.20. (Asiakirja-aineisto, s. 930, 1748, 4787 ja 5057.) Mainitut asiakirjat osoittavat, että [Koehlerin työntekijä]*, [Storan työntekijä]* ja [AWA:n työntekijä]* ovat voineet osallistua yleiseen kartellikokoukseen ennen AEMCP:n kokousta.

tähän yleiseen kartellikokoukseen. Sappin, Torraspapelin ja AWA:n tiloista löydetty taulukot ⁽¹¹⁷⁾, joissa luetaan vastaavia hinnankorotuksia, osoittavat, että myös Sappin ja Torraspapelin edustajat osallistuivat kokoukseen (ks. 217—221 kohta).

- (122) Komissiolla on hallussaan pöytäkirja yleisestä kartellikokouksesta, jonka itsejäljentävän paperin eurooppalaiset tuottajat pitivät 2 päivänä helmikuuta 1995 Frankfurtin lentokentällä ⁽¹¹⁸⁾. Sappin mukaan tämän salaisen kokouksen tarkoituksena oli "keskustella eri maissa toteutettavista hinnankorotuksista" ⁽¹¹⁹⁾. Samana päivänä pidettiin AEMCP:n virallinen kokous Frankfurtin lentokentän terminaalissa 1 sijaitsevan Sheraton hotellin kokoushuoneessa. Kokouksen puheenjohtajana toimi [Koehlerin työntekijä]*. Virallinen kokous pidettiin klo 11.00—13.00, jonka jälkeen osallistujat lounastivat yhdessä ⁽¹²⁰⁾.

- (123) Kartellikokous pidettiin todennäköisesti AEMCP:n virallisen kokouksen jälkeen. Sheraton-hotelli on vahvistanut Koehlerin varanneen kokoushuoneen 25 hengelle klo 11.00—18.00. Koehlerilta löytyneet 26 päivänä tammikuuta päivätyt käsikirjoitetut muistiinpanot osoittavat, että suunnitteilla oli kaksi eri kokousta, joista ensimmäinen oli AEMCP:n virallinen kokous. Toinen kokous näyttää olleen kartellikokous, joka oli tarkoitus pitää pienemmällä joukolla virallisen kokouksen jälkeen. Muistiinpanoissa on seuraavat toisen kokouksen aikaa ja paikkaa koskevat merkinnät: "Tilojen varaus 8—10 henkilölle, Airport Center, huone nro 19 [huone nro 19 on kirjoitettu sivun reunaan], 2. helmikuuta 1995 klo 14.00—17.00 tai 18.00, Koehlerin nimellä." ⁽¹²¹⁾.

- (124) Kartellikokouksen pöytäkirjan mukaan kokoukseen osallistuivat ⁽¹²²⁾:

— [kolme AWA:n työntekijää]*

— [Mougeot'n työntekijä]*

— [kaksi Zandersin työntekijää]*

— [kaksi Storan työntekijää]*

⁽¹¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2494, 691 ja 918.

⁽¹¹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7.

⁽¹¹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9938, 9940 ja 9973. Englanninkielinen alkuteksti: "discuss price increases in various countries".

⁽¹²⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 161—167, 549, 890—892, 905, 4116—4118, 4781, 4783, 4785, 4786, 5216, 5218, 5222—5226, 5230-5232 ja 5234.

⁽¹²¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5219—5220. Saksankielinen alkuteksti: "Raumreservierung für 8-10 Pers. Airport Center / Raum Nr 19 2.2.95 ab 1400 (~ 17/1800) auf den Namen Koehler".

⁽¹²²⁾ Virallisen kokouksen osanottajaluettelo sisältää kaikki nämä nimet ja joitakin muita nimiä (asiakirja-aineisto, s. 164).

- [kaksi Koehlerin työntekijää]*
- [Sappin työntekijä]*
- [kaksi Torraspapelin työntekijää]*.
- (125) Komissiolla on päivyreiden sivuja, matkalaskuja ja lip-puja sekä tutkimusten aikana annettuja suullisia selvityk-siä, jotka osoittavat, että kartellikokouksen pöytäkirjassa nimetyt AWA:n, Storan, Koehlerin ja Torraspapelin edus-tajat olivat kokouspäivänä Frankfurtissa ⁽¹²³⁾.
- (126) Mougeot kiistää osallistuneensa 2 päivänä helmikuuta 1995 pidettyyn kartellikokoukseen ja ilmoittaa, ettei sillä ole mitään tietoa siitä, että kyseisenä päivänä olisi tehty yleinen hintasopimus ⁽¹²⁴⁾. Mougeot on toimittanut lau-sunnon ja asiakirjoja edustajiensa ajankäytöstä virallisen kokouksen jälkeen. Nämä osoittavat, että [Mougeot'n työntekijä]* lähti Frankfurtista klo 14.33 ja [toinen Mou-geot'n työntekijä]* klo 15.30 ⁽¹²⁵⁾. Todisteet Mougeot'n osallistumisesta kokouksessa sovituihin hinnankorotus-aloitteisiin ja kokouspöytäkirjaan kirjattu keskustelu Mougeot'n määrätarpeista ovat joka tapauksessa selkeä osoitus siitä, että Mougeot liittyi kokouksissa tehtyihin sopimukseen (ks. jäljempänä 237 ja 250—251 kohta). Tämän vuoksi sen väite, jonka mukaan se ei osallistunut kokoukseen, ei ole asian arvioinnin kannalta merkityk-sellinen. Kokouksessa sovitujen hinnankorotusten toteuttamista koskeva asiakirjanäyttö on lisäosoitus myös muiden yritysten osallistumisesta kartelliin (ks. 228—240 kohta).
- (127) Koehlerilta löydetty asiakirja osoittaa, että 2 päivänä hel-mikuuta 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen jälkeen oli tarkoitus pitää vielä kolme vastaavaa kokousta vuonna 1995 ⁽¹²⁶⁾. Vakiintuneen käytännön mukaisesti nämä kokoukset oli tarkoitus pitää AEMCP:n virallisten kokousten yhteydessä. Kuten 14 päivänä helmikuuta

1995 päivätty asiakirja osoittaa, [kaksi Koehlerin työntekijää]* (Koehler, AEMCP:n puheenjohtaja vuonna 1995) ja [...] (Koehler, AEMCP:n sihteeri vuonna 1995) olivat varanneet kokoushuoneet kolmea AEMCP:n kokousta varten ⁽¹²⁷⁾ ja niiden jälkeisille pienemmän ryhmän kokouksille ⁽¹²⁸⁾ 21 päiväksi huhtikuuta, 28 päiväksi kesäkuuta ja 29 päiväksi syyskuuta 1995.

- (128) AEMCP:n 29 päivänä syyskuuta 1995 pidetyn virallisen kokouksen pöytäkirjassa kerrotaan tilausten ja toimitus-ten määrän dramaattisesta laskusta heinäkuussa, elo-kuussa ja syyskuussa. Pöytäkirjassa todetaan myös, että ”suurin ongelma kesäkuussa oli raaka-ainekustannusten nousu ja se, että paperin hintaa ei voitu nostaa tarpeeksi nopeasti yksittäisillä markkinoilla” ⁽¹²⁹⁾. Keskustelua itse-jäljentävän paperin Euroopan markkinoiden laskusta jat-kettiin AEMCP:n kokouksessa 1 päivänä joulukuuta 1995, jolloin kokouksen puheenjohtaja [Koehlerin työntekijä]* korosti, että ”jokaisen jäsenen on tehtävä kaik-kensa itsejäljentävän paperin alan palauttamiseksi kan-nattavaksi”. [Hän]* korosti myös ongelmaa, joka aiheutui ylikapasiteetista ja itsejäljentävän paperin hintojen las-kusta useimmissa maissa, minkä hän totesi johtavan nol-latulokseen ja jopa tappioihin ⁽¹³⁰⁾.

1.4.3.2 Kansalliset ja alueelliset kartellikokoukset ja salainen yhteydenpito

a) Yleistä

- (129) Yleisten kartellikokousten lisäksi komissio on saanut selville 20 kansallisen tai alueellisen kartellikokouksen päi-vämäärät ja pitopaikat. Kokouksissa käsiteltiin Ranskan, Portugalin, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Ir-lanti mukaan luettuna) markkinoita. Taulukossa 3 on luettelo näistä kokouksista. Komissio sai selville myös muita kokouksia, joiden pitoajankohtaa ei kuitenkaan ole voitu määrittää yhtä tarkasti.

⁽¹²³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 264—267, 862, 931, 3675—3676, 3876, 3879, 4246—4247, 4250—4251, 4254, 5001—5002, 5011—5012, 5364—5365 ja 5382. Ote [AWA:n työntekijän]* vuoden 1995 päyviristä osoittaa tämän suunnitelleen lähtevänsä Frankfurtista Pariisiin lennolla LH 4306 klo 17.20, mikä osoittaa, että hän olisi ollut Frankfurtissa vielä muutaman tunnin virallisen kokouksen jälkeen.

⁽¹²⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11496—11497.

⁽¹²⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11500—11501, 11601, 11674 ([Mougeot'n työntekijän]* pysäköintikuitti) ja 11675 ([Mougeot'n työntekijän]* tarkastuskortti).

⁽¹²⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5095.

⁽¹²⁷⁾ Klo 11.00—13.00, 25 henkilölle, lounastarjoilulla. Asiakirjassa ilmoitetaan kokouksen aika ja paikka ja todetaan joko ”Ausschilderung AEMCP” (opastus AEMCP) tai ”keine Ausschilderung” (ei opasteita).

⁽¹²⁸⁾ Klo 14.00—18.00, 10 henkilöä. Asiakirjassa ilmoitetaan kokouksen aika ja paikka ja todetaan joko ”keine Ausschilderung” (ei opasteita) tai ”Ausschilderung Koehler” (opastus Koehler).

⁽¹²⁹⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”the main problem in June were the increasing costs of raw materials and the fact that the paper price could not be increased as fast as necessary in the individual markets”. (asiakirja-aineisto, s. 178).

⁽¹³⁰⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”every member has to make every effort to return to profitability in the carbonless sector” (asiakirja-aineisto, s. 183).

TAULUKKO 3

**Kansalliset ja alueelliset kartellikokoukset helmikuusta
1992 kevääseen 1995**

AIKA	PAIKKA	KOHDEMARKKINAT
17.2.1992		Espanjan markkinat
5.3.1992	Barcelona	Espanjan markkinat
kevät 1992 (tod. näk. huhtikuu)	Pariisi, Charles de Gaullen lentokenttä	Ranskan markkinat
16.7.1992	Barcelona	Espanjan ja Portuga- lin markkinat
14.1.1993	Lontoo, Heathrow Business Centre	Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinat
kevät 1993 (tod. näk. huhtikuu)	Pariisi, lähellä Place de l'Etoilea	Ranskan markkinat
30.9.1993	Barcelona	Espanjan markkinat
1.10.1993	Pariisi, Charles de Gaullen lentokenttä	Ranskan markkinat
19.10.1993	Barcelona	Espanjan markkinat
9.11.1993	Lontoo, Sheraton Sky -hotelli	Yhdistyneen kunin- gaskunnan ja Irlan- nin markkinat
20.1.1994	Châtillon, Ranska	Ranskan markkinat
9.2.1994	Lissabon	Portugalin markkinat
3.5.1994	Barcelona	Espanjan markkinat
toukokuu 1994	Nogentel, Nogent- sur-Marne, Ranska	Ranskan markkinat
29.6.1994	Barcelona	Espanjan markkinat
23.9.1994		Espanjan markkinat
19.10.1994	Barcelona	Espanjan markkinat
6.12.1994	Geneve, Mövenpick- hotelli	Ranskan markkinat
20.1.1995	Zürich	Ranskan markkinat
kevät 1995		Ranskan markkinat

(130) Taulukossa 3 luetelluista kokouksista on asiakirjanäyttöä (epäviralliset kokouspöytäkirjat mukaan luettuina) ja lausuntoja, joissa kuvataan yksityiskohtaisesti niiden tarkoitusta, menettelyitä, tulosta ja usein myös osallistujia.

(131) Liitteessä II käsitellään itsejäljentävän paperin tuottajien — ja niiden edustajien, jos tiedossa — osallistumista

kokouskohtaisesti. Osanottajien erittelyä ei kuitenkaan voida pitää tyhjentävänä, koska kaikista kokouksista ei ole saatu varmuudella selville, keitä niihin osallistui. Osallistujista tietoja antaneet yritykset ovat esimerkiksi usein todenneet, että erikseen mainittujen henkilöiden lisäksi osallistujia on saattanut olla muitakin.

(132) Taulukossa 3 lueteltujen kokousten lisäksi komissio päättää AWA:n ja Copigraphin vastauksista komission tietopyyntöön ja Sappin lausunnoista, että vuosina 1992—1995 laittomia, kilpailunvastaisia yhteydenottoja ja kokouksia oli vähintään seuraavina ajanjaksoina ja seuraavista markkinoista ⁽¹³¹⁾:

— vuosina 1992—1995 Ranskan, Italian, Portugalin ja Espanjan markkinoista

— vuosina 1992—1995 Yhdistyneen kuningaskunnan, Irlannin, Benelux-maiden ja Pohjoismaiden markkinoista ⁽¹³²⁾;

— vuosina 1993—1994 Itävallan ja Saksan markkinoista.

(133) AWA:n, Copigraphin ja Sappin toimittamat tiedot sekä Ranskan, Portugalin, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskeviin kokouksiin liittyvät asiakirjat ja lausunnot viittaavat siihen, että kansallisten tai alueellisten kokousten säännöllinen järjestelmä kattoi koko ETA:n.

(134) Kyseisten kansallisten ja alueellisten kartellikokousten lisäksi samalta ajanjaksolta on runsaasti asiakirjoja muista itsejäljentävän paperin tuottajien välisistä kilpailunvastaisista yhteyksistä ja kokouksista. Kyseiset asiakirjat todistavat, että salainen yhteistyö koski samoja markkinoita eli Ranskan, Portugalin, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita sekä Saksan, Pohjoismaiden ja Italian markkinoita.

⁽¹³¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7828—7829. Asiakirja-aineisto, s. 13353. Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223—224 ja 4647—4669.

⁽¹³²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7828—7829. AWA:n myyntiorganisaatiossa Benelux-maat kuuluvat aluejohtajan vastuualueeseen. Kyseinen johtaja vastaa myös Yhdistyneen kuningaskunnan, Irlannin ja Euroopan ulkopuolisten maiden markkinoista. (Asiakirja-aineisto, s. 1931.) AWA:lta löydyntä asiakirja osoittaa, että osapuolet olivat pitäneet Benelux-alueetta koskevia kokouksia (asiakirja-aineisto, s. 953).

b) Ranska

- (135) AWA on todennut vastauksessaan komission tietopyyntöön, että kilpailijat pitivät kokouksia Pariisissa, Zürichissä ja Genevessä vuosina 1992—1995. Kokouksiin osallistui [...] (myyntijohtaja, Tenor brand France, AWA Carbonless Papers) ja joskus myös [...] (silloinen myyntijohtaja, Tenor brand France, AWA Carbonless Papers), [...] (silloinen myyntijohtaja, AWA Carbonless Papers) ja [...] (silloinen pääjohtaja, AWA Printing and Writing Papers) (133). AWA:n mukaan nämä kokoukset olivat "sääntöjenvastaisia kokouksia... joissakin niistä ... keskusteltiin myös itsejäljentävän paperin hinnoista sekä aiemmasta hintakehityksestä ja vaihdettiin myös tietoja aikomuksista ilmoittaa hintojen korotuksista" (134).
- (136) Sappi ja Mougeot ovat vahvistaneet lausunnoissaan monien Ranskan markkinoita käsitelneiden kartellikokousten pitämisen. Näiden kahden yrityksen antamien lausuntojen ja asiakirjojen perusteella komissio on voinut yksilöidä kahdeksan Ranskan markkinoita käsitelleen kartellikokouksen pitöpäivät ja -paikat keväästä 1992 kevääseen 1995 ulottuvalla jaksolla (ks. liite II osallistujien osalta ja taulukko 3).
- (137) Kaksi ensimmäistä kokousta pidettiin Pariisissa, keväällä 1992 ja 1993 (135), molemmat todennäköisesti huhtikuussa (136). Sappin mukaan näiden kokousten tarkoituksena oli "vaihtaa tietoja ja neuvotella asiakkaista sekä hinnoista, joita sovellettiin kyseisiin asiakkaisiin" (137).
- (138) Ranskan markkinoita käsitellyt kartellikokous pidettiin 1 päivänä lokakuuta 1993 Pariisissa (138). Sappin edustajan kokouksessa laatimaan osallistumismuistioon ("attendance note") on kirjattu kokouksen tulos (139). Sekä Sappi että Mougeot ovat myöntäneet, että kokouksen tarkoituksena oli sopia hinnankorotuksesta Ranskan

markkinoilla. Sappin edustajan muistiinpanot osoittavat, että hinnankorotusten lisäksi osallistujat sopivat myös "Q4 1993 -kiintiöstä hinnankorotusten mahdollistamiseksi", "tukkumyyjien valvonnasta" ja "AWA ja Sarrio julkaisevat lehdistötiedotteet kustannusten kasvusta jne." (140).

- (139) Mougeot'n lausunto todistaa lisäksi viiden muun Ranskan markkinoita käsitelleen kokouksen pidon seuraavasti: 20 päivänä tammikuuta 1994 Châtillonissa, keväällä 1994 Nogent-sur-Marnessa, 6 päivänä joulukuuta 1994 Genevessä, 20 päivänä tammikuuta 1995 Zürichissä ja keväällä 1995.
- (140) Ranskan markkinoita käsitellyt kokous 20 päivänä tammikuuta 1994 pidettiin välittömästi 19 päivänä tammikuuta 1994 Pariisissa pidetyn yleisen kartellikokouksen jälkeen, ja sen kutsui koolle [AWA:n työntekijä]*. Kokouksen tarkoituksena oli seurata joulukuun 1993 hinnankorotuksia (joista sovittiin 1 päivänä lokakuuta 1993 pidetyssä kokouksessa) ja valmistella Ranskan markkinoilla toteutettavaa hinnankorotusta, joka oli tarkoitus panna täytäntöön 1 päivänä huhtikuuta 1994 (141).
- (141) Toinen Ranskan markkinoita käsitellyt kokous pidettiin keväällä 1994. Mougeot on ilmoittanut, että kokous pidettiin todennäköisesti 31 päivänä toukokuuta Hotel Nogentelissa Nogent-sur-Marnessa ja myös tämän kokouksen kutsui koolle [AWA:n työntekijä]* (142). Mougeot'n mukaan tämän kokouksen tarkoituksena oli "tarkkailla Ranskan markkinoita ja käsitellä todennäköisesti 1 päivänä heinäkuuta 1994 toteutettavaa hinnankorotusta" ja [AWA:n työntekijä]* "vaati muita seuraamaan 6 prosentin korotusta, jonka AWA aikoi toteuttaa 1 päivänä heinäkuuta 1994" (143).
- (142) Mougeot on toimittanut edustajansa 6 päivänä joulukuuta 1994 Geneven Mövenpick-hotellissa pidetyssä kokouksessa laatimat muistiinpanot (144). Komission hallussa on myös sivu [Mougeot'n työntekijän]* vuoden

(133) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(134) Englanninkielinen alkuteksti: "improper meetings ... at some of these ... carbonless paper prices were also discussed, including discussion of historical trends, but also extending to an exchange of intentions regarding announcements of price increases" (asiakirja-aineisto, s. 7829).

(135) Komissiolla on Koehleria edustaneen [Koehlerin työntekijän]* ja [Storan työntekijän]* matkalaskulomakkeet, jotka osoittavat heidän molempien olleen Pariisissa 14.4.1993. Asiakirja-aineisto, s. 5034 ja 4798—4799.

(136) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224 ja 9940.

(137) Englanninkielinen alkuteksti: "to exchange information, discuss customers and the prices that were being applied to those customers" (asiakirja-aineisto, s. 9940).

(138) Asiakirja-aineisto, s. 7648—7649 ja 9973.

(139) Asiakirja-aineisto, s. 6.

(140) Ibid. Englanninkielinen alkuteksti: "Q4 1993 quotas to allow price increases", "merchants must be controlled" ja "AWA and Sarrio will make press releases re cost increases etc."

(141) Asiakirja-aineisto, s. 7650.

(142) Asiakirja-aineisto, s. 7651. Hinnankorotuksia käsittelevistä AWA:n ja Mougeot'n asiakirjoista ilmenee, että kokous pidettiin Mougeot'n muistamaa päivää aikaisemmin. Mougeot'n 16.5.1994 päivätyssä sisäisessä muistiossa puhutaan tarpeesta ilmoittaa samalla viikolla hintojen korottamisesta 6 prosentilla 4.7.1994. AWA puolestaan oli ilmoittanut hinnankorotuksesta 20.5.

(143) Ranskankielinen alkuteksti: "suivi du marché français, augmentation des prix vraisemblablement au 1er juillet 1994"; [AWA:n työntekijä]* "a incité à suivre l'augmentation de prix de 6 % qu'AWA entendait mettre en oeuvre le 1er juillet 1994".

(144) Asiakirja-aineisto, s. 7652—7653 ja 7657—7658.

1994 päiväystä, jossa on 6 päivän joulukuuta kohdalla viittaus Mövenpickiin ja esitetään joitakin kokousta koskevia yksityiskohtia ⁽¹⁴⁵⁾. Kokouksessa tarkasteltiin aiemmin (alkaen joulukuun 1993 korotuksesta ja päättyen lokakuun 1994 korotukseen) sovittujen hinnankorotusten toteuttamista. Mougeot vahvistaa kokousta koskevien muistiinpanojen perusteella, että seuraavissa kokouksissa sovittiin seuraavista rullien hintojen korotuksista:

— 10 prosenttia 1 päivänä joulukuuta 1993, päätös kokouksessa 1 päivänä lokakuuta 1993

— 6 prosenttia 1 päivänä huhtikuuta 1994, päätös kokouksessa 20 päivänä tammikuuta 1994

— 6 prosenttia 1 päivänä heinäkuuta 1994 ⁽¹⁴⁶⁾, päätös kokouksessa 31 päivänä toukokuuta 1994

— 10 prosenttia 1 päivänä lokakuuta 1994 [päätettiin todennäköisesti kokouksessa heinäkuussa 1994].

(143) Koska korotukset olivat kumulatiivisia, kokonaiskorotuksen oli tarkoitus olla 36 prosenttia, mutta Mougeot korotti rullanhintojaan yhteensä vain 29 prosenttia. Mougeot'n mukaan [AWA:n työntekijä]* moitti sitä kokouksessa AWA:n ohjeiden laiminlyönnistä ⁽¹⁴⁷⁾.

(144) Mougeot'n edustajan kokouksessa laatimassa muistiossa on myös seuraava suunnitelma itsejäljentävän paperin hinnan muuttamisesta marraskuusta 1994 tammikuuhun 1996: "Marrask. 118 F, jouluk. 132 F, vuoden 1995 puoliväli 165 F, vuoden 1995 lopulla 170 F" ⁽¹⁴⁸⁾. Tämä osoittaa, että osallistujat sopivat kokouksessa hinnankorotuksista ja niiden ajoittamisesta vuoden 1994 loppuun ja vuoteen 1995. Tämän aikataulun mukaan vuoden 1995 lopussa itsejäljentävän paperin hintaa oli tarkoitus korottaa 70 Ranskan frangia.

⁽¹⁴⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1751.

⁽¹⁴⁶⁾ Ei kesäkuussa, kuten Mougeot'n edustajan käsikirjoitetuissa muistiinpanoissa lukee.

⁽¹⁴⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7652—7653 ja 11493-11495.

⁽¹⁴⁸⁾ Nämä luvut edustavat todennäköisesti hintaindeksejä, joissa lokakuun 1994 hinta on merkitty 100:lla ja sen jälkeen toteutetut korotukset esitetään suhteessa siihen. Tämä vastaisi käytäntöä, jonka mukaan kartelli yleensä esittää hinnankorotukset prosentteina (Espanjan markkinoita lukuun ottamatta).

(145) Mougeot on todennut, että 6 prosentin korotuksesta rullien hintoihin sovittiin Ranskan markkinoita käsitellessä kokouksessa 6 päivänä joulukuuta 1994. Korotus oli pantava täytäntöön 1 päivänä tammikuuta 1995 ⁽¹⁴⁹⁾. Edellä 120 kohdassa mainitussa yleisessä kartellikokouksessa 22 päivänä syyskuuta 1994 oli kuitenkin sovittu 10 prosentin korotuksesta rullien hintoihin ja 5 prosentin korotuksesta arkkien hintoihin. Myös nämä korotukset oli tarkoitus panna täytäntöön 1 päivänä tammikuuta 1995 (ks. edellä taulukko 6). Päätelmää, jonka mukaan nämä korotukset vahvistettiin itse asiassa 6 päivänä joulukuuta pidetyssä kokouksessa, tukee se seikka, että ainakin AWA, Copigraph, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders ilmoittivat näiden korotusten tulevan voimaan tammikuussa 1995 (Zandersin ilmoitus koski vain rullia).

(146) Seuraava Ranskan markkinoita koskenut kokous pidettiin 20 päivänä tammikuuta 1995 Zürichissä. Tässä kokouksessa sovittiin hinnankorotuksen toteuttamisesta 1 päivänä huhtikuuta 1995 ja tarkasteltiin aiemmin sovittujen korotusten täytäntöönpanoa. Kokouksessa vaihdettiin myös tietoja kunkin yrityksen myyntimääristä Ranskan markkinoilla ⁽¹⁵⁰⁾. Seuraava Ranskan markkinoita käsitellyt kokous pidettiin keväällä 1995. Tässä kokouksessa sovittiin heinäkuussa 1995 toteutettavista hinnankorotuksista (ks. 231 ja 232 kohta) ⁽¹⁵¹⁾.

(147) On myös viitteitä siitä, että 137, 138 ja 139 kohdassa mainittujen kartellikokousten lisäksi vuonna 1994 järjestettiin kaksi Ranskan markkinoita koskenutta kokousta, toinen heinäkuussa ja toinen lokakuussa. Mougeot on todennut, että "vaikka meillä ei ole asiasta muistiota eikä tarkkaa muistikuvaa, on todennäköistä, että kokous pidettiin heinäkuussa 1994 saman vuoden lokakuussa toteutettavan hinnankorotuksen valmistelemiseksi. On mahdollista, että lokakuussa 1994 pidettiin vielä toinen kokous." ⁽¹⁵²⁾.

(148) AWA vahvistaa vastauksessaan väitetiedoksiintoon ⁽¹⁵³⁾, että keväällä 1992, keväällä ja lokakuussa 1993, 6 päivänä joulukuuta 1994 ja 20 päivänä tammikuuta 1995 pidetyt kokoukset kuuluivat sen vastauksessa tietopyyntöön mainittuihin kilpailijoiden välisiin "sääntöjenvastaisiin" ("improper" ⁽¹⁵⁴⁾) kokouksiin.

⁽¹⁴⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7652—7653.

⁽¹⁵⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654.

⁽¹⁵¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7654.

⁽¹⁵²⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "Quoique n'ayant pas retrouvé de trace et n'ayant pas garde de souvenirs précis, il est vraisemblable qu'il y ait eu une réunion au mois de juillet 1994 afin de préparer une hausse de prix pour le mois d'octobre de la même année. Il se peut également qu'une autre réunion se soit tenue au mois d'octobre 1994." (Asiakirja-aineisto, s. 7652.)

⁽¹⁵³⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiintoon, asiakirja-aineisto, s. 19748.

⁽¹⁵⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7829.

(149) Kyseiset asiakirjat ja Sappin, Mougeot'n ja AWA:n lausunnot sekä jotkin matkustusasiakirjat ja päiväymerkinnot⁽¹⁵⁵⁾ osoittavat seuraavien yritysten osallistuneen Ranskan markkinoita käsitelleisiin kartellikokouksiin: AWA, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders. (Ks. liite II.)

c) Saksa

(150) Vastauksessaan komission tietopyyntöön AWA tunnustaa "sääntöjenvastaisista" kokouksista neljä Baselissa (Sveitsi), Ettlingenissä ja Wiesbadenissa (Saksa) vuosina 1993 ja 1994 järjestettyä kokousta, joihin osallistui [...]*, AWA Carbonless Papersin Saksan, Itävallan, Sveitsin ja Italian aluejohtaja. AWA:n mukaan kyseisiin kokouksiin osallistui joko osa tai jokainen seuraavista tuottajista: Koehler, Stora, Sarrió (Torraspapel), Hauffe ja Eupaco⁽¹⁵⁶⁾,⁽¹⁵⁷⁾.

(151) Copigraph vahvistaa, että vuosina 1993—1994 kilpailijoiden välillä oli kokouksia, joihin osallistuivat Eupaco KG:n ja Copigraph GmbH:n yhteinen toimitusjohtaja ("joint Geschäftsführer") ja kaikkien 150 kohdassa mainittujen yritysten ylin johto AWA mukaan luettuna. Copigraph muistaa, että kyseisissä kokouksissa, joista yksi pidettiin Baselissa, "korotettiin itsejäljentävän paperin rullahintoja"⁽¹⁵⁸⁾.

(152) Sappin edustajan Ranskan markkinoita käsitelleessä kokouksessa Pariisissa 1 päivänä lokakuuta 1993 tekeissä muistiinpanoissa on näyttöä siitä, että osapuolet suunnittelivat Saksan markkinoita koskevan kokouksen

⁽¹⁵⁵⁾ Kokous keväällä 1993: matkalaskulomakkeet osoittavat, että [Koehlerin työntekijä]* ja [Storan työntekijä]* olivat molemmat Pariisissa 14.4.1993 (asiakirja-aineisto, s. 5034 ja 4798—4799). Kokous 1.10.1993: [Koehlerin työntekijän]* läsnäolon 1.10.1993 Pariisissa pidetyssä kokouksessa vahvistavat matkalaskulomakkeet, lentolippu ja hotellilasku (asiakirja-aineisto, s. 5025—5028 ja 5043). [Kahden Mougeot'n työntekijän]* vuoden 1993 päiväymerkin 1.10. kohdalla olevat merkinnät osoittavat molempien olleen Pariisissa 1.10.1993. [Mougeot'n työntekijän]* päiväymerkin on seuraavat merkinnät: "Salle Saturne [Saturn-huone] (Paris Roissy) 14h30. Marché France [Ranskan markkinat]. Tel: 39.63.4000". [Mougeot'n työntekijän]* päiväymerkin on saman päivän kohdalla merkintä "France AEMCP" (asiakirja-aineisto s. 1151 ja 1755).

⁽¹⁵⁶⁾ Eupaco grafische Papiere GmbH & Co KG (Eupaco KG) oli Copigraph SA:n sisaryhtiö, joka myös valmisti itsejäljentävää paperia. Niiden emoyhtiö Bolloré Technologies SA osti Eupacon vuonna 1992, ja vuonna 1997 Eupaco sulautettiin Copigraphin saksalaiseen tytäryhtiöön, Copigraph GmbH:hon.

⁽¹⁵⁷⁾ AWA:n vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7828) ja väitetiedoksiantoon, asiakirja-aineisto, s. 19748.

⁽¹⁵⁸⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "carbonless paper reels prices were raised" (asiakirja-aineisto, s. 13353).

järjestämistä vuoden 1993 lopulla. Muistiinpanoissa todetaan: "Muut markkinat; ...Saksan markkinoita koskeva kokous — 26.11.93"⁽¹⁵⁹⁾. Sappi on vahvistanut, että tämä kokous pidettiin ja että sen edustaja oli todennäköisesti mukana kokouksessa⁽¹⁶⁰⁾. Komissio ei ole tietoinen osallistujien tarkasta määrästä eikä henkilöillisyydestä.

d) Espanja ja Portugali

(153) Espanjan ja Portugalin markkinoita koskevista salaisista sopimuksista on runsaasti asiakirja-aineistoa ja lausuntoja. Näille markkinoille oli ominaista tuottajien integroituminen jakeluun. Copigraphilla ja Sappilla oli myyntitoimistot Espanjassa, ja AWA:lla ja Torraspapelilla oli markkinoilla omat tukkumyynityhtiönsä. Divipa ja Zicuñaga myivät molemmat suoraan painotaloille. Ainoastaan Koehler, Stora ja Zanders (ja vuoden 1994 alkupuolelle asti myös Sappi⁽¹⁶¹⁾) eivät olleet integroituneet jakeluun Espanjassa (Zanders myi Torraspapelin kautta). Kuten edellä 17 kohdassa jo todettiin, kaksi tuottajaa, Divipa ja Zicuñaga, olivat pieniä integroitumattomia itsejäljentävien paperiarkkien tai pienten rullien tuottajia, jotka ostivat pohjapaperia ja kemikaaleja tai suuria rullia ("jumborullia") muilta tuottajilta. Salaisia yhteydenottoja oli kaikkien tuottajien (joita kutsutaan asiakirja-aineistossa usein "jakelijoiksi") välillä, nämä pienet tuottajat/jalostajat mukaan luettuina.

(154) AWA myöntää, että Lissabonissa ja Barcelonassa järjestettiin vuosina 1992—1994 neljä "sääntöjenvastaista" Espanjan ja Portugalin markkinoita koskevaa kokousta, joihin [...] (AWA:n myyntijohtaja Portugalissa) ja [...] (Iberian niemimaan aluejohtaja) osallistuivat. Lisäksi vuosina 1992—1994 järjestettiin kolme tai neljä kokousta, joihin osallistuivat [...] (AWA:n silloinen itsejäljentävän paperin myyntijohtaja Espanjassa) ja [...] (162).

(155) Sappi myöntää osallistuneensa Espanjan markkinoita koskeneisiin kartellikokouksiin helmikuusta 1992 alkaen ja toimittaa asiakirjoja, jotka osoittavat, että helmikuun 1992 alussa sovittiin yhteisestä hinnankorotuksesta, joka oli 10 Espanjan pesetaa/kg ja jonka soveltamisesta keskusteltiin 17 päivänä helmikuuta ja 5 päivänä maaliskuuta 1992 pidetyissä kartellikokouksissa.

(156) Ensimmäisessä asiakirjassa, 9 päivänä maaliskuuta 1992 päivätyssä muistiossa, jonka Sappin Espanjan agentti

⁽¹⁵⁹⁾ Englannin kielinen alkuteksti: "Other markets; ... German meeting — 26.11.93" (asiakirja-aineisto, s. 6).

⁽¹⁶⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9939.

⁽¹⁶¹⁾ Noin vuodesta 1991 vuoden 1994 alkuun Sappi myi Espanjassa agentin, Norandum Fibrasin, kautta. Vuonna 1994 Sappi perusti Madridiin ja Barcelonaan myyntitoimiston, jota veti Sappi Europe (España) SL ja purki agenttuurisopimuksen. Asiakirja-aineisto, s. 4635 ja 4637—4638.

⁽¹⁶²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7828.

lähetti Sappi Europelle, käsitellään hintojen korottamista "PTAs 10.-" kiloa kohden helmikuun alussa jakelijoiden (eli Espanjassa itsejäljentävää paperia myyvien) tavoitteen mukaisesti. Muistiossa kuvataan vaikeuksia, joita kohdattiin hinnankorotuksen toteutuksessa markkinoilla. Muistiossa todetaan, että "2) Transcritpia myyvät tukkumyyjät näyttävät olevan ainoita, jotka ovat korottaneet kaikkien asiakkaiden hintoja 10 pesetalla/kg", "3) S [Sarrió] väittää, että he ovat korottaneet kaikkien hintoja", "4) 'K:ta' [Koehleria] myyvät jakelijat ovat korottaneet hintoja vain harvoissa tapauksissa ... Divipa ei ole korottanut hintoja ollenkaan" ja "5) WT [Wiggins Teape, nykyinen Arjo Wiggins Appleton] puhuu suureen ääneen hinnankorotuksesta ja siitä, kuinka tiukasti ne ovat pitäneet kiinni siitä". Sappin agentti väittää muistiossa, että "... on ilmeistä, että Sappi Europe ei saa korotettua hintoja, elleivät muut toimittajat seuraa sitä", ja ehdottaa, että myös Papelera Zicuñaga integroitaisiin Espanjan markkinoiden yhdenmukaistettuihin hinnankorotuksiin ⁽¹⁶³⁾.

- (157) Muistion mukaan Koehler ja Sarrió eivät todennäköisesti seuranneet helmikuun 1992 yhteistä korotusta, sillä ne pyrkivät houkuttelemaan Sappin asiakkaita itselleen. Tästä syystä päätettiin pitää kokous 17 päivänä helmikuuta 1992. Tilanteen vakavuudesta ja tärkeästä kokousaiheesta (josta [Sappin työntekijä]* ilmoitti [toiselle Sappin työntekijälle]* faksilla samana päivänä) on osoitettuna se, että [ensin mainittu työntekijä]* pyrki saamaan yhteyden [jälkimmäiseen työntekijään]* jo viikonloppuna: "Yritin soittaa sinulle viikonloppuna Sarriolla työskentelevän yhteisen ystävämme antamista lisätiedoista, mutta et vastannut, joten otaksun, että olit ulkona. Puhuin [Norandumin työntekijän]* kanssa tänään ja tilanne on edelleen vähintäänkin epävarma Kohlerin ja Sarrion toimintatavan takia. Asianomaiset pitävän tänään kokouksen, jonka tuloksista ilmoitetaan minulle heti huomisaamuna. Soitan sinulle huomenna, jotta voimme keskustella asiasta" ⁽¹⁶⁴⁾.

⁽¹⁶³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 15198 ja 4703—4704 (Sappin Espanjan agentin [Norandumin työntekijän]* [Sappin työntekijälle]* 9.3.1992 lähettämä muistio). Englanninkielinen alkuteksti: "2) The merchants selling TRANSCRIPT seem to be the only ones, who have raised prices by PTAs 10.- per kg to all customers", "3) 'S' claims that they have raised their prices to everybody", "4) The distributors selling 'K' have only in very few cases raised the prices...Divipa has absolutely not raised prices" ja "5) WT speaks loudly about the price increase and how firmly they stick to it"; "...It is obvious that Sappi Europe cannot make the price go up, unless other suppliers follow".

⁽¹⁶⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4588 ([Sappin työntekijän]* 17.2.1992 päivätty faksi esimiehelleen [Sappin työntekijälle]*). Ks. myös asiakirja-aineisto, s. 9944. Englanninkielinen alkuteksti: "I tried to ring you at the weekend regarding further information from our mutual friend at Sarrió but there was no reply and I assume you were out. I have spoken to [a Norandum employee]* today and the situation remains, to say at least, rather uncertain due to the conduct of Kohler and Sarrió. There is a meeting of interested parties today and I will be informed about this first thing tomorrow morning. I will phone you tomorrow to discuss."

- (158) Neuvotteluja jatkettiin 5 päivänä maaliskuuta 1992 pidetyssä kokouksessa. [Sappin työntekijän]* 27 päivänä helmikuuta 1992 päivätyssä muistiossa esimiehelleen [Sappin työntekijälle]* viitataan itsejäljentävän paperin markkinoihin Espanjassa ("Carbonless market-Spain") ja todetaan seuraavaa: "Osallistun ensi viikolla muiden asianomaisten kanssa Barcelonassa kokoukseen, jossa keskustellaan Espanjan markkinoiden viimeaikaisesta liikehdinnästä. Kokous pidetään torstaina 5. maaliskuuta, ja [Norandumin työntekijä]* lähtee mukaani." ⁽¹⁶⁵⁾ Sappi on vahvistanut, että tämä eurooppalaisten itsejäljentävänä paperin valmistajien välinen kokous pidettiin. Sappin mukaan kokouksen tarkoituksena oli "keskustella Espanjan markkinoiden viimeaikaisesta liikehdinnästä" ⁽¹⁶⁶⁾. Helmikuun 10 pesetan/kg korotuksen oli ilmeisesti pannut täytäntöön vain Sappi, joka oli menettänyt sen takia monia asiakkaita. Tämän takia sen oli varmistettava, että markkinoiden kaikki tuottajat soveltaisivat tulevaisuudessa sovitavia korotuksia. Tästä aiheesta keskusteltiin epäilemättä Espanjassa maaliskuussa pidetyssä kokouksessa.

- (159) Unipapel, joka on Sappin agentti Portugalissa, on vahvistanut, että Barcelonassa pidettiin 16 päivänä heinäkuuta 1992 kartellikokous, jossa käsiteltiin Espanjan ja Portugalin markkinoita. Kokouksessa päätettiin korottaa itsejäljentävän paperin rullien hintoja Espanjassa ja Portugalissa ⁽¹⁶⁷⁾. Unipapelin edustajan mukaan Sarrió (Torraspapel) ja Stora sovelsivat Portugalissa erittäin alhaisia, jopa peruspaperein hintaa alhaisempia hintoja. Unipapelin edustajan mukaan kokoukseen osallistui Unipapelin lisäksi Sarrión (Torraspapel), AWA:n ja Koehlerin edustajia ja kokouksen tarkoituksena oli "neuvotella hinnankorotuksista ja markkinaosuuksista. Sopimukset koskevat pääasiassa rullia; arkeista saatettiin tehdä vastaavia sopimuksia, mutta hän ei voi vahvistaa tätä". Tämä osoittaa, että kokouksessa päästiin sopimukseen ainakin rullien hinnankorotuksista ja markkinaosuuksista. Unipapelin edustaja huomauttaa, että tällaisia kokouksia järjestettiin useampiakin ja niissä "vaihdetaan tietoja myyntimääristä ja kunkin yrityksen soveltamista hinnoista" ⁽¹⁶⁸⁾.

⁽¹⁶⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4589 ([Sappin työntekijän]* 27.2.1992 päivätty raportti [Sappin työntekijälle]*). Alkuteksti: "I have arranged to attend a meeting next week with other interested parties in Barcelona to discuss the recent moves that there have been in the Spanish market. The meeting is on Thursday 5th March and I will be accompanied by [a Norandum employee]".

⁽¹⁶⁶⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "to discuss recent moves in the Spanish market" (asiakirja-aineisto, s. 9938).

⁽¹⁶⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4501—4503.

⁽¹⁶⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4520 ja 4484. Portugalinkielinen alkuteksti: "discutir aumentos de preços e quotas de mercado. Os acordos incidem essencialmente sobre 'bobinas' mas admite, sem confirmar, a existência do mesmo tipo de acordos para 'folhas'." "trocam-se informações sobre as quantidades vendidas e os preços praticados por cada empresa".

- (160) Vuodet 1993—1995 kattavalta jaksolta Sappi on toimitannut komissiolle lausunnon, jonka eräs sen työntekijöistä on antanut kartellin toiminnasta ja erityisesti itsejäljentävän paperin tuottajien välisistä kokouksista Espanjan markkinahintojen sopimiseksi. Sappi toteaa seuraavaa: "Hän [edellä mainittu työntekijä] osallistui Barcelonassa kuuteen tai seitsemään kokoukseen muiden toimittajien kanssa. Kyseisiä kokouksia järjestettiin noin neljä, viisi kertaa vuodessa. Hän uskoo osallistuneensa tällaiseen kokoukseen ensimmäisen kerran 19. lokakuuta 1993. Viimeisen kerran hän osallistui kokoukseen vuonna 1995." ⁽¹⁶⁹⁾.
- (161) Kokousten tarkoituksesta ja asiasisällöstä Sappi toteaa seuraavaa: "kokousten tarkoitus oli nostaa hintoja Espanjan markkinoilla" ... "kokoukset johtivat yleensä sopimukseen hintojen prosentuaalisesta korotuksesta". Vaikka Sappi toteaa, että "sovittuja hinnankorotuksia ei koskaan toteutettu kokonaisuudessaan eikä niitä noudatettu sellaisinaan", on selvää, että hintoja Espanjan markkinoilla yritettiin nostaa yhdessä ⁽¹⁷⁰⁾.
- (162) Komission hallussa on muistiinpanoja kyseisenä aikana järjestetyistä kartellikokouksista, joissa käsiteltiin Espanjan markkinoita. Muistiinpanot on Mougeot'n edustajan yhdessä kokouksessa laatimia muistiinpanoja lukuun ottamatta laatinnut Sappin edustaja kyseisissä kokouksissa. Muistiot koskevat 30 päivänä syyskuuta 1993 Barcelonassa, 19 päivänä lokakuuta 1993, 3 päivänä toukokuuta 1994 Barcelonassa, 29 päivänä kesäkuuta 1994 Barcelonassa ja 19 päivänä lokakuuta 1994 Barcelonassa pidettyjen kokousten tuloksia.
- (163) Sappi on toimittanut komissiolle edustajansa 30 päivänä syyskuuta 1993 Barcelonassa pidetyssä kokouksessa laatimat käsinkirjoitetut muistiinpanot. Muistiinpanot osoittavat, että kokouksessa päästiin sopimukseen kunkin osallistujan "Q4-kiintiöstä" ("Q4 Quota") vuodelle 1993 ja sekä rullien että arkkien hinnankorotuksista. Lisäksi sovittiin, että "kutsuttaisiin koolle uusi kokous, jossa vahvistettaisiin sovitut kiintiöt" ⁽¹⁷¹⁾. Sappi on vahvistanut, että kokouksen tarkoituksena oli "sopia hintojen prosentuaalisesta korotuksesta" ⁽¹⁷²⁾.
- (164) Kolmissa muissa Sappin edustajien laatimissa muistiinpanoissa kuvataan 19 päivänä lokakuuta 1993, 3 päivänä
- toukokuuta 1994 ja 29 päivänä kesäkuuta 1994 pidettyjen, Espanjan markkinoita käsitelleiden kokousten tuloksia ⁽¹⁷³⁾. Kaksi jälkimmäistä kokousta pidettiin Barcelonassa ja ne kutsui koolle [Torraspapelin työntekijä]*. Ensimmäisen kokouksen pitopaikkaa ei tiedetä. Myös näissä kokouksissa sovittiin hinnoista. Toukokuun 3. päivänä pidettyä kokousta koskevat muistiinpanot osoittavat, että Torraspapel avasi kokouksessa hinnankorotusta koskevat keskustelut.
- (165) Lokakuun 19. päivänä 1993 pidettyä kokousta koskevien muistiinpanojen mukaan kokoukseen osallistuivat "Copigraphia lukuun ottamatta kaikki jakelijat" ⁽¹⁷⁴⁾. Toukokuun 3. päivänä 1994 pidettyä kokousta koskevissa muistiinpanoissa on taulukko, johon on merkitty hinnat "tänään" ("hoy" eli 3 päivänä toukokuuta 1994) ⁽¹⁷⁵⁾ ja 16 päivänä toukokuuta 1994 ja jossa todetaan, että kyseiset hinnat perustuivat jakelijoiden välisiin sopimuksiin ("acuerdos entre los distribuidores"). Kokousmuistiinpanoissa käytetty termi "jakelijat" on ymmärrettävä siltä kannalta, että kyseisten kokousten pitoajankohtana useimmat itsejäljentävää paperia Espanjan markkinoilla myyvistä toimittajista osallistuivat suoraan myös itsejäljentävän paperin jakeluun kyseisillä markkinoilla, kuten 153 kohdassa todetaan. Komissio katsookin, että molemmat kokousmuistiinpanoissa nimetyt itsejäljentävän paperin tuottajat osallistuivat kokouksiin ja kokouksissa sovittuihin hinnankorotuksiin (ks. liitteen II osallistujaluettelo).
- (166) Espanjan markkinoista 29 päivänä kesäkuuta 1994 pidettyä kokousta koskevien muistiinpanojen mukaan kyseisiä markkinoita koskeva toinen kartellikokous oli tarkoitus pitää 23 päivänä syyskuuta (yleisen kartellikokouksen jälkeisenä päivänä). Näyttää siltä, että suunnitteen mainittuna ajankohtana järjestettiin Espanjan markkinoita koskeva kokous tai esiintyi muuta salaista yhteydenpitoa, jossa päästiin sopimukseen hinnankorotuksesta, joka oli tarkoitus toteuttaa kyseisillä markkinoilla marraskuussa 1994. Tämä perustuu Sappin sisäiseen faksiin, joka viittaa siihen, että itsejäljentävän paperin tuottajat olivat sopineet marraskuussa 1994 toteutettavasta hinnankorotuksesta. Faksista ilmenee, että Espanjan markkinoiden johtaja, Torraspapel, oli alentanut hintojaan, minkä faksin laatija otaksui johtavan marraskuuksi sovitun hinnankorotuksen peruuttamiseen: "Johtajamme (TP) [Torraspapel] on ilmoittanut 10 pesetan hinnanalennuksesta, ja kaikki viittaa siihen, että marraskuun korotuksia ei toteuteta; yksikään jakelija ei ole tähän mennessä ilmoittanut korotuksista" ⁽¹⁷⁶⁾.

⁽¹⁶⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4657—4662. Kyseinen työntekijä oli aloittanut työt Sappilla Espanjassa syyskuussa 1993. Englanninkielinen alkuteksti: "he [the above-referred employee] had attended six or seven meetings in Barcelona with other suppliers. These meetings had taken place about four or five times a year. He believed that he had first attended such a meeting on 19 October 1993. He last attended a meeting in 1995."

⁽¹⁷⁰⁾ Ibid, asiakirja-aineisto, s. 4659. Englanninkielinen alkuteksti: "the purpose of the meetings was to fix prices in the Spanish market", "the meetings normally resulted in an agreed price percentage increase" ja "the price agreements that were reached were never fully implemented or adhered to".

⁽¹⁷¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 9972. Englanninkielinen alkuteksti: "re-convene for confirmation that quotas adhered to".

⁽¹⁷²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9938. Englanninkielinen alkuteksti: "to agree on a price percentage increase".

⁽¹⁷³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8, 4474, 4476, 9938—9940 ja 9977—9980.

⁽¹⁷⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4474 ja 9987. Espanjankielinen alkuteksti: "... todos los distribuidores excepto Copygraf".

⁽¹⁷⁵⁾ AWA:n 3.3.1994 päivättyssä hinnankorotuskirjeessä espanjalaiselle asiakkaalle vahvistetaan kokousraportissa mainitut hinnat "tänään" ja että kyseiset hinnat oli tarkoitus pitää voimassa 31.5. asti. Asiakirja-aineisto, s. 8144.

⁽¹⁷⁶⁾ Espanjankielinen alkuteksti: "Nuestro líder (TP [Torraspapel]) ha anunciado una disminución en precio de 10 Ptas y todo hace prever que los aumentos de Noviembre no tomaran efecto, ya que hasta la fecha ningún distribuidor los ha anunciado". (Asiakirja-aineisto, s. 4565.)

- (167) Itsejäljentävän paperin tuottajat tapasivat uudelleen Barcelonassa 19 päivänä lokakuuta 1994 tehdäkseen uuden sopimuksen hintojen korottamisesta Espanjan markkinoilla. Kyseistä kokousta kuvataan Mougeot'n edustajan laatimissa käsinkirjoitetuissa muistiinpanoissa. Mougeot'n mukaan kokouksen kutsui koolle Torraspapel ja sen tarkoituksena oli "Espanjan markkinoiden organisointi" ("Organisation du Marché Espagnol"). Kokouksessa vahvistettiin Espanjan markkinoilla sovellettavat hinnat, jotka riippuivat kunkin asiakkaan koosta ⁽¹⁷⁷⁾.
- (168) Portugalin markkinoita käsiteltiin Lissabonissa 9 päivänä helmikuuta 1994 pidetyssä kartellikokouksessa, jonka järjesti Sarrió (Torraspapel) todennäköisesti AWA:n kanssa ⁽¹⁷⁸⁾. Sappin agentti Unipapel lähetti Sappille 31 päivänä tammikuuta ja 1 päivänä helmikuuta 1994 kaksi faksia, jotka koskivat myöhemmin pidettävää kilpailijoiden välistä kokousta ja joissa Sappia pyydettiin vahvistamaan, osallistuisivatko sen edustajat kokoukseen ⁽¹⁷⁹⁾. Koska Sappin edustajista yksikään ei päässyt kokoukseen, [Sappin työntekijä]* ilmoitti Unipapelille faksilla, että sen oli edustettava kokouksessa Sappia, ja antoi tälle ohjeet, joiden mukaan Unipapelin oli pyrittävä korottamaan hintoja. Käsinkirjoitetut muistiinpanot faksissa osoittavat, että agentin osallistuminen "tehtaiden salaiseen kokoukseen" Sappin edustajana aiheutti keskustelua Sappilla ⁽¹⁸⁰⁾.
- (169) Unipapel lähetti Sappi Europelle 14 päivänä helmikuuta 1994 päivätyllä faksilla raportin kyseisestä kokouksesta ("Portuguese market suppliers meeting 09.02.94" ⁽¹⁸¹⁾). Unipapelissa tehdyn tarkastuksen yhteydessä annetussa suullisessa selvityksessä yrityksen edustaja väitti, ettei osallistunut kokoukseen ja että raportissa olevat tiedot toimitti [...]*, AWA:n silloinen itsejäljentävän paperin myyntijohtaja Portugalissa ⁽¹⁸²⁾. Vaikka Unipapelin edustaja ei olisikaan osallistunut kokoukseen, hän oli hyvin perillä sen tuloksesta ja ilmoitti siitä Sappille asiana, jonka hän oli luvannut hoitaa Sappin puolesta.
- (170) AWA vahvistaa vastauksessaan väitetiedoksiantoon, että kaikki edellä mainitut Espanjan ja Portugalin markkinoita koskeneet kokoukset, jotka pidettiin vuosina 1992—1994, kuuluivat sen vastauksessa tietopyyntöön mainittuihin kilpailijoiden välisiin "säätöjenvastaisiin" kokouksiin ⁽¹⁸³⁾.
- (171) Useimmat asiakirjoista, jotka koskivat Espanjan ja Portugalin markkinoita käsitelleitä kokouksia, sisältävät myös osallistujaluettelon. Osassa asiakirjoista on kuitenkin vain epäsuora viittaus osallistujiin. Osallistujat ovat usein samat kuin ne, joiden AWA ilmoitti osallistuneen vuosina 1992—1994 pidettyihin kokouksiin ⁽¹⁸⁴⁾. Sappi ja Mougeot ovat vahvistaneet osallistujaluettelon, joka on laadittu yrityksiltä saatujen kokousraporttien perusteella, tai täydentäneet kyseistä luetteloa ⁽¹⁸⁵⁾. Nämä asiakirjat, lausunnot sekä jotkin matkustusasiakirjat ja päiväymerkinnät ⁽¹⁸⁶⁾ osoittavat seuraavien yritysten osallistuneen Espanjan ja Portugalin markkinoita käsitelleisiin kartellikokouksiin: AWA, Binda, Copigraph, Divipa, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel, Zandersja Zicuñaga (ks. myös liite II).
- (172) Kyseisten Espanjan ja Portugalin markkinoita käsitelneiden kokousten lisäksi Sappi on ilmoittanut monista muista päivämääristä, joina kilpailijat pitivät varsinkin Espanjan markkinoita koskeneita kokouksia. Sappi toteaa, että työntekijä, joka aina osallistui Espanjan markkinoita koskeneisiin kokouksiin [Sappin työntekijän]* kanssa, "uskoi, että kaikki päivämäärät hänen päiväryhtymänsä, joista löytyi [Sappin työntekijän]* nimi tai nimikirjaimet, merkitsivät kilpailijoiden kanssa pidettyjä kokouksia. Kyseiset päiväyryin sivut ovat liitteenä ... niiden mukaan kokoukset ilmeisesti pidettiin 24. tammikuuta 1994, 18. 19. tai 20. huhtikuuta 1994, 29. kesäkuuta 1994 ... ja 19. joulukuuta 1994." ⁽¹⁸⁷⁾.
- (173) Hintasopimuksia tehneen kartellin toiminnan jatkumisen Espanjan markkinoilla vuonna 1995 vahvistaa Sappin asiakirja, joka sisältää joitakin yksityiskohtia yrityksistä

⁽¹⁸⁴⁾ AWA:n vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7828).

⁽¹⁸⁵⁾ Sappin 4.12.1997 ja 18.5.1999 päivätyt lausunnot (asiakirja-aineisto, s. 4657—4659, 15198—15200) ja Mougeot'n 14.4.1999 ja 29.6.1999 päivätyt lausunnot (asiakirja-aineisto, s. 7652 ja 11495).

⁽¹⁸⁶⁾ Barcelonassa 30.9.1993 pidetty kokous: [Koehlerin työntekijän]* matkalaskulomake, lentolippu ja hotellilasku vahvistavat hänen olleen Barcelonassa 30.9.1993 (asiakirja-aineisto, s. 5025—5028 ja 5043). Kokous 3.5.1994: komissiolle toimitetut matkalaskulomakkeet sekä suulliset ja kirjalliset lausunnot vahvistavat [Koehlerin työntekijän]* sekä [kahden Storan työntekijän]* olleen kokouspäivänä Barcelonassa (asiakirja-aineisto, s. 4788—4790, 5009, 5637—5638, 5690—5693, 5052, 5014—5015, ja 5373). Kokous 29.6.1994: komissiolle toimitettu matkalaskulomake ja tutkinnan aikana saadut suulliset selvitykset vahvistavat sekä [Koehlerin työntekijän]* että Koehlerin agentin [...] edustajan [...] olleen Barcelonassa 29.6.1994 (asiakirja-aineisto, s. 5053 ja 5373—5374).

⁽¹⁸⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4760—4764. Mainittujen päivämäärien lisäksi [Sappin työntekijän]* nimi tai nimikirjaimet on mainittu myös seuraavien päivämäärien kohdalla: 25.1.1994, 28.1.1994 ja 28.6.1994. Englanninkielinen alkuteksti: "believed ... that all the pages in his diary marked with [a Sappi employee]* name or initials indicated that meetings with competitors had been held. Relevant pages of his diary are attached ... and these show that meetings appear to have occurred on 24 January 1994, 18, 19 or 20 April 1994, 29 June 1994 ... and 19 December 1994."

⁽¹⁷⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652 ja 11495.

⁽¹⁷⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9939 ja 4483—4484.

⁽¹⁷⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 35—36.

⁽¹⁸⁰⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "secret mill meetings" (asiakirja-aineisto, s. 41).

⁽¹⁸¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 47—51.

⁽¹⁸²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4483—4484.

⁽¹⁸³⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiantoon, asiakirja-aineisto, s. 19748—19749. AWA luettelee vastauksessaan kaikki nämä kokoukset noin 23.9.1994 mahdollisesti pidettyä kokousta lukuun ottamatta.

nostaa hintoja helmikuusta syyskuuhun/lokakuuhun 1995⁽¹⁸⁸⁾. Sappin mukaan kyseinen 26 päivänä syyskuuta 1995 päivätty asiakirja on osa sen sisäistä tutkimusta, joka koski hintakehitystä sen päämarkkinoilla⁽¹⁸⁹⁾. Rullista asiakirjassa todetaan seuraavaa: "... Mutta loppujen lopuksi sovitut hinnankorotukset myös toteutettiin (mikä piti kaikki samalla tasolla, lukuun ottamatta Zicuñagaa, jonka hinnat olivat 10 % alhaisemmat). Kyseiset korotukset perustuvat salaisiin sopimuksiin, joten niiden ajankohta ja suuruus on aina sama. Isoille asiakkaille on aina erityishinnat, mutta me emme ole ryhtyneet erityistoimenpiteisiin." (190).

(174) Sappin agentin Unipapelin raportissa, joka koskee 9 päivänä helmikuuta 1994 järjestettyä kokousta, todetaan, että osanottajat sopivat kokouksessa Portugalin markkinoita koskevien kartellikokousten pitämisestä seuraavina kuukausina vuonna 1994: huhtikuu, toukokuu, kesäkuu, syyskuu ja marraskuu⁽¹⁹¹⁾. Toukokuuta lukuun ottamatta kaikkina näinä kuukausina myös pidettiin AEMCP:n virallinen kokous. Portugalin markkinoita koskevien kokousten alustava aikataulu vastaa AEMCP:n virallisten kokousten yhteydessä pidettyjen yleisten kartellikokousten ja niitä kutakin seuranneiden kansallisten kartellikokousten aikataulua.

(175) Salaisen yhteistyön jatkumisesta Portugalin markkinoilla vuonna 1995 on myös todisteita. Unipapelin Sappille lähettämä faksi, jossa selvitetään rullahintojen kehitystä, viittaa siihen, että kilpailijat olivat harjoittaneet salaista yhteistyötä tammikuusta syyskuuhun 1995 nostaa hintoja Portugalissa. Faksissa kerrotaan "aikomuksesta korottaa hintoja 15 prosenttia (mitä kukaan ei toteuttanut)" 1 päivänä tammikuuta 1995 ja todetaan, että 1 päivänä huhtikuuta 1995 "hintoja aiottiin taas korottaa (mitä kukaan ei tehnyt)". Samoin 1 päivänä syyskuuta 1995 tehtiin "taas yritys hintojen korjaamiseksi"⁽¹⁹²⁾. Vuoden 1995 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana markkinoiden kokonaiskulutus Portugalissa laski 4,4

prosenttia. Vaikuttaakin siltä, että itsejäljentävän paperin tuottajat yrittivät korvata menettämänsä myyntimäärät nostamalla hintoja salaisella sopimuksella.

(176) Vastauksessaan tutkimusten aikana esitettyihin suullisiin kysymyksiin Unipapelin edustaja kuvasi Portugalin markkinoita ja salaisen yhteistyön syitä toteamalla seuraavaa: "Asiakkaat sanoivat, että kaikki tuottajat olivat korottaneet hintoja samaan aikaan Tuntui siltä, että tuottajien välillä vallitsi Euroopan tasolla jonkinlainen markkinalogiikka. Kyseinen logiikka voisi selittää sen, mitä tapahtui Portugalin markkinoilla." (193).

e) Yhdistynyt kuningaskunta

(177) Sappi on myöntänyt osallistuneensa itsejäljentävän paperin tuottajien välisen kartellin toimintaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla vuodesta 1989/1990⁽¹⁹⁴⁾. [Sappin työntekijän]* [Sappin työntekijälle]* lähettämässä, 24 päivänä syyskuuta 1990 päivättyssä muistiossa viitataan kahteen vuonna 1989 tehtyyn "klubisopimukseen" ("club agreements"), jotka perustuivat Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla toimivien yritysten ("the UK market participants") Zürichissä käymiin luottamussellisiin keskusteluihin ja joilla yritettiin nostaa itsejäljentävän paperin rullahintoja. Muistiossa viitataan 15 päivänä tammikuuta 1990 Zürichissä pidettyyn "hinnoittelukomitean" ("pricing committee") kokoukseen sekä "maaliskuun hinnankorotukseen", joka "meni pääasiassa oikein hyvin läpi" (195).

(178) Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoista Sappi on myöntänyt osallistuneensa kartellikokouksiin "eri ajankohtina vuosina 1992, 1993 ja 1994"⁽¹⁹⁶⁾. Myös AWA on myöntänyt, että vuosina 1992—1994 järjestettiin "sääntöjenvastaisia kokouksia", joihin osallistui AWA Carbonless Papersin Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin aluejohtaja [...] (197).

(179) Sappi on toimittanut lausunnon eräältä myyntihenkilöstöön kuuluvalta työntekijältä, joka osallistui Yhdistyneessä kuningaskunnassa pidettyihin kokouksiin⁽¹⁹⁸⁾. Kyseinen työntekijä vahvistaa "osallistuneensa kolmeen

⁽¹⁸⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2010—2011 ja 4602—4603. Kyseisen faksin päivää aikaisemmin päivätty luonnos on asiakirja-aineistossa sivuilla 4580—4581.

⁽¹⁸⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4579 ja 4668—4669. Ks. myös Sappin lausunto asiakirja-aineistossa s. 9969.

⁽¹⁹⁰⁾ Myös toinen Sappilta saatu asiakirja vahvistaa, että Zicuñagaa lukuun ottamatta kartellin jäsenet yleensä noudattivat sovitut rullahintoja (asiakirja-aineisto, s. 4574—4575). Englanninkielinen alkuteksti: "...But, at the end, the increases agreed were the increases applied (keeping everybody at the same level except for Zicuñaga, 10 % lower). These increases are the result of secret agreements, so everybody coincides in date and amount. Big accounts always enjoy special prices, but we have not done any special operation."

⁽¹⁹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 51.

⁽¹⁹²⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "an intention to apply 15 % increase (no one respected)", "again an intention to increase prices (no one respected)" ja "other intention to rectify prices" (asiakirja-aineisto, s. 4600—4601). Ks. myös Sappin kommentit kyseisestä asiakirjasta (asiakirja-aineisto, s. 9969).

⁽¹⁹³⁾ Portugalinkielinen alkuteksti: "Os clientes dizem que todos os fabricantes aumentaram os preços ao mesmo tempo ...Havia o 'feeling' de que existia uma lógica de mercado, a nível europeu, entre os produtores. Essa lógica poderia justificar o que estava a acontecer no mercado português." (Asiakirja-aineisto, s. 4525.)

⁽¹⁹⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9944.

⁽¹⁹⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 10003—10004. Englanninkielinen alkuteksti: "the March price increase" ja "went through in the main quite successfully".

⁽¹⁹⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9940. Englanninkielinen alkuteksti: "various dates in 1992, 1993, 1994".

⁽¹⁹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7828.

⁽¹⁹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 33—34 ja 223. Kyseinen työntekijä oli tarkasteltavana ajankohtana (1990-95) [Sappin itsejäljentävän paperin toimialan kaupalliseen johtoon kuuluva henkilö]. Englanninkielinen alkuteksti: "he attended three such meetings one in each 1992, 1993 and 1994. He also may have attended one or two (but not more) further meetings", "The practice of holding such meetings was already established by this industry when he entered carbonless sales" ja "two meetings had taken place at the Heathrow airport and one at the Intercontinental Hotel in London".

tällaiseen kokoukseen vuosina 1992, 1993 ja 1994. Hän on saattanut osallistua myös yhteen tai kahteen (muttei useampaan) muuhun kokoukseen". Työntekijän mukaan "tällaisten kokousten pitäminen oli alan vakiintunut käytäntö jo hänen aloittaessaan työt itsejärjeltävän paperin myynnin parissa". Kyseisen lausunnon mukaan "kaksi kokousta järjestettiin Heathrown lentokentällä⁽¹⁹⁹⁾ ja yksi hotelli Intercontinentalissa Lontoossa".

- (180) Sappin ja Mougeot'n antamien lausuntojen ja asiakirjojen perusteella komissio on voinut selvittää kahden Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita käsitelleen kartellikokouksen päivämäärät ja pitopaikat vuodesta 1992 vuoteen 1994. Ensimmäinen kokous pidettiin 14 päivänä tammikuuta 1993 ja toinen 9 päivänä marraskuuta 1993.
- (181) Tammikuun 14. päivänä 1993 järjestetty kokous pidettiin Heathrow Business Centren terminaalissa 2 klo 10.00, ja kokousta "johti" Arjo Wiggins. Kokouksen aiheesta Sappin lausunnoista käy ilmi seuraavaa: "kokouksessa vaihdettiin pääasiassa tietoja siitä, mikä toimittaja myi millekin asiakkaalle, sekä markkinoiden suuntauksista ja odotuksista". Sappin mukaan "sopimukseen ei päästy"⁽²⁰⁰⁾.
- (182) Marraskuun 9. päivänä 1993 pidetyn kokouksen kutsui koolle ja järjesti AWA Carbonless Papersin silloinen myyntijohtaja [...]*. Kokous pidettiin Heathrown lentokentällä sijaitsevan London Sheraton Sky -hotellin Orton-salissa. Kokouksen aiheena oli Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla 1 päivänä helmikuuta 1994 toteutettava hinnankorotus⁽²⁰¹⁾.
- (183) AWA vahvistaa väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa, että molemmat kokoukset kuuluivat sen tietopyyntöön antamassa vastauksessa mainittuihin kilpailijoiden välisiin "sääntöjenvastaisiin" kokouksiin⁽²⁰²⁾.
- (184) Sappin, Mougeot'n ja AWA:n lausunnot sekä jotkin matkustusasiakirjat ja päiväkirjat⁽²⁰³⁾ osoittavat seuraavien yritysten osallistuneen Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita käsitelleisiin kartellikokouksiin: AWA, Binda, Carrs, Copigraph, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora ja Torraspapel⁽²⁰⁴⁾. (Ks. liitteessä II olevat yksityiskohtaisemmat tiedot.)
- (185) Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskevista salaisista yhteydenpidosta on todisteita myös kesältä 1993. Sappi on toimittanut komissiolle "merkittävän asiakirjanäytön kartellin toiminnasta" ("significant piece of documentary evidence in relation to the cartel's activities") eli 2 päivänä elokuuta 1993 päivätyyn [AWA:n työntekijän]* kirjeen Sappille, jossa käsitellään Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita seuraavasti: "Sama hinnankorotus [AWA:n tuotemerkki] kesällä -93. Näyttää siltä, että säilyttääksemme kilpailukykyämme meidän on luovuttava hinnankorotuksestamme ja yhtenäistettävä hintamme kilpailijoiden hintojen kanssa, sillä kilpailijat katsoivat loppujen lopuksi viisaammaksi olla korottamatta hintojaan."⁽²⁰⁵⁾
- (186) Sappilta löydetty asiakirja viittaa siihen, että kaikki hinnankorotukset Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla joulukuusta 1993/tammikuusta 1994 aina syyskuuhun 1995 asti perustuivat AEMCP:n jäsenten välisiin salaisiin sopimuksiin⁽²⁰⁶⁾. Kyseisessä asiakirjassa verrataan Sappin hinnankorotuksia "AEMCP/AEMP:n"⁽²⁰⁷⁾ hinnankorotuksiin samoilla markkinoilla. Sekä Sappin että AEMCP:n hinnankorotukset vuosina 1994 ja 1995 ovat täysin samat kuin joko edellä mainituissa 19 päivänä tammikuuta 1994, 21 päivänä kesäkuuta 1994 ja 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyissä yleisissä kartellikokouksissa tai 9 päivänä marraskuuta 1993 pidetyissä kansallisessa kartellikokouksessa sovitut korotukset. Kyseinen asiakirja osoittaa, että edellä mainitut kokoukset eivät koskeneet ainoastaan sallittuja käytäntöjä, vaan ne ovat voineet johtaa yhteisiin hinnankorotuksiin.

⁽¹⁹⁹⁾ Mougeot vahvistaa tämän marraskuussa 1993 pidetyn kokouksen osalta, ks. jäljempänä 182 kohta.

⁽²⁰⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 34, 223 ja 4654—4657. Sappi on toimittanut kopion [Sappin itsejärjeltävän paperin ryhmän kaupalliseen johtoon kuuluvan henkilön] vuoden 1993 päiväryhmittäin sivuista. Torstain, 14.1. kohdalla on seuraava teksti: "T2 Heathrow 10 am Bus.Centre". Asiakirja-aineisto s. 4752. Englanninkielinen alkuteksti: "[t]he meeting was primarily concerned with the exchange of information as to which supplier was selling to which customers, markets trends and expectations" ja "No agreement was reached".

⁽²⁰¹⁾ Asiakirja, joka koskee Ranskan markkinoista Pariisissa 1.10.1993 järjestettyä kokousta, todetaan seuraavaa: "Other markets; ... U.K. meeting — 6.11.93" (asiakirja-aineisto, s. 6). On todennäköistä, että kokous pidettiin 9.11.1993 eikä 6.11.1993; sillä jälkimmäinen päivä oli lauantai. Sappi ja Mougeot vahvistavat tämän tulkin. Asiakirja-aineisto, s. 9939 ja 7649—7650.

⁽²⁰²⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19748).

⁽²⁰³⁾ 14.1.1993 pidetty kokous: matkalaskulomake osoittaa [Koehlerin työntekijän]* olleen Lontoossa 14.1.1993 (asiakirja-aineisto, s. 5033). 9.11.1993 pidetty kokous: jäljennökset [kahden Mougeot'n työntekijän]* päiväyristä osoittavat heidän olleen Lontoossa 9.11.1993 (asiakirja-aineisto, s. 1150 ja 1756).

⁽²⁰⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223 ja 9940. Asiakirja-aineisto, s. 7828.

⁽²⁰⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9973 ja 10005. Englanninkielinen alkuteksti: "Idem [AWA brand] price increase June 93". It appears that to remain competitive we must withdraw our price increase and fall back into line with our competitors who eventually preferred not to put their prices up.

⁽²⁰⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2504—2509.

⁽²⁰⁷⁾ Myös jälkimmäinen lyhenne viittaa mitä ilmeisimmin myös Association of European Manufacturers of Carbonless Paperiin.

(187) Carrs myönsi vastauksessaan väitetiedoksiintoon ⁽²⁰⁸⁾ osallistuneensa Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskeneeseen kokoukseen koko tarkastelujakson ajan (Carrsin mukaan se ei enää vuoden 1994 loppupuolelta lähtien ollut läsnä kokouksissa, mutta AWA ilmoitti sille puhelimitse kokousten päätelmistä).

f) Muut ETA-maat

(188) Vastauksessaan komission tietopyyntöön AWA mainitsee myös joitakin kilpailijoiden välisiä "sääntöjenvastaisia kokouksia", "joissa keskusteltiin myös itsejäljentävän paperin hinnoista ... ja vaihdettiin tietoja hinnankorotusaikeista" vuoden 1992 alusta kesään 1995 asti ⁽²⁰⁹⁾.

— Näistä kokouksista vähintään neljässä käsiteltiin Italian markkinoita: tammikuussa tai helmikuussa 1992 Milanossa pidetty kokous AWA:n, Koehlerin, Bindan, Zandersin ja Storan välillä ja vuosina 1994 ja 1995 Luganossa pidetyt kolme tai neljä kokousta AWA:n, Koehlerin, Storan ja Zandersin välillä.

— Kokouksista vähintään kolmessa käsiteltiin Pohjoismaiden markkinoita (Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi): keväällä 1992 ja 1993 pidetyt kaksi kokousta AWA:n ([...]*, Skandinavian aluejohtaja, ja [...]*, AWA Carbonless Papersin silloinen myyntijohtaja), Koehlerin, Storan ja Zandersin välillä. Elokuussa

1995 Pariisissa pidetty kokous AWA:n ([...]*, Carbonless Papersin Skandinavian aluejohtaja, ja [...]*, AWA Carbonless Papersin myyntijohtaja), Zandersin, Koehlerin ja Stora-Feldmühlen välillä.

1.4.4 HINNANKOROTUS-, MYYNTIKIINTIÖ- JA MARKKINAOSUUSSOPIMUKSET

1.4.4.1 Hinnankorotussopimukset

a) Joulukuu 1993—toukokuu 1994

a) 1) Tehdyt sopimukset

(189) Komissio löysi Sappilta taulukon, jossa esitetään hinnankorotukset eri kansallisilla markkinoilla 1 päivän tammiukuuta 1994 ja 1 päivän toukokuuta 1994 välisenä aikana ⁽²¹⁰⁾. Myöhemmin Sappi toimitti komissiolle jäljenökseen Sappin myyntiverkostolleen osoittamista hinnankorotusohjeista, jotka on päivätty 21 päivänä tammikuuta 1994 (kaksi päivää yleisen kartellikokouksen jälkeen) ja jossa sama hinnankorotustaulukko on liitteenä ⁽²¹¹⁾. Sappin tiloista löydetty taulukko toistetaan taulukossa 4.

⁽²⁰⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20348.

⁽²⁰⁹⁾ AWA:n vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7828—7829) ja väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 19748—19750). Englanninkielinen alkuteksti: "carbonless paper prices were also discussed... extending to an exchange of intentions regarding announcements of price increases".

⁽²¹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2484.

⁽²¹¹⁾ Ilman käsikirjoitettua tekstiä TRANSCRIP, joka esiintyy kyseisen taulukon ensimmäisenä löydetystä versiosta (asiakirja-aineisto, s. 10035—10036).

TAULUKKO 4

Sovitut hinnankorotukset tammikuusta 1994 toukokuuhun 1994

(Sappin tiloista löydetty asiakirja)

(prosentteina)

	1.1.1994		1.2.1994 ⁽²¹²⁾		1.3.1994		1.4.1994		1.5.1994	
	Arkit	Rullat	Arkit	Rullat	Arkit	Rullat	Arkit	Rullat	Arkit	Rullat
RANSKA	6	—	—	—	—	—	6	6	—	—
SAKSA	—	—	5	8	—	—	—	—	5	5
ITALIA	—	10	10	—	—	—	—	10	10	—
UK ⁽²¹³⁾	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—
ITÄVALTA	—	—	—	10	—	—	—	—	—	8
BELGIA	—	—	5	5	—	—	—	—	4	4
ALANKOMAAT	—	—	—	5	—	—	—	—	4	4
SUOMI	—	—	—	6	—	—	5	10	—	—
RUOTSI	—	—	—	5	—	—	4	6	—	—
NORJA	—	—	—	3	—	—	4	6	—	—
TANSKA	—	—	—	-3	—	—	4	6	—	—
ESPANJA	10	—	—	—	—	—	8	8	—	—
PORTUGALI	—	—	—	—	—	—	8	8	—	—
KREIKKA	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—

(190) Komission näkemyksen mukaan taulukko 4 kuvaa 19 päivänä tammikuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittuja tulevia hinnankorotuksia ja joitakin jo aiemmin sovittuja ja ilmoitettuja hinnankorotuksia. Tätä päätelmää tukee se seikka, että Sappi on sisällyttänyt hinnankorotuksia koskevaan taulukkoon myös Italian, Suomen ja Tanskan, vaikka se ei myynyt itsejäljentävää paperia kyseisissä maissa vuonna 1994 ⁽²¹⁴⁾. Sappi on sisällyttänyt taulukkoon myös Portugalissa 1 päivänä huhtikuuta 1994 toteutetun rullien hinnankorotuksen, vaikka se oli joulukuussa 1993 päättänyt keskittyä Portugalissa vain arkkeihin ⁽²¹⁵⁾. Toinen asiakirja, joka on taulukon ensiksi löydetyn version liitteenä, osoittaa, että edellä mainittujen hinnankorotusten aikaan Sappilla ei ollut rullaliiketoimintaa Portugalissa ⁽²¹⁶⁾. Siten taulukko 4 ei voi olla puhtaasti sisäinen eikä voi koskea vain Sappin omaa liiketoimintaa.

(191) Kun taulukkoa 4 verrataan vuoden 1993 lopulla pidettyjä kansallisia kokouksia koskeviin asiakirjoihin, paljastuu, että 1 päivänä tammikuuta 1994 toteutettavista hinnankorotuksista sovittiin kilpailijoiden välisissä kokouksissa Espanjan osalta 30 päivänä syyskuuta 1993 Barcelonassa ja Ranskan osalta 1 päivänä lokakuuta 1993 Pariisissa.

⁽²¹²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2737.

⁽²¹³⁾ Todennäköisesti Irlannin markkinat mukaan luettuina.

⁽²¹⁴⁾ Tämä vahvistuu tiedoista, jotka Sappi on toimittanut komissiolle myyntimääristään ETA-maittain. Vuosia 1993 ja 1994 koskevilla taulukoilla Sappi ei ole eritellyt arkki- ja rullien myyntimääriä. (Asiakirja-aineisto, s. 9957.)

⁽²¹⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 10029.

⁽²¹⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2483.

- (192) Syyskuun 30. päivänä 1993 Barcelonassa pidettyä kokousta koskevat muistiinpanot ⁽²¹⁷⁾ osoittavat, että kokouksen osanottajat sopivat rullien ja arkkien hintojen korottamisesta 10 prosenttia Espanjan markkinoilla 1 päivänä tammikuuta 1994. Tätä sovittua hinnankorotusta koskevia neuvotteluja jatkettiin 19 päivänä lokakuuta 1993 pidetyssä kokouksessa ⁽²¹⁸⁾. Kokous järjestettiin ilmeisesti sen vuoksi, että 10 prosentin hinnankorotus rullamarkkinoilla ei tuntunut mahdolliselta. Rullat myydään joko suoraan loppukäyttäjille tai tukkumyyjien kautta, ja hinnankorotukset sovittiin yleensä loppukäyttäjien hintojen korotuksina (ks. 79 kohta). Lokakuun 19. päivänä 1993 pidetyssä kokouksessa sovittiin, että rullien hintoja korotettaisiin loppukäyttäjien osalta 8 prosenttia. Kokouksen osanottajat sopivat myös siitä, että ne ilmoittaisivat "tuottajalle" (joko omalle emoyhtiölleen tai toiselle toimittajalle) hyväksyvänsä vain 7,5 prosentin korotuksen tuottajahintoihin. Tämä johtaisi jakelumarginaalin 0,5 prosentin kasvuun.
- (193) Lokakuun 1. päivänä 1993 Pariisissa pidetyn kokouksen muistiinpanot ⁽²¹⁹⁾ osoittavat, että osanottajat sopivat kokouksessa kahdesta Ranskan markkinoita koskevasta hinnankorotuksesta: rullien hinnan 10 prosentin korotuksesta 1 päivästä joulukuuta 1993 ja arkkien hinnan 6 prosentin korotuksesta 1 päivästä tammikuuta 1994. Mougeot on vahvistanut ⁽²²⁰⁾, että [AWA:n työntekijä]* esitteli kokouksessa tuottajien taloudellista tilannetta osoittaen, että ne kaikki menettivät rahaa itsejäljentävän paperin markkinoilla. Hän oli ilmoittanut AWA:n aikovan korottaa hintojaan 10 prosenttia Ranskan markkinoilla 1 päivästä joulukuuta 1993 ja oli kehottanut muita toimimaan samoin. Hän oli ilmoittanut, ettei hinnankorotuksen laiminlyöntejä sallittaisi. [Hän]* vaati myös, että tuottajat ilmoittavat asiakkailleen hinnankorotuksista vakiokirjeillä. Tammikuun 19. päivänä 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa päätetty 6 prosentin korotus (sekä rullien että arkkien) hintoihin Ranskan markkinoilla oli tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1994. Korotus vahvistettiin Ranskan markkinoita koskeneessa kartellikokouksessa 20 päivänä tammikuuta 1994 ⁽²²¹⁾.
- (194) Mougeot'n lausunto 9 päivänä marraskuuta 1993 pidetystä, Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita käsittelevästä kokouksesta osoittaa, että AWA toimi myös tässä kokouksessa (kuten 1 päivänä lokakuuta 1993 pidetyssä, Ranskan markkinoita käsittelevästä kokouksessa) aloitteentekijänä ja ehdotti 10 prosentin korotusta hintoihin 1 päivästä helmikuuta 1994 lähtien. AWA sai myös muut osallistujat seuraamaan korotusta ⁽²²²⁾. Mougeot'n lausunnosta ilmenee, että kokouksen osanottajat sopivat 10 prosenttiin korotuksesta rullien hintoihin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla 1 päivästä helmikuuta 1994 lähtien, kuten AWA oli ehdottanut ⁽²²³⁾.
- (195) Komissio katsoo, että helmikuun 1994 hinnankorotuksia Yhdistyneessä kuningaskunnassa koskeva salainen sopimus koski sekä rullia että arkkeja. Tämän osoittaa asiakirja, jossa vertaillaan Sappin hinnankorotuksia "AEMCP/AEMP:n" hinnankorotuksiin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla ⁽²²⁴⁾. Kyseisestä asiakirjasta ilmenee, että AEMCP:n jäsenet sopivat sekä rulla- että arkkihintojen korottamisesta, mutta alunperin rullahintojen korotus (10 %) oli tarkoitus toteuttaa joulukuussa 1993 ja arkkihintojen korotus (6 %) tammikuussa 1994. Ilmeisesti alkuperäistä päätöstä tarkistettiin siten, että arkkien korotus oli 7,5 prosenttia ja molemmat korotukset toteutettiin helmikuussa. Tämä voi olla syynä myös siihen, että Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita koskeva korotus ei sisälly 19 päivänä tammikuuta pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa laadittuun taulukkoon 4.
- (196) Todennäköisesti myös muut taulukossa 4 mainitut tammikuuta ja helmikuuta (kevät 1994) koskevat hinnankorotukset sovittiin vuoden 1993 viimeisellä neljänneksellä pidetyissä kokouksissa tai perustuivat kilpailijoiden väliseen muuhun salaiseen yhteydenpitoon kyseisenä aikana. Tätä käsitystä tukee 8 päivänä joulukuuta 1993 pidetyn Koehlerin hallintoneuvoston kokouksen pöytäkirja, jossa todetaan seuraavaa: "Suunnitelman mukaan itsejäljentävän paperin tärkeimpien laatujen hintoja olisi korotettava eri maissa keskimäärin 5 prosenttia. Italiassa, jossa Bindan siirtyminen Wiggins Teapen omistukseen on luonut erikoistilanteen, aiotaan ilmoittaa 10 prosentin korotuksesta 1. tammikuuta ja jälleen 1. huhtikuuta." ⁽²²⁵⁾ Kyseisen asiakirjan mukaan korotusten toteuttaminen riippui siitä, miten Ranskan markkinoilla 1 päivänä joulukuuta 1993 voimaan tuleva 8 prosentin hinnankorotus onnistuisi ⁽²²⁶⁾. Koehlerin asiakirjassa esitetyt korotukset ovat samat tai lähes samat kuin taulukossa 4 tammikuun ja helmikuun osalta esitetyt korotukset ⁽²²⁷⁾.

⁽²²³⁾ Koska Mougeot myi vain rullia, on mahdollista, että Mougeot'n mainitsema korotus koski vain niitä.

⁽²²⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2504—2509. Myös jälkimmäinen lyhenne viittaa mitä ilmeisimmän Association of European Manufacturers of Carbonless Paperiin.

⁽²²⁵⁾ Saksankielinen alkuteksti: "Es ist vorgesehen, für die Hauptsorten im SD-Bereich eine Preiserhöhung von durchschnittlich 5 % in den verschiedenen Ländern vorzunehmen. In Italien, wo durch die Übernahme von Binda durch Wiggins Teape eine Sondersituation entstanden ist, soll eine Preiserhöhung zum 1.1. und 1.4. von jeweils 10 % angekündigt werden." (Asiakirja-aineisto, s. 5308—5311.)

⁽²²⁶⁾ Korotuksen päivämäärä on sama kuin Ranskan markkinoita koskevassa kokouksessa 1 päivänä lokakuuta 1993 sovittu mutta prosenttimäärä on pienempi. Kokouksessa oli sovittu 10 prosentin korotuksesta.

⁽²²⁷⁾ Sappi antoi 1 päivänä joulukuuta 1993 jakeluverkostolleen ohjeet ilmoittaa asiakkaille Belgiassa, Hollannissa ja Pohjoismaissa toteutettavista hinnankorotuksista, joita sovellettaisiin toimituksiin 1 päivästä helmikuuta 1994 alkaen. Kyseiset korotukset ovat samat kuin taulukossa 4 helmikuun osalta esitetyt korotukset. (Asiakirja-aineisto, s. 2737.)

⁽²¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5.

⁽²¹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4474 ja 9939.

⁽²¹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 6.

⁽²²⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7648—7649.

⁽²²¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7650: Storalta löydetty kaksi kaaviota osoittavat, että rulla- ja arkkihintoja korotettiin välittömästi 6 ja 10 prosentin hinnankorotusten jälkeen vielä 6 prosenttia (asiakirja-aineisto, s. 4944—4945).

⁽²²²⁾ Mougeot'n 14 päivänä huhtikuuta 1999 toimittama aineisto (asiakirja-aineisto, s. 7649—7650).

- (197) Taulukossa 4 on myös huhti- ja toukokuun 1994 hinnankorotukset. Portugalin markkinoita koskeneessa yleisessä kartellikokouksessa sovittiin sekä rullien että arkkien hintojen korottamisesta 8 prosenttia 1 päivästä huhtikuuta 1994. Sappin agentin Unipapelin laatimassa raportissa 9 päivänä helmikuuta 1994 pidetystä, Portugalin markkinoita koskeneesta kokouksesta on taulukko itsejäljentävän paperin arkkien ”nykyhinnoista ja jakelijoilta veloittavien hintojen korotusehdotuksesta” (*Actual prices and proposal for price increase to distributors suggested to be invoiced to the distributors*)⁽²²⁸⁾). Unipapelin taulukko vahvistaa, että kokouksessa sovittiin jakelijoille tapahtuvaa arkkien myyntiä koskevasta tavoitehinnoista seuraavien tuottajien osalta: AWA, Koehler, Sarrió, Stora ja Zanders. Hintojen oli tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1994. Kolmen ensiksi mainitun yrityksen tavoitehinnat olivat samat, mutta Stora ja Zandersin tavoitehinnat olivat korkeammat. Kun otetaan huomioon, että jokaisen tuottajan todelliset keskihinnat poikkesivat ennen kokousta toisistaan, AWA:n, Koehlerin ja Sarrión hintojen korotus vaihteli noin 8:sta yli 13 prosenttiin. Vaikka arkkien hintojen vähimmäiskorotus pidettiin 8 prosentissa yleisessä kartellikokouksessa sovitun mukaisesti, kansallisessa kokouksessa sovittiin, että joihinkin tuottajiin sovellettaisiin korkeampaa korotusta⁽²²⁹⁾.
- (198) Myös rullien hinnan korotusaikataulua muutettiin 9 päivänä helmikuuta 1994 pidetyssä kansallisessa kartellikokouksessa. Osanottajat sopivat Sarrión ehdotuksen perusteella rullien korotetuista tavoitehinnoista, jotka oli tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä maaliskuuta. Hinnat vahvistettiin jokaisen tuotelain vähimmäishintoina ja eriteltiin luokittelemalla asiakkaat ryhmiin A, B ja C. Asiakkaat luokiteltiin näihin kolmeen ryhmään kysyntävoimansa mukaan. Raportin liite osoittaa, että ryhmässä A ja B oli useita asiakkaita. Unipapelissa tehdyissä tutkimuksissa antamissaan suullisissa selvityksissä kokousraportin kirjoittanut Unipapelin edustaja vahvisti asiakasryhmittymisen ja myös sen, että sovitut hinnat olivat vähimmäishintoja⁽²³⁰⁾. Maaliskuussa toteutettavien hinnankorotusten lisäksi sovittiin kesäkuussa 1994 toteutettavista uusista, korkeammista vähimmäishinnoista rullille.
- (199) Espanjan markkinoista 3 päivänä toukokuuta 1994 pidettyä kokousta koskenut muistio osoittaa osanottajien sopineen arkkien hinnan korottamisesta 5 prosenttia 1 päivästä kesäkuuta (Koehler 7 prosenttia). Muistion mukaan rullien hintojen sovittu korotus oli noin 10 prosenttia, joka oli tarkoitus saattaa voimaan toukokuussa. Muistio osoittaa myös, että rulla-asiakkaat oli jaettu A-, B- ja C-ryhmiin ja jokaiselle ryhmälle oli asetettu rullien osalta eri tavoitehinnat⁽²³¹⁾.
- a) 2) *Sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpano*⁽²³²⁾
- (200) Sappin ohjeet myyntiverkostolleen osoittavat sen päättävyyden 19 päivänä tammikuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpanossa: ”meidän on nyt ilmoitettava aikovamme toteuttaa lisäkorotuksia, joita sovelletaan tinkimättä kullakin markkinoilla” (*we must now announce our intention to apply further increases, which will be applied rigidly in each market*)⁽²³³⁾. Kirje Sappin jakelijalle Alankomaissa vahvistaa Sappin päättävyyden ja osoittaa, että tammikuun sopimus johti hintojen yleiseen korottamiseen: ”itsejäljentävän paperin hinnat nousevat kaikkialla Euroopassa, myös Hollannissa, enkä näe syytä siihen, mikseivät asiakkaanne ymmärtäisi sitä” (*Everywhere in Europe, and in Holland too, carbonless prices are going up and I do not see why your customers should not get it.*)⁽²³⁴⁾. Toinen asiakirja osoittaa Sappin päättäneen pitäytyä Espanjan markkinoille sovitussa tammikuun korotuksessa, vaikka arkkihintojen korotus onnistuikin vain osittain⁽²³⁵⁾.
- (201) AWA:n päättävyyttä toteuttaa myös huhti-/toukokuulle sovitut korotukset käy puolestaan ilmi myyntiyhtiöille ympäri ETAa osoitetusta faksista: ”Koska kapasiteettimme on jatkossakin tiukoilla, vaadin, että hintoja korotetaan tinkimättä. Huhti-/toukokuun korotus on toteutettava päättäväisesti”⁽²³⁶⁾.

(232) Komissio pyysi itsejäljentävän paperin valmistajia toimittamaan tietoja kaikista yleisistä hinnankorotuksista (korotusprosentit), jotka kukin valmistaja oli ilmoittanut 1 päivästä tammikuuta 1992 lähtien. Vain yksi yhtiö, AWA, antoi tietoja hinnankorotusprosentista koko tarkastelujaksolta. Sappi, Stora, Zanders ja Copigraph toimittivat vain myöhempiä vuosia koskevia tietoja. Sappi toimitti Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevat tiedot vuosilta 1994–1999 ja muun Euroopan tiedot vuosilta 1993–1995. Stora ja Zanders antoivat tietoja pääasiassa vuodesta 1995 alkavasta jaksosta. Koska Copigraph on lopettanut teollisen toiminnan ja siirtynyt AWA:n omistukseen, se on kyennyt erittelemään vain joitakin vuoden 1994 jälkeen toteutettuja hinnankorotuksia. Kaikki muut valmistajat väittivät, että hinnankorotusneuvottelut käytiin pääsääntöisesti hyvin yksityisellä tasolla ja/tai että niillä ei ollut enää käytettävissään tätä asiaa koskevia asiakirjoja tai niiden käytettävissä olevat asiakirjat kattoivat vain pienen osan tarkastelujaksosta. Mougeot ja Carrs antoivat kuitenkin viitteellisiä tietoja (prosentuaalisista) hintamuutoksista joillakin markkinoilla niiden tyypillisille asiakkaille ilmoitettujen korotusten perusteella. Jotkin yhtiöt (Koehler, Torraspapel ja Zicuñaga) antoivat tietoja vain keskimääräisistä kuukausi- tai vuosihinnoista.

(233) Asiakirja-aineisto, s. 10035–10036.

(234) Asiakirja-aineisto, s. 10037.

(235) Asiakirja-aineisto, s. 10040.

(236) Asiakirja-aineisto, s. 7866. Englanninkielinen alkuteksti: ”As we continue to be very tight in capacity, I insist that prices are rigorously increased. The April/May increase must be enforced with all determination.”

(228) Sanat ”proposal for” ja ”to distributors” ja sanojen yliveto on lisätty käsin.

(229) Asiakirja-aineisto, s. 47–51.

(230) Asiakirja-aineisto, s. 4520.

(231) Asiakirja-aineisto, s. 8 ja 9977–9978.

- (202) Sappilta löydetty asiakirja osoittaa, että osa tammikuun kokousta koskevassa taulukossa esitetyistä hinnankorotuksista siirrettiin mutta osa toteutettiin onnistuneesti⁽²³⁷⁾. Kyseisessä asiakirjassa puhutaan ilmeisesti sovitujen hinnankorotusten siirtämisestä koko markkinoilla eikä vain Sappin toiminnan osalta. Helmikuun korotuksia lykättiin Itävallan osalta kuukaudella ja Belgian ja Alankomaiden osalta 15 päivällä. Kyseisen asiakirjan mukaan Espanjan markkinoiden osalta 10 prosentin korotus rullien hintoihin siirrettiin 1 päivään huhtikuuta 1994, mutta ainakin Sappi oli toteuttanut 10 prosentin korotuksen arkkien osalta. Portugalin markkinoista asiakirja osoittaa, että arkkihintojen korotus lykättiin huhtikuun 1. päivään 1994, mikä on kuitenkin myös taulukossa 4 esitetty päivämäärä. Ranskan markkinoista asiakirja vahvistaa, että joulukuulle 1993 sovitut arkkihintojen korotukset ja tammikuulle 1994 sovitut rullahintojen korotukset toteutettiin⁽²³⁸⁾. Ruotsin markkinoilla rullahintojen korotus toteutettiin sovitun mukaisesti 1 päivänä helmikuuta 1994.
- (203) Ranskan markkinoita käsitelleessä kokouksessa 1 päivänä lokakuuta 1993 sovittiin korotukset joulukuun 1. päiväksi 1993 (10 prosenttia rullahintoihin) ja tammikuun 1. päiväksi 1994 (6 prosenttia arkkihintoihin). Storalta löydettyissä kahdessa kaaviossa esitetään täsmälleen samat korotukset⁽²³⁹⁾. AWA ilmoitti 12 päivänä lokakuuta 1993 asiakkailleen yhtä suurista korotuksista⁽²⁴⁰⁾. On näyttöä myös siitä, että Mougeot pani sovitun rullien hinnan 10 prosentin korotuksen täytäntöön 1 päivästä joulukuuta 1993 lähtien ja ilmoitti siitä asiakkailleen⁽²⁴¹⁾. Koehlerilta löydetty asiakirja osoittaa, että myös Koehler oli päättänyt 1 päivästä joulukuuta 1993 sovellettavasta korotuksesta, joka oli kuitenkin 10 prosenttia sijaan 8 prosenttia. Muut tuottajat eivät ole toimittaneet tietoja hinnankorotuksista kyseisenä ajankohdana.
- (204) Tammikuun 1994 hinnankorotuksesta alkaen komissiolla on kattavampia todisteita tuottajien myyntiverkostoilleen antamista korotusohjeista, asiakkaille annetuista ilmoituksista ja sisäisistä asiakirjoista, joissa käsiteltävät korotukset vastaavat 19 päivänä tammikuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittuja korotuksia. Tammikuun ja maaliskuun 1994 väliseltä ajankohdalta nämä tiedot osoittavat, että AWA, Koehler, Sappi, Stora ja Torraspapel ilmoittivat joillakin tai kaikilla seuraavista markkinoista hinnankorotuksia, jotka vastasivat 19 päivänä tammikuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittuja tai vahvistettuja korotuksia (hinnankorotusten yksityiskohdat liitteen V taulukossa A): Belgia ja Luxemburg, Tanska, Saksa, Italia, Alankomaat, Norja ja Ruotsi⁽²⁴²⁾.
- (205) Saatavilla oleva asiakirja-aineisto osoittaa myös, että marraskuussa 1993 sovittu hinnankorotus toteutettiin, kun sekä AWA että Sappi ilmoittivat 10 prosentin korotuksesta rullien hintaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla (ks. liite V taulukko A). AWA:n korotus tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta ja Sappin 7 päivänä helmikuuta 1994. Asiakirjat osoittavat myös, että AWA, Sappi ja Carrs (Carrs ei myy rullia) ilmoittivat lisäksi arkkihintojen korottamisesta 7,5 prosentilla helmikuussa 1994.
- (206) AWA, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora ja Torraspapel ilmoittivat myös huhtikuulle ja toukokuulle hinnankorotuksista, jotka vastasivat 19 päivänä tammikuuta pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittuja hinnankorotuksia ja koskivat seuraavia markkinoita tai osaa niistä (ks. liite V, taulukko B): Tanska, Ranska, Saksa, Italia, Norja⁽²⁴³⁾, Ruotsi⁽²⁴⁴⁾, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti⁽²⁴⁵⁾.
- b) Kesäkuu—lokakuu 1994**
- b) 1) *Tehdyt sopimukset*
- (207) Komissio löysi sekä Sappilta että sen Portugalin myyntiagentilta Unipapelilta 23 päivänä kesäkuuta 1994 (kaksi päivää yleisen kartellikokouksen jälkeen) päivätyn taulukon, jossa esitetään eri kansallisilla markkinoilla 1 päivänä kesäkuuta 1994 ja 1 päivänä lokakuuta 1994 välisenä aikana toteutettavat hinnankorotukset⁽²⁴⁶⁾. Myöhemmin Sappi toimitti komissiolle jäljennöksen samasta taulukosta, joka oli liitetty faksiin, jossa annettiin myyntiverkostolle neuvoja hinnankorotuksia varten⁽²⁴⁷⁾. Sappilta saatu taulukko esitetään taulukossa 5.

⁽²³⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2483.

⁽²³⁸⁾ Molemmista korotuksista sovittiin 1 päivänä lokakuuta 1993 Pariisissa pidetyssä kokouksessa, ks. myös 203 kohta.

⁽²³⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4944—4945. Kaaviot kuvaavat rullien ja arkkien hintojen, myyntimäärien ja prosentuaalisten hinnankorotusten kehitystä vuosina 1993—1995 Ranskan markkinoilla.

⁽²⁴⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7838.

⁽²⁴¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7681, 7728 ja 1813—1814.

⁽²⁴²⁾ Eri tuottajien hinnankorotuksista kerätyt todisteet eivät ole yhteneväisiä. Niihin sisältyy myyntiyhtiöille tai myyntiagenteille osoitettuja ohjeita, vakiomuotoisia kirjeitä asiakkaille, lehdistötiedotteita sekä erilaisia yritysten sisäisiä asiakirjoja. Yksinkertaisuuden vuoksi kaikkia yritysten toimenpiteitä hintojen korottamiseksi (sekä ilmoituksia että sisäisiä ohjeita, keskusteluita tai päätöksiä) kutsutaan tässä päätöksessä ”hinnankorotusilmoituksiksi”.

⁽²⁴³⁾ Alun perin 1.4., mutta lykättiin 1.5. asti. Asiakirja-aineisto, s. 2482.

⁽²⁴⁴⁾ Alun perin 1.4., mutta lykättiin 1.5. asti. Asiakirja-aineisto, s. 2482.

⁽²⁴⁵⁾ Myös Copigraph ilmoitti asiakkailleen Saksan markkinoille sovitusta helmikuun (rullat ja arkit) ja toukokuun (vain rullat) korotuksista, ja Carrs ilmoitti asiakkailleen Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoille sovitusta arkkihinnan helmikuun ja huhtikuun korotuksista. Ainakin osa näistä hinnankorotusilmoituksista selittyy Copigraphin ja Carrsin osallistumisella kartellin toimintaan (ks. erityisesti 194 ja 195 kohta).

⁽²⁴⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2358. Asiakirja-aineisto, s. 4539—4540.

⁽²⁴⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 10053—10054.

TAULUKKO 5

Sovitut hinnankorotuksesta kesäkuusta lokakuuhun 1994

(Sappilta saatu taulukko)

	RULLAT	ARKIT	VOIMAAN- TULOPÄIVÄ
YHD. KUNIINGAS- KUNTA	12	6	1.9.1994
IRLANTI	12	6	1.9.1994
SAKSA	8	6	1.9.1994
ITÄVALTA	12	6	1.9.1994
SUOMI	12	6	1.9.1994
RUOTSI	8	—	1.9.1994
NORJA	8	—	1.9.1994
TANSKA	8	—	1.9.1994
ALANKOMAAT	8	6	1.9.1994
BELGIA	10	6	1.9.1994
RANSKA 1	6		1.7.1994
RANSKA 2	10		1.10.1994
ITALIA 1	10	10	1.6.1994
ITALIA 2	15	15	1.10.1994
ESPANJA	^(a)	^(a)	1.9.1994
PORTUGALI 1	15	5	15.7.1994
PORTUGALI 2	15	^(a)	1.9.1994
KREIKKA	10	10	1.9.1994

^(a) Neuvoteltava

(208) Kuten 19 päivänä tammikuuta pidetystä kokouksesta peräisin olevan taulukon 4 tapauksessa, Sappi on sisällyttänyt myös tässä taulukossa hinnankorotusluetteloon Italian, Suomen, Tanskan ja Portugalin, vaikka sillä ei ollut myyntitoimintaa näillä markkinoilla (Portugalissa se myi arkkeja muttei rullia). Kuten taulukko 4, myöskään taulukko 5 ei näin ollen voi olla puhtaasti sisäinen eikä voi koskea vain Sappin omaa liiketoimintaa. Taulukko kuvaa kilpailijoiden väliseen salaiseen yhteydenpitoon perustuvia hinnankorotuksia.

(209) Komissio katsoo, että taulukko 5 kuvaa tulevia hinnankorotuksia, joista kilpailijat sopivat 21 päivänä kesäkuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa, ja joitakin jo aiemmin sovittuja ja ilmoitettuja hinnankorotuksia.

(210) Esimerkiksi 1 päivänä heinäkuuta 1994 Ranskan markkinoilla toteutetun rullien hinnan korotuksen osalta (ks. 141 kohta) itsejäljentävän paperin tuottajat toimivat yhteistyössä jo toukokuussa 1994. Mougeot on ilmoittanut, että todennäköisesti toukokuussa 1994 pidetyssä kartellikokouksessa, joka koski Ranskan markkinoita, [AWA:n työntekijä]* vaati muita osallistujia seuraamaan 6 prosentin hinnankorotusta, jonka AWA aikoi toteuttaa 1. heinäkuuta 1994" ⁽²⁴⁸⁾. Mougeot'n lausunto osoittaa, että AWA yritti selvästi vaikuttaa kilpailijoidensa käyttäytymiseen Ranskan markkinoilla paljastamalla niille tarkat tiedot hinnankorotuksesta, jonka se oli päättänyt toteuttaa. Näyttää siltä, että tästä päästiin sopimukseen. Tästä on osoituksena taulukko 5, joka laadittiin 21 päivänä kesäkuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa.

(211) Kesäkuun 21. päivänä 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa käsiteltiin myös Espanjaa koskevaa hinnankorotussuunnitelmaa, joka oli tarkoitus panna täytäntöön 1 päivänä syyskuuta 1994. Sen sijaan, että sovittuja hinnankorotuksia koskevassa taulukossa 5 ilmoitettaisiin korotuksen suuruus, siinä todetaan, että Espanjan korotuksesta "on neuvoteltava" ("to be advised") ⁽²⁴⁹⁾. Raportti Espanjan markkinoita koskevasta kokouksesta, joka pidettiin 29 päivänä kesäkuuta 1994, osoittaa, että kokouksessa päästiin sopimukseen syyskuun hinnankorotuksesta. Kokousmuistion mukaan kokouksessa sovittiin rullien hintojen korottamisesta 1 päivänä syyskuuta 10 prosenttia ja myös tavoitehinnoista (pesetaa/kg), joita sovellettiin suoraan myyntiin painotaloille jakamalla asiakkaat kolmeen ryhmään (A, B ja C) ja määräämällä jokaiselle ryhmälle eri tavoitehinnat (tuotetyypeittäin) Arkeista muistiossa todetaan, että aiemmin sovittuja hintoja ei ollut noudatettu ja hinta on laskenut aiemmalle tasolle. Kokouksessa sovittiin, että hintaa nostetaan kahdessa vaiheessa 1 päivänä heinäkuuta ja 1 päivänä syyskuuta 1994, molemmilla kerroilla 5 prosenttia ⁽²⁵⁰⁾.

b) 2) *Sovittujen hinnankorotusten toteuttaminen*

(212) Komission hallussa on asiakirja, jossa käsitellään joidenkin 21 päivänä kesäkuuta 1994 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittujen hinnankorotusten toteuttamista. Asiakirja osoittaa, että useimmissa tapauksissa Saksan, Ranskan, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Italian hinnankorotukset toteutettiin ja joissain tapauksissa jopa ylitettiin. Kyseinen asiakirja, joka löytyi Torraspapelilta, osoittaa, että syyskuun hinnankorotukset Saksassa (rullat ja arkit) ja lokakuun hinnankorotukset Italiassa (rullat ja arkit) pantiin käytännössä täytäntöön, mutta arkkihinto-

⁽²⁴⁸⁾ Ranskan virallinen alkuteksti: "a incité à suivre l'augmentation de prix de 6 % qu'AWA entendait mettre en oeuvre le 1er juillet 1994".

⁽²⁴⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2358. Asiakirja-aineisto, s. 4539—4540.

⁽²⁵⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4476.

- jen korotukseen Saksassa liittyi joitain vaikeuksia. Yhdistyneessä kuningaskunnassa korotettiin syyskuussa 1994 rullahintoja 8 prosenttia ja arkkihintoja 6 prosenttia. Arkkihintojen korotus on sama kuin kokouksessa sovittu, mutta rullahintojen korotus suurempi. Ranskan markkinoista Torraspapelin asiakirjassa todetaan, että lokakuussa korotettiin rullahintoja 10 prosenttia ja arkkihintoja 6 prosenttia. Ensimmäinen näistä korotuksista on täsmälleen sama kuin kokouksessa 21 päivänä kesäkuuta 1994 sovittu ⁽²⁵¹⁾.
- (213) Sappi Europe SA lähetti myyntiyhtiöilleen ja agenteilleen eri puolilla Eurooppaa 23 päivänä kesäkuuta 1994 taulukon, jossa vedettiin yhteen yleisessä kartellikokouksessa sovittu hinnankorotuskaataulu, ja 28 päivänä kesäkuuta ja 1 päivänä heinäkuuta 1994 se antoi niille kaikille ohjeet hinnankorotusten toteuttamisesta ⁽²⁵²⁾. Komissiolla on myös muuta asiakirjanäyttöä eri kilpailijoiden asiakkailleen tai myyntiverkostolleen ilmoittamista hinnankorotuksista sekä sisäisiä asiakirjoja hinnankorotuksista, jotka vastaavat yleisessä kartellikokouksessa 21 päivänä kesäkuuta 1994 sovittuja korotuksia.
- (214) AWA, Mougeot ja Sappi ⁽²⁵³⁾ ilmoittivat 1 tai 4 päivänä heinäkuuta rullien 6 prosentin hinnankorotuksesta, joka oli sopimuksen mukaan tarkoitus toteuttaa Ranskan markkinoilla 1 päivänä heinäkuuta 1994 (ks. liite V, taulukko C). Storalta löytyneessä kaaviossa, joka kuvaa rullien hintakehitystä, mainitaan sama korotus kyseisenä ajankohtana ⁽²⁵⁴⁾.
- (215) Syyskuulle ja lokakuulle 1994 AWA, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders ⁽²⁵⁵⁾ ilmoittivat hinnankorotuksista, jotka vastasivat 21 päivänä kesäkuuta 1994 sovittuja korotuksia ja koskivat osaa tai kaikkia seuraavista markkinoista (ks. liite V, taulukko D): Tanska, Suomi, Ranska, Saksa, Alankomaat, Norja, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti ⁽²⁵⁶⁾ (vgl. Anhang V, Tabelle D).
- (216) Kesäkuun 29. päivän 1994 kokouksessa Espanjan markkinoille sovittujen korotusten toteuttamisesta Sappilta saadussa muistiossa todetaan, että rullien osalta hinnankorotus "toteutettiin kokonaan" ("applied in full") mutta "Sarrió luopui" arkkihintojen ensimmäisestä korotuksesta "tukkumyyjien suunnalta tulevan painostuksen takia" ("abandoned by Sarrio due to merchant pressure") ⁽²⁵⁷⁾. Asiakirja vahvistaa, että Sarrión vetäytymisestä huolimatta Sappi oli päättänyt toteuttaa syyskuun hinnankorotuksen myös arkkien osalta. Myös AWA:n sisäinen hinnankorotusohje vahvistaa, että hinnankorotuksia toteutettiin sekä 1 päivänä heinäkuuta että 1 päivänä syyskuuta ⁽²⁵⁸⁾. Toinen Sappin asiakirja osoittaa, että Espanjan markkinoiden johtaja, Sarrió, oli jo lykännyt kesäkuussa sovittua arkkihintojen ensimmäistä korotusta, mikä sai Sappin päättämään, että se oli ymmärtänyt sopimuksen väärin: "Pyydän teitä ottamaan huomioon, että itsejäljentävän paperin arkkien hinnankorotus Espanjassa 1. syyskuuta on itse asiassa kesäkuun korotus, jota Sarrió ⁽²⁵⁹⁾ oli lykännyt. Luulimme aluksi, että markkinoilla oli tarkoitus toteuttaa kaksi 5 prosentin korotusta, mutta tämä ei pidä paikkansa." ⁽²⁶⁰⁾.
- c) Joulukuu 1994—helmikuu 1995**
- c) 1) Tehdyt sopimukset
- (217) [AWA:n työntekijä]* ilmoitti 22 päivänä syyskuuta 1994 pidetyn yleisen kartellikokouksen osanottajille prosentuaalisista hinnankorotuksista ja maakohtaisesti päätetyistä täytäntöönpanopäivistä ja vaati osanottajia toteuttamaan yhtä aikaa samat korotukset ⁽²⁶¹⁾. Komissio katsoo, että osanottajat sopivat kokouksessa hinnankorotuksista joulukuun 1994 ja helmikuun 1995 väliselle ajalle. Hinnankorotukset esitetään Sappilta löytyneestä asiakirjassa, joka on taulukossa 6 ⁽²⁶²⁾:
- ⁽²⁵¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 691. Torraspapelin mukaan asiakirjassa annetaan täsmälliset markkinatiedot ja sen laati [Torraspapelin työntekijä]* marraskuussa 1994.
- ⁽²⁵²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2359—2371 ja 10068—10076.
- ⁽²⁵³⁾ Sappi vahvistaa lausunnossaan 6 prosentin korotuksen (asiakirja-aineisto, s. 9949), mutta sen Sappi Paris'le antamissa ohjeissa mainitaan 7 prosentin korotus, joka oli tarkoitus toteuttaa 1 päivänä heinäkuuta 1994.
- ⁽²⁵⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4944.
- ⁽²⁵⁵⁾ Myös Copigraph ilmoitti asiakkailleen kokouksessa Ranskan ja Saksan markkinoille sovitusta korotuksista, tosin vain rullien osalta, ja Carrs ilmoitti asiakkailleen Yhdistyneen kuningaskunnan (ja Irlannin) markkinoille sovitusta arkkihintojen korotuksista.
- ⁽²⁵⁶⁾ Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin osalta AWA, Sappi ja Torraspapel ilmoittivat samasta 8 prosentin korotuksesta rullahintoihin. Luettelossa yleisessä kartellikokouksessa 21 päivänä kesäkuuta sovitusta hinnankorotuksista esitetään rullahintoihin 12 prosentin korotus 8 prosentin asemesta. Vaikuttaa siltä, että yleisen kartellikokouksen jälkeen kartellin jäsenet sopivat korotusprosentin pienentämisestä.
- ⁽²⁵⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 10062. Sappi ilmoitti asiakkailleen 30 päivänä kesäkuuta 1994 ja AWA 8 päivänä heinäkuuta 1994 rullien (10 prosenttia) ja arkkien (5 prosenttia) sovitusta korotuksista, jotka tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 1994. Asiakirja-aineisto, s. 8150 ja 10077.
- ⁽²⁵⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7868.
- ⁽²⁵⁹⁾ Sarrió viittaa Torraspapeleihin, joka järjesti kokoukset Barcelonassa.
- ⁽²⁶⁰⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "Would you please note that the price increase of 1st September in Spain on carbonless sheets is in fact the June increase, which Sarrio have delayed. We originally understood that the market was moving by two increases of 5 %, but this is not the case." (Asiakirja-aineisto, s. 4598.)
- ⁽²⁶¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11597—11599.
- ⁽²⁶²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2494.

TAULUKKO 6

Sovitut hinnankorotukset joulukuusta 1994 helmikuuhun 1995

(Sappin tiloista löydetty taulukko)

(%)

Maa	Korotus		Voimaantulo-päivä
	Rullat	Arkit	
Saksa	6	0	1.12.1994
Itävalta	10	5	1.12.1994
Belgia	6	0	1.12.1994
Alankomaat	6	0	1.12.1994
Ranska	10	5	1.1.1995
Italia	15	15	1.1.1995
Espanja	Neuvoteltava		
Suomi	5?	5	1.1.1995
Norja	6	5	1.12.1994
Tanska	6	5	1.1.1995
Ruotsi	8	5	1.12.1994

(218) Kuten kahdessa muussakin Sappilta löytyneessä taulukossa (ks. taulukot 4 ja 5), yritys on nytkin sisällyttänyt Italian, Suomen, Tanskan ja Portugalin luetteloon rullia ja arkkihintojen korotuksista, vaikka se ei myy rullia missään näistä maista eikä arkkeja Italiassa, Suomessa eikä Tanskassa. Tämä vahvistaa sen, että taulukko ei voi olla puhtaasti sisäinen tai koskea vain Sappin omaa liiketoimintaa.

(219) Komissiolla on hallussaan Torraspapelilta⁽²⁶³⁾ ja AWA:lta⁽²⁶⁴⁾ löytyneitä asiakirjoja, jotka tukevat päätel-

⁽²⁶³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 691. Torraspapelin tiloissa marraskuussa 1997 toteutetun asetuksen N:o 17/14 artiklan 2 kohdan mukaisen tarkastuksen yhteydessä komissio tarkastajat pyysivät yritystä tulkitsemaan mainittua asiakirjaa ja erityisesti mainintaa "tuleva korotus" ("prochaine augmentation") otsikossa (asiakirja-aineisto s. 4247). Torraspapelin mukaan asiakirjassa annetaan täsmälliset markkinatiedot ja sen laati [Torraspapelin työntekijä]* marraskuussa 1994. Torraspapel jatkoi, että Torraspapel oli käyttänyt otsikossa ilmaisua "Euroopassa" ("en Europe") viittaamaan sen eurooppalaisiin tytäryhtiöihin, jotka myivät suoraan tehtaalta. Näitä ovat esimerkiksi Saksan, Ranskan, Britannian ja Italian tytäryhtiöt. Asiakirja-aineisto, s. 4251.

⁽²⁶⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 918.

mää, että taulukossa 6 on kyse kilpailijoiden sopimista hinnankorotuksista. Molemmat asiakirjat sisältävät hinnankorotuksia, jotka vastaavat taulukossa 6 olevia korotuksia. Torraspapelilta löydettyssä asiakirjassa esitetään "ennusteet" joulukuun 1994 hinnankorotuksista Saksassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja tammikuun 1995 hinnankorotuksista Ranskassa ja Italiassa; nämä korotukset ovat samat kuin taulukossa 6 esitetyt korotukset. Ainoa ero on, että taulukossa 6 ei esitetä Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevia korotuksia. Torraspapelilta löydettyssä asiakirjassa "ennustetaan" joulukuulle 10 prosentin korotusta rullien hintoihin ja 5 prosentin korotusta arkkien hintoihin Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vainutkaa siltä, että myös näistä korotuksista sovittiin yleisessä kartellikokouksessa 22 päivänä syyskuuta 1994.

(220) AWA:lta löydettyssä asiakirjassa esitetään "oletetut hinnankorotukset" Saksassa, Ranskassa ja Italiassa helmikuussa 1995; nämä korotukset ovat samat kuin Sappilta ja Torraspapelilta löytyneissä asiakirjoissa esitetyt joulukuun ja tammikuun hinnankorotukset mainituissa maissa. Tämän lisäksi AWA:n "olettamattomat hinnankorotukset" Benelux-maissa ovat täsmälleen samat kuin taulukossa 6 esitetyt joulukuun 1994 hinnankorotukset sekä Belgiassa että Hollannissa. Samoin AWA:n "olettamattomat hinnankorotukset" Skandinaviassa ovat samat kuin Sappin asiakirjassa esitetyt korotukset Norjassa ja Tanskassa joulukuussa 1994 ja tammikuussa 1995.

(221) Kyseiset asiakirjat vahvistavat, että myös Sappi ja Torraspapel osallistuivat yleiseen kartellikokoukseen 22 päivänä syyskuuta 1994.

(222) Yleisessä kartellikokouksessa 22 päivänä syyskuuta 1994 ei sovittu Espanjaa koskevista hinnankorotuksista, mutta sovituista hinnankorotuksista tehdyssä taulukossa 6 lukee Espanjaa koskevan korotuksen paikalla "neuvoteltava" ("to be advised"). Tämä viittaa siihen, että Espanjaa koskevasta korotuksesta oli tarkoitus sopia Espanjan markkinoita koskevassa kokouksessa yleisen kartellikokouksen jälkeen. Mougeot'n edustajan käsinkirjoitettu muistio Espanjan markkinoita koskevasta kokouksesta, joka pidettiin 19 päivänä lokakuuta 1994, osoittaa, että kokouksen osanottajat sopivat hinnankorotuksista (muistiossa ei ilmoiteta korotuksen suuruutta) ja tavoitehinnnoista (ESP/kg), jotka oli tarkoitus saattaa voimaan Espanjassa 3 päivänä tammikuuta 1995⁽²⁶⁵⁾. Osanottajat sopivat erilaiset tavoitehinnat kolmelle asiakasryhmälle — A, B ja C — ja tuotetyypeittäin. Muistiossa esitetyt hinnat ovat rullahintoja. Koska Mougeot myy vain

⁽²⁶⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1839.

rullia, on luonnollista, että se oli kiinnostunut vain näistä hinnoista ⁽²⁶⁶⁾. Ei kuitenkaan ole poissuljettua, että kokouksessa sovittiin myös arkkihintojen korotuksista.

- (223) Espanjan markkinoita koskeneessa kokouksessa 19 päivänä lokakuuta 1994 Zicuñagalle ja Mougeot'lle annettiin lupa myydä hiukan sovittuja hintoja alhaisempaan hintaan Mougeot'n kokousmuistiossa todetaan seuraavaa: "Zicuñagalle ja Mougeot'lle lupa myydä ESP 5/kg alhaisempaan hintaan (mikä lahja)" ⁽²⁶⁷⁾. Mougeot vahvisti vastauksessaan suullisiin kysymyksiin tarkastuksen aikana, että suuret tuottajat todella sallivat tämän. Mougeot'n lausunnossa ilmoitettiin myös seuraavaa: "Mitä tulee Mougeot'n, Sarrion, joka oli tärkein asiakkaamme ja myös tärkein toimija Espanjan markkinoilla, oli pyytänyt, ettemme möisi enemmän kuin 5 pesetaa alle tavallisen markkinahinnan" ⁽²⁶⁸⁾. Myöhemmin Mougeot lisäsi seuraavaa: "Meille muistutettiin, että emme saisi myydä enempää kuin 5 pesetaa alle ilmoitettujen vähimmäishintojen." ⁽²⁶⁹⁾ Tämä merkitsee, että sovitut tavoitehinnat olivat vähimmäishintoja.
- (224) Yleisessä kartellikokouksessa päätetyt Ranskan markkinoiden hinnankorotukset vahvistettiin Ranskan markkinoita koskeneessa kartellikokouksessa 6 päivänä joulukuuta 1994 (ks. 145 kohta).

c) 2) Sovittujen hinnankorotusten toteuttaminen

- (225) Joulukuun 1994 ja helmikuun 1995 välisestä jaksosta komissio on saanut selville, että kaikki 22 päivänä syyskuuta 1994 pidetyn yleisen kartellikokouksen osanottajat — AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders — ilmoittivat osalla seuraavia markkinoita tai kaikilla niistä hinnankorotuksia, jotka olivat samat kuin kokouksessa sovitut korotukset: Ranska, Saksa, Italia, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti (yksityiskohtia hinnankorotuksista liitteen V taulukossa E) ⁽²⁷⁰⁾.
- (226) Ainakin AWA, Copigraph, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders ilmoittivat Ranskan markkinoita koskevista

⁽²⁶⁶⁾ Myös muista kokouksista Mougeot raportoi vain rullien hinnankorotuksista, vaikka on todisteita siitä, että kokouksissa sovittiin myös arkkien hinnoista.

⁽²⁶⁷⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "ZICUÑAGA et Mougeot Autorisés à vendre – 5 Pts/kg (Quel cadeau)" (asiakirja-aineisto, s. 1839).

⁽²⁶⁸⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "En ce qui concerne Mougeot, Sarrion qui était notre client et aussi le principal opérateur du marché espagnol nous a demandé de ne pas vendre à plus de 5 pts en dessous des prix réguliers du marché". (Asiakirja-aineisto, s. 3916.)

⁽²⁶⁹⁾ Ranskankielinen alkuteksti: "nous nous sommes fait rappeler que nous ne devons pas vendre moins de PTA 5 en dessous des prix minima affichés" (asiakirja-aineisto, s. 11495).

⁽²⁷⁰⁾ Myös Copigraph ilmoitti Ranskan markkinoille sovitut hinnankorotukset. Carrs ilmoitti tammikuussa 1995 toteutettavasta arkkihintojen 5 prosentin korotuksesta, joka oli sovittu Yhdistyneen kuningaskunnan (ja Irlannin) markkinoille.

korotuksista, jotka oli vahvistettu 6 päivänä joulukuuta 1994 pidetyssä kokouksessa ja jotka tulivat voimaan tammikuussa 1995. Zandersin ilmoitus koski kuitenkin vain rullia (ks. 145 kohta). Storalta löydettyjen hintakehitystä kuvaavien kaavioiden mukaan rullien hintoja korotettiin 10 prosenttia vuoden 1995 alussa ⁽²⁷¹⁾.

- (227) Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoiden osalta AWA, Koehler, Sappi ja Torraspapel ilmoittivat tai suunnittelivat lähes samanlaisia korotuksia (10—11 prosenttia rullille ja 5—6 prosenttia arkeille), jotka oli tarkoitus toteuttaa eri ajankohtina marraskuun 1994 lopun tammikuun 1995 välisenä aikana. Sappilta löydetty asiakirja vahvistaa, että eri toteuttamisajankohdasta huolimatta korotus perustui salaiseen yhteistyöhön. AWA:n ja Storan mainitaan erikseen osallistuneen salaiseen yhteistyöhön. Kyseisessä asiakirjassa todetaan seuraavaa: "Kuten toivottavasti tiedät, [AWA:n työntekijä]* päätti peruuttaa marraskuulle/joulukuulle sovitun hinnankorotuksen toteuttamispäivänä 'logistiikkaongelmien' vuoksi. Se lykkäsi korotuksen tammikuun 3. päivään, jolloin se myös toteutettiin. Me yhdessä Feldmühlen [Stora] kanssa päätimme kuitenkin pitäytyä korotuksessamme uskoen, että peruuttaminen johtaisi markkinoiden romahtamiseen ja edessä olisi pian paluu hintasotaan." Asiakirja vahvistaa myös, että AWA, Sappi ja Stora toteuttivat Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoita koskevat korotukset ⁽²⁷²⁾.

d) Helmikuu—syyskuu 1995

d) 1) Tehdyt sopimukset

- (228) Helmikuun 2. päivänä 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjassa luetellaan eri maille sovitut hinnankorotukset ja määrittää niiden voimaantulopäivämäärät ⁽²⁷³⁾. AWA:lta saadussa asiakirjassa luetellaan täsmälleen samat korotukset kuin pöytäkirjassa ⁽²⁷⁴⁾. Asiakirja osoittaa, että AWA:n johto teki päätöksen korotuksista juuri ennen kartellikokousta. Tämän vuoksi näyttää

⁽²⁷¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4944—4945. Arkkien osalta kaavioissa esitetty hinnankorotus on vain 2 prosenttia, mikä viittaa siihen, että ainakaan Stora ei toteuttanut arkkihinnan sovittuja korotuksia täysmääräisinä.

⁽²⁷²⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "As I hope you are aware, [an AWA employee]* decided to withdraw their November/December price increase on the day of implementation due to 'logistical problems'. They therefore postponed until 3 January and duly implemented their increase accordingly. We alongside Feldmuhle [Stora] elected to hold out for our increase, in the belief that if we withdrew, the market place would collapse and we would rapidly get back to a price war." (Asiakirja-aineisto, s. 2742.)

⁽²⁷³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7.

⁽²⁷⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7879—7880.

siltä, että kuten 22 päivänä syyskuuta 1994 pidetyssä kokouksessa, myös 2 päivänä helmikuuta pidetyssä kartellikokouksessa AWA esitteli etukäteen suunnittelemansa hinnankorotukset kartellin muiden jäsenten hyväksyttäviksi. Pöytäkirjan mukaan ETA-maille hyväksyttiin seuraavat taulukossa 7 esitetyt korotukset helmikuusta lokakuuhun 1995:

TAULUKKO 7

Sovitut hinnankorotukset helmikuusta syyskuuhun 1995

(2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjaan sisältynyt taulukko)

Maa	Päivämäärä	Rullat	Arkit
Ranska	1.4.1995	10	0
Ranska	1.5.1995 ⁽²⁷⁵⁾	0	10
Ranska	1.7.1995 ⁽²⁷⁶⁾	TBA ⁽²⁷⁷⁾	
Saksa	1.4.1995	10	5
Itävalta	1.7.1995	8	0
Espanja	1.2.1995	10	5
Espania	1.3.1995	6	0
Espania	1.4.1995	0	10
Portugali	1.4.1995	10	5
UK ⁽²⁷⁸⁾	1.3.1995	8	5
UK	1.5.1995	8	5
UK	1.9.1995	8	5
Italia	1.4.1995	15	15
Italia	1.9.1995	10	10
Suomi	1.4.1995	8	5
Tanska	1.4.1995	8	0
Norja	1.6.1995	0	5
Ruotsi	1.6.1995	0	5
Kreikka	1.4.1995	10	10
Belgia	1.3.1995	6	6
Alankom.	1.6.1995	8	0
Islanti	1.4.1995	8	5

⁽²⁷⁵⁾ Alkuperäisessä asiakirjassa ajankohdaksi on merkitty 1996 mutta kyse on epäilemättä lyöntivirheestä. Oikea vuosi on varmasti 1995.

⁽²⁷⁶⁾ Alkuperäisessä asiakirjassa ajankohdaksi on merkitty 1996 mutta kyse on epäilemättä lyöntivirheestä. Oikea vuosi on varmasti 1995.

⁽²⁷⁷⁾ Lyhenne TBA tarkoittaa, että korotuksesta sovitaan myöhemmin ("to be agreed").

⁽²⁷⁸⁾ Luultavasti Irlanti mukaan luettuna.

(229) Kuten yleisissä kartellikokouksissa vuonna 1994 laaditut hinnankorotustaulukot, myös taulukko 7 esittelee sekä kokouksessa sovitut tulevat hinnankorotukset että aikaisemmin sovitut hinnankorotukset. Ranskassa huhtikuussa toteutettava hinnankorotus oli sovittu kansallisessa kartellikokouksessa 20 päivänä tammikuuta 1995.

(230) Mougeot'n mukaan Ranskan markkinoista 20 päivänä tammikuuta 1995 järjestetyn kokouksen osanottajat sopivat 6 prosentin korotuksesta, joka oli tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1995 ⁽²⁷⁹⁾. Muista asiakirjoista kuitenkin ilmenee, että korotus on voinut olla 10 prosenttia. Rullien hinnan 10 prosentin korotusta 1 päivänä huhtikuuta käsitellään 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjan lisäksi myös Storalta löydetystä hintakehityskaaviossa ⁽²⁸⁰⁾. Mougeot'n 15 päivänä maaliskuuta 1995 päivätty "sisäinen muistio" ("Note de Service") vahvistaa, että kilpailijat olivat ilmoittaneet 10 prosentin korotuksesta rullien hintoihin Ranskassa vuoden 1995 toisella neljänneksellä, mutta markkinajohtajat eivät aikoneet panna korotusta täytäntöön. Myös Mougeot päätti mukauttaa omaa korotustaan asettaen tavoitteeksi 5—6 prosentin korotuksen ⁽²⁸¹⁾.

(231) Yleisen kartellikokouksen pöytäkirjasta havaitaan, että Ranskan markkinoille suunnitellaan kahta lisäkorotusta, joista ensimmäinen, arkkien 10 prosentin hinnankorotus, aiottiin panna täytäntöön 1 päivänä toukokuuta 1995 ja toinen korotus, josta oli tarkoitus sopia myöhemmin ("TBA"), 1 päivänä heinäkuuta 1995. Mougeot muistaa, että keväällä 1995 pidettiin Ranskan markkinoita käsitellyt kartellikokous, jonka tavoitteena oli päättää heinäkuussa toteutettavasta korotuksesta ⁽²⁸²⁾. Tuottajat näyttävät sopineen kokouksessa 10 prosentin korotuksesta sekä rullien että arkkien hintoihin heinäkuuksi. Nämä luvut on merkitty vuoden 1995 puolivälin kohdalle Storalta löydettyissä kaavioissa, jotka kuvaavat Ranskan markkinoiden hintakehitystä ja joissa esitetään kaikki siihen mennessä sovitut hinnankorotukset ⁽²⁸³⁾.

⁽²⁷⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654.

⁽²⁸⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7 ja 4944.

⁽²⁸¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1859 ja 11496.

⁽²⁸²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7654.

⁽²⁸³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4944—4945. Kaavioissa esitetyt hinnankorotukset alkavat vuoden 1993 lopusta ja jatkuvat vuoden 1995 loppuun. Komissio on kyennyt vahvistamaan, että kaikista syyskuun 1995 mennessä sovitusta hinnankorotuksista (arkkien ensimmäistä 2 prosentin hinnankorotusta lukuun ottamatta) sovittiin itsejäljentävän paperin tuottajien kesken (joko yleisissä tai kansallisissa kartellikokouksissa). Nämä asiakirjat osoittavat myös, että sekä rullien että arkkien hintoja korotettiin jatkuvasti vuoden 1993 loppupuolelta lähtien, kun taas myyntimäärät vaihtelivat jyrkästi. Keskihintojen korotukset ("of the average prices") olivat seuraavat: vuosina 1993—1994: rullat +6 %, arkit +14 %; vuosina 1994—1995: rullat +15 %, arkit +6 %; vuosina 1993—1995: rullat +21 %, arkit +21 %.

- (232) Onkin ilmeistä, että ainakin Mougeot ja Stora osallistuvat keväällä 1995 pidettyyn Ranskan markkinoita koskevaan kartellikokoukseen. Mitä tulee muihin Ranskan markkinoita koskevien kartellikokousten vakituisiin osallistujiin (AWA, Copigraph, Koehler, Torraspapel ja Zanders) todisteet eivät osoita varmuudella niiden osallistuneen juuri kyseiseen kokoukseen. Koska ne kaikki kuitenkin jatkoivat osallistumistaan kartellijärjestelmään, niitä voidaan pitää vastuullisina myös mainitussa kokouksessa sovitusta korotuksista.
- (233) Helmikuun 2. päivänä 1995 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa osanottajat sopivat myös järjestelyistä hinnankorotusten käynnistämiseksi siten, että AWA aloitaisi ne ja muut seuraisivat. Pöytäkirjassa lukee seuraavaa: "AWA ilmoittaa ensimmäisenä seuraavat korotukset markkinoittain. Seuraavina tulevat Koehler AG, Zanders, Stora, Sappi, Torras." (284).
- (234) [AWA:n työntekijä]* totesi (Mougeot'n mukaan) virallisessa kokouksessa esitellessään sellunhinnan nousua (josta tavallisesti olisi huolehtinut puheenjohtaja, tällä kertaa siis [Koehlerin työntekijä]*), että "ne, jotka eivät muuttaneet hintojaan tämän korotuksen mukaisesti, joutuisivat vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen" (285). Tämä vahvistaa entisestään väitettä, että AWA:lla oli kartellissa aktiivinen rooli.
- d) 2) *Sovittujen hinnankorotusten toteuttaminen*
- (235) Komissiolla on hallussaan AWA:n (286) ja Sappin (287) asiakirjoja, joiden perusteella useimmissa ETA-maissa toteutettiin kokouksessa sovitut hinnankorotukset. Sappi on itse verrannut sovitut hinnankorotuksia ja ilmoittamia hinnankorotuksia ja tullut johtopäätökseen, että
- (284) Englanninkielinen alkuteksti: "AWA will lead announcement of following increases per market. To follow, Koehler AG, Zanders, Stora, Sappi, Torras" (asiakirja-aineisto, s. 7).
- (285) Ranskankielinen alkuteksti: "ceux qui ne feraient pas évoluer leurs prix en tenant compte cette hausse, se trouveraient en situation financière difficile". Asiakirja-aineisto, s. 11496.
- (286) Asiakirja-aineisto, s. 937 ja 7879—7880. Asiakirja osoittaa hinnankorotusten vastaavan täysin yleisessä kartellikokouksessa sovitut korotuksia.
- (287) Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251 ja 2492—2493. Sappilta löydetty asiakirja todistaa, että se käski tytäryhtiöitään ja tukkukauppiaitaan (tai agenttejaan) ilmoittamaan hinnankorotuksista, jotka ovat lähes samat kuin kokouksessa sovitut. Espanjan markkinoiden osalta ks. asiakirja-aineisto, s. 4567—4568 ja 4571—4573.
- "hinnankorotukset, joista kilpailijat näyttävät sopineen keskenään Frankfurtin kokouksessa, vastaavat paljolti korotuksia, jotka Sappi ilmoitti myöhemmin asiakkailleen" (288).
- (236) Komissiolla on lisäksi todisteita muiden tuottajien myyntiverkostoilleen antamista hinnankorotusohjeista, asiakkaille tehtyjä ilmoituksia ja muita asiakirjoja hinnankorotuksista, jotka vastaavat yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta sovitut korotuksia. Nämä tiedot yhdessä AWA:n ja Sappin tietojen kanssa osoittavat, että kokoukseen osallistuneista toimittajista AWA, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders ilmoittivat maaliskuun ja huhtikuun 1995 välillä kokouksessa sovitut hinnankorotuksia vastaavista korotuksista osalla seuraavista markkinoista tai kaikilla niistä (ks. liite V, taulukko F): Tanska, Ranska (289), Alankomaat, Espanja, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti (290).
- (237) Mougeot'n 2 päivänä helmikuuta 1995 päivätyssä, brittiläiselle jakelijalle J & H Paperille 3 päivänä helmikuuta 1995 lähetetyssä faksissa ilmoitetaan Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla toteutettavasta korotuksesta seuraavaa: "Hintoja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla nostetaan 6. maaliskuuta 8 prosenttia, joten tämä on paras tarjouksemme." (291) Kyseinen faksi vahvistaa Mougeot'n osallistuneen 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa tehtyyn sopimukseen.
- (238) AWA, Sappi, Stora ja Torraspapel ilmoittivat maaliskuussa ja huhtikuussa Espanjan markkinoille sovitut korotuksista, kuten liitteen V taulukko F osoittaa. Tämän vahvistaa myös 16 päivänä helmikuuta päivätty Sappilta saatu asiakirja. Asiakirjassa todetaan, että "markkinajohtajat Sarrio/Stora/AWA ilmoittavat [rullahinnan] 6 prosentin korotuksesta 1.3.1995. Jos korotamme tätä enemmän, menetämme markkinat." (292) Toisessa Sappin asia-
- (288) Englanninkielinen alkuteksti: "the price increases that appear to have been agreed between the competitors at the meeting in Frankfurt correspond to a large degree to the price increases which Sappi later announced to its customers" (asiakirja-aineisto, s. 9953—9954).
- (289) Ilmoitetusta rullahintojen 10 prosentin korotuksesta sovittiin sekä yleisessä kartellikokouksessa 2.2. että Ranskan markkinoita koskevassa kokouksessa 20.1. AWA, Copigraph, Sappi, Stora ja Zanders ilmoittivat kaikki 10 prosentin korotuksesta rullien hintoihin 1. tai 3.4.1995 lähtien.
- (290) Ainoastaan Alankomaita koskevat korotukset poikkeavat 2.2.1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjassa esitetystä sovitujen korotusten luettelosta.
- (291) Englanninkielinen alkuteksti: "The U.K. market will increase by 8 % the 6th of March so we propose you our best offer" (asiakirja-aineisto, s. 1378).
- (292) Englanninkielinen alkuteksti: "the increase of 6 % [reels] on 1.3.1995 is announced by the markets leaders Sarrio/Stora/AWA. Therefore if we go for more we are out of the market" (asiakirja-aineisto, s. 3043). AWA ilmoitti hinnankorotuksesta asiakkaille 22.2., eli myöhemmin kuin Sappin faksi antaa ymmärtää, mikä tukee käsitystä, että korotukset perustuivat salaiseen sopimukseen.

kirjassa todetaan, että rullahintojen sovittujen korotusten täytäntöönpanossa Espanjan markkinoilla ilmeni vuoden 1995 alussa vaikeuksia. Arkkihintojen osalta asiakirjassa vahvistetaan, että helmikuussa ja huhtikuussa tehtiin hinnankorotukset, jotka vastasivat yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta tehtyjä korotuksia: ”markkinat kallistuivat 5 prosenttia helmikuussa ja 10 prosenttia huhtikuussa” ⁽²⁹³⁾.

- (239) Yleisen kartellikokouksen osanottajista AWA, Koehler, Sappi, Stora ja Zanders ilmoittivat toukokuun ja heinäkuun väliselle ajalle vastaavat korotukset osalla seuraavia markkinoita tai kaikilla niistä (ks. liite V, taulukko G): Belgia ja Luxemburg, Ranska, Saksa, Alankomaat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti. Belgiaa ja Luxemburgia, Ranskaa ja Saksaa koskevat korotukset eivät esiinny 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa sovittuja hinnankorotuksia koskevassa taulukossa. Ranskan markkinoiden osalta on todisteita, että ilmoitettu korotus sovittiin erillisessä kansallisessa kartellikokouksessa, joka pidettiin myöhemmin keväällä 1995 (ks. 231 kohta). Alankomaiden osalta AWA, Koehler, Sappi ja Stora ilmoittivat korotuksesta kokouksessa sovittuna päivänä, mutta ne olivat nostaneet korotusta 8 prosentista 10 prosenttiin. Kokouksessa sovittua prosenttimäärää oli siten tarkistettu.
- (240) AWA ja Sappi ilmoittivat myös Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa syyskuussa 1995 toteutettavista korotuksista, jotka ovat samat kuin yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta 1995 sovitut korotukset (ks. liite V, taulukko H) ⁽²⁹⁴⁾.
- (242) Myyntikiintiöitä jaettiin ainakin Espanjan markkinoita koskeneessa kartellikokouksessa 30 päivänä syyskuuta 1993 Barcelonassa ⁽²⁹⁵⁾ ja Ranskan markkinoita koskeneessa kartellikokouksessa 1 päivänä lokakuuta 1993 Pariisissa ⁽²⁹⁶⁾.
- (243) Kyseisissä kokouksessa osanottajat sopivat jokaisen tuottajan myyntikiintiöistä Espanjan ja Ranskan markkinoilla vuoden 1993 viimeisen neljänneksen osalta. Kiintiöiden määrittämisessä käytettiin luottamuksellisia tietoja. Espanjan markkinoita koskeneessa kokouksessa vaihdettiin tietoja kunkin yrityksen keskimääräisistä kuukausittaisista myyntimääristä vuosina 1992 ja 1993. Ranskan markkinoita käsitelleen kokouksen osanottajat puolestaan käyttivät kiintiöiden määrittämiseen kunkin yrityksen myyntimääriä 8 kuukauden jaksolla (tammikuu—elokuu) vuosina 1992 ja 1993.
- (244) Komissio kehotti itsejäljentävän paperin tuottajia toimittamaan tietoja vuotuisista ja kuukausittaisista myyntimääristään, mutta vain muutama toimitti tietoja kuukausittaisesta myynnistään vuosina 1992 ja 1993. Kun todellisia myyntimääriä koskevia vähäisiäkin tietoja verrataan sovittuihin kiintiöihin ja 30 päivänä syyskuuta ja 1 päivänä lokakuuta 1993 pidetyissä kokouksissa vaihdettuihin myyntitietoihin, osoittautuu, että ne vastaavat pääosin toisiaan (ks. liite III). Tämä osoittaa, että itsejäljentävän paperin tuottajat suhtautuivat tietojenvaihtoon ja sovittuihin kiintiöihin vakavasti.
- (245) Myös raportti Espanjan markkinoista 29 päivänä kesäkuuta 1994 pidetystä kokouksesta osoittaa, että kokouksessa sovittiin rullien myyntikiintiöistä ja että tuottajat myivät koko niille myönnetyn kiintiön ⁽²⁹⁷⁾.

1.4.4.2 Myyntikiintiöiden ja markkinoiden jakaminen

- (241) Komissio on löytänyt näyttöä siitä, että sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpanon tukemiseksi joissakin kansallisissa kartellikokouksissa jaettiin myyntikiintiöitä ja vahvistettiin markkinaosuudet kullekin osanottajalle.
- (242) Markkinaosuuksista sovittiin ainakin keväällä 1994 Nogentelissa ja 6 päivänä joulukuuta Genevessä pidetyissä kokouksissa, joissa käsiteltiin Ranskan markkinoita. Mougeot toteaa kevään 1994 kokouksesta, että AWA esitteli siellä myyntimääränsä ja sen jälkeen kun muut osanottajat olivat myös kuvaileet ”toimintaansa” [eli myyntimääriään], ”[AWA:n työntekijä]* ilmoitti kunkin osuuden Ranskan itsejäljentävän paperin markkinoista” ⁽²⁹⁸⁾. Siten näyttää siltä, että AWA:n ehdotuksen pohjalta edellä mainitut osanottajat pääsivät yksimielisyyteen siitä, että kyseisiä markkinaosuuksia noudatettaisiin.
- (243) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 9972.
- (244) Asiakirja-aineisto, s. 6.
- (245) Asiakirja-aineisto, s. 4476.
- (246) Asiakirja-aineisto, s. 7651. Ranskankielinen alkuteksti: ”[un employé d’AWA]* a indiqué ce que devait être les parts de marché de chacun sur le marché français de l’autocopiant”.

⁽²⁹³⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”The market increased effectively by 5 % on February and 10 % on April” (asiakirja-aineisto, s. 2010—2011).

⁽²⁹⁴⁾ Copigraph ilmoitti asiakkailleen Ranskan markkinoillaan 10 prosentti korotuksesta, joka toteutettaisiin rullien osalta 3.4.1995 ja arkkiin osalta 18.4.1995 ja joka vastaa kokouksessa sovittua korotusta. Myös Carrs ilmoitti asiakkailleen korotuksista, jotka vastasivat maaliskuulle, toukokuulle ja syyskuulle sovittuja arkkihintojen korotuksia Yhdistyneen kuningaskunnan (ja Irlannin) markkinoilla. Ainakin osa näistä hinnankorotusilmoituksista on selitettävä yritysten osallistumisella kartellitoimintaan (ks. erityisesti 230 kohta, joka koskee Ranskan markkinoita käsitellessä kokouksessa 20.1.1995 tehtyä hinnankorotussopimusta, johon Copigraph osallistui).

(247) Mougeot'n edustajan 6 päivänä joulukuuta 1994⁽²⁹⁹⁾ Ranskan markkinoista pidetyssä kartellikokouksessa tekemiin käsinkirjoitetuihin muistiinpanoihin on merkitty kunkin osanottajan markkinaosuudet vuosina 1994 ja 1995. Markkinaosuuksien vertailu osoittaa, että vuodelle 1995 sovittuihin markkinaosuuksiin oli tehty joi-tain muutoksia verrattuna vuoden 1994 osuuksiin: AWA:n osuutta pienennettiin ja Zandersin, Sarrión, Koehlerin ja Storan osuuksia lisättiin.

(248) Mougeot toteaa lausunnossaan, että ”kokous johti erimielisyyksiin itsejäljentävän paperin Ranskan markkina-johtajien välillä, koska hinnankorotuksia ei yhdistetty määriin”⁽³⁰⁰⁾. Kokousmuistiinpanot osoittavat, että osanottajat vaihtoivat yksityiskohtaisia tietoja vuosien 1993 ja 1994 myyntimääristään Ranskan markkinoilla. Kun näitä lukuja verrataan todellista myyntiä koskeviin lukuihin, vahvistuu, että kokouksessa vaihdettiin tietoja myyntimääristä (ks. liite IV). Taulukko osoittaa, että itsejäljentävän paperin tuottajat suhtautuivat tietojenvaihtoon vakavasti. Mougeot'n lausunto osoittaa, että määristä vaihdettuja tietoja käytettiin sen tarkistamiseen, oliko markkinaosuuksissa tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka olisivat voineet johtua siitä, että hinnankorotussopimuksia ei ollut noudatettu.

(249) Myös Portugalin markkinoita käsitelleessä kokouksessa 9 päivänä helmikuuta 1994 vaihdettiin luottamuksellisia tietoja myyntimääristä. Kokouksen tarkoituksena oli nostaa itsejäljentävän paperin hintoja Portugalissa. Kokousraportin mukaan osallistuvat yritykset (AWA, Koehler, Stora ja Torraspapel) valmistautuivat hinnankorotuksiin keräämällä tietoja vuosien 1992 ja 1993 myyntimääristä ja vuoden 1993 hinnoista ja vertailemalla kyseisiä tietoja. Lisäksi otettiin huomioon Bindan, Zandersin ja Copigraphin myyntimäärien vertailu. Kokousraportissa⁽³⁰¹⁾ esitettyjen yksittäisten tietojen lähteestä [Unipapelin työntekijä]* on vahvistanut suullisessa selvityksessään, että ”kyseiset tiedot koottiin osallistuvien yritysten välisen tietojenvaihdon perustaksi ja niistä keskusteltiin kyseisissä kokouksissa”⁽³⁰²⁾. Myyntimääriä koskevien tietojen vaihtamisesta kokousraportissa todetaan seuraavaa: ”kaikki läsnäolijat uskoivat vuodesta 1992 vuoteen 1993 rullien kulutus laskee 2,8 prosenttia ja arkki 9,2

prosenttia” ”All the presents ~~agreed that~~ there was⁽³⁰³⁾ is a decrease on the consumption of 2,8 % in reels and 9.2 % in sheets from 1992 to 1993”⁽³⁰⁴⁾. Vaikka kulutus laski selvästi, tuottajat jatkoivat hinnankorotuksiaan.

(250) On viitteitä siitä, että myyntimäärät ja markkinaosuudet olivat myös yleisten kartellikokousten esityslistalla. Seuraavat lauseet 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjassa osoittavat, että myös määristä ja markkinaosuuksista keskusteltiin: ”Mougeot tarvitsee markkinaosuuden. AWA ehdottaa antavansa joitakin tonnimääriä. Erillinen kokous, Pariisi sovittava”⁽³⁰⁵⁾. Mougeot'n sisäinen ”Note de Service”, joka on päivätty 15 päivänä maaliskuuta 1995, osoittaa, että Mougeot'lla oli ongelmia, koska sen myynti ainakaan Ranskan markkinoilla ei ollut tarpeeksi suuri, mikä selittää edellä olevan lauseen⁽³⁰⁶⁾.

(251) Mougeot on vahvistanut, että se kävi AWA:n kanssa kahdenvälisiä keskusteluita myyntimääristä ennen AEMCP:n virallista kokousta 2 päivänä helmikuuta mutta keskustelu koski vain sitä, että AWA oli rikkonut sopimuksen ostaa Mougeot'lta tietyn määrän vuosittain⁽³⁰⁷⁾. Vaikka Mougeot väittää, että se ei osallistunut yleiseen kartellikokoukseen, pöytäkirjoista ilmenee, että Mougeot'n markkinaosuustarpeesta keskusteltiin kokouksessa ja päätettiin, että AWA vähentää myyntiään Mougeot'n hyväksi. Tämä päätös ei ole selitettävissä, jos Mougeot ei osallistunut 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyssä kokouksessa tehtyyn hintasopimukseen.

1.4.5 TOSIASIOIHIN PERUSTUVAN NÄYTÖN ARVIOINTI

1.4.5.1 Koko kartelliin liittyvä näyttö

(252) Komissio on saanut selville, että kyseiset yritykset olivat olleet jo vuosia mukana yleisessä kilpailunvastaisessa suunnitelmassa, josta sovittiin ainakin vuonna 1992, tekemällä salaisia hintasopimusjärjestelyitä, joita täydennettiin — ainakin joissakin tapauksissa — myyntikiintiö- ja markkinaosuusjärjestelyillä sekä tietojenvaihdoilla. Komissio tukeutuu erityisesti seuraavaan näyttöön (luetelo ei ole kaikenkattava):

⁽²⁹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7652—7653 ja 7657—7658.

⁽³⁰⁰⁾ Ranskankielinen alkuteksti: ”Cette réunion donna également lieu à l'expression de dissensions entre les leaders du marché français de l'autocopiant car les hausses de prix n'étaient pas liées à des indications de volume”.

⁽³⁰¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 47—51.

⁽³⁰²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4521. Portugalinkielinen alkuteksti: ”os dados aí indicados saõ estabelecidos com base numa troca de informações entre as empresas participantes e saõ objecto de discussaõ nestas reuniões”.

⁽³⁰³⁾ Sana 'is' ja sanojen yliveto on lisätty käsin.

⁽³⁰⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 47.

⁽³⁰⁵⁾ Englanninkielinen alkuteksti. ”Mougeot needs market share. AWA will propose giving certain tonnage. Separate meeting, Paris TBA.” (Asiakirja-aineisto, s. 7.)

⁽³⁰⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1859.

⁽³⁰⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 11496.

- säännöllisesti pidettävien yleisten ja kansallisten tai alueellisten kartellikokousten järjestelmän perustaminen;
 - Mougeot'n ja Sappin esittämät lausunnot ja AWA:n vastauksessaan komission tietopyyntöön toimittama näyttö, joka vahvisti "sääntöjenvastaisten" kokousten järjestämisen;
 - yksityiskohtaiset muistiinpanot 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetystä kokouksesta;
 - Mougeot'n ja Sappin toimittamat yksityiskohtaiset raportit ja lausunnot, jotka koskivat kansallisia ja alueellisia kartellikokouksia;
 - AWA:n, Sappin, Torraspapelin ja Unipapelin (Sappin agentti Portugalissa) tiloista löydetty tai niiltä saadut hinnastot ja hinnankorotuksia koskevat muistiot;
 - monilta kilpailijoiden välisen salaiseen yhteistyöhön osallistuneilta toimijoilta saadut muistiinpanot, kirjeet, faksit ja lausunnot;
 - kunkin valmistajan eri maiden kansallisilla markkinoilla toteuttamien hinnankorotusten ajoitus, suuruus ja ilmoituspäivät olivat käytännöllisesti katsoen täysin yhtenevät ja myös asiakirjoista saatiin näyttöä salaisesta yhteydenpidosta.
- (253) Hintoja koskevat salaiset sopimukset sekä myyntikiintiöiden ja markkinaosuuksien jakaminen olivat saman yleissuunnitelman toisiinsa sidoksissa olevia osa-alueita. Eri tilanteissa ja varsinkin tässä päätöksessä mainituissa kokouksissa aikaansaatuja sopimuksia ei voida pitää erillisinä rikkomisina. Yhdenmukaiset hinnankorotusilmoitukset, joista on löydetty todisteita tammikuusta 1994 syyskuuhun 1995 (hinnankorotusten täytäntöönpanopäivät), osoittavat, että kyse oli yleissuunnitelman täytäntöönpanosta.
- (254) AEMCP:n kokouksessa syyskuussa 1993 päätettiin, että kartellin organisaatio olisi uudistettava erottamalla yleiset kokoukset, joissa voitiin sopia Euroopan tärkeimpien markkinoiden hinnoista, AEMCP:n virallisista kokouksista (ks. 107—109 kohta). Tämä osoittaa, että viralliset kokoukset olivat toimineet siihen saakka erillisiin kokouksiin sittemmin siirretyn salaisen yhteistoiminnan tapahtumapaikkoina.
- (255) Jakso, jolta komissiolla on laajaa näyttöä säännöllisistä kokouksista ja yhteyksistä kansallisella ja alueellisella tasolla, alkaa tammikuussa 1992. Kyseiset todisteet koskevat erityisesti Espanjan ja Portugalin markkinoita käsitteittä kokouksia. Muut samaan aikaan pidetyt kokoukset ja muu yhteydenpito koskevat Ranskan, Italian, Pohjoismaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita. Monet osapuolet ovat myöntäneet lausunnoissaan ja komission tietopyyntöön (ja väitetiedoksiantoon) antamissaan vastauksissa osallistuneensa suoraan säännöllisesti pidettyihin salaisiin kokouksiin, joita järjestettiin ainakin vuoden 1992 alusta.
- (256) Näihin asiakirjoihin perustuva näyttö mahdollistaa kaiken kaikkiaan kartellin alkamisajankohdan ajoittamisen tammikuuhun 1992.
- (257) Tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995 ulottuvan jakson osalta on näyttöä paitsi salaisesta yhteistyöstä ja kyseisen yhteistyön osana tehdyistä hintasopimuksista, myös sopimusten täytäntöönpanosta etenkin tammikuun 1994 ja syyskuun 1995 välisenä aikana.

1.4.5.2 Yksittäisten yritysten osallistumista koskeva näyttö

a) Johdanto

- (258) Komissio katsoo 1.4.5.1 kappaleessa esitettyjen seikkojen perusteella, että havaitut sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat olivat osa säännöllisistä kokouksista ja muusta yhteydenpidosta koostunutta järjestelmää, jonka tavoitteena oli sopia hinnoista (ja määrätä lisäksi myyntikiintiöitä, jakaa markkinaosuuksia ja vaihtaa arkaluonteisia liiketoimintatietoja). Tämä toiminta liittyi yleissuunnitelmaan, jonka tavoitteena oli vääristää hintakehitystä.
- (259) Asianmukaisin tapa lähestyä tarkasteltavana olevan kartellin kaltaista tapausta on osoittaa koko kartellin olemassaolo ja toiminta sekä osoittaa sen jälkeen kunkin osallistujan kytkökset kartelliin määrittelemällä yritysten osallistuminen yleiseen järjestelmään ja sen jakson kesto, jona kukin valmistaja osallistui kartelliin ⁽³⁰⁸⁾.

⁽³⁰⁸⁾ Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa T-1/89, Rhône-Poulenc v. komissio, antama tuomio (Kok. 1991, s. II-867, 126 kohta).

(260) Tietyn tuottajan mukanaolo kartellissa voidaan osoittaa todistamatta kyseisen tuottajan osallistumista kartellin kaikkiin ilmenemismuotoihin. Kun on saatu näyttöä siitä, että yritys on edistännyt omalla toiminnallaan kartellin yleistavoitteen saavuttamista, yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa muiden yritysten kyseisen rikkomisen yhteydessä harjoittamasta toiminnasta koko siltä ajalta, jona yritys osallistui rikkomiseen. Komission on tällaisissa tapauksissa osoitettava, että kyseinen yritys tiesi suunnitellusta tai muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten toteuttamasta konkreettisesta toiminnasta tai että se saattoi kohtuudella ennakoita sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin ⁽³⁰⁹⁾.

(261) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan voidaan todeta, että jos komissio kykenee näyttämään yrityksen osallistuneen kokouksiin, joiden aikana päätettiin ja järjestettiin hinta-aloitteet ja valvottiin niitä, kyseisen yrityksen on näytettävä toteen väitteensä, jonka mukaan se ei olisi hyväksynyt näitä aloitteita. Onkin voitava olettaa, että yritykset jotka osallistuvat yhdenmukaistamiseen ja jatkavat toimintaansa markkinoilla, ottavat huomioon kilpailijoiden kanssa vaihdetut tiedot määrittäessään omaa markkinakäyttäytymistään. Yritys ottaa tuottajien kokouksissa päätetyn yhteistoiminnan seurauksena väistämättä joko suoraan tai välillisesti huomioon näiden kokousten aikana saadut tiedot määrittäessään markkinoilla noudattamaansa politiikkaa. Samalla tavoin kyseisen yrityksen kilpailijat ottavat väistämättä huomioon joko suoraan tai välillisesti huomioon yrityksen niille paljastamat tiedot päätetystä tai suunnitella olevasta omasta markkinakäyttäytymisestään ⁽³¹⁰⁾. Tästä seuraa, että yrityksen osallistuminen yhteistoimintaan voidaan katsoa vahvistetuksi ainakin siihen ajankohtaan saakka, jolloin tehtiin viimeinen sellaisen kokouksen seurauksena täytäntöön pantava päätös, johon kyseinen yritys osallistui, jos yritys ei ole toimittanut todisteita siitä, että se sanoutui irti sovittua toimintaa koskevista päätöksistä. Tässä yhteydessä yhteisten päätösten täytäntöönpanon laiminlyönti on erillinen asia eikä se ole riittävä peruste osallistumisen kiistämiseksi.

(262) Saatavilla olevat todisteet osoittavat kaikkien tuottajien osallistuneen kartelliin. Todisteiden perusteella voidaan lisäksi määrittää kunkin osallistujan asema kartellissa. Seuraavissa kohdissa esitetään kunkin yrityksen osalta yhteenveto päätodisteista, jotka osoittavat yrityksen (suoran tai välillisen) osallistumisen kartelliin.

⁽³⁰⁹⁾ Ks. asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni SpA, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4125, 82—87 kohta.

⁽³¹⁰⁾ Ks. asia C-49/92 P, komissio v. Anic, 96, 110 ja 121 kohta.

b) AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders

(263) AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders olivat yhteisön ja ETA-maiden tärkeimmät tuottajat koko sen jakson ajan, jolta on näyttöä jatkuvasta kartellitoiminnasta. Ne kaikki myivät itsejäljentävää paperia kaikissa tai useimmissa jäsenvaltioissa ja myös Norjassa ja Islannissa. Sappia lukuun ottamatta kaikkien yhtiöiden merkittävästä osuudesta kartellissa on saatu selkeä näyttö.

(264) Näiden kuuden yrityksen osallistuminen kartelliin ainakin tammikuun 1992 ⁽³¹¹⁾ ja syyskuun 1993 välisenä aikana on voitu vahvistaa ensinnäkin Sappin, Mougeot'n ja AWA:n lausuntojen perusteella ja sillä, että ne olivat ensinnäkin AEMCP:n jäseniä ja osallistuivat säännöllisesti sen kokouksiin. Kaikki yhtiöt olivat AEMCP:n jäseniä jo ennen vuotta 1992. AEMCP:n jäsenet käyttivät järjestön kokouksia hintojen vahvistamiseen siihen saakka, kunnes kartellin ja järjestön toiminnot erotettiin toisistaan 14 päivänä syyskuuta 1993 (ks. 107—113 kohta).

(265) On todisteita siitä, että kaikki kyseiset yhtiöt osallistuivat saman jakson aikana myös kansallisiin ja/tai alueellisiin kartellikokouksiin.

(266) Kaikki kuusi yhtiötä osallistuivat 14 päivänä syyskuuta 1993 pidettyyn AEMCP:n kokoukseen, jossa päätettiin kartellin uudelleenjärjestelystä, eli kartellin ja alan järjestön toimintojen erottamisesta toisistaan (ks. 113 kohta). Yhtiöt osallistuivat tämän kokouksen jälkeen edelleen kansallisiin ja/tai alueellisiin kartellikokouksiin. Asiakirjanäyttö osoittaa, että AWA, Koehler, Stora ja Torraspapel osallistuivat kaikkiin ja Sappi ja Zanders useimpiin mainituista kansallisista ja alueellisista kartellikokouksista (ks. liite II).

(267) Kartellin uudelleenjärjestelyn jälkeen sen kaikki jäsenet osallistuivat kartellin toimintaan Euroopan tasolla ja olivat siten edelleen sen täysjäseniä. Kartellin jäsenet osallistuivat myös kaikkiin yleisiin kartellikokouksiin, joista komissiolla on näyttöä, tai ainakin osaan niistä. Kaikki jäsenet osallistuivat 22 päivänä syyskuuta 1994 pidettyyn yleiseen kartellikokoukseen (ks. 117, 121, 124, 125, 189 ja 207 kohta).

⁽³¹¹⁾ Komissiolla on todisteet jäsenyritysten osallistumisesta AEMCP:n kokouksiin 23.1.1992 pidetystä kokouksesta alkaen.

- (268) Kokouksissa sovittuja hinnankorotuksia koskeva asiakirjanäyttö osoittaa, että yleisissä kartellikokouksissa sovittujen korotusten ja kansallisissa tai alueellisissa kartellikokouksissa sovittujen korotusten välillä on tiivis yhteys. Tämä seikka ja todisteet, jotka koskevat osallistumista kansallisiin tai alueellisiin kartellikokouksiin, vahvistavat näiden kuuden tuottajan osallistumisen yleiseen kartellisuunnitelmaan ja kartellin toiminnan yhteensovittamiseen Euroopan tasolla.
- (269) Edellä esitetyistä syistä (75 kohta) komissio ajoittaa tässä menettelyssä yhteistoiminnan päättymisen syyskuuhun 1995 ulottuvaan jaksoon, vaikka jotkin seikat antavat aiheen olettaa, että kartellin toiminta jatkui vielä kyseisen ajankohdan jälkeen. Yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta 1995 päätettiin hinnankorotuksista syyskuuhun 1995 päättyvällä jaksolla (hinnankorotukset Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) ⁽³¹²⁾. AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders liittyi tässä yleisessä kartellikokouksessa tehtyihin sopimuksiin, joihin sisältyi myös päätös hintojen korottamisesta syyskuussa 1995. Mikään ei anna aiheutta olettaa, että ne olisivat jättäytyneet 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyssä kokouksessa tehtyjen päätösten ulkopuolelle.
- (270) AWA myöntää osallistuneensa kartelliin tammikuusta 1992 kesään 1995, Stora (MHTP) vuoden 1992 lopulta vuoden 1995 puoleenväliin ja Zanders vuodesta 1992 syksyyn 1995. Koehler ei kiistä osaa niistä seikoista, jotka koskevat syksystä 1993 toukokuuhun 1995 loppuun ulottuvaa jaksoa. Sappi myöntää osallistuneensa kartelliin "tammikuusta 1992 sen yhteydenottoa komissioon 19. syyskuuta 1996 edeltävään ajankohtaan saakka" ⁽³¹³⁾.
- (271) Komissio päätelee tämän perusteella, että AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel ja Zanders osallistuivat kartelliin täysjäsenenä ainakin tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995 eli niin kauan kuin yleisen sopimuksen osaleiden soveltamista jatkettiin.
- (272) Mougeot on myöntänyt osallistuneensa kartelliin syyskuuta 1993 heinäkuuhun 1995. Mougeot'n edustajat osallistuivat AEMCP:n kokoukseen ensimmäistä kertaa ja
- 26 päivänä toukokuuta 1992, vaikka Mougeot itse väittää liittyneensä järjestöön vasta vuoden 1992 lopulla. Mougeot osallistui myös Ranskan markkinoita koskeneeseen kartellikokoukseen keväällä 1992. Kokous pidettiin todennäköisesti huhtikuussa, mutta koska kokouksen pitoajankohtaa ei ole määritelty tarkemmin, komissio katsoo, että Mougeot oli mukana kartellissa ainakin toukokuusta 1992 lähtien.
- (273) Mougeot oli AEMCP:n jäsen ja osallistui syyskuuhun 1993 saakka säännöllisesti hintojen vahvistamista koskeneisiin järjestön kokouksiin. Mougeot osallistui myös AEMCP:n 14 päivänä syyskuuta 1993 pidettyyn kokoukseen, jossa sovittiin kartellin uudelleenjärjestelystä. Mougeot on myöntänyt osallistuneensa kyseisen ajankohdan jälkeen vielä yhteen yleiseen kartellikokoukseen, joka pidettiin 22 päivänä syyskuuta 1994. Mougeot'n on lisäksi vahvistettu liittyneen yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta 1995 tehtyihin sopimuksiin. Se on myöntänyt osallistuneensa lisäksi säännöllisesti Ranskan markkinoita koskeneisiin kartellikokouksiin loka-kuun 1993 ja kesän 1995 välisenä aikana. Mougeot on lisäksi vahvistanut, että vaikka se ei osallistunut kokoukseen, se sai kokouksen muilta osanottajilta tietoja kokouksessa sovituista hinnankorotuksista. Koska Mougeot liittyi 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyssä yleisessä kartellikokouksessa tehtyihin sopimuksiin, joihin sisältyy myös päätös korottaa hintoja Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Italiassa syyskuussa 1995, komissio päätelee, että Mougeot oli mukana kartellissa toukokuusta 1992 ainakin syyskuuhun 1995.
- (274) Myös Copigraph (Bolloré) oli AEMCP:n jäsen ja osallistui koko tarkastelujakson ajan säännöllisesti niihin järjestön kokouksiin, joissa käsiteltiin hintojen vahvistamista, ja oli siten mukana kartellissa ainakin tammikuusta 1992 syyskuuhun 1993. Copigraph osallistui saman jakson aikana ainakin niihin kansallisiin kartellikokouksiin, joissa käsiteltiin Ranskan ja Espanjan markkinoita.
- (275) Copigraph (Bolloré) osallistui myös AEMCP:n 14 päivänä syyskuuta 1993 pidettyyn kokoukseen, jossa sovittiin kartellin uudelleenjärjestelystä. Copigraphin osallistumisesta erittäin moniin kansallisiin kartellikokouksiin myös syyskuun 1993 jälkeen ja aina kevääseen 1995 on todisteita. Copigraph myöntää väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa osallistuneensa kartelliin kesään 1995 asti ⁽³¹⁴⁾. Ei ole myöskään erityisolosuhteita, jotka osoittaisivat Copigraphin jättäytyneen kartellijärjestelmän ulkopuolelle kevään 1995 ja syyskuun 1995 välisenä aikana.

c) AEMCP:n muut jäsenet: Mougeot ja Copigraph (Bolloré)

⁽³¹²⁾ Ks. taulukko 7, 228 kohta.

⁽³¹³⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "from January 1992 until a date prior to its approach to the Commission on 19 September 1996". Sappin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20602—20603). (Ks. myös Sappin lausunnot, asiakirja-aineisto, s. 9936 ja 9944—9945.)

⁽³¹⁴⁾ Copigraphin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 19566).

(276) Tämän perusteella on pääteltävä, että Copigraph (Bollo-ré) pysytteli muiden kartellin jäsenten rintamassa koko rikkomisen ajan. Komissio katsookin, että Copigraph oli mukana yleisessä kartellisuunnitelmassa syykuuhun 1995.

d) AEMCP:hen kuulumattomat jäsenet: Carrs, Divipa ja Zicuñaga

(277) Käytettävissä olevien todisteiden perusteella ei voida olla varmoja, mistä lähtien AEMCP:hen kuulumattomat yhtiöt, Carrs, Divipa ja Zicuñaga, olivat mukana kartellissa.

(278) Sappi on vahvistanut lausunnoissaan, että Carrs osallistui Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita käsitelleisiin kokouksiin vuonna 1992, muttei ole ilmoittanut tarkkoja kokouspäivämääriä. Ensimmäinen kokous, jossa Carrsin voitiin todistaa olleen mukana, pidettiin 14 päivänä tammikuuta 1993, ja sen katsotaan olleen mukana kartellissa ainakin kyseisestä päivästä lähtien. Carrs osallistui sen jälkeen vielä ainakin yhteen kokoukseen, joka pidettiin 9 päivänä marraskuuta 1993. Tässä kokouksessa vahvistettuja hintoja oli tarkoitus alkaa soveltaa helmikuussa 1994. Carrs myöntää väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa, että se osallistui Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoihin (Irlannin markkinat mukaan luettuina) liittyvään yhteistoimintaan tammikuusta 1993. Carrsin mukaan sen osallistuminen oli aktiivista vuosina 1993 ja 1994 ja vuoden 1994 lopulta "se ei tavallisesti enää osallistunut kokouksiin, mutta se sai kuitenkin puhelimitse tietoja kyseisten kokouksien päätelmistä, yleensä AWA:lta". Carrs ei voi vahvistaa suoraan päivämääriä, joina se osallistui Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoita käsitelleisiin kartellikokouksiin, mutta vahvistaa, että sen osallistumisen aikana pidettiin useampia kokouksia kuin komissio yksilöi väitetiedoksiannossaan⁽³¹⁵⁾.

(279) Carrs ilmoitti asiakkaille myös helmikuun 1994 jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoita käsitelleissä yleisissä kartellikokouksissa sovitusta arkkien hinnankorotuksista⁽³¹⁶⁾.

(280) Kuten 228 kohdassa todettiin, yleisessä kartellikokouksessa 2 päivänä helmikuuta 1995 päätettiin 1 päivänä

syyskuuta 1995 Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla toteutettavasta korotuksesta. Voidaan päätellä, että Carrsille ilmoitettiin kyseisessä yleisessä kartellikokouksessa tehdystä päätöksestä, johon se sopeutti kilpailukäyttäytymisensä. Carrs ei ole kiistänyt sitä, että se osallistui kartelliin tämän menettelyn kohteena olevan jakson loppuun asti.

(281) Vaikka Carrs oli Euroopan mittakaavassa pieni tuottaja, sen asema Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla oli huomattavasti vahvempi. Sappin arvioiden mukaan Carrs oli vuonna 1995 viidenneksi suurin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille itsejäljentävää paperia toimittava yhtiö (AWA:n, Sappin, Storan ja Koehlerin jälkeen), ja sen markkinaosuus oli vain hieman pienempi kuin Koehlerin (molemmilla oli noin 10 prosentin markkinaosuus)⁽³¹⁷⁾. Carrs on ollut itsejäljentävän paperin markkinoiden edelläkävijä, sillä se on kehittänyt jatkuvasti yhä pidemmälle kehitettyjä ja edistyksellisiä tuotteita. Itsejäljentävän paperin hintojen pysyminen korkeina Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla oli siten sen etujen mukaista. Koska Carrsin asema Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla oli vahva, on epätodennäköistä, että kartelli olisi voinut toimia kyseisellä alueella ilman Carrsia.

(282) Komissio katsoo tämän perusteella, että Carrs osallistui kartelliin tammikuusta 1993 lähtien ja oli mukana ainakin syyskuuhun 1995 asti.

(283) Divipa osallistui ensimmäiseen kartellikokoukseensa 5 päivänä maaliskuuta 1992⁽³¹⁸⁾ ja Zicuñaga 19 päivänä lokakuuta 1993⁽³¹⁹⁾. Niiden osallistumisen kartelliin voidaan katsoa alkaneen kyseisinä päivinä. Viimeinen kokous, johon Divipa ja Zicuñaga todistettavasti osallistuivat, pidettiin 19 päivänä lokakuuta 1994⁽³²⁰⁾. Kyseisen kokouksen osanottajat, Divipa ja Zicuñaga mukaan luettuihin, sopivat tammikuussa 1995 toteutettavista hinnankorotuksista ja tavoitehinnoista⁽³²¹⁾. Komissio päätelee, että Divipa ja Zicuñaga osallistuivat kartelliin ainakin tammikuuhun 1995.

(284) Carrs väittää, että se osallistui vain Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoita käsitelleisiin kartellikokouksiin. Carrsin mukaan se ei tiennyt eikä käsitellyt, että kyseiset kokoukset olivat osa väitettyä kartellia, joka kattoi koko ETA:n. Se väittää, että "arkkien tuottajana ja

⁽³¹⁵⁾ Englanninkielinen alkuteksti: "although it generally no longer attended meetings, it was kept informed of the conclusions of these meetings by telephone — generally by IDEM [AWA]". Carrsin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20348).

⁽³¹⁶⁾ Carrs myy pääasiassa vain arkkeja.

⁽³¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 218.

⁽³¹⁸⁾ Ks. edellä 155—158 kohta.

⁽³¹⁹⁾ Ks. edellä 165 kohta ja Sappin vastaus komission tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 9939).

⁽³²⁰⁾ Mougeot'n vastaus tietopyyntöön (asiakirja-aineisto, s. 7652).

⁽³²¹⁾ Ks. asiakirja-aineisto, s. 1839.

tuottajana, jonka päämarkkina-alueen muodosti jakelija hinnoittelurakenteeltaan ainutlaatuinen Yhdistynyt kuningaskunta, Carrsilla ei ollut mielenkiintoa laajempiin järjestelyihin”⁽³²²⁾.

(285) Divipa ja Zicuñaga kiistävät vastauksissaan väitetiedoksiintoon osallistuneensa millään tavalla yhteistoimintaan Espanjassa tai muilla Euroopan markkinoilla tai Euroopan tasolla. Jos yhteyttä pidettiin, se kohdistui vain espanjalaisiin kilpailijoihin. Nämä kaksi yritystä kiistävät näin ollen osallistuneensa Euroopan tasolla harjoitettuun yhteistoimintaan tai olleensa tietoisia siitä.

(286) Vaikka Carrsin, Divipan ja Zicuñagan on havaittu osallistuneen vain kansallisiin kartellikokouksiin ja niistäkin vain Yhdistyneen kuningaskunnan (Carrs) tai Espanjan (Divipa ja Zicuñaga) markkinoita koskeviin kokouksiin, komissio katsoo, että niiden on täytynyt ymmärtää, että kartelli kattoi koko alueen, josta tuli vuonna 1994 ETA. Kansallisten ja alueellisten kokousten välillä oli tiivis yhteys eivätkä kansallisten kokousten osanottajat voineet olla tietämättömiä siitä, että kokousten tarkoituksena oli täydentää yleisiä kartellikokouksia (ks. 89—94 kohta ja esimerkiksi 297, 211, 279 ja 280 kohta).

(287) Lisäksi kaikki tärkeimmät itsejäljentävän paperin tuottajat, joiden tiedettiin myyvän tuotteitaan koko Euroopan talousalueella, osallistuivat kartellitoimintaan Yhdistyneen kuningaskunnan ja Espanjan markkinoilla kyseisten yritysten rinnalla. Jotkin näistä yrityksistä johtivat kartellia kyseisten kaksien markkinoiden osalta.

(288) Komissiolla on suurimmalta osalta kartellijaksoa tarkat tiedot seuraavien yritysten myynnistä alueella, josta tuli vuonna 1994 ETA: AWA, Divipa, Koehler, Mougeot, Sappi, Stora, Torraspapel, Zanders ja Zicuñaga⁽³²³⁾. Tiedot osoittavat, että rikkomisen aikana kyseisten yritysten yhteenlaskettu myynti ETAssa muualla kuin niiden kotimarkkinoilla (eli niiden tuotantopaikkakunnilla) oli yli 56 prosenttia (ks. 30 kohta). Kartellijaksolle oli tyypillistä myös merkittävä kauppavaihto yhteisön ja EFTA-

maiden välillä. Vuonna 1994 itsejäljentävää paperia myytiin runsaasti Itävaltaan, Suomeen ja Ruotsiin. Vuodesta 1994 kauppaa käytiin myös Islannin ja Norjan kanssa.

(289) Näiden seikkojen perusteilla on todettava, että Carrs, Divipa ja Zicuñaga eivät voineet olla siinä uskossa, että kansallinen kartellitoiminta, johon ne osallistuivat, ei ulottunut laajemmalle. Niiden onkin katsottava olevan vastuussa rikkomisen kaikista osa-alueista eikä pelkästään edellä mainittujen yksittäisten markkinoiden osalta⁽³²⁴⁾.

1.4.5.3 Arviointi osapuolten esittämistä väitteistä

a) Kartellin tavoitteet

(290) AWA, MHTP (Stora) ja Koehler väittävät, että kartelli koski pääasiassa hintojen yhteensovittamista ja myyntikiintiöistä tai markkinaosuuksista sovittiin vain silloin tällöin. Koehlerin mukaan yleiseurooppalaisella tasolla ei sovittu myyntikiintiöistä eikä markkinaosuuksista⁽³²⁵⁾.

(291) MHTP (Stora) ja Koehler väittävät myös, ettei kartellissa vaihdettu yleisesti tietoja kunkin yrityksen myyntiluvuista. Ne väittävät, että komission mainitsemassa vaihtotoiminnassa on epäilemättä kyse yksittäistapauksista. Koehlerin mukaan yritysten hinnoista ja myyntimääristä ei vaihdettu yksityiskohtaisia, yrityskohtaisia tietoja yleiseurooppalaisella tasolla. Se väittää, että ”aiemmista myyntimääristä vaihdettiin aluetasolla tietoja vain joissakin erityistapauksissa”⁽³²⁶⁾.

(292) Komissio väittää, että vaikka yleisen kilpailunvastaisen suunnitelman päätavoitteena oli sopia hinnankorotuksista, joissakin kansallisissa kartellikokouksissa jaettiin myyntikiintiöitä ja määritettiin markkinaosuuksia⁽³²⁷⁾. Näillä toimenpiteillä pyrittiin varmistamaan hinnankorotusten täytäntöönpano. Helmikuun 2. päivänä 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjasta havaitaan, että myyntimäärät ja markkinaosuudet olivat myös yleisten kartellikokousten asialistalla. Komissio korostaa

⁽³²⁴⁾ Ks. 325 kohta.

⁽³²⁵⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: AWA (asiakirja-aineisto, s. 19730—19731), Koehler (s. 20725—20726) ja MHTP (Stora) (s. 20406—20407).

⁽³²⁶⁾ Saksankielinen alkuteksti: ”Darüber hinaus war das Austausch von Verkaufsmengen vergangener Zeiträume auf regionaler Einzelfälle beschränkt”. Vastaukset väitetiedoksiintoon: MHTP (asiakirja-aineisto, s. 20405) ja Koehler (s. 20727).

⁽³²⁷⁾ Ks. luku 1.4.4.2 ”Myyntikiintiöiden ja markkinaosuuksien jakaminen”.

⁽³²²⁾ Alkuteksti: ”as a producer of sheets, whose primary market was the UK, a country with a unique distribution and pricing structure, Carrs had no interest in any wider arrangements”. Carrsin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20370).

⁽³²³⁾ Vuodelta 1992 komissiolla on tarkat tiedot kuudesta yrityksestä, vuosilta 1993 ja 1994 kahdeksasta yrityksestä ja vuosilta 1995—1997 yhdeksästä yrityksestä.

myös, että monet kokouspöytäkirjat ovat todisteena myyntikiintiöiden jakamista ja markkinaosuuksista sopimista koskevien luottamuksellisten tietojen vaihdosta. On lisäksi huomattava, että tapauksissa, joista on saatavilla kartellikokousta koskevia pöytäkirjoja tai muita raportteja, asiakirjat sisältävät useimmiten suoria todisteita tai viittauksia myyntikiintiöiden jakamiseen, markkinaosuuksista sopimiseen ja/tai arkaluontoisten tietojen vaihtoon.

b) Kartellikokouksia koskevat todisteet

b) 1) AEMCP:n kokoukset ja yleiset kartellikokoukset

(293) Koehler, Mougeot ja Copigraph kiistävät komission havainnon, jonka mukaan ennen syyskuuta 1993 pidetyt AEMCP:n kokoukset olivat luonteeltaan kilpailunvastaisia. Koehler väittää, että kartelliin liittyvien tosiseikkojen kuvaus ei tarjoa näyttöä tai yksityiskohtia, joiden perusteella voitaisiin päätellä, että AEMCP:n virallisten kokousten sisältö oli syyskuuhun/lokakuuhun 1993 saakka luonteeltaan kilpailunvastaista⁽³²⁸⁾. Mougeot kiistää aiemman lausuntonsa väittämällä, että ”väitetiedoksianto ei todista, että AEMCP:n kokoukset olisivat tarjonneet puitteet yhteistoimintamekanismeille ennen järjestön uudelleenjärjestelyä syyskuussa 1993”. Mougeot väittää myös, että se osallistui AEMCP:n kokoukseen järjestön jäsenenä ensimmäistä kertaa 9 päivänä helmikuuta 1993 oltuaan siihen saakka pelkästään tarkkailija⁽³²⁹⁾.

(294) Copigraph väittää, että koko kartelli käynnistettiin [AWA:n työntekijän]* ehdotettua AEMCP:n 14 päivänä syyskuuta 1993 Frankfurtissa pidetyssä kokouksessa eurooppalaisten itsejäljentävän paperin tuottajien kartellijärjestelmän perustamista. Copigraph väittää, että yritykset eivät olleet siihen mennessä vaihtaneet AEMCP:n piirissä kilpailunvastaisia tietoja⁽³³⁰⁾.

(295) Komissio katsoo, että Sappin, Mougeot'n ja AWA:n lausunnot tulkittuna yhdessä todistavat, että yleisiä kartellikokouksia pidettiin ainakin vuodesta 1992. Sappilta saa-

⁽³²⁸⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20704—20705).

⁽³²⁹⁾ Ranskankielinen alkuteksti: ”la Communication des griefs ne démontre pas que les réunions de l'AEMCP ont servi de cadre à des mécanismes collusoires avant la restructuration de l'association en septembre 1993” Mougeot'n vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19717—19718).

⁽³³⁰⁾ Copigraphin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19560—19561).

dut todisteet vahvistavat lisäksi, että ennen syyskuuta 1993 yhteistoimintaa harjoitettiin myös AEMCP:n kokouksissa tai näiden kokousten yhteydessä pidetyissä kokouksissa (112—113 kohta). Se seikka, että Mougeot ei ollut vielä AEMCP:n jäsen osallistuttuaan ensimmäisiä kertoja järjestön kokouksiin ei sulje sitä kokouksissa harjoitetun yhteistoiminnan ulkopuolelle, sillä on näyttöä siitä, että Mougeot osallistui salaiseen yhteydenpitoon yleisissä kartellikokouksissa toukokuusta 1992 lähtien. Copigraphin väitteen osalta on muistutettava, että komission hallussa oleva asiakirjanäyttö osoittaa selkeästi kartellin toiminnan ennen syyskuuta 1993 sekä kansallisella/alueellisella että yleisellä tasolla (eli Euroopan tasolla AEMCP:n kokouksissa).

b) 2) Kansalliset tai alueelliset kartellikokoukset

(296) Copigraph, Koehler ja Mougeot kiistävät Sappilta ja AWA:lta saadut todisteet niiden osallistumisesta kansallisiin tai alueellisiin kartellikokouksiin ennen syyskuuta 1993. Copigraph, Koehler ja Zanders torjuvat myös AWA:n toimittamat todisteet niiden osallistumisesta kartellikokouksiin kevään 1995 jälkeen.

(297) Copigraph väittää, että Sappin antamat todisteet kumoavat syyskuuta 1993 edeltävää aikaa koskevat AWA:n todisteet, sillä Sappi ei mainitse Copigraphia erikseen niiden osanottajien joukossa, joiden se on maininnut osallistuneen Ranskan markkinoita käsitelleisiin kokouksiin ennen syyskuuta⁽³³¹⁾.

(298) Koehler väittää, että Sappilta ja AWA:lta saadut lausunnot ja asiakirjat ovat epämääräisiä, sillä niissä todetaan pelkästään, että Koehlerin uskotaan osallistuneen kokouksiin tai lausunnon antanut työntekijä ei ole varma siitä, oliko Koehler mukana. Kokousten sisällön osalta Koehler pitää⁽³³²⁾ AWA:n lausunnon merkitystä vähäisenä eikä katso sen voivan todistaa mitään. Lausunnossa todetaan, että ”osassa edellä kuvatuista kokouksista keskusteltiin myös itsejäljentävän paperin hinnoista ja perinteisistä suuntauksista ja toisinaan keskustelut ulot-

⁽³³¹⁾ Copigraphin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19562—19565).

⁽³³²⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiantoon, s. 32—40 ja 49 (asiakirja-aineisto, s. 20708).

tuivat jopa hinnankorotusilmoituksia koskeviin suunnitelmiin”⁽³³³⁾. Koehler väittää, että ennen syyskuuta/lokakuuta 1993 pidettyjä kansallisia kartellikokouksia koskeva asiakirjanäyttö ei tue missään mielessä komission havaintoa, jonka mukaan kyseisissä kokouksissa olisi ollut kyse yhteistoiminnasta⁽³³⁴⁾.

(299) Koehlerin mukaan on mahdollista, että tammikuusta 1992 noin syyskuuhun 1993 olisi ollut toiminnassa kartelli, johon Koehler osallistui, sillä sen hinnat laskivat — pienin vaihteluin — kyseisen jakson aikana. Koehler väittää, että ”jo pelkästään tämä osoittaa, ettei kyseisen jakson aikana ollut olemassa kartellia”⁽³³⁵⁾.

(300) Espanjalaiset Torraspapel, Zicuñaga ja Divipa kiistävät komission väitetiedoksiannossa esitetyt havainnot kokonaisuudessaan. Ne väittävät, että komissio ei ole kyennyt antamaan suoraa näyttöä yhteistoiminnasta ja/tai niiden osallistumisesta kyseisiin järjestelyihin ja on tulkinnut saatavilla olevia asiakirjoja väärin. Lisäksi Torraspapel, Zicuñaga ja Divipa väittävät, että Sappin, Mougeot'n ja AWA:n lausuntoja ei voida pitää pätevinä todisteina rikkomisesta ja että kyseisiä lausuntoja on syytä epäillä, koska niiden luotettavuudesta ei ole takeita. Kyseisten yritysten mukaan komissio on vain hyväksynyt Sappin, AWA:n ja Mougeot'n lausunnot tarkastamatta niitä ja tekemättä tarvittavia tutkimuksia. Zicuñaga huomauttaa myös, että Sappin toimittamia asiakirjoja ei voida katsoa todisteeksi kartellista, koska Sappi ei taannut niiden luotettavuutta. Kyseiset espanjalaiset yritykset väittävät, että on Sappin, AWA:n ja Mougeot'n etujen mukaista kiinnittää komission huomion keskipiste Espanjan ja Portugalin markkinoihin, jotka ovat pienet verrattuna markkinoihin, joilla Sappi, AWA ja Mougeot harjoittavat laajempaa toimintaa (esimerkiksi Yhdistynyt kuningaskunta ja Ranska)⁽³³⁶⁾.

(301) Komissiolla ei ole mitään syytä uskoa, että Sappi, AWA ja Mougeot olisivat vääristelleet totuutta toimittamisensa lausunnoissa, asiakirjoissa ja vastauksissa. Kyseisten todisteiden perusteella on päivänselvää, että ne osallistui-

vat kartelliin sen täysjäsenenä. Niiden lausunnot ja vastaukset ovat vastoin niiden omia etuja ja täysin uskottavia saatavilla olevan asiakirjanäytön perusteella.

(302) Väitteet, joiden mukaan Mougeot'n ja Sappin lausunnot ja AWA:n vastaus ovat ”epämääräisiä” tai ”epätarkkoja” eivätkä siitä syystä todista mitään, on myös hylättävä. Kartellikokousten ja lausuntojen tai vastausten välillä oli useimmissa tapauksissa kulunut huomattavasti aikaa. Onkin ymmärrettävää, että kartellista kertovat henkilöt ovat käyttäneet varovaisia ilmauksia. Komissio katsoo, että tiedot voivat tästä syystä olla joiltakin osin puutteellisia, mutta ei ole mitään syytä uskoa, että niiden lausunnot olisivat osittain virheellisiä. Komissio uskoo, että lausunnot antaneet henkilöt ja yritykset eivät olisi nimenneet muita yrityksiä edes kartellikokousten mahdollisiksi osanottajiksi, jos ne eivät olleet mukana kartellissa kyseisenä aikana. Epävarmuustekijät koskevatkin vain sitä, osallistuivatko eräät kartellin jäsenet yksittäiseen kokoukseen, eikä sitä, osallistuivatko ne yleiseen kilpailuvastaiseen suunnitelmaan. Nämä ongelmat ovat verrattavissa siihen seikkaan, että yritysten kannalta on ollut helpompaa määrittää jaksot, jonka aikana yleisen kartellistrategian täytäntöönpanoa käsittelevät kokoukset pidettiin, kuin paikat, joissa yksittäiset kartellikokoukset pidettiin. Kokousten osanottajista ja tehdyistä sopimuksista on lisäksi runsaasti suoria todisteita, jotka ovat yhdenmukaisia Mougeot'n ja Sappin antamien lausuntojen kanssa.

(303) Komission on hylättävä myös Zicuñagan väite, jonka mukaan Sappin toimittamat asiakirjat eivät ole luotettavia todisteita, koska Sappi on itse huomauttanut, ettei se voi vahvistaa asiakirjojen aitoutta. Sappi toi esiin varauksia entisen työntekijänsä toimittamien kartelliasiakirjojen luotettavuudesta ja pätevyyydestä vain 29 päivänä syyskuuta 1996 päivätyssä ensimmäisessä kirjeessään komissiolle. Sappin antamassa selvityksessä todetaan, että koska asiakirjat annettiin sille kyseisen henkilön irtisanomisesta aiheutuneiden korvausneuvotteluiden yhteydessä, se ei tiennyt, kuinka asiakirjat oli tulkittava. Tämän ensimmäisen yhteydenoton jälkeen Sappi käynnisti sisäiset tutkimukset aiheesta eikä aineistossa, jonka se toimitti myöhemmin komissiolle, tehty varauksia komissiolle toimitetuista asiakirjoista eikä lausunnoista. Tähän myöhempään aineistoon sisältyvät 11 päivänä marraskuuta 1996 päivätyt lausunnot ja 18 päivänä toukokuuta 1999 päivätyt aineisto, johon on koottu ja jossa arvioidaan komissiolle toimitettujen todisteiden pääkohdat 29 päivänä syyskuuta 1996 annetuista ensimmäisistä asiakirjoista alkaen.

(304) On myös huomattava, että Koehlerin, Mougeot'n ja Copigraphin osallistumisesta kartelliin ennen syyskuuta

⁽³³³⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”at some of these meetings described above, carbonless paper prices were also discussed, including discussions of historical trends, but also extending to an exchange of intentions regarding announcements of price increases”. AWA:n lausunto (asiakirja-aineisto, s. 7829).

⁽³³⁴⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20705—20712).

⁽³³⁵⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20712). Saksankielinen alkuteksti: ”Allein dies belegt, dass ein Kartell in diesem Zeitraum nich gegeben hat”.

⁽³³⁶⁾ Vastaukset väitetiedoksiantoon: Torraspapel (asiakirja-aineisto, s. 20439), Zicuñaga (s. 18477) ja Divipa (s. 19597).

1993 ja espanjalaisten yritysten osallistumisesta yleensä on todisteena useampia lausuntoja tai asiakirjoja.

6 OSA II — OIKEUDELLINEN ARVIOINTI

2.1 OIKEUSKÄYTÄNTÖ

- (305) Kyseisten yritysten väliset järjestelyt koskevat koko Euroopan talousaluetta.
- (306) ETA-sopimus, jossa on vastaavia kilpailumääräyksiä kuin EY:n perustamissopimuksessa, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. ETA-sopimuksen kilpailumääräyksiä (erityisesti ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa) sovelletaan kyseisestä päivästä lähtien tässä päätöksessä järjestykseen, joita vastaan on esitetty väitteitä ⁽³³⁷⁾.
- (307) Järjestelyihin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa siltä osin kuin ne vaikuttivat kilpailuun yhteismarkkinoilla ja yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kartellin toimintaan sovelletaan ETA-sopimuksen 53 artiklaa siltä osin kuin se vaikutti yhteisön jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden väliseen kauppaan tai ETA:an kuuluvien EFTA-maiden väliseen kauppaan.
- (308) Jos sopimus tai käytäntö vaikuttaa vain yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, asia pysyy komission toimivallassa ja komissio soveltaa siihen EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa. Jos sopimus toisaalta vaikuttaa vain EFTA-maiden väliseen kauppaan, EFTAn valvontaviranomainen (EVV) on yksin toimivaltainen ja soveltaa ETA-sopimuksen 53 artiklassa olevia ETA:n kilpailusääntöjä ⁽³³⁸⁾.
- (309) Tarkasteltavana olevassa asiassa toimivalta kuuluu komissiolle, joka soveltaa tapaukseen ETA-sopimuksen 56 artiklan nojalla EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa, sillä kartellilla oli tuntuva vaikutus EY:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun yhteismarkkinoilla.

2.2 EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 81 ARTIKLAN JA ETA-SOPIMUKSEN 53 ARTIKLAN SOVELTAMINEN

2.2.1 EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 81 ARTIKLAN 1 KOHTA JA ETA-SOPIMUKSEN 53 ARTIKLAN 1 KOHTA

- (310) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan määräysten mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomia ja

⁽³³⁷⁾ Ks. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen päätössiakirja, EYVL L 1, 3.1.1994, s. 3.

⁽³³⁸⁾ ETA-sopimuksen 56 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla ja Euroopan komission toimivaltaa rajoittamatta, jos toimenpide vaikuttaa yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, EFTAn valvontaviranomainen tekee päätökset myös tapauksissa, joissa asianomaisten yritysten liikevaihdosta ETA-sopimuksen soveltamisalueella vähintään 33 prosenttia kertyy EFTA-valtioiden alueelta.

kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja, rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita taikka jaetaan markkinoita tai hankintaläheteitä.

- (311) ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa (joka on muotoiltu EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan mallin mukaan) on samanlainen kieltö. Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa oleva viittaus ”jäsenvaltioiden väliseen” kauppaan on kuitenkin korvattu viittauksella ”sopimuspuolten väliseen” kauppaan ja viittaus kilpailuun ”yhteismarkkinoilla” on korvattu viittauksella kilpailuun ”[ETA-]sopimuksen soveltamisalueella”.

2.2.2 SOPIMUKSET JA YHDENMUKAISTETUT MENETTELY- TAVAT

- (312) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa kielletään sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat.
- (313) Voidaan katsoa, että kyse on sopimuksesta, kun osapuolet noudattavat yhteistä suunnitelmaa, joka rajoittaa tai joka todennäköisesti rajoittaa niiden omaa liiketoimintaa määräämällä niiden yhteisen toiminnan suuntaviivoista tai pidättäytymisestä toiminnasta markkinoilla. Sopimusta ei välttämättä tarvitse tehdä kirjallisesti; muodollisuudet eivät ole tarpeen eikä mitään sopimusrangaistuksia tai toimeenpanokeinoja vaadita. Sopimuksen olemassaolo voi näkyä suoraan tai välillisesti osapuolten toiminnassa.
- (314) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa T-305/94 jne., Limburgse Vinyl Maatschappij N.V. ja muut vastaan komissio, antamassaan tuomiossa (”PVC II”) ⁽³³⁹⁾, että oikeuskäytännössä vahvistetaan selkeästi, että kun yritykset ovat ilmaisseet selvästi yhteisen aikomuksensa toimia markkinoilla tietyllä taval-

⁽³³⁹⁾ Yhdistetyt asiat T-305/94 jne., Limburgse Vinyl Maatschappij N.V. ym. v. komissio (PVC II) (Kok. 1999, s. II-931, 715 kohta).

- la, on olemassa riittävät perusteet sille, että yritysten katsotaan tehneen perustamissopimuksen [81 artiklan 1 kohdan] mukaisen sopimuksen ⁽³⁴⁰⁾.
- (315) Perustamissopimuksen 81 artiklassa ⁽³⁴¹⁾ erotetaan yhdenmukaistettujen menettelytapojen käsite yritysten välisistä sopimuksista tai yritysten yhteenliittymien päätöksistä; tavoitteena on sisällyttää artiklan kieltojen soveltamisalaan sellainen yritysten välinen yhteensovittamisen muoto, jossa kilpailun riskit tietoisesti vaihdetaan yritysten väliseen käytännön yhteistyöhön ja jossa yritysten välisellä yhteistyöllä tietoisesti korvataan kilpailun aiheuttamat riskit, vaikka yritykset eivät olisikaan tehneet asiasta varsinaista sopimusta ⁽³⁴²⁾.
- (316) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä määrätty yhteensovittamisen ja yhteistoiminnan perusteet, joissa ei missään tapauksessa vaadita todellisen suunnitelman laatimista, on ymmärrettävä perustamissopimuksen kilpailun liittyviin ehtoihin luonnostaan kuuluvan käsitteen valossa, jonka mukaan jokaisen taloudellisen toimijan on määrättävä riippumattomasti kaupallisista menettelytavoistaan, joita se aikoo noudattaa yhteismarkkinoilla. Riippumattomuuden vaatimus ei poista yrityksiltä oikeutta sopeutua järkevästi kilpailijoidensa nykyiseen tai odotettavissa olevaan toimintaan, mutta se estää ehdottomasti kaikki niiden väliset suorat tai välilliset yhteydet, joiden tarkoituksena tai tuloksena on joko vaikuttaa todellisen tai mahdollisen kilpailijan toimintaan markkinoilla tai paljastaa tällaiselle kilpailijalle toimintatavat, joita ne ovat itse päättäneet noudattaa tai joita ne suunnittelevat noudattavansa markkinoilla ⁽³⁴³⁾.
- (317) Näin ollen käyttäytyminen voidaan luokitella perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan mukaiseksi "yhdenmukaistetuksi menettelytavaksi" jopa silloin, kun osapuolilla ei ole yhteistä suunnitelmaa, joka määrittelee niiden toiminnan markkinoilla, mutta ne ovat ottaneet käyttöön tai noudattavat salaisia menettelytapoja, jotka edistävät niiden liiketoiminnan yhteensovittamista ⁽³⁴⁴⁾.
- (318) Vaikka yhdenmukaistetun menettelytavan käsite perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan nojalla edellyttää yhdenmukaistamisen lisäksi myös yhdenmukaistamisesta johtuvaa markkinakäyttäytymistä, vastakkaisten todistaiden puuttuessa voidaan olettaa, että yritykset, jotka osallistuvat yhdenmukaistamiseen ja jatkavat toimintaansa markkinoilla, ottavat huomioon kilpailijoiden kanssa vaihdetut tiedot määrittäessään omaa käyttäytymistään markkinoilla. Näin on varsinkin silloin, jos yhdenmukaistaminen on säännöllistä ja pitkäaikaista. Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa kielletään yhdenmukaistettu menettelytapa myös siinä tapauksessa, ettei menettelytavalla ole kilpailunvastaisia markkinavaikutuksia ⁽³⁴⁵⁾.
- (319) Etenkään pitkäaikaisen ja monimutkaisen rikkomisen kohdalla komission ei tarvitse luonnehtia rikkomista yksinomaan yhdeksi kiellettyjen käyttäytymistapojen muodoksi. Sopimuksen ja yhdenmukaistetun menettelytavan käsitteet ovat joustavia ja osittain päällekkäisiä. Käsitteitä ei käytännössä ehkä edes ole mahdollista erottaa toisistaan, koska rikkomisessa voi esiintyä samanaikaisesti kielletyn toiminnan molempien muotojen tunnusmerkkejä, kun taas erikseen tarkasteltuina rikkomisen joitakin ilmenemismuotoja voitaisiin kuvata täsmällisesti juuri tietynä toimintamuotona. Olisi kuitenkin keinotekoista erottaa monia erillisiä rikkomisen muotoja hankkeesta, jota voidaan kiistatta pitää jatkuvana yhteishankkeena ja jolla on yksi ja sama kokonaistavoite. Kartelli voi näin ollen olla samanaikaisesti sopimus ja yhdenmukaistettu menettelytapa. Perustamissopimuksen 81 artiklassa ei määritellä erillistä luokkaa tarkasteltavana olevan asian kaltaiselle monimutkaiselle rikkomiselle ⁽³⁴⁶⁾.
- (320) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti PVC II -tuomioissaan ⁽³⁴⁷⁾, että kun on kyse useiden tuottajien välisestä monimutkaisesta rikkomisesta, jolla tuottajat pyrkivät useiden vuosien ajan sääntelemään markkinoita keskenään, komission ei voida odottaa luokittelevan kunkin yrityksen ja kunakin ajankohtana tapahtunutta rikkomista täsmällisesti, sillä molemmat rikkomisen muodot kuuluvat joka tapauksessa perustamissopimuksen [81] artiklan soveltamisalaan.
- (321) Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus ei edellytä vastaavaa varmuutta kuin yksityisoikeuden mukaisen toimitussopimuksen täytäntöönpano. Kun kyse on lisäksi monimutkaisesta ja pitkäaikaisesta kartel-

⁽³⁴⁰⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan tulkittamiseksi koskee yhtäläisesti myös ETA-sopimuksen 53 artiklaa. Ks. ETA-sopimuksen johdanto-osan 4 ja 15 kappale sekä 6 artikla, EFTAn valvontaviranomaisen ja yhteisöjen tuomioistuimen välisen sopimuksen 3 artiklan 2 kohta ja asia W-1/94, tuomio 16.12.1994, 32—35 kohta.

⁽³⁴¹⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, jota tarkastellaan jäljempänä perustamissopimuksen 81 artiklan tulkinnan yhteydessä, esitetään periaatteita, jotka olivat vakiintuneet käyttöön jo ennen ETA-sopimuksen allekirjoittamista. Kyseinen oikeuskäytäntö koskee siten yhtäläisesti myös ETA-sopimuksen 53 artiklaa.

⁽³⁴²⁾ Asia 48/69, Imperial Chemical Industries v. komissio (Kok. 1972, s. 619, 64 kohta).

⁽³⁴³⁾ Yhdistetyt asiat 40-48/73 jne., Suiker Unie ja muut v. komissio (Kok. 1975, s. 1663).

⁽³⁴⁴⁾ Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa T-7/89, Hercules v. komissio, (Kok. 1991, s. II-1711, 256 kohta).

⁽³⁴⁵⁾ Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-199/92P, Hüls v. komissio (Kok. 1999, s. I-4287, 158—166 kohta).

⁽³⁴⁶⁾ Ks. asia T-7/89, Hercules v. komissio, *ibid.*, 264 kohta.

⁽³⁴⁷⁾ Ks. asiat T-305/94 jne., Limburgse Vinyl Maatschappij N.V. v. komissio, *ibid.*, 696 kohta.

lista, käsitettä "sopimus" voidaan ongelmitta soveltaa paitsi yleissuunnitelmaan tai nimenomaisesti sovittuihin ehtoihin, myös samojen mekanismien perusteella ja saman yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi sovittujen tekijöiden täytäntöönpanoon.

- (322) Kuten yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota tukien) on vahvistanut asiassa C-49/92 P, komissio vastaan Anic ⁽³⁴⁸⁾, EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan sanamuodosta seuraa, että sopimus voi koostua paitsi yksittäisestä toimenpiteestä, myös toimenpidesarjasta tai toimintatavasta.
- (323) Monista eri osista koostuvaa kartellia voidaan siten perustellusti pitää yhtenä jatkuvana rikkomisena. Sopimusta voidaan muuttaa ajoittain tai sen rakennetta sopeuttaa tai lujittaa uusien kehitysnäkymien ottamiseksi huomioon. Se mahdollisuus, että toimenpidesarjan tai jatkuvan toimintatavan yksi tai useampi osa voisivat olla erikseen ja itsessään tekijöitä, jotka rikkovat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa, ei vaikuta tämän arvioinnin pätevyYTEEN.
- (324) Vaikka kartelli on yhteisyritys, kukin sopimuspuoli voi osallistua siihen omalla erityispanoksellaan. Jokin yritys tai jotkin yritykset voivat olla kartellissa määräävässä asemassa ja johtaa sitä. Kartellissa voi ilmetä sisäisiä ristiriitoja ja kilpailua tai jopa vilppiä, mutta nämä seikat eivät kuitenkaan estä sitä, että järjestelyssä on kyse perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan mukaisesta sopimuksesta tai yhdenmukaistetusta menettelytavasta, jos järjestelyllä on yhteinen ja jatkuva tavoite.
- (325) Pelkästään se, että kullakin kartellin jäsenellä voi olla sen omiin erityisolosuhteisiin mukautettu tehtävä kartellissa, ei sulje pois sitä, että kartellin jokainen jäsen on vastuussa rikkomisen kaikista osa-alueista ja siten myös kartellin muiden jäsenten toteuttamista toimenpiteistä, joilla on sama lainvastainen tavoite ja sama kilpailunvastainen vaikutus. Yrityksellä, joka osallistuu yhteiseen laittomaan toimintaan edistämällä yhteisen tavoitteen saavuttamista, on yhtäläinen vastuu kartellin muiden jäsenten saman rikkomisen yhteydessä toteuttamista toimenpiteistä koko siltä ajalta, jonka yritys on mukana yhteisessä järjestelyssä. Tämä pitää paikkansa erityisesti silloin, kun on ilmeistä, että yritys oli tietoinen muiden osallistujien lait-

tomasta käyttäytymisestä tai sen voidaan kohtuudella olettaa aavistaneen tai olleen tietoinen laittomasta toiminnasta, mutta on kuitenkin valmis ottamaan riskin ⁽³⁴⁹⁾.

2.2.3 YKSI JATKUVA RIKKOMINEN

- (326) Sappin antamista lausunnoista ja asiakirjoista ilmenee, että itsejäljentävän paperin eurooppalaisten tuottajien välillä on ollut salaista yhteydenpitoa ainakin 1980-luvun puolivälistä lähtien. Ei ole kuitenkaan asiakirjainäyttöä eikä kartellin muilta jäseniltä saatuja lausuntoja, joiden perusteella komissio voisi arvioida perustamissopimuksen 81 artiklan nojalla tuottajien toiminnan luonnetta 1980-luvun puolivälin ja vuoden 1992 välisen jakson aikana.
- (327) Vuoden 1992 alussa alkaneelta jaksolta on kuitenkin runsaasti todisteita yhdestä ja jatkuvasta yhteistoiminnasta alueella, josta tuli vuonna 1994 ETA. Tämä kilpailun rajoittamiseen tähtäävän yleissuunnitelman soveltamista koskeva sopimus voidaan ajoittaa vähintään vuoden 1992 alkuun. Yhteistoiminnalla oli yksi ainoa kilpailunvastainen, taloudellinen tavoite: itsejäljentävän paperin hintojen korottaminen koko sillä alueella, josta tuli ETA vuonna 1994.
- (328) Komission keräämistä todisteista ja erityisesti Mougeot'n lausunnosta ja Sappilta ja AWA:lta saaduista todisteista ilmenee, että itsejäljentävän paperin hintoja pyrittiin korottamaan yleisellä kartellisuunnitelmalla, joka koski koko ETAa. On ilmeistä, että yritykset käyttivät kartellisuunnitelman täytäntöönpanoon syyskuuhun 1993 asti AEMCP:n kokouksia ja sen jälkeen muita kuin AEMCP:n kokouksia. Säännöllisissä kokouksissa ja lukuisten hinnankorotusten kautta laaditussa suunnitelmassa ei voida katsoa olevan kyse erillisistä sopimuksista vaan saman yleisen ja laittoman järjestelmän noudattamisesta monien eri operatiivisten järjestelyiden avulla. Kyseisten käyttäytymistapojen voidaan katsoa olevan yhden rikkomisen osa-alueita, sillä ne olivat osa kokonaissuunnitelmaa, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen ⁽³⁵⁰⁾.
- (329) Komissio keräsi todisteita kilpailijoiden välisestä yhteistoiminnasta vuoden 1992 alun ja syyskuun 1995 välisen jakson ajalta.

⁽³⁴⁹⁾ Ibid., 83 kohta.

⁽³⁵⁰⁾ Ks. asia T-1/89, Rhône-Poulenc v. komissio (Kok. 1991, s. II-867, 126 kohta) ja yhdistetyt asiat T-25/95 ym., 15.3.2000, 4027 kohta.

⁽³⁴⁸⁾ Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni SpA (Kok. 1999, s. I-4125, 81 kohta).

(330) AEMCP:n kaikki jäsenyhtiöt, eli AWA, Binda, Copigraph, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel, Zanders ja Mougeot (joka liittyi AEMCP:hen vuonna 1992) ja myös AEMCP:hen kuulumattomat Carrs, Divipa ja Zicuñaga osallistuivat tähän suunnitelmaan, jota noudatettiin yli kolme ja puoli vuotta ja jossa käytettiin koko ajan samoja mekanismeja ja pyrittiin samaan yleistavoitteen, kilpailun poistamiseen markkinoilta. Näihin sääntöjenvastaisiin toimenpiteisiin osallistuneet tiesivät tai niiden olisi pitänyt tietää, että toimenpiteet kuuluivat tähän yhteiseen lainvastaiseen tavoitteeseen tähtäävään kokonaissuunnitelmaan ⁽³⁵¹⁾.

(331) Koska tuottajat pyrkivät yhdessä poistamaan kilpailun itsejäljentävän paperin tuotannon markkinoilta soveltamalla yhteistä suunnitelmaa, jota ne noudattivat määrätietoisesti kartellin keskeytysjaksosta huolimatta, komissio katsoo, että kyseessä oleva toiminta muodostaa yhden jatkuvan EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan rikkomisen.

2.2.4 KILPAILUN RAJOITTAMINEN

(332) Tarkasteltavina olevien järjestelyiden tavoitteena ja tuloksena oli kilpailun rajoittaminen yhteisössä ja Euroopan talousalueella.

(333) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa mainitaan erikseen kilpailua rajoittavina sopimukset ja yhdenmukaisesti menettelytavat, joilla

- suoraan tai välillisesti vahvistetaan hintoja tai muita kauppaehtoja
- rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa tai markkinoita
- jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä.

(334) Kartellia on tarkasteltava kokonaisuutena ja kaikkien olosuhteiden kannalta. Tähän kartelliin sisältyvien sopimusten ja järjestelyiden muodostaman kokonaisuuden tärkeimpiä kilpailua rajoittavia osa-alueita, joita voidaan pitää EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina kilpailunrajoituksina, ovat

- sopiminen yhteisistä hinnankorotuksista;
- myyntikiintiöiden jakaminen ja markkinaosuuksista sopiminen (pääasiassa kansallisissa kartellikokouksissa);

— rajoittavien sopimusten täytäntöönpanon varmistavan seurantajärjestelmän suunnittelu ja soveltaminen;

— omien toimintatapojen ja hinnoittelukäytäntöjen mukauttaminen rajoittavien sopimusten täytäntöönpanon takaamiseksi;

— osallistuminen säännöllisiin kokouksiin ja muunlainen yhteydenpito, jonka kautta sovittiin kyseisistä rajoituksista ja toteutettiin ne ja/tai tehtiin niihin vaaditut muutokset.

(335) Kyseisten järjestelyiden tavoitteena on rajoittaa kilpailua EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Kyseisiä järjestelyitä kuvataan yksityiskohtaisesti tämän päätöksen osassa I. Kuvauksen tueksi esitetään laajoja ja selkeitä todisteita, joihin on viitattu järjestelmällisesti kautta koko päätöstekstin.

(336) Vaikka sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kilpailua rajoittava tavoite on riittävä peruste päätelmälle, jonka mukaan sopimukset ja menettelytavat kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, myös järjestelyiden kilpailua rajoittavat vaikutukset on vahvistettu (ks. 382—387 kohta).

2.2.5 KARTELLIN VAIKUTUS YHTEISÖN JÄSENVALTIOIDEN JA ETA-SOPIMUKSEN OSAPUOLTEN VÄLISEEN KAUPPAAN

(337) Tuottajien välisellä jatkuvalla sopimuksella oli tuntuva vaikutus yhteisön jäsenvaltioiden ja ETA-sopimuksen osapuolten väliseen kauppaan.

(338) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohta on suunnattu sellaisiin sopimuksiin, jotka voivat haitata yhteisön jäsenvaltioiden välisten yhteismarkkinoiden toteutumista joko kansallisia markkinoita jakamalla tai vaikuttamalla kilpailurakenteeseen sisämarkkinoilla. Vastaavasti ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohta on suunnattu sopimuksiin, jotka haittaavat yhdenmukaisen Euroopan talousalueen luomista.

(339) Kuten valtioiden välistä kauppaa koskevassa jaksossa (29—31 kohta) osoitettiin, itsejäljentävän paperin markkinoille on ominaista erittäin vilkas kaupankäynti yhteisön jäsenvaltioiden välillä. Myös yhteisön jäsenvaltioiden ja EFTA:an ja ETA:an kuuluvien maiden välinen kauppa-vaihto on tiivistä. Kaikki EFTA:an kuuluvat maat, myös Itävalta, Suomi ja Ruotsi ennen liittymistään unioniin, ostivat kaiken tarvitsemansa itsejäljentävän paperin ulkomailla.

⁽³⁵¹⁾ Ks. sementtiä koskevat asiat (T-25/95 ym.), 15.3.2000, 2430 kohta.

(340) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan soveltaminen kartelliin ei kuitenkaan rajoitu pelkästään siihen osaan kartellin jäsenten myynnistä, johon sisältyy konkreettisesti tavaroiden kuljetusta valtiosta toiseen. Näiden määräysten soveltaminen ei myöskään edellytä sitä, että kunkin jäsenen yksittäinen toiminta verrattuna koko kartellin toimintaan vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ⁽³⁵²⁾.

(341) Tarkasteltavana olevat kartellijärjestelyt kattoivat käytännöllisesti katsoen kaiken itsejäljentävän paperin kaupan kaikkialla yhteisössä ja Euroopan talousalueella. Hinnosta sopimisen sekä myyntikiintiöiden ja markkinaosuuksien jakamisen tuloksena kaupankäynti väistämättä tai todennäköisesti poikkosi linjasta, jota se olisi seurannut ilman salaisia hintasopimuksia ⁽³⁵³⁾.

2.2.6 ITÄVALTAAN, SUOMEEN, ISLANTIIN, LIECHTENSTEINIIN, NORJAAN JA RUOTSIIN SOVELLETTAVAT KILPAILUSÄÄNNÖT

(342) ETA-sopimus tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Kyseistä ajankohtaa edeltävänä aikana harjoitetun kartellitoiminnan osalta ainoa tähän menettelyyn sovellettavissa oleva määräys on EY:n perustamissopimuksen 81 artikla. Jos kartellijärjestelyt rajoittivat kilpailua Itävallassa, Suomessa, Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa ja Ruotsissa (ja myöhemmin EFTA:n jäsenvaltioissa), ne eivät kuuluneet 81 artiklan soveltamisalaan.

(343) ETA-sopimuksen määräykset koskivat vuoden 1994 tammikuun 1. päivän ja joulukuun 31. päivän välisenä aikana EFTA:n kuutta jäsenvaltiota, jotka olivat liittyneet ETAan. Kartelli rikkoi siten ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa ja EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa, ja komissiolla on toimivalta soveltaa molempia määräyksiä. Kilpailun rajoittaminen näissä kuudessa EFTA-maassa tämän vuoden pituisen jakson aikana kuuluu ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

(344) Itävallan, Suomen ja Ruotsin liityttyä unioniin 1 päivänä tammikuuta 1995 kartelli siirtyi EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan siltä osin kuin se vaikutti kilpailuun kyseisillä markkinoilla. Norjassa, Islannissa ja Liechtensteinissa harjoitettuun kartellitoimintaan sovellettiin edelleen ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan määräyksiä.

(345) Tästä seuraa käytännössä, että se osa kartellin toiminnasta, jota harjoitettiin Itävallassa, Suomessa, Norjassa, Ruotsissa, Islannissa ja Liechtensteinissa rikkoi ETA-sopimuksen ja/tai yhteisön kilpailusääntöjä 1 päivästä tammikuuta 1994.

⁽³⁵²⁾ Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-13/89, Imperial Chemical v. komissio, antama tuomio (Kok. 1992, s. II-1021, 304 kohta).

⁽³⁵³⁾ Ks. yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 209—215 ja 218/78, Van Landewyck ja muut v. komissio, antama tuomio (Kok. 1980, s. 3125, 170 kohta).

2.2.7 RIKKOMISEN KESTO

(346) Vaikka Sappin lausunnoista voidaan päätellä, että itsejäljentävän paperin tuottajien välillä oli salaista yhteydenpitoa ainakin 1980-luvun puolivälistä lähtien, komissio arvioi kartellia EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan nojalla ja määrää kartellin osapuolille mahdollisesti sakkoja vain tammikuussa 1992 alkavan jakson osalta. Komissiolla on todisteita säännöllisestä salaisesta yhteydenpidosta itsejäljentävän paperin tuottajien välillä juuri tammikuusta 1992 lähtien. On luonnollisesti huomattava, että se osa kartellin toiminnasta, joka vaikutti Itävaltaan, Suomeen, Norjaan, Ruotsiin, Islantiin ja Liechtensteiniin rikkoo kilpailusääntöjä vain 1 päivästä tammikuuta 1994, jolloin ETA-sopimus tuli voimaan.

(347) Useimpien tämän päätöksen kohteena olevien osapuolten osallistumisesta rikkomiseen on näyttöä kyseisestä ajankohdasta tai kyseistä ajankohtaa lähellä olevasta päivämäärästä lähtien. Useimmat kohderyhmään kuuluvat olivat jo tuolloin AEMCP:n jäseniä ja monet osapuolet liittyivät järjestöön jo sen perustamisvuonna, vuonna 1981.

(348) Kartellin tarkkaa lakkautuspäivämäärää ei voida vahvistaa, mutta komissiolla on vahva asiakirjanäyttö syyskuuhun 1995. Ei kuitenkaan voida sulkea pois mahdollisuutta, että salainen yhteistyö jatkui vielä kyseisen ajankohdan jälkeen. Sakkojen määrittämisessä komissio ottaa kuitenkin lähtökohdaksi, että kartelli lakkautettiin syyskuussa 1995.

(349) Tämän perusteella ja 263—288 kohdassa esitetystä kunkin yrityksen osallistumisesta kartelliin koskevasta yhteenvedosta voidaan päätellä kunkin yrityksen osallistuneen rikkomiseen todistettavasti seuraavien jaksojen aikana:

AWA	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Copigraph (Bolloré)	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Carrs	tammikuusta 1993 syyskuuhun 1995
Divipa	maaliskuusta 1992 tammikuuhun 1995
Stora (MHTP)	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Zicuñaga	lokakuusta 1993 tammikuuhun 1995
Mougeot	toukokuusta 1992 syyskuuhun 1995

Koehler	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Sappi	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Torraspapel	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Zanders	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995.

rén mukaan Copigraphin itsenäisyyttä voidaan perustella seuraavilla seikoilla: Copigraphin ja Bollorén hallintorakenteet olivat tiukasti erillään toisistaan; Copigraphilla oli oma infrastruktuuri ja se noudatti riippumattomaa liiketoimintatapaa, sillä se hankki lähes 35 prosenttia tarvitsemistaan raaka-aineista Bolloré-konsernin ulkopuolelta, myös yhdeltä kilpailijalta ⁽³⁵⁵⁾.

2.3 VASTUU RIKKOMISESTA

- (350) Tosiseikkojen perusteella voidaan vahvistaa, että tarkastelujakson aikana Carrs, Divipa, Mougeot ja Koehler osallistuivat kartelliin suoraan ja itsenäisesti. Ne eivät ole eivätkä olleet kartellin missään vaiheessa muiden yritysten tytäryhtiöitä ja tämä päätös on siten osoitettu niille.
- (351) Kysymys tämän päätöksen asianmukaisesta osoituksesta nousee esiin vielä käsittelemättä olevissa tapauksissa siltä osin kuin niissä on pohdittava kysymystä vastuun kohdentamisesta tytäryhtiöön tai sen emoyhtiöön tai oikeusseuraannosta.

2.3.1 ARJO WIGGINS APPLETON

- (352) Arjo Wiggins Appleton plc, Arjo Wiggins -konsernin emoyhtiö, osallistui koko tarkastelujakson ajan suoraan ja itsenäisesti kartelliin Arjo Wiggins Carbonless Paper Operation -liiketoimintayksikkönsä kautta. Tämä päätös osoitetaan siten Arjo Wiggins Appleton Limitedille (Arjo Wiggins Appleton plc:n uusi nimi 29 päivästä marraskuuta 2001). Se, että AWA siirtyi 27 päivänä heinäkuuta 2000 (täsmälleen päivänä, jona väitetiedoksianto annettiin) ranskalaisen Compagnie Worms & Cie -yrityksen (Agnelli Groupin tytäryhtiö) omistukseen, ei muuta komission päätöstä osoittaa tämä päätös AWA:lle.

2.3.2 COPIGRAPH JA BOLLORÉ

- (353) Copigraph SA oli rikkomisen aikaan Bolloré SA:n (jonka nimi oli aiemmin Bolloré Technologies SA) kokonaan omistama tytäryhtiö, jonka AWA osti marraskuussa 1998. Copigraph päätti 2 päivänä helmikuuta 2000 lopettaa toimintansa 30 päivästä joulukuuta 2000 alkaen ⁽³⁵⁴⁾. Bolloré väittää, että sen ei voida katsoa olevan vastuussa Copigraphin toiminnasta, koska Copigraph oli taloudellisesti täysin itsenäinen yksikkö. Bollo-

- (354) Copigraph kuului Bollorén erikoispapereiden toimialaan, jonka silloinen päällikkö [...]*, oli samanaikaisesti Copigraphin toimitusjohtaja ⁽³⁵⁶⁾. Lisäksi Copigraphin silloinen kaupallinen johtaja [...]* oli toiminut Thononin tehtaalla myyntitehtävissä vuodesta 1994 ⁽³⁵⁷⁾. Bolloré SA oli näin ollen väistämättä tietoinen tytäryhtiönsä osallistumisesta kartelliin.

- (355) Myös emoyhtiön, Bolloré SA:n, suorasta osallisuudesta kartellin toimintaan on näyttöä. Bolloré kuului AEMCP:hen, jonka viralliset kokoukset toimivat myös kartellikokouksina tammikuusta 1992 syyskuuhun 1993. Bollorén edustaja, sen erikoispaperiryhmän päällikkö [...]*, osallistui kartellikokouksiin Copigraphin kaupallisen johtajan kanssa. Bollorén erikoispaperiryhmän päällikkö osallistui myös Ranskan markkinoita käsitelleeseen kartellikokoukseen 1 päivänä lokakuuta 1993. Copigraphin kaupallinen johtaja osallistui siitä lähtien kaikkiin niihin kartellikokouksiin, joihin on todettu osallistuneen Copigraphin edustajia. Kaikki nämä kokoukset pidettiin vuonna 1994 ja kuten on mainittu, Copigraphin kaupallinen johtaja toimi samanaikaisesti myyntitehtävissä Bolloréssa.

- (356) Tämän perusteella komissio pääättelee, että Bollorén olisi katsottava olevan vastuussa oman toimintansa lisäksi myös Copigraphin toiminnasta kartellissa koko määritetyn jakson ajan.

2.3.3 SAPPI

- (357) Sappin itsejäljentävään paperiin liittyvää liiketoimintaa Euroopassa hallinnoivat rikkomisen aikaan Sappi (UK) Limited ja Sappi Europe SA. Kilpailijoiden välisiin kokouksiin ja kokouksissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoon osallistuneet henkilöt olivat näiden kahden Sappi Limited -yhtiön tytäryhtiöiden palveluksessa. Sappi (UK)

⁽³⁵⁴⁾ Bollorén vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19938).

⁽³⁵⁵⁾ Bollorén vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19939—19946).

⁽³⁵⁶⁾ [...]* oli myös Bollorén Thononin tehtaalla Directeur Général (toimitusjohtaja).

⁽³⁵⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 13352—13354. Hän toimi Copigraphin palveluksessa vuodesta 1992 vuoteen 1997.

Limited raportoi toiminnastaan suoraan Sappi Limited -konsernin emoyhtiölle. Vuonna 1995 siitä tuli Sappi Europe Limitedin kokonaan omistama tytäryhtiö. Sappi Europe Limited puolestaan oli Sappi Limitedin kokonaan omistama tytäryhtiö. Sappi Europe SA oli Sappi UK Limitedin ja toisen Sappi Limitedin kokonaan omistaman tytäryhtiön yhteisyritys, joka raportoi toiminnastaan viime kädessä emoyhtiölle (ks. 42 kohta). Näiden seikkojen perusteella useamman kuin yhden tytäryhtiön osallistuminen kartelliin vahvistaa, että kartelliin osallistumisessa oli kyse emoyhtiön päättämästä menettelytapa-

(358) Väitetiedoksianto edeltävä kirjeenvaihto komission kanssa tapahtui Sappi Limitedin, Sappi Europe Limitedin ja Sappi UK Limitedin nimissä. Pitää paikkansa, että vastaus väitetiedoksiantoon, jonka komissio lähetti vain Sappi Limitedille, annettiin Sappi Europe Limitedin ja Sappi (UK) Limitedin nimissä. Vastauksessa väitettiin, että tiedoksianto oli osoitettu väärälle osapuolelle, mutta tätä väitettä ei ollut perusteltu.

(359) Komissio katsoo, että Sappi Limitediä olisi pidettävä vastuullisena rikkomisesta ja tämä päätös osoitetaan sille.

2.3.4 STORA

(360) Rikkomisen aikaan Stora-konserni harjoitti itsejäljentävään paperiin liittyvää toimintaa Stora Feldmühle AG:n ja Stora Carbonless Paper GmbH:n välityksellä. Vuoden 1992 loppuun itsejäljentävään paperiin liittyvää toimintaa harjoitti Stora Feldmühle AG. Vuoden 1993 alussa tämä liiketoiminta siirtyi Stora Feldmühle AG:n uuden tytäryhtiön, Stora Carbonless Paper GmbH:n (SCP) vastuulle⁽³⁵⁸⁾.

(361) Komissio hyväksyi Stora Kopparbergs Bergslags AB:n ja Enso Oyj:n välisen yrityskeskittymän vuonna 1998⁽³⁵⁹⁾. Keskittymän seurauksena Stora Enso Oyj:stä tuli joulukuun lopussa 1998 konsernin uusi emoyhtiö. Stora Enso Oy myi 31 päivänä joulukuuta 1998 enemmistöosakkuutensa SCP:ssä Mitsubishi Paper Mills Ltd:lle. SCP:n nimi muutettiin kaupan jälkeen Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH:ksi.

(362) Komissio katsoo tämän perusteella, että Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH:n olisi katsottava olleen vastuussa kartellitoiminnasta koko rikkomisen ajan. SCP

(nykyinen Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH) katsottiin tässä menettelyssä taloudelliselta kannalta Stora Feldmühle AG:n seuraajaksi, sillä konsernin itsejäljentävään paperiin liittyvä liiketoiminta siirrettiin vuoden 1993 alussa sen vastuulle. Tämä päätös osoitetaan näin ollen Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH:lle.

2.3.5 TORRASPAPEL

(363) Sarriopapel y Celulosa SA (Sarrió) oli koko kartellin toiminta-ajan (ja on edelleen) Torraspapel SA:n (Torraspapel) kokonaan omistama tytäryhtiö. Myös emoyhtiön suorasta osallisuudesta kartellin toimintaan on näyttöä. Kartellikokouksiin, esimerkiksi 14 päivänä syyskuuta 1993 pidettyyn AEMCP:n kokoukseen, jossa päätettiin kartellin ja alan järjestön toiminnan erottamisesta toisistaan, osallistui sekä Sarrión että Torraspapelin edustajia. Torraspapel SA, jolle väitetiedoksianto osoitettiin, ei ole myöskään kiistänyt olevansa vastuussa Sarriopapelin toiminnasta. Tämä päätös osoitetaan siten Torraspapel SA:lle.

2.3.6 ZANDERS

(364) Vaikka International Paper oli Zanders Feinpapieren enemmistöosakas, ei ole näyttöä siitä, että International Paper olisi ollut tietoinen Zandersin osallistumisesta kartelliin tai olisi osallistunut siihen muulla tavoin. Tämä päätös olisi tästä syystä osoitettava Zandersille.

2.3.7 ZICUÑAGA

(365) Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA:sta tuli Iberpapel Gestión S.A.:n tytäryhtiö vasta vuonna 1997. Zicuñaga väittää väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa, että se ei ollut itsejäljentävän paperin tuottaja vaan sen ranskalaisen tytäryhtiön Papeteries de l'Atlantique SA:n tuotannon jalostaja ja jakelija. Espanjan ja Portugalin markkinoita koskevat todisteet osoittavat kuitenkin Zicuñagan osallistuneen kartelliin. Zicuñaga vahvisti lisäksi suullisessa kuulemistilaisuudessa vastaavansa konsernin kaikkien paperituotteiden hinnoittelusta ja tekee näin ollen myös Papeteries de l'Atlantiquen tuotteita koskevat hinnoittelupäätökset. Tämä päätös osoitetaan tästä syystä Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA:lle.

(366) Näiden seikkojen perusteella tämä päätös osoitetaan seuraaville:

— Arjo Wiggins Appleton Limited

— Bolloré SA

⁽³⁵⁸⁾ MHTP:n (Stora) vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20405).

⁽³⁵⁹⁾ Komission päätös N:o 1999/641/EY, tehty 25 päivänä marraskuuta 1998, asiassa IV/M.1225.

- Carrs Paper Ltd
- Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L.
- Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH
- Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA
- Papeteries Mougeot SA
- Papierfabrik August Koehler AG
- Sappi Limited
- Torraspapel SA
- Zanders Feinpapiere AG.

prosenttia kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta rikkovat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja/tai ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa.

(370) Määrätessään sakkojen suuruutta komission on otettava huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat ja erityisesti rikkomisen vakavuus ja kesto, jotka ovat nimenomaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa esitetyt kaksi perustetta.

(371) Kunkin yrityksen osallisuutta rikkomiseen arvioidaan tapauskohtaisesti. Komissio ottaa sakkoa määrätessään huomioon raskauttavat tai lieventävät seikat ja soveltaa tarvittaessa komission tiedonantoa ⁽³⁶¹⁾ sakkojen määräämistä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa.

2.4 KORJAUSTOIMENPITEET

2.4.1 ASETUKSEN N:O 17 3 ARTIKLA

- (367) Jos komissio katsoo, että EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa tai ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa on rikottu, se voi vaatia kyseessä olevia yrityksiä lopettamaan tällaisen rikkomisen asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla ⁽³⁶⁰⁾.
- (368) Tähän kartelliin osallistuneet yritykset tekivät huomattavia ponnisteluja salatakseen laittoman toimintansa. Käytännöllisesti katsoen kaikki kartellin toimintaa koskevat asiakirjat hävitettiin eikä kartellista ole jäljellä juuri lainkaan pöytäkirjoja, muistiinpanoja, osanottajaluetteloita eikä kutsuja. Näissä olosuhteissa on mahdotonta todeta ehdottomalla varmuudella, että kaikki kartellin osallistujat ovat lopettaneet rikkomisen. Komission onkin vaadittava tämän päätöksen kohteena olevia yrityksiä lopettamaan rikkomisen (jos niin ei ole jo tehty) ja pidättäytymään vastedes sopimuksista, yhdenmukaistetuista menettelytavoista tai yhteenliittymien päätöksistä, joilla voi olla sama tai samankaltainen tavoite tai vaikutus.

2.4.2 ASETUKSEN N:O 17 15 ARTIKLAN 2 KOHTA

2.4.2.1 Yleiset näkökohdat

- (369) Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 100 000 euroa taikka tätä suurempi mutta enintään 10

⁽³⁶⁰⁾ Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 28 päivänä marraskuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2894/94 5 artiklan nojalla "Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa [nykyisin 81 ja 82 artikla] ilmaistut periaatteet täytäntöön panevia yhteisön säännöksiä on sovellettava soveltuvin osin" (EYVL L 305, 30.11.1994, s. 6).

2.4.2.2 Sakkojen määrä

(372) Kartellissa oli kyse EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan tarkoituksellisesta rikkomisesta. Johtavat valmistajat olivat täysin tietoisia toimintansa laittomuudesta ja loivat yhdessä salaisen ja vakiintuneen järjestelmän, jolla rajoitettiin kilpailua tärkeällä teollisuusalalla.

(373) Sakkojen määrä määritetään laskemalla perusmäärä, jota korotetaan raskauttavien seikkojen perusteella tai alennetaan lieventävien seikkojen perusteella.

a) Perusmäärä

(374) Perusmäärä määritetään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella.

a) 1) Rikkomisen vakavuus

(375) Arvioidessaan rikkomisen vakavuutta komissio ottaa huomioon rikkomisen luonteen, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin, jos se on todettavissa, ja merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden koon. Lisäksi se ottaa huomioon sen, onko rikkojan taloudellinen kapasiteetti niin suuri, että se kykenee aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa muille toimijoille, erityisesti kuluttajille, ja pyrkii asettamaan sakot tasolle, joka takaa, että niiden rikkomista estävä vaikutus on riittävä.

⁽³⁶¹⁾ EYVL C 207, 18.7.1996, s. 4.

a) 1) i) Rikkomisen luonne

- (376) Osassa I kuvatuista seikoista seuraa, että tässä rikkomisessa katsotaan olleen kyse hinnoista sopimisesta ja markkinoiden jakamisesta, jotka ovat luonteeltaan pahimpia mahdollisia tapoja rikkoa EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa.
- (377) Kartellijärjestelyihin osallistuivat ETAn kaikki tärkeimmät toimijat ja niitä luotiin, ohjattiin ja kannustettiin kunkin osallistujayrityksen johtotasolta. Tällaisen kartellin täytäntöönpano johtaa automaattisesti kilpailun huomattavaan vääristymiseen kartelliin osallistuvien tuottajien hyväksi ja aiheuttaa merkittävää haittaa asiakkaille ja viime kädessä kuluttajille.
- (378) Komissio katsoo, että tässä rikkomisessa on kyse luonteeltaan erittäin vakavasta EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan rikkomisesta.
- (379) AWA pyytää komissiota ottamaan sakkojen määräämisessä huomioon sen, että kartelli oli tässä tapauksessa laajuudeltaan erittäin rajattu, koska sillä ei ollut selkeää hallintorakennetta, kartellin toiminta rajoittui pääasiassa hintojen yhteensovittamiseen, kartellilla ei ollut tehokasta valvontajärjestelmää ja itsejäljentävän paperin tuottajat jatkoivat keskinäistä kilpailua. AWA:n mukaan olisi erotettava toisistaan tämä tapaus, jossa on kyse ”kartellista, jonka toiminta ei ole täysin vakiintunutta”, ja ”vahvat” kartellit, joilla on selkeät hallintorakenteet ja joista esimerkkinä voidaan mainita sementtikartelli ⁽³⁶²⁾.
- (380) Myös Sappi vertaa tätä tapausta sementtikartelliin. Sappi väittää, että sementtikartellin tavoin myös tässä tapauksessa sakkojen enimmäismäärä olisi määritettävä suhteessa kyseisen tuotteen Euroopan kokonaisliikevaihtoon. Sappi vetoaa myös siihen, että hinnoista sopimisesta ja markkinoiden jakamisesta on kyse vain vakavasta rikkomisesta ⁽³⁶³⁾.
- (381) Komissio torjuu AWA:n ja Sappin väitteet. On ensiksikin ilmeistä, että hinnoista sopimiseen ja markkinoiden jakamiseen liittyvät kartellit vaarantavat yhtenäismarkkinoiden moitteettoman toiminnan. Toiseksi kartellin osanottajien luoma rakenne oli riittävä yleissuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuin hylkäsi lisäksi sementtikartellia koskevassa asiassa ⁽³⁶⁴⁾ osapuolten väitteen, jonka mukaan kartelliosopimuksen tekeminen edellytti erityisiä hallintorakenteita: ”Se, että kyseessä katsotaan olevan yksi kilpailusääntöjen rikkominen, perustuu siihen, että kukin [...] sopimuksen osapuolista pyrki samaan tavoitteeseen, eikä tämän sopimuksen soveltamistapoihin”. Soveltamistavat on suhteutettava vain sopimuksen tavoitteeseen, ja näin toimitaankin tässä tapauksessa. Tässä tapauksessa on lisäksi näyttöä siitä, että kartelliin liittyi sopimusten täytäntöönpanon seuranta, joka oli pääasiassa AWA:n vastuulla (ks. myös 418—423 kohta).

a) 1) ii) Rikkomisen todellinen vaikutus

- (382) Komissio katsoo, että rikkomisella, johon syöllistyneiden yritysten osuus ETAn itsejäljentävän paperin toimituksista oli noin 85—90 prosenttia tämän päätöksen tarkastelujakson aikana, oli todellinen vaikutus ETAn itsejäljentävän paperin (sekä rullien että arkkien) markkinoihin. Komissiolla on runsaasti näyttöä hintasopimusten täytäntöönpanosta. Lisäksi tehtiin ajoittain myyntikiintiöiden ja markkinaosuuksien jakamista koskevia sopimuksia, joita ilmeisesti noudatettiin ainakin tiettyssä määrin (ks. 244 kohta), mikä osoittaa, että kartelli vaikutti väistämättä markkinatoimijoiden käyttäytymiseen ja sen myötä myös markkinoihin.
- (383) Yhteiset hinnankorotukset muodostivat kartellin ytimen. Komissio kokosi tutkimuksissaan itsejäljentävän paperin tuottajien omia asiakirjoja hinnankorotuksista. Näitä tietoja täydennettiin pyytämällä itsejäljentävän paperin valmistajia toimittamaan tietoja kaikista yleisistä hinnankorotuksista (korotusprosentit), jotka kukin valmistaja oli ilmoittanut 1 päivästä tammikuuta 1992 lähtien. Vaikka yritysten toimittamat tiedot eivät kattaneet koko jaksoa ja olivat joissakin tapauksissa vertailukelvottomia, asiakirjat osoittavat, että tuottajien sopimista hinnankorotuksista ilmoitettiin suurelta osin asiakkaille (painotaloille ja/tai tukkumyyjille). Tapauksissa, joissa hinnankorotuksia koskevia kirjeitä ei ollut saatavilla, komissio on löytänyt asiakirjoja, jotka käsittelevät hinnankorotusten täytäntöönpanoa koskevia sisäisiä päätöksiä.
- (384) On asiakirjoihin perustuvaa näyttöä siitä, että useimmista yleisissä ja kansallisissa/alueellisissa kartellikokouksissa sovitusta hinnankorotuksista kaudelle tammikuu

⁽³⁶²⁾ Alkuteksti: ”not a fully institutionalised cartel”. Ks. EYVL L 343, 1994, s. 1. AWA:n vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 19730—19733 ja 19751).

⁽³⁶³⁾ Sappin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20623).

⁽³⁶⁴⁾ Yhdistetyt asiat T-25/95 ym., 15.3.2000 (asiakirja-aineisto, 4126—4127 kohta).

1994—syyskuu 1995 myös ilmoitettiin asiakkaille. Sovittuja tai yhteisiä korotuksia käytettiin näin ollen lähtökohtana asiakkaiden kanssa käytävissä hintaneuvotteluissa.

- (385) Kartellin jäsenten osuus EAn itsejäljentävän paperin markkinoiden toimituksista oli lähes 100 prosenttia. Kun tuottajat tekivät salaisia hinnankorotusaloitteita, asiakkaat joutuivat hyväksymään yhtenäiset hinnankorotusilmoitukset, koska toimitusten saaminen kartellin ulkopuoliselta tuottajalta oli lähes mahdotonta.
- (386) Myös sovittujen hinnankorotusten täytäntöönpanon seurannasta ja täytäntöönpanon laiminlyönnin käsittelystä kansallisissa tai alueellisissa kartellikokouksissa on näyttöä (ks. esimerkiksi 97—106 kohta). Tämä vahvistaa vaikutelmaa, että kartellilla oli todellinen vaikutus markkinoihin.
- (387) Komissiolla on näyttöä myös siitä, että osapuolet sopivat ainakin joissakin kansallisissa kokouksissa myyntikiintiöiden jakamisesta ja markkinaosuuksien vahvistamisesta ja vaihtoivat luottamuksellisia tietoja myyntimääristään. Sovittujen myyntikiintiöiden ja kokouksissa vaihdettujen myyntimäärätietojen vertaaminen tuottajilta saatuihin tietoihin niiden todellisista myyntimääristä osoittaa, että tiedot vastaavat pitkälle toisiaan (ks. 241—251 kohta). Tämä osoittaa, että tietojenvaihdolla ja kiintiösopimuksilla oli vaikutusta tuottajien myyntimääriin.
- (388) AWA, Carrs, MHTP (Stora), Koehler, Sappi ja Zanders väittävät, että kartellin todellinen vaikutus EAn itsejäljentävän paperin markkinoihin oli erittäin vähäinen tai että kartellilla ei ollut kielteistä vaikutusta kyseisiin markkinoihin. Osapuolet keskittyvät väitteissään siihen, että kartellin vaikutus hintoihin oli vähäinen tai sitä ei ollut lainkaan, koska markkinoilla todellisuudessa sovelletut hinnat olivat alhaisemmat kuin sovitut tai ilmoitetut korotukset. Kyseisten yritysten mukaan tämä osoittaa, että sovittuja korotuksia ei pantu täytäntöön. Ne ovat esittäneet tämän toteamuksen tueksi esimerkiksi seuraavia väitteitä: hinnat ja tuottajien voitto-osuudet ovat alentuneet merkittävästi, itsejäljentävän paperin hinnat heijastavat pääasiassa sellukustannusten ja -kysynnän muutoksia ja kartellin myöhemmissä vaiheissa kapasiteettirajoituksia, tuottajien välinen kilpailu jatkui ja tuottajien oli neuvoteltava hinnankorotuksista asiakkaiden kanssa tapauskohtaisesti.
- (389) AWA, MHTP (Stora), Koehler ja Sappi viittaavat itsejäljentävän paperin tuottajien kannalta epäedulliseen hinta-

kehitykseen ja tuottajien aleneviin voitto-osuuksiin. AWA huomauttaa, että itsejäljentävän paperin hinnat laskivat merkittävästi 1990-luvulla. AWA väittää myös, että sen voitto-osuudet ovat laskeneet jopa enemmän kuin itsejäljentävän paperin hinnat, minkä se katsoo osoittavan, että kartelli oli laajuudeltaan rajattu ja itsejäljentävän paperin kuluttajat ovat saaneet suuren osan AWA:n saavuttamien kustannussäästöjen hyödystä. Myös Sappi väittää, että hintojen nopean alenemisen ja sen liiketoimintatappioiden takia on epävarmaa, kärsivätkö paperinostajat ollenkaan tai merkittävää vahinkoa. MHTP (Stora) huomauttaa, että itsejäljentävän paperin hinnat alenivat merkittävästi vuosina 1992—1993 mutta kohosivat syksyn 1993 ja syksyn 1995 välisenä aikana. AWA:n vastauksessa oleva kaavio osoittaa vastaavan kehityksen. MHTP:n (Storan) mukaan tämä elpyminen palautti hinnat vain vuoden 1992 tasolle ja hinnat nousivat samaan aikaan kuin sellun hinnat kohosivat jyrkästi ⁽³⁶⁵⁾.

- (390) AWA on toimittanut asiantuntijaraportin ⁽³⁶⁶⁾, jonka päätarkoituksena on osoittaa, että vaikka yhteistoimintaa harjoitettiin vuodesta 1992 vuoden 1995 puoleenväliin, toiminta ei johtanut hintojen kohoamiseen niiden tasojen yläpuolelle, joilla hinnat olisivat olleet ilman kartellikokouksia.

— Itsejäljentävän paperin markkinoiden ominaisuudet vaikeuttavat suuresti tuloksekkaiden hintasopimusten tekoa. Raportissa korostetaan tältä osin tarjontapuolen riittämätöntä keskittymistä, yritysten kokoeroja, markkinoillepääsyn helppoutta ja korkeita kiinteitä kustannuksia.

— Vuosina 1994—1997 ilmoitettujen hinnankorotusten ja käytännössä veloitetujen hintojen välillä on heikko yhteys. Veloitetut hinnat noudattivat suurelta osin sellun hintakehitystä.

— Yhtä suuret hinnankorotukset voidaan selittää talusteorialla eivätkä ne välttämättä ole osoitus yhdenmu-kaistetusta toiminnasta.

— AWA:n markkinaosuuksien vaihtelut eri maissa osoittavat, että toimintaa ei käytännössä yhdenmu-kaistettu.

⁽³⁶⁵⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: AWA (asiakirja-aineisto, s. 19738—19739), MHTP (Stora) (s. 20420) ja Sappi (s. 20624).

⁽³⁶⁶⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiintoon, liite 1: "An economic assessment of the effectiveness of concertation in the carbonless paper market", NERA, joulukuu 2000 (asiakirja-aineisto, s. 19766—19806).

- Edeltävän vuoden tulosta koskevia huomautuksia sisältävät otteet AWA:n vuosien 1993—1997 liiketoimintasuunnitelmasta osoittavat, että itsejäljentävän paperin tuottajat jatkoivat ankaraa keskinäistä kilpailua, jota käytäessä asiakkaita saatiin ja menetettiin.
- (391) Koehler väittää, että se katsoi olevansa pakotettu tasapainottamaan vuosina 1992 ja 1993 kärsimiään suuria tappioita (jotka johtuivat itsejäljentävän paperin hintojen alenemisesta) liittymällä kartelliin. Koska Koehler ei onnistunut pitämään itsejäljentävään paperiin liittyvää liiketoimintaansa kannattavana osallistumalla kartelliin, se väittää, että kartellilla ei voinut olla kielteistä vaikutusta markkinoihin. Koehler päättelee, ettei hintasopimuksilla ollut kielteistä vaikutusta asiakkaisiin, koska näille ei toimitettu paperia tasapuolisilla markkinahinnoilla vaan kustannuksia alhaisemmillä hinnoilla ⁽³⁶⁷⁾.
- (392) Komission on kiistettävä AWA:n, MHTP:n (Storan), Koehlerin ja Sappin väitteet. Ennen kaikkea jo pelkää se seikka, että hintailmoitukset tehtiin yhdenmukaistamisen mukaisina määrinä ja aikoina, on riittävä osoitus siitä, että kartelli vaikutti markkinoihin. Päätöksen kattaman jakson aikana itsejäljentävän paperin markkinat olivat taantuvat. Markkinoilla oli runsaasti rakenteellista ylikapasiteettia ja kysyntä laski. Kysynnässä oli lyhyitä, väliaikaisia kasvujaksoja, jotka johtuivat kuitenkin vain siitä, että asiakkaat kasvattivat varastojaan. Monet kartellin osapuolista ovat lisäksi raportoineet väitetiedoksiintoon antamissaan vastauksissa suurista ja jatkuvista tappioista tarkastelujaksolta. Eräät osapuolista vahvistavat, että tappiot olivat syynä siihen, että ne päättivät liittyä kartelliin. AEMCP:n virallisten kokousten pöytäkirjoihin on jopa merkitty, että osapuolet harkitsivat näiden vaikeuksien takia kriisiajan kartellia koskevan poikkeuslupahakemuksen lähettämistä komissioon. Komissio myöntää, että kyseisessä markkinatilanteessa hintojen voidaan odottaa laskevan, mutta katsoo, että tämä ei estä sitä, että kartelli onnistui valvomaan tai rajoittamaan hintojen laskua. Onkin mahdollista, että kartelli esti tuotantokapasiteetin luonnollisen mukauttamisen kysyntään pitämällä tehottomat kilpailijat markkinoilla pidempään kuin olisi ollut mahdollista tavanomaisen kilpailun olosuhteissa.
- (393) MHTP (Stora) huomauttaa, että itsejäljentävän paperin hintoja voitiin korottaa vasta taloudellisten olosuhteiden mahdollistaessa sen. Tällaisia olosuhteita olivat varsinkin sellun hinnan kohoaminen ja kysynnän kasvu ⁽³⁶⁸⁾. AWA, joka on toimitannut asiantuntijaraportin kartellin rajallista vaikutusta koskevan väitteensä tueksi, esittää, että itsejäljentävän paperin hinnat ovat tiukasti sidoksissa sellukustannusten muutoksiin. AWA:n asiantuntijaraportissa väitetään, että vuoden 1994 alun ja vuoden 1995 puolivälin välisenä aikana itsejäljentävän paperin tuottajat pystyivät korottamaan hintoja vain sellukustannusten todellista muutosta vastaavalla määrällä ⁽³⁶⁹⁾.
- (394) Sekä AWA että MHTP (Stora) väittävät, että tuottajien välinen kilpailu jatkui eikä ilmoitettuja hinnankorotuksia useinkaan noudatettu ⁽³⁷⁰⁾. AWA toteaa, että itsejäljentävän paperin tuottajat jatkoivat aggressiivisia yhteydenottoja toistensa asiakkaisiin tarjoten erityisen edullisia hintoja ja kilpaillen myös palveluilla. Toimittajien asiakaskunta vaihtuikin vilkkaasti ja markkinaosuuksissa tapahtui muutoksia kansallisella tasolla (Euroopan tasolla ei tapahtunut suuria muutoksia). AWA toteaa myös, että hintojen aleneminen oli kilpailun jatkumisen seurausta.
- (395) MHTP (Stora) väittää, että väitetiedoksiannossa on lukuisia esimerkkejä kartellin jäsenten välisistä mielipideeroista ja sopimusten täytäntönnäpönnän laiminlyönneistä. MHTP (Stora) päättelee, että kartelli ei tuottanut todellisia tuloksia osallistujien välisten erimielisyyksien takia. Zanders viittaa neljään väitetiedoksiannon liitteeseen olevaan asiakirjaan, joiden se katsoo osoittavan, että suunniteltuja hinta- ja myyntikiintiösopimuksia ei toteutettu ⁽³⁷¹⁾.
- (396) Komissio torjuu AWA:n, MHTP:n (Storan) ja Zandersin väitteet. Asiakkaiden jakamista koskevasta AWA:n väit-

⁽³⁶⁸⁾ MHTP:n (Storan) vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20420—20421).

⁽³⁶⁹⁾ Tämä päätelmä perustuu AWA:n paikallisen valuutan määräisten, kolmessa maassa (Ranska, Yhdistynyt kuningaskunta ja Espanja) veloitettujen nettohintojen vertaamiseen sovittuihin hinnankorotuksiin ja AWA:n sellukustannuksiin. Raportissa oletetaan, että AWA:n veloitettujen hintojen perusteella voidaan muodostaa hyvä arvio yleisistä markkinahinnoista ja myös AWA:n maksamat selunhinnat vastaavat alalla yleisesti maksettua hintatasoa. Asiantuntijaraportissa vertaillaan AWA:n maksamien selunhintojen kehitystä sen valmistaman itsejäljentävän paperin hintoihin Euroopassa vuosina 1992—1998. Raportissa päätellään, että selunhinoissa tapahtuneiden muutosten ja itsejäljentävän paperin hintojen välillä on vahva yhteys. AWA:n vastaus väitetiedoksiintoon, liite 1: "An economic assessment of the effectiveness of concertation in the carbonless paper market", NERA, joulukuu 2000. (Asiakirja-aineisto, s. 16—26.)

⁽³⁷⁰⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: AWA (asiakirja-aineisto, s. 19730—19733) ja MHTP (Stora) (s. 20421—40424).

⁽³⁷¹⁾ Zandersin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20506—20507).

⁽³⁶⁷⁾ Koehlerin vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20728—20729).

teistä ja palvelutasoja koskevan kilpailun rajoittamisesta tehdyistä sopimuksista voidaan todeta, että nämä seikat eivät ilmeisesti sisällyneet yleiseen kilpailuvastaiseen suunnitelmaan. Vaikka kartellin osanottajat olisivatkin jatkaneet kilpailemista näillä tekijöillä, se ei sinänsä osoita, että kartellilla ei voinut olla mitään vaikutusta tai voi olla vain rajallinen vaikutus itsejäljentävän paperin hinnoitteluun.

- (397) MHTP:n (Storan) ja Zandersin väitetiedoksiannosta poimimista esimerkeistä komissio huomauttaa, että suurinta osaa niistä ei voida pitää osoituksina sopimusten täytäntöönpanon laiminlyönneistä. Kokouksia ja hinnankorotuksia koskevat todisteet (ks. 1.4.3 ja 1.4.4) osoittavat, että sovitut korotukset siirrettiin toisinaan myöhempään ajankohtaan, korotukset pantiin täytäntöön hieman pienempinä (esimerkiksi 6 tai 7,5 prosenttia 10 prosentin sijaan) tai sopimusta tarkistamiseksi pidettiin ylimääräisiä kokouksia. Kartellilla oli näin ollen vaikutusta sen jäsenten hinnoittelukäytäntöihin, vaikka korotukset olivat toisinaan sovittuja tasoja alhaisempia tai ne pantiin täytäntöön myöhemmin.
- (398) AWA väittää, kartellin toiminnan laajuutta ja tehokkuutta rajoitti hintojen osalta se, että tuottajien oli neuvoteltava hinnankorotuksista tapauskohtaisesti asiakkaiden kanssa. AWA:n mukaan kilpailijoiden kanssa tehtyjen sopimusten jättäminen tahallaan noudattamatta oli tästä syystä helppoa ja yleistä. AWA:n mukaan "kilpailijoiden kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ilmoitettuja hinnankorotuksia käytettiin pelkästään lähtökohtana asiakkaiden kanssa myöhemmin käytäville hintaneuvotteluille" ⁽³⁷²⁾.
- (399) Carrsin mukaan kokoukset ja salainen yhteydenpito, joihin se osallistui, koskivat muutoksia listahintoihin, jotka ovat tuottajien julkaisemia hintaluetteloina, ja sen osallistuminen arkkien listahintoja koskeviin neuvotteluihin vaikutti markkinoihin vain vähän. Carrsin toteaa tämän johtuneen siitä, että arkit myydään tukkumyyjiä kautta ja tuottajien on neuvoteltava näiden kanssa listahintoihin tehtyjen korotusten siirtämiseksi painotaloille. Arkkien toimittajat käyttävät suuria alennuksia ja muita myynninedistämiskeinoja päästäkseen painotaloilta veloitetta-vaan hintaan, jota kutsutaan nettohinnaksi.
- (400) Carrsin mukaan hintoja koskevalla salaisilla sopimuksilla oli suuri merkitys rullien valmistajille mutta vain vähäinen merkitys tai ei lainkaan merkitystä arkkien valmistajille, koska arkkien hinnoittelu poikkeaa merkittävästi rullamarkkinoista, joilla asiakkaat ovat yleensä painota-

loja eikä tukkumyyjiä. Carrs toteaa, että koska rullat myydään pääosin suoraan loppuasiakkaille, niiden hintoja ei yleensä ilmoiteta luettelohintoina ja nettohintoina ja rullien hintamuutoksia koskevalla sopimuksilla olisi näin ollen suora vaikutus loppuasiakkailta veloitetta-vaan hintoihin ⁽³⁷³⁾.

- (401) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kartonki-asiassa ⁽³⁷⁴⁾ antamien tuomioiden mukaan jo sen perusteella, että yritykset tosiasiallisesti ilmoittivat sovitua hinnankorotuksista ja että näin ilmoitettuja hintoja käytettiin lähtökohtana asiakaskohtaisia myyntihintoja vahvistettaessa, voidaan todeta, että sekä salaisen hintayhteistyön tarkoituksena että sen vaikutuksena oli vakava kilpailun rajoittaminen. Kuten jo pääteltiin, tämä on todistettu tarkasteltavana olevassa asiassa. Tästä syystä ei ole tarpeen tutkia, olivatko veloitetuihin hintoihin tehdyt muutokset yhteneväisiä ilmoitettujen hintojen kanssa, jotta voitaisiin osoittaa, että kartellilla oli todellinen vaikutus ETA:n itsejäljentävän paperin markkinoihin.
- (402) Komissio päättää lopuksi, että muun muassa kartelliin liittyvien riskien takia ei ole uskottavaa, että osapuolet olisivat sopineet niin pitkän jakson ajan toistuvasti tapaavansa eri puolilla Eurooppaa sopiakseen hinnankorotuksista ja toisinaan myös jakaakseen myyntikiintiöitä, jos ne olisivat katsoneet, että kartellilla ei ollut lainkaan vaikutusta tai oli vain vähäinen vaikutus ETA:n itsejäljentävän paperin markkinoihin.
- a) 1) iii) Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden koko
- (403) Kartelli kattoi koko yhteismarkkinat ja ETA-sopimuksen tultua voimaan myös koko ETA-markkinat. Salainen sopimus vaikutti koko yhteismarkkinoihin ja myöhemmin ETA-markkinoihin. Arvioidakseen rikkomisen vakavuutta kokonaisuutena komissio katsoo kartellin vaikutaneen koko yhteisöön ja ETA-sopimuksen voimaantulon jälkeen ETA:an.
- a) 1) iv) Komission päätelmä rikkomisen vakavuudesta kokonaisuutena tarkasteltuna
- (404) Ottaen huomioon tarkasteltavana olevan toiminnan luonteen ja sen todellisen vaikutuksen itsejäljentävän paperin markkinoihin sekä sen seikan, että rikkominen koski koko yhteismarkkinoita ja ETA-sopimuksen voi-

⁽³⁷²⁾ Alkuteksti: "any price increases announced by agreement with competitors served merely as an opening position for subsequent negotiations with customers on prices". AWA:n vastaus väitetiedoksiannontoon (asiakirja-aineisto, s. 19730—19731)

⁽³⁷³⁾ Carrsin vastaus väitetiedoksiannontoon (asiakirja-aineisto, s. 20344—20346 ja 20356).

⁽³⁷⁴⁾ Ks. esimerkiksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa T-354/94, Stora Kopparbergs Bergslags AB v. komissio ("kartonkiasia") (Kok. 1998, s. II-2111, 170 kohta).

- maantulon jälkeen koko ETA:a, komissio katsoo, että tämän päätöksen kohteena olevat yritykset ovat syyllistyneet luonteeltaan erittäin vakavaan EY:n perustamis-sopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan rikkomiseen.
- (405) Kun on kyse erittäin vakavasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, todennäköisten sakkojen ehdotettu suuruus mahdollistaa yritysten erilaisen kohtelun sen seikan ottamiseksi huomioon, onko rikkojan todellinen kapasiteetti niin suuri, että se kykenee aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa kilpailulle, ja sakkojen asettamiseksi tasolle, joka takaa, että niiden rikkomista estävä vaikutus on riittävä. Komissio huomauttaa, että erilainen kohtelu näyttäisi olevan tarpeen erityisesti silloin, kun (kuten tässä tapauksessa) rikkomiseen osallistuneiden yritysten välillä on huomattavia kokoeroja.
- Kartellin osanottajien luokittelu
- (406) Tässä tapauksessa, joka koskee useita yrityksiä, sakkojen perusmäärän määrityksessä on otettava huomioon kunkin yrityksen painoarvo ja sen myötä kunkin yrityksen vastuulla olevan rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun. Tätä varten kyseiset yritykset voidaan periaatteessa jakaa neljään ryhmään sen mukaan, mikä on niiden suhteellinen merkitys kyseisillä markkinoilla. Jaottelua voidaan tarvittaessa mukauttaa muiden seikkojen ottamiseksi huomioon ja varsinkin tehokkaan pelotevaikutuksen varmistamiseksi.
- (407) Arvioidakseen yritysten suhteellisen merkityksen kyseisillä markkinoilla komissio on valinnut vertailukohdaksi tässä tapauksessa tuotteen kokonaisliikevaihdon ETA:ssa. Tätä valintaa tukee se, että kyse on koko ETA:n kattavasta kartellista, jonka päätavoitteena oli muun muassa sopia yhdenmukaisista hinnankorotuksista koko ETA:ssa. Vertailu laaditaan ETA:ssa kyseisestä tuotteesta vuonna 1995 kertyneiden kokonaisliikevaihtojen perusteella. Liikevaihtoluvut otetaan 18 kohdassa olevasta taulukosta 1(b).
- (408) AWA on selvästi suurin itsejäljentävän paperin tuottaja ETA-markkinoilla, ja sijoitetaan siitä syystä yksin ensimmäiseen ryhmään. Toisen ryhmän muodostavat MHTP, Zanders ja Koehler, jotka ovat (tai olivat) keskisuuria toimijoita ETA:n itsejäljentävän paperin markkinoilla. Torraspapel ja Bolloré, joiden osuudet ETA:n markkinoista ovat huomattavasti pienemmät, sijoitetaan kolmanteen ryhmään. Sappi ja Mougeot, jotka ovat huomattavasti pienempiä ETA:ssa, sijoitetaan neljänteen ryhmään. Divipa, Zicuñaga ja Carrs, jotka myivät itsejäljentävää paperia pääasiassa yhdessä tai muutamassa ETA-maassa, sijoitetaan viidenteen ryhmään.
- (409) Tämän perusteella komissio määrittää rikkomisen vakavuuden perusteella sakkojen määrät seuraavasti:
- AWA: 70 miljoonaa euroa
 - MHTP, Zanders ja Koehler: 24,5 miljoonaa euroa
 - Torraspapel ja Bolloré: 10,5 miljoonaa euroa
 - Sappi ja Mougeot: 5,6 miljoonaa euroa
 - Divipa, Zicuñaga ja Sappi: 1,4 miljoonaa euroa.
 - Riittävä pelotevaikutus
- (410) Sakon riittävän pelotevaikutuksen varmistamiseksi komissio määrittää lisäksi, onko lähtökohtana oleviin määriin syytä tehdä yrityskohtaisia mukautuksia.
- (411) Komissio katsoo, että AWA:n, Sappin ja Bollorén sakkojen perusmääriä, jotka perustuvat niiden suhteelliseen kokoon markkinoilla, on korotettava niiden koon ja kokonaisresurssien mukaisesti.
- (412) Tämän mukaisesti komissio katsoo, että pelotevaikutus edellyttää 409 kohdassa määritettyjen sakon perusmäärien korottamista 100 prosenttia AWA:n osalta 140 miljoonaan euroon, Bollorén osalta 21 miljoonaan euroon ja Sappin osalta 11,2 miljoonaan euroon.
- a) 2) *Rikkomisen kesto*
- (413) Komissio on havainnut AWA:n, Copigraphin (Bollorén), Koehlerin, Sappin, MHTP:n (Storan), Torraspapelin ja Zandersin rikkoneen EY:n perustamis-sopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995. Mougeot osallistui samaan rikkomiseen toukokuusta 1992 syyskuuhun 1995, Carrs tammikuusta 1993 syyskuuhun 1995, Divipa maaliskuusta 1992 tammikuuhun 1995 ja Zicuñaga lokakuusta 1993 tammikuuhun 1995.
- (414) Komissio päättelee, että kunkin yrityksen kohdalla oli kyse keskipitkästä (1—5 vuotta) rikkomisesta.
- (415) AWA:n, Copigraphin (Bollorén), Koehlerin, Sappin, MHTP:n (Storan), Torraspapelin ja Zandersin rikkomisen kesto oli kolmen vuotta ja yhdeksän kuukautta. Rikkomisen vakavuuden perusteella määriteltyjä sakkojen perusmääriä (ks. 409 kohta) korotetaan sen vuoksi yhteensä 35 prosenttia.

(416) Mougeot'n, Carrsin, Divipan ja Zicuñagan rikkomisen kesto vaihteli yhdestä vuodesta ja neljästä kuukaudesta kolmeen vuoteen ja viiteen kuukauteen. Rikkomisen vakavuuden perusteella määritellyt sakkojen perusmääriä korotetaan sen vuoksi Mougeot'n osalta 30 prosenttia, Carrsin osalta 25 prosenttia, Divipan osalta 25 prosenttia ja Zicuñagan osalta 10 prosenttia.

a) 3) Perusmääriä koskeva päätelmä

(417) Tämän mukaisesti komissio määrittää seuraavat sakkojen perusmäärät:

Arjo Wiggins Appleton Limited	189 miljoonaa euroa
Bolloré SA	28,35 miljoonaa euroa
Carrs Paper Ltd	1,75 miljoonaa euroa
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	1,75 miljoonaa euroa
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	33,075 miljoonaa euroa
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	1,54 miljoonaa euroa
Papeteries Mougeot SA	7,28 miljoonaa euroa
Papierfabrik August Koehler AG	33,075 miljoonaa euroa
Sappi Limited	15,12 miljoonaa euroa
Torraspapel SA	14,175 miljoonaa euroa
Zanders Feinpapiere AG	33,075 miljoonaa euroa.

b) **Raskauttavat seikat: toimiminen johtajana rikkomisessa**

(418) On ilmeistä, että AWA, joka on Euroopan johtava itsejäljentävän paperin tuottaja, oli kartellin avaintekijä kaikissa ETA-maissa. Kokouksia koskeva tosiasioihin perustuva näyttö, jota käsiteltiin osassa I, osoittaa, että AWA:n edustajat kutsuivat kokoon ja johtivat monia kartellikokouksia. AWA toimi aloitteentekijänä myös kartellin uudelleenjärjestelyssä.

(419) On viitteitä myös siitä, että AWA toimi aloitteentekijänä ainakin kahdessa yleisessä kartellikokouksessa ja monissa kansallisissa kokouksissa sovitussa hinnankorotuksissa sekä vaati muita osallistujia toteuttamaan samat korotukset. AWA:n asemasta kartellin johtajana saadaan lisänäyttöä 2 päivänä helmikuuta 1995 pidetyn yleisen kartellikokouksen pöytäkirjasta, jossa todetaan nimenomaan,

että AWA ilmoittaa kokouksessa sovitut hinnankorotukset ensimmäisenä markkinoille ⁽³⁷⁵⁾. Hinnankorotusilmoituksia koskeva asiakirjanäyttö osoittaa, että AWA ilmoitti korotuksista markkinoille usein ensimmäisenä ja muut kilpailijat "seurasivat perässä" ⁽³⁷⁶⁾.

(420) AWA väittää, ettei kartellilla ollut pääasiallista johtajaa, vaan "kartellikokoukset pidettiin, kun osapuolet olivat yhtä mieltä niiden tarpeellisuudesta". AWA:n mukaan kartellikokoukset "kutsui koolle joku yrityksistä, vaikka jonkun oli otettava vastuulleen kokouksen järjestäminen". AWA huomauttaa, että sen itsensä ja Torraspapelin lisäksi ainakin Koehler, Mougeot ja Stora varasivat kokoushuoneita ⁽³⁷⁷⁾.

(421) AWA väittää, että itsejäljentävän paperin tuottajien välinen yhdenmukaistettu toiminta perustui keskinäiseen sopimukseen eikä edellyttänyt uhkailuja tai pakotteita. AWA kiistää Mougeot'n esittämät lausunnot ja väittää, että Mougeot'n käyttämät sanamuodot kuvaavat ennemminkin sen omaa asennetta kuin AWA:an liittyviä objektiivisia tosiseikkoja. AWA väittää myös, että se, että Mougeot esittää joutuneensa pakotuksen uhriksi, on tällä hetkellä sen taloudellisten etujen mukaista. AWA väittää olleensa Stora ja International Paperia (Zandersin silloinen omistaja) pienempi yritys ja suunnilleen saman kokoinen kuin Bolloré (Copigraphin silloinen omistaja) ja Sappi.

(422) AWA kiistää myös komission havainnon, jonka mukaan AWA toimi aloitteentekijänä ainakin osassa hinnankorotuksista ja kehotti muita seuraamaan korotuksiaan. AWA myöntää tehneensä eri tilanteissa suunnittelemaan hintailmoituksia koskevia ehdotuksia, mutta väittää, että myös muut yritykset tekivät vastaavia ehdotuksia. Se painottaa, että itsejäljentävän paperin tuottajat toimivat keskinäisistä eduistaan muodostamansa yhteisen näemyksen mukaisesti ja kartellikokousten tarkoituksena oli tarjota kaikille osanottajille tilaisuus esittää näkemyksiä ja ehdotuksia.

(423) Komissio ei hyväksy AWA:n väitteitä. Komissiolla on yhteneväisiä todisteita siitä, että AWA, joka oli taloudellisista syistä itsejäljentävän paperin markkinoiden johtaja ja kykeni painostamaan kilpailijoitaan siitä syystä, että se osti tai jakeli ⁽³⁷⁸⁾ suuren osan joidenkin pienten tuottajien tuotannosta sekä oli avainasemassa myös sopimus-

⁽³⁷⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7.

⁽³⁷⁶⁾ Ks. esimerkiksi asiakirja-aineisto, s. 2510, 2719 ja 4607.

⁽³⁷⁷⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 19744—19745).

⁽³⁷⁸⁾ Joko itse tai AWA-konserniin kuuluvien jakelijoiden kautta.

ten noudattamisen seurannassa ja varmistamisessa ⁽³⁷⁹⁾. Mougeot'n tästä asiasta esittämät lausunnot, jotka ovat osa muiden todisteiden kanssa hyvin yhtenäistä kannanottoa, tukevat viitteitä, jotka on saatu AWA:n asemasta kartellissa. On lisäksi huomattava, että AWA ei kiistä Mougeot'n lausuntoa, jonka mukaan AWA tarkasti Sarrión myyntimääristään antamat tiedot.

(424) Tämän raskauttavan seikan perusteella AWA:n sakon perusmäärää on aiheellista korottaa 50 prosenttia.

c) Lieventävät seikat

c) 1) Pelkästään passiivinen tai seuraajan asema

(425) Carrs, Copigraph ja Torraspapel väittävät osallistuneensa rikkomiseen pelkästään passiivisesti ja joutuneensa osallistumaan pakosta kartelliin sen johtajana toimineen AWA:n niihin kohdistaman painostuksen takia. Myös Koehler ilmoittaa AWA:n siihen kohdistamat uhkailut tekijäksi, joka sai sen osallistumaan salaiseen sopimukseen ⁽³⁸⁰⁾.

(426) Komissio ei hyväksy näitä väitteitä. Ensiksikin komissio huomauttaa, että asianmukaisia sakkoja määriteltäessä kartelleissa voidaan katsoa olevan kolmenlaisia jäseniä: johtajia, aktiivisia jäseniä ja passiivisia jäseniä. Tarkasteltavana olevassa tapauksessa kartellin johtajana toimi AWA. Komissio katsoo, että kaikki muut kartellin jäsenet, Carrs ja Copigraph (Bolloré) mukaan luettuina, olivat aktiivisia jäseniä. Carrs ja Copigraph osallistuivat säännöllisesti kansallisia markkinoita koskeneisiin kartellikokouksiin. Carrs on jopa huomauttanut osallistuneensa useampiin Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoita koskeneisiin kokouksiin kuin väitetiedoksiannossa on ilmoitettu. Copigraph (Bolloré), jolla oli Carrsia enemmän myyntiä kotimarkkinoidensa ulkopuolelle, osallistui säännöllisesti myös yleisiin kartellikokouksiin. Myös niiden osallistumisesta hinnankorotusaloitteisiin on runsaasti todisteita, jotka osoittavat niiden ilmoittaneen säännöllisesti asiakkailleen sovitut tai yhdenmukaistetut hinnankorotukset.

(427) Toiseksi komissio katsoo, että uhkailut (tässä tapauksessa kartellin johtajan esittämänä) eivät voi oikeuttaa yhteisön ja ETAn kilpailusääntöjen rikkomista. Kartelliin liittymi-

sen sijaan yritysten olisi pitänyt ilmoittaa kilpailijoidensa laittomasta toiminnasta toimivaltaisille viranomaisille, komissio mukaan luettuna, kyseisen toiminnan lopettamiseksi.

c) 2) Rikkomisen lopettaminen

(428) MHTP väittää, että kartelli päättyi syksyyn 1995 mennessä eli ennen ensimmäisiä tutkimuksia. MHTP:n mukaan tämä olisi katsottava lieventäväksi seikaksi sakkujen määrityksessä ⁽³⁸¹⁾.

(429) Komissio on kuitenkin ottanut tätä rikkomista arvioidessaan huomioon vain rajatun jakson, jolta se katsoi saaneensa riittävästi todisteita kartellista. Koska kyse on ilmeisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta, MHTP:n vaatimus aikaisen lopettamisen katsomisesta lieventäväksi seikaksi on hylättävä.

c) 3) Muut lieventävät seikat

(430) AWA väittää, että Euroopan itsejäljentävän paperin alan kriittinen tilanne olisi katsottava lieventäväksi seikaksi. AWA huomauttaa, että ala oli kriisissä ja oli ollut jo pitkään laskusuunnassa ja komissio otti äskettäin seostelisiä ja saumattomia teräsputkia koskeneissa asioissa ⁽³⁸²⁾ tekemissään päätöksissä tällaiset seikat huomioon ⁽³⁸³⁾. Copigraph (Bolloré), Koehler ja Mougeot pyytävät komissiota ottamaan huomioon lieventävänä seikkana sen, että niiden itsejäljentävään paperiin liittyvä liiketoiminta oli tappiollista tämän päätöksen kattaman jakson aikana ⁽³⁸⁴⁾. Copigraph (Bolloré) viittaa tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon asiassa Enichem Anic SpA ⁽³⁸⁵⁾.

⁽³⁸¹⁾ MHTP:n (Stora) vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 20424—20425).

⁽³⁸²⁾ Komission päätös 98/247/EHTY, tehty 21 päivänä tammikuuta 1998, asiassa IV/35.814, seostelisiä (EYVL L 100, 1.4.1998, s. 55), 83—84 kohta, ja komission päätös, tehty 8 päivänä joulukuuta 1999, asiassa IV/E-1/35.860, saumattomat teräsputket, 168 ja 169 kohta, ei vielä julkaistu.

⁽³⁸³⁾ AWA:n vastaus väitetiedoksiintoon (asiakirja-aineisto, s. 19734).

⁽³⁸⁴⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: AWA (asiakirja-aineisto, s. 19740—19741), Koehler (s. 20680—20681 ja 20731) ja Mougeot (s. 19724). AWA:a lukuun ottamatta kaikki tappioihin vetoavat kilpailijat ovat toimittaneet vuosikohtaisia tietoja itsejäljentävään paperiin liittyvästä liiketoiminnasta vuodesta 1992 lähtien vuosiin 1997, 1998 tai 1999 saakka. Vaikka luvuista havaitaan huomattavaa vaihtelua eri vuosien välillä, ne osoittavat, että kyseiset tuottajat saivat myös huomattavia voittoja tarkastelujakson aikana.

⁽³⁸⁵⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: Copigraph (asiakirja-aineisto, s. 19570—19571) ja Bolloré (s. 19946—19947). Ks. myös asia T-6/89, Enichem Anic Spa v. komissio (Kok. 1991, s. II-1623, 290—291 kohta).

⁽³⁷⁹⁾ Ks. 104, 109, 120, 143, 217 ja 228 kohta.

⁽³⁸⁰⁾ Vastaukset väitetiedoksiintoon: Carrs (asiakirja-aineisto, s. 20371), Copigraph (s. 19566), Torraspapel (s. 20477) ja Koehler (s. 20728).

(431) Komissio ei katso, että se, että yritys ei hyötynyt kartellista, muodostaisi yleisesti ottaen lieventävän seikan sakon määrityksessä tai antaisi kyseisille yrityksille oikeuden alennukseen sakon määrästä. Väitetiedoksianto annetuissa vastauksissa toimitetut tiedot ja AEMCP:n MHA:lla teettämä raportti ⁽³⁸⁶⁾ eivät tue päätelmää, jonka mukaan itsejäljentävän paperin ala oli vuodet 1992—1995 kattavan rikkomisjakson aikana yhtä vakavassa kriisitilanteessa kuin alat, joista oli kyse yritysten mainitsemisissä aiemmissa kartellitapauksissa.

c) 4) *Lieventäviä seikkoja koskeva päätelmä*

(432) Komissio pääättelee, että tarkasteltavana olevaan tapaukseen ei liity lieventäviä seikkoja.

d) **Sakkojen määriä koskeva päätelmä ennen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartellitapauksissa annetun komission tiedonannon soveltamista**

(433) Komissio määrää näin ollen ennen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartellitapauksissa annetun komission tiedonannon soveltamista seuraavat sakot:

Arjo Wiggins Appleton Limited	283,5 miljoonaa euroa
Bolloré SA	28,35 miljoonaa euroa
Carrs Paper Ltd	1,75 miljoonaa euroa
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	1,75 miljoonaa euroa
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	33,075 miljoonaa euroa
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	1,54 miljoonaa euroa
Papeteries Mougeot SA	7,28 miljoonaa euroa
Papierfabrik August Koehler AG	33,075 miljoonaa euroa
Sappi Limited	15,12 miljoonaa euroa
Torraspapel SA	14,175 miljoonaa euroa
Zanders Feinpapiere AG	33,075 miljoonaa euroa.

(434) Koska kyseisen menetelmän mukaisesti lasketut lopulliset sakkomäärät voivat kuitenkin olla enintään 10 prosenttia kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdosta (asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan mukaisesti), määrätään seuraavat sakot:

Arjo Wiggins Appleton Limited	283,5 miljoonaa euroa
Bolloré SA	28,35 miljoonaa euroa
Carrs Paper Ltd	1,75 miljoonaa euroa
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	1,75 miljoonaa euroa
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	23,6 miljoonaa euroa
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	1,54 miljoonaa euroa
Papeteries Mougeot SA	7,28 miljoonaa euroa
Papierfabrik August Koehler AG	33,075 miljoonaa euroa
Sappi Limited	15,12 miljoonaa euroa
Torraspapel SA	14,175 miljoonaa euroa
Zanders Feinpapiere AG	33,075 miljoonaa euroa.

e) **Sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartellitapauksissa annetun komission tiedonannon soveltaminen**

(435) Eräät tämän päätöksen kohdeyrityksistä ovat toimineet komission kanssa yhteistyössä tutkinnan eri vaiheissa ja päätöksen kohteena olevan rikkomisen eri jaksojen osalta saadakseen kyseisen komission tiedonannon mukaisen suojelemaan kohtelun. Täyttääkseen rikkomiseen osallistuneiden yritysten oikeutetut odotukset, jotka liittyvät sakkojen määräämättä jättämiseen tai lieventämiseen yhteistyön perusteella, on tarkasteltava, täyttävätkö rikkomiseen osallistuneet yritykset tiedonannossa asetetut edellytykset.

e) 1) *Sakkojen määräämättä jättäminen tai niiden määrän hyvin huomattava alentaminen*

(436) Sappi väittää, että sillä on oikeus saada kokonaan vapaus sakoista tämän päätöksen kohteena olevista kartellitapauksista määrättävistä sakoista ⁽³⁸⁷⁾.

⁽³⁸⁶⁾ Ks. alaviite 10.

⁽³⁸⁷⁾ Sappin vastaus väitetiedoksianto (asiakirja-aineisto, s. 20602 ja 20620—20622).

- (437) Komissio myöntää, että Sappi toimitti sille tietoja tämän päätöksen kohteena olevasta kartellista ennen tutkinnan aloittamista. Komissio myöntää myös sen, että kun Sappi toimitti sille 11 päivänä marraskuuta 1996 kirjallisen lausunnon osallistumisestaan kartelliin, komissiolla ei ollut riittävästi tietoja väitetyn kartellin olemassaolon vahvistamiseksi.
- (438) Sappi oli kartellin jäsenistä ensimmäinen, joka esitti todisteita kartellin olemassaolosta. Sappi toimitti sittemmin myös lisätietoja ja asiakirjoja kartellista useita kertoja vuosina 1996—1999. Sappin toimittamat todisteet sisältävät muun muassa kartellikokousten pöytäkirjoja, AEMCP:n kokousten pöytäkirjoja, työntekijän lausuntoja kartellin toiminnasta (muun muassa kuvauksia kartellikokouksista, osanottajista ja tehdyistä sopimuksista), hinnankorotuksia koskevia asiakirjoja ja tietoja markkinoista ja AEMCP:stä.
- (439) Sappin toimittamien tietojen ansiosta komissio kykeni vahvistamaan monien kartellikokousten järjestämisen, sisällön ja osanottajat sekä salaisen yhteydenpidon tämän menettelyn kohteena olevan jakson aikana. Komissio päätelee, että vaikka Sappin toimittamat tiedot eivät kata kartellin kaikkia osa-alueita, se on antanut ratkaisevaa näyttöä kartellin olemassaolosta. Komissio katsoo myös, että Sappi on ollut valmis jatkuvaan ja täydelliseen yhteistyöhön koko tutkimuksen ajan.
- (440) Sappin mukaan se lopetti osallistumisensa kartellin toimintaan ilmoittaessaan kartellista komissiolle. Se huomauttaa myös päättäneensä jopa olla osallistumatta AEMCP:n seuraaviin kokouksiin välttyäkseen siltä, että se näyttäisi olleen salaa yhteydessä kilpailijoihinsa, ja korostaakseen sitä, että se ei aikonut osallistua mihinkään salaiseen toimintaan tulevaisuudessa ⁽³⁸⁸⁾.
- (441) Komissio myöntää, että Sappi lopetti osallistumisensa kartellin toimintaan otettuaan komissioon ensimmäistä kertaa yhteyttä 19 päivänä syyskuuta 1996 ja lähetyksensä sille kirjallisen lausunnon 11 päivänä marraskuuta 1996.
- (442) Sappi ei ole myöskään pakottanut muita yrityksiä osallistumaan kartelliin eikä ole toiminut kartellissa aloitteen tekijänä eikä johtajana.
- (443) Komissio katsoo, että Sappi saa tämän perusteella oikeuden hyötyä sakkojen määräämättä jättämisestä annetun komission tiedonannon B kohdasta. Tämän mukaisesti komissio myöntää Sappille 100 prosentin alennuksen sakosta, joka sille olisi määrätty, jos se ei olisi toiminut yhteistyössä komission kanssa.
- e) 2) *Sakkojen määrän huomattava alentaminen*
- (444) Mougeot oli toinen kartellin jäsen, joka esitti todisteita kartellista. Komission tehtyä päätöksen tutkinnan aloittamisesta ja lähetettyä Mougeot'lle tietopyynnön kyseinen yritys toimitti komissiolle 14 päivän huhtikuuta 1999 lausunnon ja asiakirjoja tapauksesta.
- (445) Komissio katsoo, että Mougeot'n aloitettua yhteistyön sen kanssa, Sappi oli jo toimittanut riittävästi tietoja kartellin olemassaolon vahvistamiseksi. Komissio päätelee, että Mougeot'n harjoittama yhteistyö ei täytä komission tiedonannon B kohdan b alakohdassa määrättyjä edellytyksiä eikä sille määrätyn sakon määrää voida näin ollen alentaa huomattavasti tiedonannon C kohdan nojalla.
- e) 3) *Sakkojen määrän huomattava alentaminen*
- e) 3) i) *Komissiolle ennen väitetiedoksiantoa toimitetut todisteet*
- (446) Ennen kuin komissio antoi väitetiedoksiantonsa Mougeot, AWA, MHTP (Stora) ja Copigraph toimittivat sille tietoja ja/tai asiakirjoja. Niiden harjoittaman yhteistyön laajuudessa ja laadussa on kuitenkin huomattavia eroja.
- (447) Mougeot toimitti vapaaehtoisesti lausuntoja ja asiakirjoja, jotka sisälsivät yksityiskohtaisia tietoja kartellikokouksista (joissa käsiteltiin pääasiassa sen kotimarkkinoita Ranskassa) ja muun muassa tietoja kokouspäivämääristä, osanottajista, kokousten sisällöstä ja tehdyistä sopimuksista.
- (448) AWA toimitti vapaaehtoisesti komissiolle tietoja kartellikokouksista, muun muassa yksityiskohtia ajankohdista, joina kokouksia pidettiin yhteisön jäsenvaltioissa ja luetelun kokouksiin osallistuneista yrityksistä. Kokousten

⁽³⁸⁸⁾ Sappin vastaus väitetiedoksiantoon (asiakirja-aineisto, s. 20604—20606 ja 20615—20616).

- sisällöstä AWA huomautti, että ”joissakin kokouksissa ... keskusteltiin itsejäljentävän paperin hinnoista ... ja vaihdettiin tietoja hinnankorotusaikeista” ⁽³⁸⁹⁾.
- (449) Pelkkään tietopyyntöön vastaamiseen lisäksi Copigraph myönsi, että yksi sen johtajista oli osallistunut vuosina 1993—1994 kahteen tai kolmeen kilpailijoiden väliseen kokoukseen, joissa sovittiin hinnankorotuksista, ja lueteli muita osanottajia.
- (450) MHTP:n (Storan) vastaus oli epämääräisin. Se myönsi kilpailijoiden neuvotelleen hinnoista, mutta väitti, että korotuksista ei päästy sopimukseen. Tätä epämääräistä ja perustelematonta huomautusta ei voida pitää tietona tai asiakirjana, joka edisti rikkomisen olemassaolon vahvistamista, eikä se näin ollen anna oikeutta sakon määrän alentamiseen.
- (451) Koehler väittää lisäksi, että sillä on oikeus sakon määrän huomattavaan alentamiseen, koska se antoi yksityiskohdaisen vastauksen komission tietopyyntöön. Komissio toteaa, että yrityksillä on velvollisuus toimittaa tiedot, jotka komissio on pyytänyt asetuksen N:o 17/11 artiklan nojalla. Asetuksessa N:o 17 säädetään, että yrityksillä on velvollisuus toimia aktiivisesti yhteistyössä komission kanssa, mikä merkitsee muun muassa, että niiden on toimitettava komissiolle kaikki tutkinnan kohteeseen liittyvät tiedot ⁽³⁹⁰⁾. Tämän velvollisuuden kattama yhteistyö ei oikeuta alennukseen sakon määrästä.
- (452) Kyseiset näkökohdat ja 70 kohdassa esitetyt seikat oikeuttavat Mougeot'n 50 prosentin alennukseen, AWA:n 35 prosentin alennukseen ja Bollorén (Copigraphin) 20 prosentin alennukseen sakkojen määrästä.
- e) 3) ii) Yritykset, jotka eivät kiistäneet tosiseikkoja väitetiedoksiannon saatuaan
- (453) Saatuaan komission väitetiedoksiannon Carrs, Koehler, MHTP ja Zanders pyysivät sakkojen määrän huomattavaa alentamista sillä perusteella, että ne eivät kiistäneet tosiseikkoja.
- (454) Carrs myöntää kartellin olemassaolon ja osallistumisensa siihen koko tässä päätöksessä määrätetyn keston ajan.
- (455) Zanders huomauttaa, että se ei kiistä ”komission väitetiedoksiannossa esitettyjen huomautusten vaikuttimia” vuodesta 1992 syksyyn 1995 ulottuvan jakson osalta.
- (456) MHTP ilmoittaa, että se ei kiistä seikkoja, joihin vuodesta 1992 vuoden 1995 puoliväliin ulottuneen rikkomisen katsotaan perustuvan.
- (457) Koehler huomauttaa, että se ei kiistä osaa väitetiedoksiannossa esitetystä seikoista. Koehler kiistää kuitenkin huomattavan osan todisteista, joiden mukaan se osallistui kartelliin koko sen keston ajan. Koehler kiistää erityisesti komission esittämän kuvauksen myyntikiintiöitä ja markkinaosuuksia koskevista sopimuksista ja seurantajärjestelmän olemassaolon ⁽³⁹¹⁾. Komissio päättelee tästä syystä, ettei Koehler ole harjoittanut todellista yhteistyötä sen kanssa.
- (458) Komissio myöntää Carrsille, MHTP:lle ja Zandersille 10 prosentin alennuksen sakkojen määrästä sen perusteella, että ne eivät kiistä huomattavaa osaa esitetystä tosiseikoista.

f) Maksukyky

- (459) Carrs on esittänyt väitteitä maksukyvyystään sosiaalisen erityistilanteensa perusteella. Yritys vetoaa tältä osin takaisinmaksettavan velan määrään ja heikkoon kannattavuustasoonsa.
- (460) Tutkiakseen tätä väitettä komissio pyysi yksityiskohtaisia tietoja Carrsin taloudellisesta asemasta ⁽³⁹²⁾. Tutkittuaan yrityksen suullisessa kuulemistilaisuudessa luottamuksellisina esittämät tiedot, 8 päivänä lokakuuta 2001 antaman vastauksen ja 10, 13 ja 14 päivänä joulukuuta 2001 esitetyt lisähuomautukset ⁽³⁹³⁾ komissio päättelee, että sakon määrää ei ole aiheellista muuttaa tässä tapauksessa. Yleisistä markkinaolosuhteista johtuvan vaikean taloudellisen tilanteen huomioon ottaminen yrityksen sakkoa määrättäessä merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista kyseiselle yritykselle.

⁽³⁸⁹⁾ Englanninkielinen alkuteksti: ”at some of these meetings ... carbonless paper prices were discussed ... extending to an exchange of intentions regarding announcements of price increases” (asiakirja-aineisto, s. 7829).

⁽³⁹⁰⁾ Ks. asia Orkem v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.10.1989 (Kok. 1989, s. 3283, 20 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

⁽³⁹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 20725—20729.

⁽³⁹²⁾ Asetuksen N:o 17/11 artiklan mukainen komission tietopyyntö, päivätty 5.9.2001. Asiakirja-aineisto, s. 21338—21340.

⁽³⁹³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 21350—21486 ja 21512—21540.

g) Tässä menettelyssä määrättävien sakkojen lopulliset määrät			
(461) Asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla olisi määrättävä seuraavat sakot:		Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	maaliskuusta 1992 tammikuuhun 1995
		Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Arjo Wiggins Appleton Limited	184,27 miljoonaa euroa	Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	lokakuusta 1993 tammikuuhun 1995
Bolloré SA	22,68 miljoonaa euroa	Papeteries Mougeot SA	toukokuusta 1992 syyskuuhun 1995
Carrs Paper Ltd	1,57 miljoonaa euroa	Papierfabrik August Koehler AG	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	1,75 miljoonaa euroa	Sappi Limited	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	21,24 miljoonaa euroa	Torraspapel SA	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	1,54 miljoonaa euroa	Zanders Feinpapiere AG	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995.
Papeteries Mougeot SA	3,64 miljoonaa euroa		
Papierfabrik August Koehler AG	33,07 miljoonaa euroa		
Sappi Limited	0 euroa		<i>2 artikla</i>
Torraspapel SA	14,17 miljoonaa euroa		
Zanders Feinpapiere AG	29,76 miljoonaa euroa,		

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Arjo Wiggins Appleton Limited, Bolloré SA, Carrs Paper Ltd, Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L., Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH, Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA, Papeteries Mougeot SA, Papierfabrik August Koehler AG, Sappi Limited, Torraspapel SA ja Zanders Feinpapiere AG ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla sopimukseen ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin itsejäljentävän paperin alalla.

Rikkomisen kesto oli seuraava:

Arjo Wiggins Appleton Limited	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Bolloré SA	tammikuusta 1992 syyskuuhun 1995
Carrs Paper Ltd	tammikuusta 1993 syyskuuhun 1995

3 artikla

Edellä 1 artiklassa mainittujen yritysten on lopetettava välittömästi kyseisessä artiklassa tarkoitettu rikkominen, jos näin ei ole jo tehty. Niiden on pidättäydyttävä itsejäljentävän paperin alalla harjoittamassaan toiminnassa tekemästä sopimuksia tai noudattamasta yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joilla on sama tai samankaltainen tavoite tai vaikutus kuin tarkasteltavana olevalla rikkomisella.

Edellä 1 artiklassa mainituille yrityksille määrätään kyseisessä artiklassa tarkoitettua rikkomisesta seuraavat sakot:	
Arjo Wiggins Appleton Limited	184,27 miljoonaa euroa
Bolloré SA	22,68 miljoonaa euroa
Carrs Paper Ltd	1,57 miljoonaa euroa
Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L	1,75 miljoonaa euroa
Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH	21,24 miljoonaa euroa
Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA	1,54 miljoonaa euroa
Papeteries Mougeot SA	3,64 miljoonaa euroa

Papierfabrik August Koehler AG 33,07 miljoonaa euroa
 Sappi Limited 0 euroa
 Torraspapel SA 14,17 miljoonaa euroa
 Zanders Feinpapier AG 29,76 miljoonaa euroa.

Sakot on maksettava kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta Euroopan komission

pankkitilille numero 642-0029000-95 (SWIFT-koodi: BBVA-BEBB — IBAN-koodi: BE76 6420 0290 0095)

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA) S.A. -pankissa

Avenue des Arts, 43

B-1040 Bruxelles/Brussel).

Mainitun määräajan päätyttyä peritään automaattisesti korkoa, joka vastaa Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden korkoa laskettuna sen kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona tämä päätös tehdään, korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä eli yhteensä 6,77 prosenttia.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraaville:

Arjo Wiggins Appleton Limited
 St Clement House
 Alençon Link
 Basingstoke
 Hampshire RG21 7SB
 United Kingdom

Bolloré SA
 Tour Bolloré
 31-32, quai de Dion-Bouton
 92811 Puteaux cedex
 France

Carrs Paper Ltd
 Cranmore Boulevard
 Shirley, Solihull
 West Midlands B90 4LJ
 United Kingdom

Distribuidora Vizcaína de Papeles S.L
 Poligono Industrial Neinver
 Barrio Astince n 12-14
 48160 Derio, Vizcaya
 España
 Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH
 Niedernholz 23
 33699 Bielefeld
 Deutschland

Papelera Guipuzoana de Zicuñaga SA
 Barrio Zicuñaga
 20120 Hernani, Guipúzcoa
 España

Papeteries Mougeot SA
 34, Rue Maurice Mougeot
 88600 Laval sur Vologne
 France

Papierfabrik August
 Koehler AG
 Hauptstraße 2-4
 77704 Oberkirch
 Deutschland

Sappi Limited
 Sappi House
 48 Ameshoff Street
 2001 Braamfontein
 Johannesburg
 Republic of South Africa

Torraspapel SA
 Gran Via de les Corts Catalanes 678
 08010 Barcelona
 España

Zanders Feinpapier AG
 An der Gohrmühle
 51465 Bergisch Gladbach
 Deutschland

Tämä päätös on täytäntöönpanokelpoinen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 256 artiklan nojalla.

Tehty Brysselissä 20. joulukuuta 2001.

Komission puolesta
 Mario MONTI
 Komission jäsen

LIITE I

AEMCP:N KOKOUKSET JA YLEISET KARTELLIKOKOUKSET

Taulukko A

AEMCP:n viralliset kokoukset tammikuusta 1992 lähtien ja yleiset kartellikokoukset syyskuusta 1993 lähtien

VUOSI	AEMCP:N VIRALLISET KOKOUKSET	YLEISET KARTELLIKOKOUKSET
1992	23. tammikuuta, Zürich	
	27. maaliskuuta, Zürich	
	26. toukokuuta, Zürich	
	10. syyskuuta, Zürich	
	25. marraskuuta, Zürich	
1993	9. helmikuuta, Zürich	
	26. huhtikuuta, Zürich	
	7. heinäkuuta, Zürich	
	14. syyskuuta, Frankfurt	14. syyskuuta, Frankfurt
	18. marraskuuta, Bryssel	
1994	19. tammikuuta, Pariisi	19. tammikuuta, Pariisi
	21. huhtikuuta, Nizza	
	21. huhtikuuta, Frankfurt	21. huhtikuuta, Frankfurt
	22. syyskuuta, Frankfurt	22. syyskuuta, Frankfurt
	10. marraskuuta, Frankfurt	
1995	2. helmikuuta, Frankfurt	2. helmikuuta, Frankfurt
	21. huhtikuuta, Frankfurt	
	28. huhtikuuta, Frankfurt	(suunniteltu) 28. huhtikuuta, Frankfurt
	29. syyskuuta, Frankfurt	(suunniteltu) 29. syyskuuta, Frankfurt

Taulukko B

Osallistuminen AEMCP:n virallisiin kokouksiin

Kokouspäivät	AWA	Binda	Copigraph	Koehler	Mougeot	Sappi	Stora	Torras- papel	Zanders
23.1.1992, Zürich	X	X	X	X			X	X	X
27.3.1992, Zürich	X	X		X		X	X	X	X
26.5.1992, Zürich	X	X	X	X	X	X	X	X	X
10.9.1992, Zürich	X	X		X	X	X	X	X	X
25.11.1992, Zürich	X	X	X	X	X		X	X	X
9.2.1993, Zürich	X	X	X	X	X	X	X	X	X
26.4.1993, Zürich	X		X	X	X	X	X	X	X
7.7.1993, Zürich	X			X	X	X	X	X	X
14.9.1993, Frankfurt	X		X	X	X	X	X	X	X
18.11.1993, Bryssel	X		X	X	X	X	X	X	X
19.1.1994, Pariisi	X		X	X	X	X	X	X	X
21.4.1994, Nizza	X		X	X	X	X	X	X	X
21.6.1994, Frankfurt	X		X	X	X	X	X	X	X
22.9.1994, Frankfurt	X		X	X	X	X	X	X	X
10.11.1994, Frankfurt	X			X	X	X	X	X	X
2.2.1995, Frankfurt	X			X	X	X	X	X	X
21.4.1995, Frankfurt	X			X	X	X	X	X	X
28.6.1995, Frankfurt	X		X	X	X	X	X	X	X
29.9.1995, Frankfurt	X		X	X	X	X	X	X	X

LIITE II

KANSALLISET JA ALUEELLISET KARTELLIKOKOUKSET: PÄIVÄMÄÄRÄT, OSALLISTUJAT JA MARKKINAT

Kokouspäivät	AWA	Binda	Carrs	Copigraph	Divipa	Koehler	Mougeot	Sappi	Stora	Torraspapel	Zanders	Zicuñaga
17.2.1992 Espanjan markkinat						X ⁽¹⁾		X ⁽²⁾		X ⁽³⁾		
5.3.1992 Espanjan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽⁴⁾	X ⁽⁵⁾			X ⁽⁶⁾	X ⁽⁷⁾		[kaksi Sappin työntekijää] * ⁽⁸⁾	X ⁽⁹⁾	X ⁽¹⁰⁾		
Kevät 1992 (tod.näk. huhutikuu) Ranskan markkinat	[AWA:n työntekijä] * ⁽¹¹⁾			X ⁽¹²⁾		X ⁽¹³⁾	X ⁽¹⁴⁾	[Sappin työntekijä] * ⁽¹⁵⁾	X ⁽¹⁶⁾	Ranskan myynti- tjohtaja ⁽¹⁷⁾	[Zandersin agentti] * ⁽¹⁸⁾	
16.7.1992 Espanjan + Por- tugalin markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽¹⁹⁾					[Koehlerin työntekijä] * ⁽²⁰⁾		[Unipapelin työntekijä] * ⁽²¹⁾	X ⁽²²⁾	X ⁽²³⁾		
14.1.1993 UK + Irlannin markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽²⁴⁾	[Bindan työntekijä] * ⁽²⁵⁾	[Carrsin työntekijä] * ⁽²⁶⁾			[kaksi Koehlerin työntekijää] * ⁽²⁷⁾		X ⁽²⁸⁾	[kaksi Storan työntekijää] * ⁽²⁹⁾			
Kevät 1993 (tod.näk. huhutikuu) Ranskan markkinat	[AWA:n työntekijä] * ⁽³⁰⁾			X ⁽³¹⁾		X [Koehlerin työntekijä] * ⁽³²⁾	X ⁽³³⁾	[Sappin työntekijä] * ⁽³⁴⁾	X [Storan työntekijä] * ⁽³⁵⁾	Ranskan myynti- tjohtaja ⁽³⁶⁾	[Zandersin agentti] * ⁽³⁷⁾	
30.9.1993 Espanjan markkinat	X ⁽³⁸⁾	X ⁽³⁹⁾		X ⁽⁴⁰⁾	X ⁽⁴¹⁾	[Koehlerin agentti] * ⁽⁴²⁾		[Sappin työntekijä] * ⁽⁴³⁾	X ⁽⁴⁴⁾	X ⁽⁴⁵⁾	X ⁽⁴⁶⁾	
1.10.1993 Ranskan markkinat	[neljä AWA:n työntekijää] * ⁽⁴⁷⁾			[kaksi Copi- graphin työntekijää] * ⁽⁴⁸⁾		[Koehlerin työntekijä] * ⁽⁴⁹⁾	[kolme Mougeot'n työntekijää] * ⁽⁵⁰⁾	[Sappin työntekijä] * ⁽⁵¹⁾ ,	[kaksi Storan työntekijää] * ⁽⁵²⁾	X ⁽⁵³⁾	[kaksi Zandersin työntekijää] * ⁽⁵⁴⁾	

Kokouspäivät	AWA	Binda	Carris	Copigraph	Divipa	Koehler	Mougeot	Sappi	Stora	Torraspapel	Zanders	Zicuñaga
19.10.1993 Espanjan markkinat	X ⁽⁵⁵⁾				X ⁽⁵⁶⁾	X ⁽⁵⁷⁾		[Sappin työntekijä] *, X ⁽⁵⁸⁾	X ⁽⁵⁹⁾	X ⁽⁶⁰⁾	X ⁽⁶¹⁾	X ⁽⁶²⁾
9.11.1993 UK + Irlannin markkinat	[kolme AWA:n työntekijää] * ⁽⁶⁵⁾		[Carrsin työntekijä] * ⁽⁶⁴⁾			[Koehlerin työntekijä] * ⁽⁶³⁾	[kolme Mougeot'n työntekijää] * ⁽⁶⁶⁾	[kaksi Sappin työntekijää] * ⁽⁶⁷⁾	[kaksi Storan työntekijää] * ⁽⁶⁸⁾	[Torraspapelin työntekijä] * ⁽⁶⁹⁾		
20.1.1994 Ranskan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽⁷⁰⁾			[Copigraphin työntekijä] * ⁽⁷¹⁾		[Koehlerin työntekijä] * ⁽⁷²⁾	[Mougeot'n työntekijä] * ⁽⁷³⁾		[Storan työntekijä] * ⁽⁷⁴⁾			
9.2.1994 Portugalin markkinat	[AWA:n työntekijä] * ⁽⁷⁵⁾					[Koehlerin työntekijä] * ⁽⁷⁶⁾		[Unipapelin työntekijä] * ⁽⁷⁷⁾	[Storan työntekijä] * ⁽⁷⁸⁾	[Torraspapelin työntekijä] * ⁽⁷⁹⁾		
3.5.1994 Espanjan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽⁸⁰⁾			X ⁽⁸¹⁾	[kaksi Divipan työntekijää] * ⁽⁸²⁾	[kaksi Koehlerin työntekijää] *, [Koehlerin agentti] * ⁽⁸³⁾		[Sappin työntekijä] *, X ⁽⁸⁴⁾	[kaksi Storan työntekijää] * ⁽⁸⁵⁾	[Torraspapelin työntekijä] * ⁽⁸⁶⁾	[Zandersin työntekijä] * ⁽⁸⁷⁾	[Zicuñagan työntekijä] * ⁽⁸⁸⁾
Toukokuu 1994 Ranskan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽⁸⁹⁾			[Copigraphin työntekijä] * ⁽⁹⁰⁾		[kaksi Koehlerin työntekijää] * ⁽⁹¹⁾	[kaksi Mougeot'n työntekijää] * ⁽⁹²⁾		[Storan työntekijä] * ⁽⁹³⁾	[Torraspapelin työntekijä] * ⁽⁹⁴⁾		
29.6.1994 Espanjan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * ⁽⁹⁵⁾			X ⁽⁹⁶⁾	[kaksi Divipan työntekijää] * ⁽⁹⁷⁾	[Koehlerin agentti] * [kaksi Koehlerin työntekijää] * ⁽⁹⁸⁾		[Sappin työntekijä] *, X ⁽⁹⁹⁾	[Storan työntekijä] * ⁽¹⁰⁰⁾	[kaksi Torraspapelin työntekijää] * ⁽¹⁰¹⁾	[Zandersin työntekijä] * ⁽¹⁰²⁾	[Zicuñagan työntekijä] * ⁽¹⁰³⁾
23.9.1994 Espanjan markkinat	X ⁽¹⁰⁴⁾				X ⁽¹⁰⁵⁾	X ⁽¹⁰⁶⁾		X ⁽¹⁰⁷⁾	X ⁽¹⁰⁸⁾	X ⁽¹⁰⁹⁾	X ⁽¹¹⁰⁾	X ⁽¹¹¹⁾

Kokouspäivät	AWA	Binda	Carrs	Copigraph	Divipa	Koehler	Mougeot	Sappi	Stora	Torraspapel	Zanders	Zicuñaga
19.10.1994 Espanjan markkinat	[AWA:n työntekijä] * (112)			[Copigraphin työntekijä] * (113)	[Divipan työntekijä] * (114)	[Koehlerin työntekijä] * [Koehlerin agentti] * (115)	[Mougeot'n työntekijä] * (116)		[Storan työntekijä] * (117)	[Torraspapelin työntekijä] * (118)		[Zicuñagan työntekijä] * (119)
6.12.1994 Ranskan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * (120)			[Copigraphin työntekijä] * (121)		[Koehlerin työntekijä] * (122)	[Mougeot'n työntekijä] (123)		[Storan työntekijä] * (124)	[Torraspapelin työntekijä] * (125)	[Zandersin työntekijä] * (126)	
20.1.1995 Ranskan markkinat	[kaksi AWA:n työntekijää] * (127)			[Copigraphin työntekijä] * (128)		[Koehlerin työntekijä] * (129)	[Mougeot'n työntekijä] * (130)		[Storan työntekijä] * (131)	[Torraspapelin työntekijä] * (132)	[Zandersin työntekijä] * (133)	
Kevät 1995 Ranskan markkinat	X (134)			X (135)		X (136)	X (137)		X (138)	X (139)	X (140)	

* Hakusulkisiin ja tähdellä merkityt tiedot korvaavat tekstistä poistetut luottamukselliset tiedot.

(1) Asiakirja-aineisto, s. 4588.

(2) Asiakirja-aineisto, s. 4588.

(3) Asiakirja-aineisto, s. 4588.

(4) Asiakirja-aineisto, s. 4703—4704 ja 7828.

(5) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(6) Asiakirja-aineisto, s. 4703—4704 ja 7828.

(7) Asiakirja-aineisto, s. 4703—4704.

(8) Asiakirja-aineisto, s. 4703—4704 ja 4589.

(9) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(10) Asiakirja-aineisto, s. 4703—4704.

(11) Asiakirja-aineisto, s. 7828, 34, 223—224 ja 9940.

(12) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(13) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.

(14) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(15) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.

(16) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.

(17) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.

(18) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.

(19) Asiakirja-aineisto, s. 4484 ja 7828.

(20) Asiakirja-aineisto, s. 4484 ja 7828.

(21) Asiakirja-aineisto, s. 4484 ja 7828.

(22) Asiakirja-aineisto, s. 7828.

(23) Asiakirja-aineisto, s. 4484 ja 7828.

(24) Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223, 4655, 4657 ja 7828.

(25) Asiakirja-aineisto, s. 33—34 ja 223.

(26) Asiakirja-aineisto, s. 33—34 ja 7828.

(27) Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223, 4655, 4657 ja 7828.

(28) Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223, 4655, 4657 ja 7828.

- (29) Asiakirja-aineisto, s. 33—34, 223, 4655, 4657 ja 7828.
 (30) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.
 (31) Asiakirja-aineisto, s. 7828.
 (32) Asiakirja-aineisto, s. 5034 ja 7828.
 (33) Asiakirja-aineisto, s. 7828.
 (34) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.
 (35) Asiakirja-aineisto, s. 4798—4799 ja 7828.
 (36) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.
 (37) Asiakirja-aineisto, s. 34, 223—224, 9940 ja 7828.
 (38) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (39) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (40) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (41) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (42) Asiakirja-aineisto, s. 5, 7828.
 (43) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (44) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (45) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (46) Asiakirja-aineisto, s. 5 ja 7828.
 (47) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (48) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (49) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938, 9973 ja 5025—5028 ja 5043.
 (50) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (51) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (52) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (53) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7828, 9938 ja 9973.
 (54) Asiakirja-aineisto, s. 6, 7648, 7828, 9938 ja 9973.
 (55) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (56) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (57) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (58) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (59) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (60) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (61) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (62) Asiakirja-aineisto, s. 4474, 4658 ja 9939.
 (63) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (64) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (65) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (66) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (67) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (68) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (69) Asiakirja-aineisto, s. 4649—7650, 7828 ja 9939.
 (70) Asiakirja-aineisto, s. 7650 ja 7828.
 (71) Asiakirja-aineisto, s. 7650 ja 7828.
 (72) Asiakirja-aineisto, s. 7650 ja 7828.
 (73) Asiakirja-aineisto, s. 7650 ja 7828.
 (74) Asiakirja-aineisto, s. 7650 ja 7828.
 (75) Asiakirja-aineisto, s. 35—41, 47—51, 4483—4484, 7828 ja 9939.
 (76) Asiakirja-aineisto, s. 35—41, 47—51, 4483—4484, 7828 ja 9939.
 (77) Asiakirja-aineisto, s. 35—41, 47—51, 4483—4484, 7828 ja 9939.
 (78) Asiakirja-aineisto, s. 35—41, 47—51, 4483—4484, 7828 ja 9939.
 (79) Asiakirja-aineisto, s. 35—41, 47—51, 4483—4484, 7828 ja 9939.
 (80) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (81) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (82) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (83) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978 ja 5052, 5014—5015 ja 5373.
 (84) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (85) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939, 9977—9978 ja 4788—4790, 5009, 5637—5638 ja 5690—5693.
 (86) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (87) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.
 (88) Asiakirja-aineisto, s. 8, 9938—9939 ja 9977—9978.

- (8⁹) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9⁰) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9¹) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9²) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9³) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9⁴) Asiakirja-aineisto, s. 7651 ja 7828.
 (9⁵) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (9⁶) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (9⁷) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (9⁸) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940, 9979—9980 ja 5053 ja 5373—5374.
 (9⁹) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (10⁰) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (10¹) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (10²) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (10³) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4657—4659, 7828, 9940 ja 9979—9980.
 (10⁴) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (10⁵) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (10⁶) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (10⁷) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (10⁸) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (10⁹) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (11⁰) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (11¹) Asiakirja-aineisto, s. 4476, 4565 ja 7828.
 (11²) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11³) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁴) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁵) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁶) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁷) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁸) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (11⁹) Asiakirja-aineisto, s. 1839, 7652, 7828 ja 11495.
 (12⁰) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12¹) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12²) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12³) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12⁴) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12⁵) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12⁶) Asiakirja-aineisto, s. 1751, 7652—7653, 7657—7658, 7828 ja 11493—11495.
 (12⁷) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654, 7828 ja 19748.
 (12⁸) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (12⁹) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (13⁰) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (13¹) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (13²) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (13³) Asiakirja-aineisto, s. 7653—7654 ja 7828.
 (13⁴) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (13⁵) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (13⁶) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (13⁷) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (13⁸) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (13⁹) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.
 (14⁰) Asiakirja-aineisto, s. 7654 ja 7828.

LIITE III

SOVITUT MYYNTIKIINTIÖT/MYYNTIMÄÄRISTÄ VAHDETUT TIEDOT / TODELLINEN MYYNTI

Taulukko A

Espanjan markkinat (keskimääräinen kuukausimyynti tonneina)

	1992		1993			
	Kokous 30.9.1993	Vastaukset tietopyyntöön	Kokous 30.9.1993		Vastaukset tietopyyntöön	
			Myyntimäärät	Vuoden 1993 4. neljänneksen kiintiöt	Myyntimäärät ⁽¹⁾	Vuoden 4. neljänneksen myynnin kuukau- sikeskiarvot
AWA ⁽²⁾	805	778	903	850	887	556
Binda	192	*	150	100	*	*
Copigraph	214	*	265	265	*	*
Sappi ⁽³⁾	108	*	109	120	69	*
Divipa	216	*	280	280	*	*
Stora ⁽⁴⁾	227	227	168	200	167	152
Koehler ⁽⁵⁾	915	910	776	850	765	*
Torraspapel ⁽⁶⁾	1 234	*	1 139	1 200	1 382	*
Zanders ⁽⁷⁾	230	233	251	140	162	*

(*) Tietoja ei saatavilla.

Taulukko B

Ranskan markkinat (myyntimäärät tonneina; vuosien 1992 ja 1993 määrät ovat kahdeksalta kuukaudelta, tammikuu—elokuu)

	1992		1993			
	Kokous 1.10.1993	Vastaukset tietopyyntöön	Kokous 1.10.1993		Vastaukset tietopyyntöön	
			Myyntimäärät	Vuoden 1993 4. neljänneksen kiintiöt	Myyntimäärät	Vuoden 4. neljänneksen myynnin kuukau- sikeskiarvot
AWA ⁽⁸⁾	30 112	19 076	27 702	3 187	27 247	3 183
Koehler	8 712	*	7 475	892	*	*
Stora ⁽⁹⁾	7 816	8 028	6 417	785	6 417	833
Zanders	11 015	*	9 497	TBA	*	*
Copigraph	11 546	*	11 833	1 289	*	*
Torraspapel	8 672	*	8 940	974	*	*
Mougeot ⁽¹⁰⁾	3 166	3 150	3 958	550	3 958	600
Sappi	710	*	620	100	*	*

(*) Tietoja ei saatavilla.

⁽¹⁾ AWA:n ja Storan osalta tässä sarakkeessa esitetään kahdeksan kuukauden (tammikuu—elokuu) keskimääräinen kuukausimyynti. Sappin, Koehlerin, Torrassapelin ja Zandersin kuukausimyyntiä koskevia tietoja ei ollut saatavilla. Niiden osalta tässä sarakkeessa esitetään vuoden 1993 kokonaismyynnin mukainen kuukausikeskiarvo.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8222—8223 ja 8224—8225.

⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9956.

⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9268 ja 9271.

⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9831.

⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8997 ja 9003.

⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8606—8607.

⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8222—8223 ja 8224—8225.

⁽⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9268 ja 9271.

⁽¹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7773—7774.

LIITE IV

**MYyntIMÄÄRISTÄ 6.12.1994 VAIHDEtUT TIEDOT / MÄÄRIÄ KOSKEVAT TIEDOT, JOTKA ON SAATU
VASTAUKSENA KOMISSIOn TIETOPYyntÖIHIN**

Myyntimäärät (tonneina) Ranskan markkinoilla

	Vuosi 1993 (vain rullat)		Vuosi 1994			
	Kokous 6.12.1994	Vastaukset tietopyyntöön	Kokous 6.12.1994 RULLAT	Kokous 6.12.1994 ARKIT	Vastaukset tietopyyntöön RULLAT	Vastaukset tietopyyntöön ARKIT
AWA ⁽¹⁾	33 233	30 133	31 891	13 000	29 628	12 571
Stora ⁽²⁾	7 320	7 323	7 410	3 050 (-93)	7 136	3 052
Zanders ⁽³⁾	10 360	10 126	12 500	2 200	13 234	2 399
Koehler ⁽⁴⁾	8 930	8 853	9 000	2 700	9 029	2 637
Copigraph	14 600		14 150	3 050		
Torraspapel ⁽⁵⁾	12 341	12 020	15 670	207	14 708	203
Mougeot ⁽⁶⁾	5 980	5 943	5 200	0	5 343	
Sappi ⁽⁷⁾	210	454 ⁽⁸⁾	315	480	710 ⁽⁹⁾	

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8224, 8226 ja 8227.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9272, 9275 ja 9276.

⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8607 ja 8608.

⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9819.

⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8997, 8998 ja 9004.

⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7772.

⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9956—9957.

⁽⁸⁾ Sekä rullat että arkit.

⁽⁹⁾ Sekä rullat että arkit.

LIITE V

HINNANKOROTUSALOITTEET TAMMIKUUN 1994 JA SYYSKUUN 1995 VÄLISENÄ AIKANA

Taulukkojen lukuohjeet:

a) = korotuksen voimaantulopäivä,

b) = päivä, jona korotus ilmoitettiin myyntiverkolle ja/tai asiakkaille tai muun hinnankorotuksia koskevan asiakirja-aineiston päiväys.

R = rullat, S = arkit

Taulukko A

tammikuu—maaliskuu 1994

Belgia ja Luxemburg ⁽¹⁾	AWA a) 1.2 b) 22.11/25.11 R, S 5 %	Koehler b) 8.12.1993 5 % tärkeimmille CLP-laaduille	Sappi a) 1.2 b) 1.12.1993 R, S 5 %			
Tanska ⁽²⁾	AWA a) 1.2 b) 22.12.1993 R 3 %	Sappi a) 1.2 b) 1.12.1993 R 3 %	Stora a) 1.2 b) 13.12.1993 R 3 %			
Saksa ⁽³⁾	AWA a) 1.2 b) 22.11.1993 R, S 5 %	Copigraph a) 1.2-R 8 % b) 16.12.1993 a) 1,3-S 5 % b) 10.2	Koehler b) 8.12.1993 5 % tärkeimmille CLP-laaduille	Sappi a) 1.2 b) joulukuu 1993 R 8 %, S 5 %	Stora a) 1.2 b) 30.9.1993 R 8 %, S 5 %	Torraspaper a) helmikuu 1994 R 8 %
Italia ⁽⁴⁾	AWA a) 1.2 b) 16.12.1993 R, S 10 %	Koehler a) 1.1 b) 8.12.1993 10 %	Sappi a) 1.2 b) 21.1 R, S 10 %			
Alankomaat ⁽⁵⁾	AWA a) 1.2 b) 22.11/ 3.12.1993 R 5 %	Koehler b) 8.12 5 % tärkeimmille CLP-laaduille	Sappi a) 1.2 b) 1.12.1993 R 5 %	Stora a) 1.2 b) 10.12.1993 R 5 %		
Norja ⁽⁶⁾	AWA a) 1.2 b) 7.12.1993 R 3 %	Sappi a) 1.2 b) 1.12.1993 R 3 %	Stora a) 1.2 b) 13.12.1993 R 3 %			
Ruotsi ⁽⁷⁾	Koehler b) 8.12.1993 5 % tärkeimmille CLP-laaduille	Sappi a) 1.2 b) 1.12.1993 R 5 %	Stora a) 1.2 b) 13.12.1993 R 5 %			
Yhd. kuningaskunta ja Irlanti ⁽⁸⁾	AWA a) 1.2 b) — R 10 %, S 7,5 %	Carrs a) helmikuu S 7,5 %	Sappi a) 7.2 b) 21.1 R 10 %, S 7,5 %			

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7834, 7863, 7928—7931; 5310; 2484, 2737, 9947, 10033 ja 10035—10036.⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7836, 7980; 2484, 2737, 9947, 10033, 10035—10036; 9088, 9115 ja 9116.⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7863; 13356, 13375—13376; 5310; 2484, 2738, 9947 ja 10035—10036; 9050, 9068 ja 658.⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7846, 8059; 5310; 2484, 9947 ja 10035—10036.⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7848, 7863, 8088—8089; 5310; 2484, 2737, 9947, 10033, 10035—10036; 9128, 9155 ja 9156.⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7849, 8109; 2484, 2737, 9947, 10033, 10035—10036; 9088, 9117 ja 9118.⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5310; 2484, 2737, 9947, 10033, 10035—10036; 9088 ja 9120.⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7857; 11477; 2505—2506, 2484, 9947, 10025 ja 10035—10036.

Taulukko B

huhtikuu—toukokuu 1994

Tanska ⁽¹⁾	AWA a) 1.5 b) 16.3 R 6 %	Sappi a) 1.4 b) 21.1 R 6 %, S 4 %	Stora a) 1.5 b) 10.3 R 6 %, S 4 %	
Ranska ⁽²⁾	AWA a) 5.4 b) 21.2 R, S 6 %	Koehler a) huhtikuu b) 20.4 6 %	Mougeot a) 5.4 b) 23.2 R 6 %	Sappi a) 1.4 b) 21.1 R, S 6 %
Saksa ⁽³⁾	Copigraph a) 1.5 b) 6.4 R 5 %	Koehler a) toukokuu 1995 b) 20.4 R, S (korotusprosenttia ei annettu)	Sappi a) 1.5 b) 21.1 R, S 5 %	Stora a) 1.5 b) 18.3 R 5 %
Italia ⁽⁴⁾	Koehler a) huhtikuu b) 20.4 10 %	Mougeot a) 1.4 b) 8.12.1993 10 %	Sappi a) 1.5 b) 21.1 R, S 10 %	
Norja ⁽⁵⁾	AWA a) 1.5 b) 14.3, R 6 % b) 21.2, S 4 %	Sappi a) 1.4 b) 21.1 R 6 %, S 4 %	Stora a) 1.5 b) 10.3 R 6 %, S 4 %	
Ruotsi ⁽⁶⁾	AWA a) 1.5 b) 28.2 R 6 %, S 4 %	Sappi a) 1.4 b) 21.1 R 6 %, S 4 %	Stora a) 1.5 b) 10.3 R 6 %, S 4 %	
Yhd. kuningaskunta ja Irlanti ⁽⁷⁾	AWA a) 13.4 b) — R, S 6 %	Carrs a) huhtikuu S 6 %	Sappi a) 11.4 b) 21.2 R, S 6 %	Torraspapel a) 18.4 b) 22.3 R, S 6 %

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7836, 7981; 9948, 10035—10036; 9088 ja 9114.⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7838, 7999; 5314; 1894; 9948 ja 10035—10036.⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 13356, 13377; 5314; 9948, 10035—10036; 9050 ja 9067.⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5314; 1894; 9948 ja 10035—10036.⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7849, 8110—8111; 9948, 10035—10036; 9088, 9112 ja 9113.⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7855, 8187; 9948, 10035—10036; 9088 ja 9111.⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7857; 11477; 2505—2506, 9946, 10025, 10026; 679 ja 680.

Taulukko C

Heinäkuu 1994

Ranska ⁽¹⁾	AWA a) 4.7 b) 20.5 R 6 %	Mougeot a) 4.7 b) 16.5 R 6 %	Sappi a) 1.7 b) 23.6 R 6 % / 7 %
-----------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	---

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7838, 8000; 1893; 2358, 2362, 9949, 10054 ja 10071.

Taulukko D

syyskuu—lokakuu 1994

Tanska ⁽¹⁾	AWA a) 1.9 b) 15.7 R 8 %	Sappi a) 1.9 b) 23.6 R 8 %	Stora a) 1.9 b) 27.6 R 8 %			
Suomi ⁽²⁾	AWA a) 1.9 b) — R 12 %, S 6 %	Sappi a) 1.9 b) 23.6 R 12 %, S 6 %	Stora a) 1.9 b) 27.6 R 12 %, S 6 %			
Ranska ⁽³⁾	AWA a) 1/3.10 b) 30.6 R 10 %, S 6 %	Copigraph a) 6.10 — R 10 % a) 11.10 — S 6 % b) 5.9	Sappi a) 1.10 b) 23/28.6 R 10 %	Stora a) 1.10 b) 28.7 R 10 %, S 6 %	Torraspapel a) lokakuu R 10 %, S 6 %	Zanders a) 1.10 b) 7.9 S 6 % ja a) 3.10 b) 29.8 R 10 %
Saksa ⁽⁴⁾	AWA a) 1.9 b) 4.7 R 8 %, S 6 %	Copigraph a) 1.9 b) 25.7 R 8 %	Stora a) 1.9 b) 25.7 R 8 %	Torraspapel a) syyskuu R 8 %, S 6 %		
Alankomaat ⁽⁵⁾	AWA a) 1.9 b) 28.6 R 8 %, S 6 %	Sappi a) 1.9 b) 23/28.6 R 8 %, S 6 %	Stora a) 1.9 b) 6.7 R 8 %, S 6 %			
Norja ⁽⁶⁾	AWA a) 1.9 b) 24.6 R 8 %	Sappi a) 1.9 b) 23.6 R 8 %	Stora a) 1.9 b) 27.6 R 8 %			
Ruotsi ⁽⁷⁾	AWA a) 1.9 b) 22.6 R 8 %	Sappi a) 1.9 b) 23/28.6 R 8 %	Stora a) 1.9 b) 27.6 R 8 %			
Yhd. kuningas- kunta ja Irlan- ti ⁽⁸⁾	AWA a) 1.9/9.9 b) 4.7 R 8 %, S 6 %	Carrs a) syyskuu S 6 %	Sappi a) 12.9 b) — R 8 %, S 6 %	Torraspapel a) 12.9 b) 30.8 R 8 % a) 3.10 b) 29.9 S 6 %		

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7836, 7867, 7982; 2358, 9949, 10053—10054 ja 9088.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7867, 2358, 10053—10054, 9949; 9088 ja 9108.

⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7838, 7867, 8001—8002, 13356, 13365—13366, 2358, 9949, 10053—10054, 10071, 9231, 9243, 691 ja 8552.

⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7867, 13356, 13378—13379, 9050, 9066 ja 691.

⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7848, 7867, 8090, 2358, 9949, 10053—10054, 10055, 10069, 9128, 9152 ja 9153.

⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7849, 7867, 8112, 2358, 9949, 10053—10054, 9088 ja 9109.

⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7867, 2358, 9949, 10053—10054, 10076, 9088 ja 9110.

⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 916, 7857, 7867, 11478, 2358, 9946, 10053—10054, 392, 676—678 ja 691.

Taulukko E

joulukuu 1994 — helmikuu 1995

Ranska	AWA ⁽¹⁾ a) 1.1 b) 26.9 R 10 % S 5 %	Copigraph ⁽²⁾ a) 1.1 b) 8.12/ 15.12 R 10 %, S 5 %	Koehler ⁽³⁾ a) vuoden 1995 ens. neljännes b) 26.4 R 11 % S 6 %	Sappi ⁽⁴⁾ a) 1.1 b) 7.10.1994 R 10 % S 5 %	Stora ⁽⁵⁾ a) 2.1 b) 22.11.1994 R 10 % S 5 %	Torraspapel a) tammikuu R 10 % S 5 % ⁽⁶⁾	Zanders ⁽⁷⁾ a) 2.1 b) 1.12.1994 R 10 %
Saksa	AWA ⁽⁸⁾ a) 1.12 b) 29.9 R 6 %	Sappi ⁽⁹⁾ a) 1.12 b) 7.10 R 6 %	Torraspapel a) joulukuu R 6 % ⁽¹⁰⁾				
Italia	AWA ⁽¹¹⁾ a) 2.1 b) 14.11.1994 R, S 15 %	Sappi ⁽¹²⁾ a) 1.1 b) 7.10.1994 R, S 15 %	Torraspapel a) tammikuu R, S 15 % ⁽¹³⁾				
Espanja	AWA ⁽¹⁴⁾ a) 16.1/1.2 b) 27.12.1994 R 10 % S 5 %	Koehler ⁽¹⁵⁾ a) Vuoden 1995 ens. neljännes b) 26.4 R 11 % S 6 %	Sappi ⁽¹⁶⁾ a) 1.2 b) 19.12.1994 R 10 % S 5 %				
Yhd. kuningaskunta ja Irlanti	AWA ⁽¹⁷⁾ a) 3.1.1995 b) — R 10 % S 5 %	Carrs ⁽¹⁸⁾ a) tammikuu 1995 S 5 %	Koehler ⁽¹⁹⁾ a) Vuoden 1995 ens. neljännes b) 26.4 R 11 % S 6 %	Sappi ⁽²⁰⁾ a) 29.11 R 10 %, S 5 %	Torraspapel a) 5.12 b) 28.10 R 10 % S 5 % ⁽²¹⁾		

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 918, 7872, 7873. S. 918 olevan asiakirjan mukaan korotus toteutettiin helmikuussa.⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 13356 ja 13367—13368.⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5195, 5320 ja 5322. Hinnankorotus Länsi-Euroopassa tammikuussa—helmikuussa 1995.⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2494.⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9231 ja 9242.⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 691.⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8551.⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7841, 7869 ja 8028.⁽⁹⁾ Ks. alaviite 4.⁽¹⁰⁾ Ks. alaviite 6.⁽¹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 918 (helmikuu 1995), 7846, 7873 ja 8063—8064.⁽¹²⁾ Ks. alaviite 4.⁽¹³⁾ Ks. alaviite 6.⁽¹⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 918, 7853, 7879 ja 8153—8155. Sivulla 918 olevan asiakirjan mukaan helmikuussa toteutettiin seuraavat korotukset: R 15 % ja S 5 %.⁽¹⁵⁾ Ks. alaviite 3.⁽¹⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4572 ja 10098.⁽¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 918, 7857 ja 7873. Sivulla 918 olevan asiakirjan mukaan kyseiset korotukset toteutettiin helmikuussa 1995.⁽¹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8247.⁽¹⁹⁾ Ks. alaviite 3.⁽²⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2742 ja 9946.⁽²¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 691 ja 692.

Taulukko F

maaliskuu—huhtikuu 1995

Tanska	AWA ⁽¹⁾ a) 1.4 b) 27.2 R 8 %	Sappi ⁽²⁾ a) 1.4 b) 20.2 R 8 %	Stora ⁽³⁾ a) 1.4 b) 8.2 R 8 %		
Ranska	AWA ⁽⁴⁾ a) 3.4 b) 22.2 R 10 % (jotkin laadut 12,5 %)	Copigraph ⁽⁵⁾ a) 3.4, R 10 % a) 18.4, S 10 % b) 7.3	Sappi ⁽⁶⁾ a) 1.4 b) 20.2 R 10 %	Stora ⁽⁷⁾ a) 1.4 b) 16.2 R 10 %	Zanders ⁽⁸⁾ a) 3.4 b) 27.2 R 10 %
Alankomaat	AWA ⁽⁹⁾ a) 1.3 b) 30.1 R, S 6 %	Sappi ⁽¹⁰⁾ a) 15.3 b) 20.2 R, S 6 %	Stora ⁽¹¹⁾ a) 1.3 b) 6.2 R, S 6 %		
Espanja	AWA ⁽¹²⁾ a) 1.3-R 6 % b) 22.2 a) 1.4-S 10 %	Sappi ⁽¹³⁾ a) 1.3-R 6 % a) 1.4-S 10 % b) 20/16.2	Stora ⁽¹⁴⁾ a) 1.3 b) 16.2 R 6 %	Torraspapel ⁽¹⁵⁾ a) 1.3-R 6 % a) 1.4-S 10 % b) 8/9.2	
Yhd. kuningaskunta ja Irlanti ⁽¹⁶⁾	AWA ⁽¹⁷⁾ a) 1.3/3.3 R 8 %, S 5 %	Carrs ⁽¹⁸⁾ a) maaliskuu S 5 %	Sappi ⁽¹⁹⁾ a) 6.3 R 8 %, S 5 %		

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937, 7836, 7880 ja 7984.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251, 2492—2493 ja 9951.

⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9088 ja 9106.

⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937, 7838, 7879 ja 8006.

⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 13356 ja 13369.

⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251, 2492—2493, 4769 ja 9951.

⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9231 ja 9241.

⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8551.

⁽⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937 ja 7880.

⁽¹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251, 2492—2493 ja 4769.

⁽¹¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9128, 9149, 9150 ja 9151.

⁽¹²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937, 3043, 7853, 7879 ja 8156—8160. Asiakirja-aineisto s. 3043 on Sappilta saatu asiakirja, joka on päivätty 16.2.1995, josta saadaan epäsuoraa näyttöä.

⁽¹³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251, 2492—2493, 3043, 4567—4568 ("Existen varios fabricantes que no aplican el aumento hasta 1 de Marz a sus distribuidores (Feldm. AWA, etc.), como consecuencia de ello, la tarifa Febrero no se aplicará correctamente hasta 1 de Marzo. ... Grupo AWA obligó que la nueva tarifa se aplique 1 de MAYO." Käännös: "Monet tuottajat soveltavat sovittua hinnankorotusta jakelijoihinsa (Feldm. AWA jne.) vasta 1. maaliskuuta lähtien. Helmikuun hinnastoa sovelletaan tästä syystä oikein vasta 1. maaliskuuta lähtien ... AWA-konserni vaatii, että uutta hinnastoa aletaan soveltaa 1. toukokuuta lähtien."), 4569, 4571—4575, 9950—9951, 10101 ja 10102.

⁽¹⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 3043. Sappilta saadusta asiakirjasta, joka on päivätty 16.2.1995, saatu epäsuora näyttö.

⁽¹⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 233, 241 ja 3043.

⁽¹⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 1378. Mougeot'n tiloista löydetty asiakirja, joka on päivätty 2.2.1995 (yleisen kartellikokouksen päivämäärä), sisältää seuraavan huomautuksen: "The UK market will increase by 8 % the 6th March so we propose you our best offer." ("Yhd. kuningaskunnan markkinahintoja korotetaan 8 % 6. maaliskuuta, joten teemme teille parhaan mahdollisen tarjouksen.")

⁽¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937, 7857 ja 7879.

⁽¹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8247.

⁽¹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2250—2251, 2492—2493 ja 9946. Ks. Myös s. 10125: "UK prices will advance 5 % sheets, 8 % reels on the 6th March 1995." ("Yhd. kuningaskunnan hintoja korotetaan 6. maaliskuuta 1995 5 % arkkiensa osalta ja 8 % rullien osalta")

Taulukko G
toukokuu—heinäkuu 1995

Belgia ja Luxemburg	AWA ⁽¹⁾ a) 1.6 b) 30.3 ja 3.5 R, S 10 %	Koehler ⁽²⁾ a) 1.6/1.7 b) 25.4 10 %	Sappi ⁽³⁾ a) 1.6 b) 1.4 R 10 %			
Ranska	AWA ⁽⁴⁾ a) 1.5- S 10 % a) 1.7- R 10 % b) 19.5 ja a) 3.7 b) 21.5 R 8.7 %-13 % ja 10 %	Copigraph ⁽⁵⁾ a) 7.7 b) 12.6 R 10 %	Koehler ⁽⁶⁾ a) 1.6/1.7 b) 25.4 10 %	Sappi ⁽⁷⁾ a) kesäkuu 10 %	Stora ⁽⁸⁾ a) 2.5 b) 16.2 S 10 %	Zanders ⁽⁹⁾ a) 1.5 b) 14.4 S 10 % ja a) 1.7 b) 7.6 R, S 10 %
Saksa	AWA ⁽¹⁰⁾ a) 1.6 b) 3.4 R 10 %	Koehler ⁽¹¹⁾ a) 1.6/1.7 b) 25.4 10 %	Sappi ⁽¹²⁾ a) 1.6 b) 1.4 R 10 %	Zanders ⁽¹³⁾ a) 1.6 b) 19/21.4 R 10 %		
Alankomaat	AWA ⁽¹⁴⁾ a) 1.6 b) 30.3 R 10 %	Koehler ⁽¹⁵⁾ a) 1.6/1.7 b) 25.4 10 %	Sappi ⁽¹⁶⁾ a) 1.6 b) 1.4 R 10 %	Stora ⁽¹⁷⁾ a) 1.6 b) 12.4 R 10 %		
Yhd. kuningas- kunta ja Irlanti	AWA ⁽¹⁸⁾ a) 1.5/7.5 b) — R 8 %, S 5 %	Carrs ⁽¹⁹⁾ a) toukokuu S 5 %	Sappi ⁽²⁰⁾ a) 9.5 R 8 %, S 5 %			

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7834 ja 7942—7947.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5320 ja 5322.

⁽³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2739, 9952 ja 10114.

⁽⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 937, 7839, 7879, 7885—7886 ja 8007.

⁽⁵⁾ Asiakirja-aineisto, s. 13356 ja 13370.

⁽⁶⁾ Asiakirja-aineisto, s. 5320 ja 5322.

⁽⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 4775.

⁽⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9231 ja 9241.

⁽⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8551.

⁽¹⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7841, 7886, 8029. Asiakirja-aineistossa s. 918 on seuraavat korotukset toukokuulle 1995: R 10 %, S 5 %.

⁽¹¹⁾ Ks. alaviite 6.

⁽¹²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2739, 9952 ja 10114.

⁽¹³⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8543, 8566 ja 8567.

⁽¹⁴⁾ Asiakirja-aineisto, s. 2486, 7848 ja 8095—8096.

⁽¹⁵⁾ Ks. alaviite 6.

⁽¹⁶⁾ Ks. alaviite 12.

⁽¹⁷⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9128, 9146, 9147 ja 9148.

⁽¹⁸⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7857, 7879 ja 7885—7886.

⁽¹⁹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8247.

⁽²⁰⁾ Asiakirja-aineisto, s. 9946.

Taulukko H

syyskuu 1995

Yhd. kuningaskunta ja Irlanti	AWA ⁽¹⁾ a) 1.9/10.9 b) — R 8 %, S 5 %	Carrs ⁽²⁾ a) syyskuu S 5 %	Sappi ⁽³⁾ a) 11.9 R 8 %, S 5 %
-------------------------------	---	---	---

⁽¹⁾ Asiakirja-aineisto, s. 7857, 7880, 7885—7886 ja 7887—7888.

⁽²⁾ Asiakirja-aineisto, s. 8248.

⁽³⁾ Ks. alaviite 20, taulukko G.